

I. BUDŽETA IETVARS 2025., 2026. UN 2027. GADAM

1. Makroekonomiskās attīstības apraksts¹

1.1. Ārējā ekonomiskā vide

2023. gadā pasaules ekonomika uzrādīja negaidīti pozitīvus rezultātus, pieaugot par 3,1%, kas ir tikai nedaudz lēnāk nekā 2022. gadā (3,3%). Neskatoties uz stingrākiem monetārajiem nosacījumiem un preču tirdzniecības palēnināšanos, galvenie globālās ekonomikas dzinējspēki, piemēram, ASV, Ķīna, Japāna un Indija, piedzīvoja ekonomikas izaugsmi, kas kompensēja palēninājumu ES un Apvienotajā Karalistē. Lai gan procentu likmju paaugstinājumi turpināja ierobežot ekonomisko aktivitāti, tiek prognozēta pasaules tirdzniecības atgūšanās, īpaši 2025. gadā, kad paredzams, ka monetārie nosacījumi kļūs vieglāki, centrālajām bankām sākot samazināt likmes.

ES izaugsme saglabājas mērena, ar 1,0% iekšzemes kopprodukta (IKP) pieauguma prognozi 2024. gadam un nelielu uzlabošanos līdz 1,6% 2025. gadā. *Euro* zonā izaugsmes temps tiek lēsts līdzīgi: 0,8% 2024. gadā un 1,4% 2025. gadā. Šīs prognozes norāda uz stabilitu, bet salīdzinoši vāju izaugsmi Latvijas galvenajās tirdzniecības partnervalstīs. Lietuvas, Igaunijas, Vācijas un Somijas izaugsmes prognozes 2024. gadam ir samazinātas, savukārt Zviedrijai, Polijai, Dānijai un Nīderlandei izaugsmes perspektīvas ir uzlabojušās. Latvijas galvenajām tirdzniecības partneriem vidējā izaugsme tiek lēsta 1,1% apmērā 2024. gadā, bet straujāka izaugsme gaidāma 2025. gadā - 2,3%.

Uzņēmēju un patērētāju konfidences rādītāji 2023. gadā bija stabili, un *euro* zonas iepirkumu vadītāju indekss 2024. gada sākumā sasniedza augstāko līmeni pēdējo desmit mēnešu laikā. Tomēr kopš šī laikā būtiski konfidences uzlabojumi nav sekojuši, ekonomiskās pārliecības indekss saglabājies sasniegtajā līmenī, bet iepirkuma vadītāju indekss ir pasliktinājies, septembrī atkal norādot uz ekonomikas lejupslīdi.

Inflācijas spiediens Eiropā pakāpeniski mazināsies. *Euro* zonas inflācija 2024. gadā tiek prognozēta 2,5% apmērā, ar turpmāku samazinājumu līdz 2,1% 2025. gadā. Šī samazināšanās būs iespējama, pateicoties energoatbalsta pasākumu termiņu beigām un bāzes efektiem. ES kopumā inflācija 2024. gadā būs 2,7%, bet 2025. gadā – 2,2%, tuvojoties Eiropas Centrālās bankas (ECB) noteiktajam mērķim 2% apmērā.

Latvijai šīs ārējās ekonomiskās vides izmaiņas ir nozīmīgas, jo tās tieši ietekmēs valsts tirdzniecības un investīciju apjomus. Vājā izaugsme ES valstīs, īpaši galvenajos tirdzniecības partneros, rada riskus eksporta noieta tirgiem. Tajā pašā laikā pozitīvie signāli no Ziemeļvalstīm un Polijas sniedz iespējas palielināt tirdzniecību ar šīm valstīm. Pasaules, *euro* zonas un Latvijas galveno ārējās tirdzniecības partnervalstu izaugsmes prognozes apkopotas 1.1. tabulā.

¹ Datu avoti: Ja nav norādīts citādi – Centrālā statistiskās pārvalde (CSP) un Finanšu ministrijas (FM) prognozes. Dati atbilstoši Centrālās statistikas datu bāzēs pieejamajai informācijai līdz 20.09.2024.

**1.1. tabula. Latvijas galveno tirdzniecības partnervalstu IKP pieauguma prognozes
2024. un 2025. gadam**

Valsts	Īpatsvars kopējā Latvijas preču eksportā 2023. gadā	IKP pieauguma prognoze salīdzināmās cenās, g/g, %, EK, 2024. gada maijs * SVF, 2024. gada jūlijs		Izmaiņas pret EK 2023. gada novembra prognozēm, pp *pret SVF 2024. gada janvāra prognozēm	
		2024.	2025.	2024.	2025.
Lietuva	18,1%	2,0	2,9	-0,5	-0,5
Igaunija	11,5%	-0,5	3,1	-2,4	0,4
Vācija	6,8%	0,1	1,0	-0,7	-0,2
Zviedrija	5,9%	0,2	2,1	0,4	0,8
Krievija*	5,9%	3,2	1,5	0,6	0,4
Apvienotā Karaliste*	4,8%	0,7	1,5	0,1	-0,1
Dānija	4,2%	2,6	1,4	1,2	-0,2
Polija	3,9%	2,8	3,4	0,1	0,2
Somija	3,6%	0,0	1,4	-0,8	-0,1
Nīderlande	3,0%	0,8	1,5	0,4	1,6
Kopā vidēji svērtais 10 valstīm	67,8%	1,1	2,3	-0,5	0,0
Euro zona	52,4%	0,8	1,4	-0,4	-0,2
Pasaule*		3,2	3,3	0,1	0,1

1.2. Latvijas tautsaimniecības attīstība

Līdz 2022. gadam Latvijas ekonomika gan Covid-19 pandēmijas, gan Krievijas uzsāktā kara radītās problēmas bija pārvarējusi labāk nekā prognozēts, taču 2023. gadā ārējās vides negatīvā ietekme kļuva jūtama un Latvijas iekšzemes kopprodukts (IKP), salīdzinot ar iepriekšējo gadu, samazinājās par 0,3%.

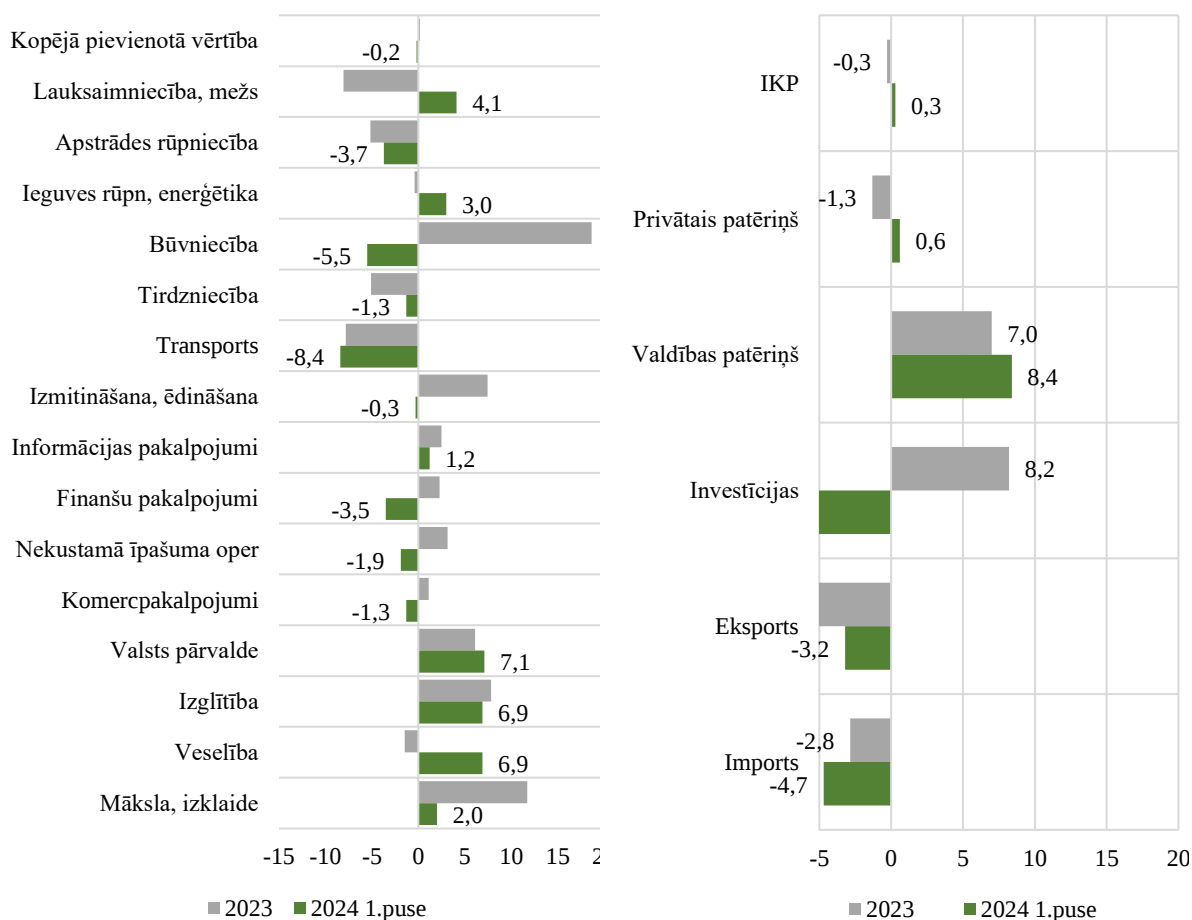
Ekonomikas lejupslīdi 2023. gadā noteica galvenokārt zemā ekonomikas izaugsme pasaulē un galvenajās Latvijas ārējās tirdzniecības partnervalstīs, kur attīstības tempus bremsēja gan Krievijas uzsāktais karš Ukrainā un energoresursu cenu kāpums, gan procentu likmju pieaugums, centrālajām bankām cenšoties ierobežot inflāciju. Tā rezultātā Latvijas preču un pakalpojumu eksports 2023. gadā kritās par 5,9%, īpaši tas atspoguļojās uz eksportu orientētajā apstrādes rūpniecības nozarē, kas samazinājās par 5,2%, kā arī transporta un uzglabāšanas nozarē (-7,8%), kuru vēl papildus ietekmēja Krievijas kravu tranzīta zaudēšana.

Tajā pašā laikā iekšzemes pieprasījums saglabājās salīdzinoši spēcīgs, īpaši strauji augot investīcijām un būvniecības nozarei, attiecīgi par 8,2% un 18,6%. Sabiedriskais patēriņš palielinājās par 7,0%, nozaru griezumā tas visvairāk saistās ar izglītības, kā arī mākslas, izklaides un atpūtas nozaru pieaugumu par attiecīgi 7,8% un 11,7%. Arī privātā patēriņa samazinājums 1,3% apmērā vērtējams kā salīdzinoši mērens, ņemot vērā krasi pieaugušo cenu līmeni, ko iedzīvotājiem palīdzēja kompensēt gan Covid-19 pandēmijas laikā izveidojušies uzkrājumi, gan valsts energoatbalsta pasākumi un straujāka pensiju indeksācija 2022. gada otrajā pusē.

Pēc 2023. gadā piedzīvotā nelielā krituma šogad Latvijas ekonomikas izaugsme ir atjaunojusies, bet pagaidām ir vāja - IKP pirmajā pusgadā pret pagājušā gada pirmo pusgadu palielinājies par 0,3%. Nelielo pieaugumu nodrošinājis iekšzemes pieprasījums, īpaši sabiedriskais sektors un ar to saistītās nozares – valsts pārvalde, izglītība un veselība, kā arī

produktu nodokļu pieaugums un subsīdiju samazinājums, kamēr ārējā sektora un biznesa nozaru attīstība pagaidām bijusi vāja. Produktu nodokļi mīnus subsīdijas gada pirmajā pusē auguši par 3,9%, kamēr ražojošās nozares - rūpniecība, būvniecība un lauksaimniecība - kopā kritušās par 1,2%, bet pakalpojumu nozares palielinājušās tikai par 0,2%.

Lielāko pozitīvo devumu ekonomikas izaugsmē 2024. gada pirmajā pusē deva valsts pārvaldes un aizsardzības nozare, kas pieauga par 7,1%, izglītības nozare (+6,9%) un veselības nozare (+6,9%), bet no biznesa nozarēm pieaugums fiksēts lauksaimniecības, enerģētikas, kā arī informācijas un komunikācijas pakalpojumu nozarēs. Savukārt lielākā negatīvā ietekme bijusi kritumam transportā par 8,4% un apstrādes rūpniecībā par 3,7%. IKP izmaiņas no izlietojuma puses un nozaru griezumā 2023. gadā un 2024. gada pirmajā pusē apkopotas 1.1. attēlā.

1.1. att. IKP izmaiņas no izlietojuma puses un IKP pievienotās vērtības izmaiņas tautsaimniecības nozarēs, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

2024. gada otrajā pusē, ekonomiskajai situācijai Latvijas ārējos tirgos pakāpeniski uzlabojoties, kad izaugsmes paātrināšanos sekmēs arī ECB jūnijā uzsāktā procentu likmju pazemināšana, ārējais sektors, tajā skaitā apstrādes rūpniecība un eksports sāks dot būtiskāku devumu Latvijas ekonomikas izaugsmē. Vienlaikus gaidāma arī spēcīgāka privātā patēriņa atjaunošanās, cenu līmenim stabilizējoties, kamēr iedzīvotāju ienākumi turpina strauji augt. Nākamajos ceturkšņos izaugsmi spēcīgāk veicinās arī investīciju pieaugums, tajā skaitā straujāka ES fondu investīciju izmantošana. Līdz ar to ekonomikas izaugsme nākamajos ceturkšņos paātrināsies, un 2024. gadā kopumā IKP pieaugums, atbilstoši FM jūnija sākumā izstrādātajām makroekonomisko rādītāju prognozēm, sasniegs 1,4%, bet 2025. gadā

paātrināsies līdz 2,9%. Nākamajos trīs gados sagaidāms, ka ekonomikas izaugsme stabilizēsies ap 2,5% līmenī.

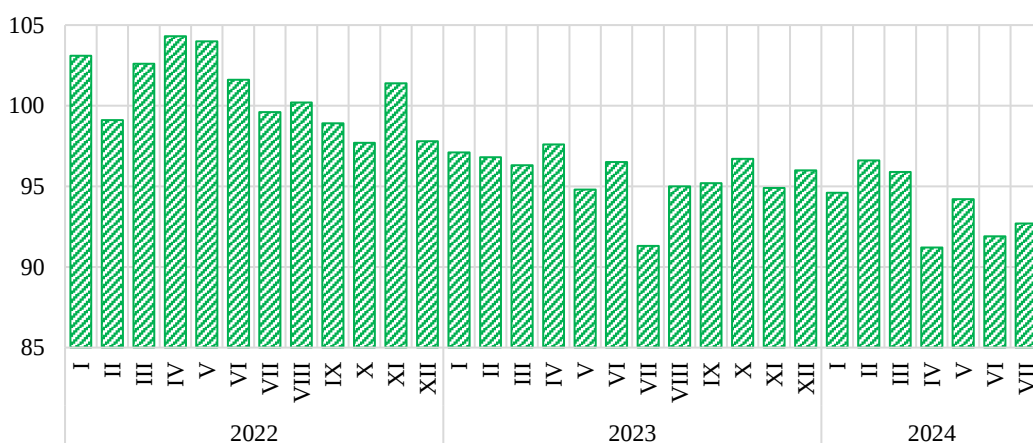
1.2.1. Tautsaimniecības nozaru attīstība

Rūpniecība

Latvijas rūpniecības nozare saskaras ar ilglaicīgiem izaicinājumiem, ražošanas apjomiem pret iepriekšējo gadu samazinoties gan 2023. gadā, gan 2024. gada pirmajā pusgadā.

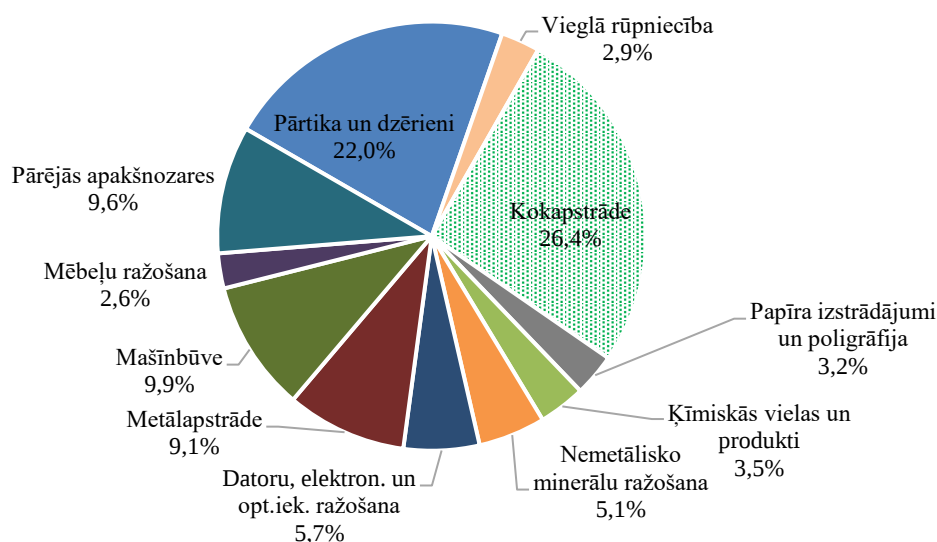
Rūpniecības pievienotās vērtības īpatsvars Latvijas tautsaimniecībā 2023. gadā salīdzināmās cenās bija 16,0%, kas ir par 0,7 pp mazāk nekā 2022. gadā. Savukārt 2024. gada pirmajā pusgadā nozares pievienotās vērtības īpatsvars bijis 16,2%, kas ir par 0,6 pp mazāk nekā 2023. gada pirmajā pusgadā. Rūpniecības nozare 2023. gadā nodarbinājusi 15,0% no visiem tautsaimniecībā strādājošajiem iedzīvotājiem, kas ir par 0,5% mazāk nekā 2022. gadā. Rūpniecības lielākā apakšnozare ir apstrādes rūpniecība, kas aizņem 77,1% no visas rūpniecības. Otra lielākā apakšnozare ir elektroenerģijas un gāzes apgāde (19,8%), bet mazākā no trīs apakšnozarēm ir ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde (3,1%).

Rūpniecības kopējie apjomi 2023. gadā pret iepriekšējo gadu samazinājās par 5,4%, kas ir lielākais kritums kopš 2009. gada. Samazinājumu noteica ekonomiskās izaugsmes palēnināšanās ES, kas ietekmēja arī būvniecības un apstrādes rūpniecības nozares, kas, savukārt izraisīja pieprasījuma samazināšanos pēc Latvijas rūpnieku ražojumiem. Zemāku pieprasījumu Latvijas rūpniecības nozarē sāka izjust 2022. gada otrajā pusē, attiecīgi sākot sarukt arī ražošanas apjomi (1.2. attēls). Arī 2024. gada vidū zemo pieprasījumu ražotāji joprojām norāda kā galveno ierobežojošo faktoru, turpinoties arī ražošanas apjomu sarukumam. Tādi faktori kā izejvielu trūkums un ražošanas izmaksu pieaugums vairs būtiski neietekmē Latvijas rūpniekus, kā tas bija novērots 2022. gadā. Ražošanas cenas sāka samazināties 2023. gada vidū un turpina samazināties arī 2024. gada jūlijā, bet izejvielu imports pēc Krievijas iebrukuma Ukrainā ir pārorientēts uz alternatīviem tirgiem.

1.2.att. Rūpniecības produkcijas apjoma indekss
(sezonāli izlīdzināti dati, 2021 = 100)

Apstrādes rūpniecības struktūrā 2023. gadā divas lielākās nozares bija kokrūpniecība un pārtikas un dzērienu ražošana, kam seko mašīnbūve un metālapstrāde (1.3. attēls). Salīdzinot ar 2022. gadu, par 3,8 pp samazinājies kokrūpniecības nozares īpatsvars, bet pārtikas un dzērienu ražošanas īpatsvars palielinājies par 2,7pp, jo pieprasījuma sarukums nozarē bija vērojams mazākā apmērā. Par 1,4 pp pieaudzis arī datoru un elektronikas ražošanas īpatsvars, nozarei aizvadot sekmīgu 2023. gadu. Turpretī ķīmijas un to produktu īpatsvars apstrādes rūpniecības struktūrā 2023. gadā samazinājies par 0,8 pp.

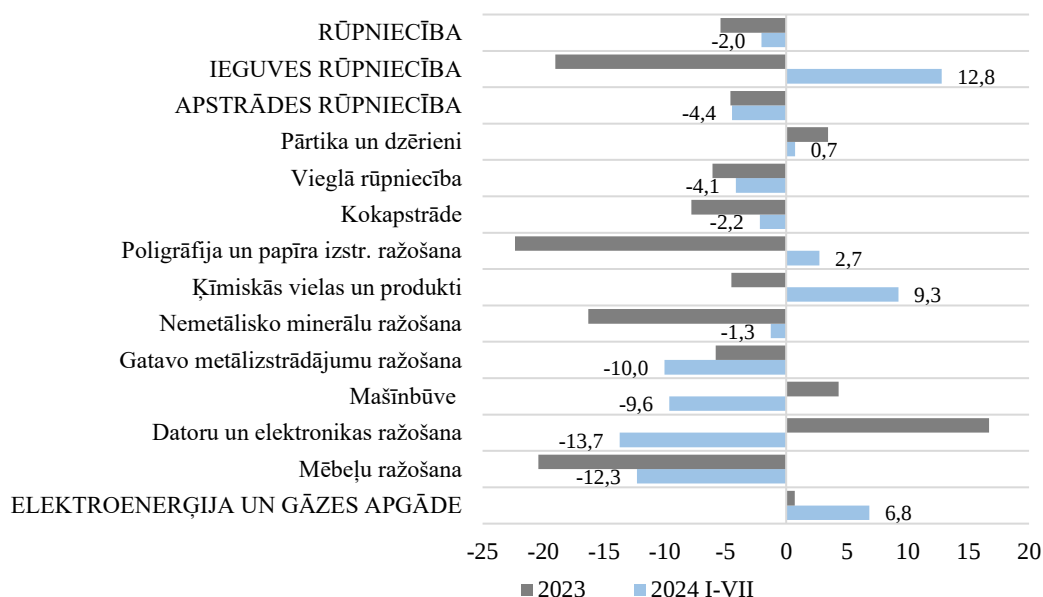

1.3. att. Apstrādes rūpniecības nozaru izlaides struktūra 2023. gadā (faktiskajās cenās, %)

Lielākā rūpniecības apakšnozare – apstrādes rūpniecība – 2023. gadā saruka par 4,6%, bet elektroenerģijas un gāzes apgāde pēc 11,5% samazinājuma 2022. gadā, 2023. gadā palielinājās vien par 0,7%. Savukārt ieguves rūpniecības apjomi 2023. gadā saruka par 19%.

2024. gada janvārī-jūlijā rūpniecības nozare pret pērnā gada janvārī-jūliju samazinājusies par 2%, saglabājoties zemam gan iekšējam, gan ārējam pieprasījumam. Apstrādes rūpniecība septiņos mēnešos sarukusi par 4,4%, bet elektroenerģijas uz gāzes apgāde pieaugusi par 6,8%.

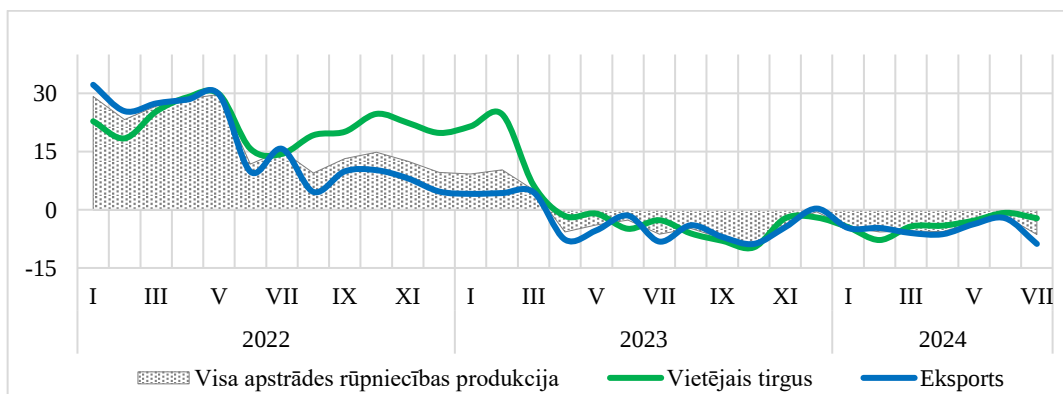
Apstrādes rūpniecības apjomi sāka samazināties 2022. gada vidū un 2024. gada jūlijā tie ir sarukuši līdz 2020. gada jūnija zemajam līmenim, kad nozare sāka atgūties pēc Covid-19 pandēmijas sākuma. No divdesmit apstrādes rūpniecības apakšnozarēm 2024. gada pirmajos septiņos mēnešos izaugsmi uzrāda vien sešas, turklāt no nozīmīgākajām nozarēm pieaugumu gada griezumā uzrāda tikai pārtikas ražošana (+1%). No mazākām nozarēm pieauga arī papīra un tā izstrādājumu ražošana (+0,5%), poligrāfija un ierakstu reproducēšana (+3,6%), ķīmisko vielu un produktu ražošana (+9,3%), iekārtu un ierīču remonts un uzstādīšana (+10,3%), kā arī nelielā metālu ražošanas nozare (+17,2%). Turpretī visas pārējās lielās nozares, izņemot pārtikas rūpniecību, tajā skaitā kokrūpniecība, nemetālisko minerālu ražošana un metālizstrādājumu ražošana samazinājās attiecīgi par 2,2%, 1,3% un 10%. Arī 2023. gada labus rezultātus uzrādījusī datoru un elektronikas ražošana 2024. gada septiņos mēnešos sarukusi par 13,7% (1.4. attēls), bet elektriskās iekārtas ražotas par 2,4% mazāk, nekā 2023. gada pirmajos septiņos mēnešos.

1.4. att. Rūpniecības nozaru izlaides apjoma izmaiņas 2023. gadā un 2024. gada septiņos mēnešos, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo laika periodu (kalendāri izlīdzināti dati, %)

Elektroenerģijas un gāzes apgāde 2024. gada septiņos mēnešos pieaugusi par 6,8%, ko noteica bruto elektroenerģijas ražošanas pieaugums par 6,3% un dabasgāzes patēriņa pieaugums par 19,9%. Elektroenerģijas ražošanas pieaugumu noteica galvenokārt koģenerācijas staciju izlaides pieaugums par 24,8%, ko ietekmē zemākas gāzes un citu kurināmo izmaksas. Savukārt hidroelektrostacijas 2024. gada septiņos mēnešos ražojušas elektroenerģiju par 7,7% mazāk nekā gadu iepriekš attiecīgajā periodā. Elektroenerģijas ražošanā arvien lielāki kļūst no saules enerģijas saražotie apjomi. 2023. gada janvārī-jūlijā no saules enerģijas tika saražotas 23 milj. kWh, bet 2024. gada attiecīgajā periodā saražoti 244 milj. kWh, kas 2024. gada septiņos mēnešos sastāda 5,5% no kopējiem saražotajiem elektroenerģijas apjomiem.

Rūpniecības apgrozījums faktiskajās cenās 2024. gada janvārī-jūlijā samazinājās par 4,1%, bet apstrādes rūpniecībā par 4,7%. Tostarp vietējā tirgū attiecīgi par 3,1% un 3,7%, bet eksporta tirgū attiecīgi par 4,7% un 5,2%. Eksporta apgrozījums samazinājies straujāk par apgrozījumu vietējā tirgū, kas apliecina sarežģīto situāciju ārējos tirgos un pieprasījuma samazināšanos.

1.5. att. Apstrādes rūpniecības apgrozījuma pārmaiņas pret iepriekšējā gada attiecīgo mēnesi (kalendāri izlīdzināti dati, %)

EK apkopotie apstrādes rūpniecības konfidencu indeksi gan Eiropā, gan Latvijā joprojām ir zemā līmenī, tomēr 2024. gada jūlija dati liecina par nelieliem uzlabojumiem. Kā galveno iemeslu konfidences zemajam līmenim rūpnieki aptaujās norāda zemo pasūtījumu skaitu, tikmēr preču apjomi noliktavās ir augstā līmenī un gaidas par turpmākajiem ražošanas apjomiem vērtējamās kā vidējas. Dinamika ekonomikas kopējā konfidencē gan Latvijā, gan Eiropā ir ar nedaudz pozitīvāku tendenci nekā rūpniecības nozarē, ko nosaka labāka situācija pakalpojumu nozarē un mazumtirdzniecībā.

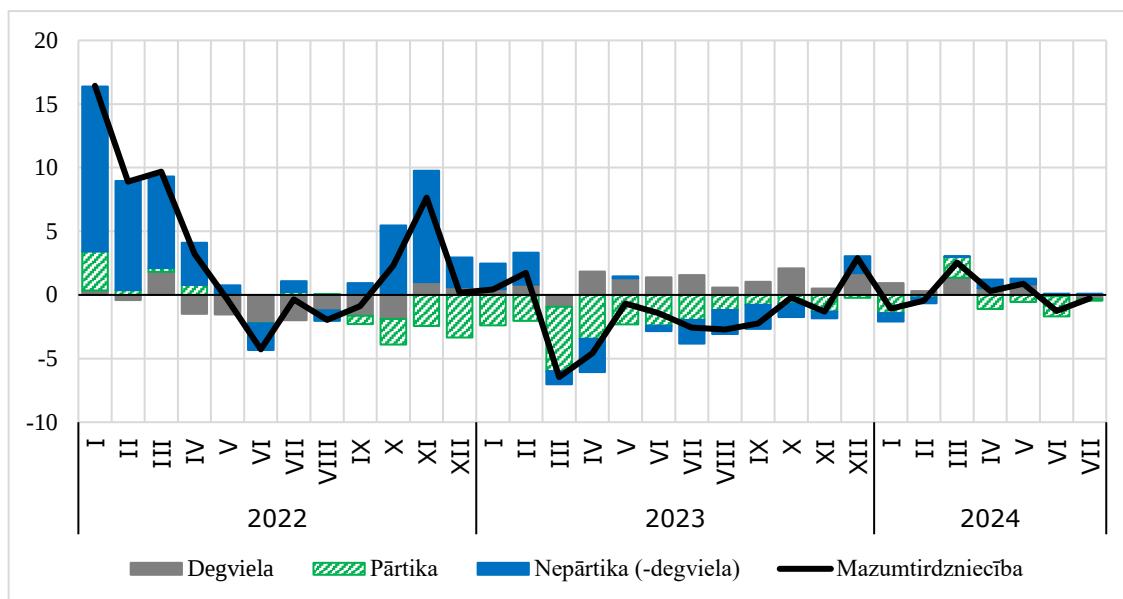
Latvijas apstrādes rūpniecības nozare 2023. gadā eksportējusi 65,9% no saražotajiem apjomiem, tādējādi nozari nozīmīgi ietekmē ekonomiskā situācija eksporta partnervalstīs. Eiropas institūcijas savas IKP pieauguma prognozes Latvijas eksporta partnervalstīm 2024. gadam pārsvarā koriģējušas uz leju un *euro* zonas izaugsmi prognozē zem 1% atzīmes, kas neliecina par sagaidāmiem nozīmīgiem uzlabojumiem Latvijas apstrādes rūpniecībā šā gada laikā, izaugsmes iespējas atstājot uz 2025. gadu.

Tirdzniecība

Tirdzniecības nozare sastāv no mazumtirdzniecības, vairumtirdzniecības un automobiļu un motociklu tirdzniecības, kas 2023. gadā aizņēma attiecīgi 44%, 42% un 14% no visas tirdzniecības. Nozares īpatsvars kopējā tautsaimniecībā 2022. gadā bija 15,6%, bet 2023. gadā tas samazinājās par 0,8 pp un veido 14,8% īpatsvaru.

Mazumtirdzniecības apjomi Latvijā 2023. gadā saruka par 1,9% pret 2022. gadu, ko noteica galvenokārt augstais cenu līmenis, bet 2024. gada pirmajos septiņos mēnešos apjomi nav būtiski mainījušies (+0,1%). Inflācija 2023. gadā sāka samazināties, tomēr straujais cenu pieaugums 2022. gadā joprojām iespaido iedzīvotāju finanšu tēriņu paradumus arī 2024. gada pirmajā pusgadā. Algu pieaugumam 2024. gadā pārsniedzot iepriekšējo straujo cenu kāpumu, gada otrajā pusē strādājošo iedzīvotāju pirktspējas atjaunošanās kļūs jūtāmāka, kas pozitīvi ietekmēs mazumtirdzniecības nozari. Vienlaikus Latvijas Bankas (LB) maksājumu karšu dati liecina, ka maksājumu pieaugums ārvalstīs pašlaik ir būtiski straujāks nekā Latvijā, kas nepaātrina Latvijas mazumtirdzniecības nozares attīstību.

Mazumtirdzniecības sarukumu 2023. gadā noteica pārtikas mazumtirdzniecības samazinājums par 4,7% pret 2022. gadu, tai sarūkot jau trešo gadu pēc kārtas. Nepārtikas preces (bez degvielas) 2023. gadā tirgotas par 1,7% mazāk, bet degvielas tirdzniecības apjomi pēc samazinājuma divus gadus pēc kārtas 2023. gadā pieauga par 4%. 2024. gada pirmajos septiņos mēnešos salīdzinājumā ar 2023. gada attiecīgo periodu kopējie mazumtirdzniecības apjomi nav būtiski mainījušies, saglabājot zemu līmeni. Turpina samazināties pārtikas mazumtirdzniecības apjomi (-1,2%), nepārtikas preču mazumtirdzniecība pieaugusi par 0,8%, bet degviela tirgota par 2,5% vairāk nekā 2023. gada septiņos mēnešos.

1.6. att. Mazumtirdzniecības apgrozījuma pārmaiņas pret iepriekšējā gada attiecīgo mēnesi (%); salīdzināmās cenas

Vairumtirdzniecības uzņēmumu apgrozījums samazinājās gan 2022., gan 2023. gadā, attiecīgi par 9,2% un 11,1%, kam seko sarukums arī 2024. gada pirmajā pusgadā par 3,2%. Vairumtirdzniecības nozare cieši saistīta ar rūpniecību un vājo ekonomikas izaugsmi ES, kā arī Krievijas iebrukuma Ukrainā dēļ ir strauji samazināta tirdzniecība ar Krieviju un Baltkrieviju. Tomēr vairumtirdzniecības nozarē lielāko daļu tirdzniecībā ar agresorvalstīm veidojuši reeksporta darījumi, tādējādi tiešu ietekmi uz pārējām tautsaimniecības nozarēm apjomu samazinājumi nerada.

Automobiļu un motociklu tirdzniecības nozare, kas ir mazākā no tirdzniecības nozarēm, no 2021. līdz 2023. gadam uzrādīja labus rezultātus, dodot pozitīvu pievienotā vērtība kopējai tirdzniecības nozarei. Tomēr 2024. gada pirmajā pusē straujā izaugsme ir apstājusies un tirdzniecības apjomi pret 2023. gada pirmo pusgadu ir samazinājušies par 5,4%.

EK apkopotais konfidences indekss norāda, ka Latvijas mazumtirgotāju noskaņojums kopš 2023. gada vidus kļūst arvien pesimistiskāks, tirgotājiem nerealizējot iecerētos pārdošanas apjomus un neparedzot būtisku situācijas uzlabošanos. Turpretim patērētāju konfidence ir augstā līmenī, patērētājiem paredzot savas personīgās finansiālās un valsts ekonomiskās situācijas uzlabošanos nākamā gada laikā, kas ir pozitīvs faktors mazumtirdzniecības nozares potenciālai izaugsmei.

Turpinoties algu pieaugumam un zelai inflācijai, sagaidāma iedzīvotāju pirktspējas uzlabošanās, pozitīvi ietekmējot mazumtirdzniecības nozari, tomēr 2024. gada mazumtirdzniecības apjomi sagaidāmi tikai nelieli augstāki nekā 2023. gadā. Turpretim vairumtirdzniecības nozarē izaugsme gaidāma tikai 2025. gadā līdz ar situācijas uzlabošanos ES ekonomikā un Latvijas rūpniecības nozarē.

Transporta un uzglabāšanas nozare

Transporta un uzglabāšanas nozare, kurai vēsturiski bijusi būtiska loma Latvijas ekonomikas attīstībā, bija viena no pandēmijas smagāk skartajām nozarēm un to arī vissmagāk skāra Krievijas uzsāktais karš Ukrainā un biznesa sakaru saraušana ar agresorvalstīm. Attiecīgi nozares īpatsvars kopējā pievienotajā vērtībā ir samazinājies no vidēji 10% pēdējo divdesmit gadu laikā līdz 8,0% 2020. gadā un 7,4% 2023. gadā. 2024. gada pirmajā pusē, nozares lejupslīdei turpinoties, transporta nozares īpatsvars ir noslīdējis līdz 6,8% no kopējās pievienotās vērtības.

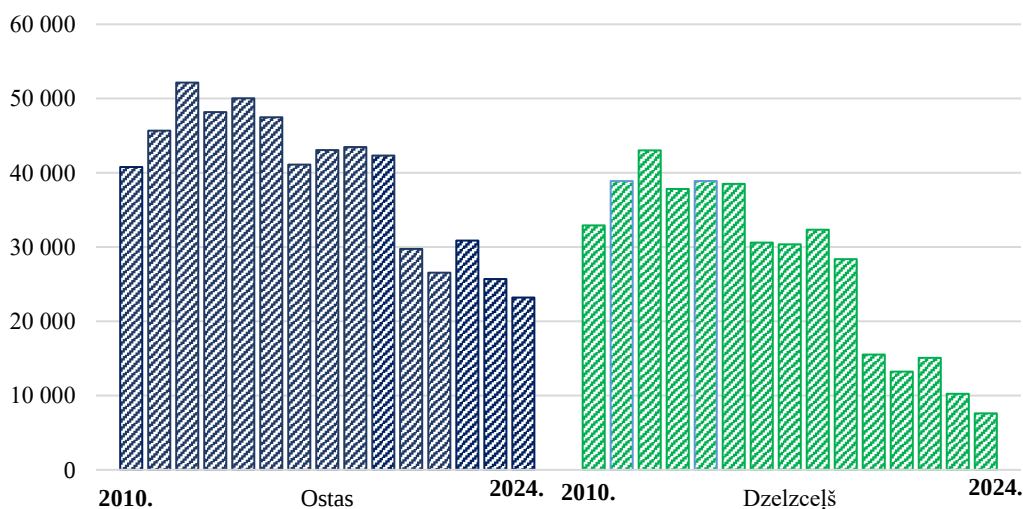
Atgūstoties no Covid-19, 2022. gadā transporta nozares pieaugums sasniedza 3,0%, ko nodrošināja pasažieru pārvadājumu atjaunošanās pēc pandēmijas laikā noteiktajiem ierobežojumiem, bet 2023. gadā nozare piedzīvoja 7,8% kritumu, pasažieru pārvadājumu pieaugumam vairs nespējot kompensēt zaudējumus kravu transportā, īpaši krītoties Krievijas kravu tranzītam dzelzceļā un ostās. Līdzīga situācija saglabājās arī 2024. gada pirmajā pusē, kad pasažieru pārvadājumos turpinājās pieaugums, bet nozares ietvaros tas nekompensēja kravu tranzīta kritumu. 2024. gada pirmajā pusē transporta nozares kopējā pievienotā vērtība, salīdzinot ar 2023. gada pirmo pusi samazinājās par 8,4%.

Pasažieru skaits lidostā "Rīga" 2023. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, palielinājās par 23,2% un sasniedza 6,6 milj., tomēr vēl joprojām atpalika no 2018.-2019. gada līmeņa, kad pasažieru skaits lidostā bija pārsniedzis septiņus milj. Pasažieru skaits sauszemes transportā pieauga par 15,4% un jūras ostās tika apkalpots par 1,4% vairāk pasažieru nekā 2022. gadā.

Tajā pašā laikā kravu apgrozījums ostās 2023. gadā saruka par 19,6% un kravu pārvadājumi dzelzceļā kritās par 27,5%. Kravu apjoma kritumu noteica galvenokārt Krievijas energoproduktu tranzīta zaudēšana, un kravu apgrozījums ostās ar 38,7 milj. tonnu veidoja vairs tikai pusi no 2012. gada līmeņa, kad pārkrauto kravu apjoms bija vislielākais. Dzelzceļā pārvadāto kravu apjoms saruka līdz 15,4 milj. tonnu, kas atbilda vairs tikai vienai ceturtdaļai no 2012. gada līmeņa. Kravu apgrozība autopārvadājumos 2023. gadā samazinājās par 3,5%, samazinoties starptautisko pārvadājumu apjomiem, kamēr iekšzemē kravu pārvadājumi turpināja pieaugt.

Līdzīga situācija saglabājas arī 2024. gadā, kad pasažieru pārvadājumi turpina atjaunoties, bet kravu tranzīta apjomi krītas. Nozare kopumā 2024. gadā nevarēs izvairīties no krituma, jo pozitīvu dinamiku pašlaik nodrošina tikai iekšzemes pieprasījums un pasažieru pārvadājumu apjoma pieaugums. Latvijas ekonomikas straujāka attīstība, kā arī augstāks pieprasījums pēc kravu pārvadājumiem straujāk augošajos Eiropas tirgos arī būs galvenie faktori, kas varēs nodrošināt transporta un uzglabāšanas nozares mērenu pieaugumu 2025. un nākamajos gados, kad Krievijas kravu tranzīts būs pilnībā izsīcis.

2024. gada pirmajos astoņos mēnešos, salīdzinot ar pagājušā gada attiecīgo periodu, kravu apgrozījums ostās samazinājās par 9,7%, būtiskāko kritumu piedzīvojot naftas produktu (-20,7%) un ogļu kravām (-76,7%), kamēr pārējo kravu apjomi saglabājās salīdzinoši stabili, pret pagājušā gada attiecīgo periodu kopumā pieaugot par 1,0%. Dzelzceļā pārvadāto kravu apjoms 2024. gada pirmajos astoņos mēnešos kritās par 25,7%, pēc CSP datiem. Kravu apjomu dinamika Latvijas ostās un dzelzceļā apkopota 1.7. attēlā.

1.7. att. Kravu apgrozījums Latvijas ostās un pārvadājumu apjoms dzelzceļā (tūkst. tonnu), 2010.-2024. gada pirmajos astoņos mēnešos

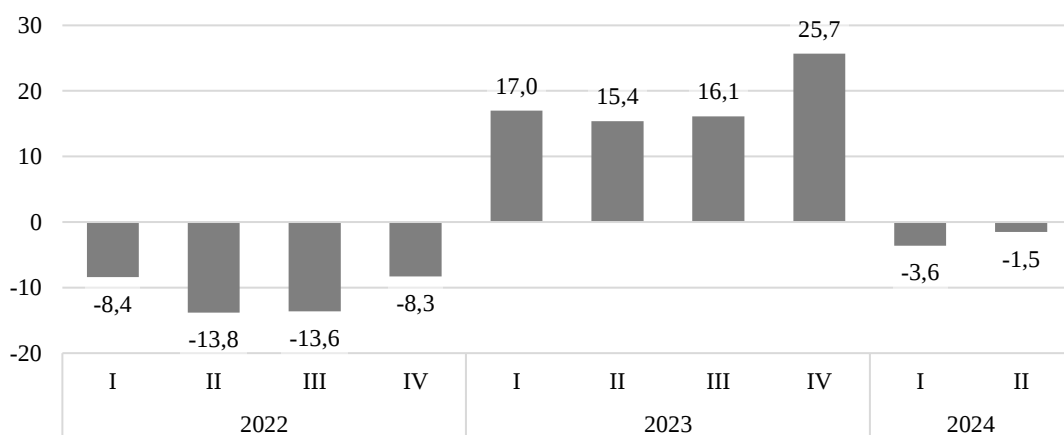
Vienlaikus kravu apgrozība autotransportā 2024. gada pirmajā pusē, salīdzinot ar attiecīgo periodu pirms gada, palielinājās par 11,0%, spēcīgi pieaugot pārvadājumiem ārvalstīs, kamēr iekšzemē apjomi auguši lēnāk, bet neliels samazinājums bijis eksporta pārvadājumos.

Pasažieru skaits lidostā Rīgā 2024. gadā nedaudz pārsniedz pagājušā gada līmeni – gada pirmajos septiņos mēnešos apkalpoti 2,5 milj. pasažieru, kas ir par 4,2% vairāk nekā pirms gada. Pieauguma tempi pēc sabremzēšanās gada otrajā ceturksnī atkal ir kļuvuši straujāki, un jūlijā, salīdzinot ar pagājušā gada jūliju, pasažieru skaits lidostā Rīgā bijis par 6,4% lielāks nekā pirms gada. Lai gan pasažieru pārvadājumi joprojām atpaliek no 2019. gadā sasniegtā rekordapjoma, kad gadā kopā tika pārvadāti 7,8 milj. pasažieru, pašlaik pārvadāto pasažieru skaits jau ir atgriezies un pēdējos mēnešos pat pārsniedzis 2018. gada līmeni, kad bija fiksēts otrs augstākais pārvadājumu apjoms lidostas darbības vēsturē.

Pasažieru skaits sauszemes transportā 2024. gada pirmajā pusē salīdzinājumā ar pagājušā gada pirmo pusi palielinājies par 1,6%, būtiski pieaugot pasažieru skaitam dzelzceļā (+9,7%) un pilsētas elektrotransportā (+7,1%), bet ar regulārās satiksmes autobusiem pārvadāto pasažieru skaits ir krities par 3,0%. Pasažieru skaits jūras ostās 2024. gada pirmajā pusē bijis par 10,7% mazāks nekā pirms gada un salīdzinājumā ar 2019. gadu ir krities vairāk nekā trīs reizes, ko noteikusi pirmām kārtām prāmju satiksmes neatjaunošana ar Stokholmu pēc pandēmijas ierobežojumu atcelšanas.

Būvniecība

Būvniecības apjomi 2022. gadā pret iepriekšējo gadu samazinājās par 11,3%, ko noteica galvenokārt strauji augošās būvniecības izmaksas un atsevišķu būvmateriālu deficīts. 2023. gadā situācija nozarē uzlabojās un būvniecības apjomi pieauga par 18,9%, sasniedzot 2019./2020. gada līmeni, kad būvniecības apjomi līdz šim bijuši visaugstākie. Apjomu pieaugumu veicināja gan vairs ne tik strauji augošās būvniecības izmaksas, gan būvmateriālu pieejamība, gan apturēto būvdarbu pabeigšana, kā arī 2021.-2027. gada ES fondu cikla apguves sākums. Savukārt 2024. gada pirmajā pusgadā būvniecības apjomi sarukuši par 2,4%, kas vērtējams kā maznozīmīgs kritums, kopējam līmenim saglabājoties augstam.

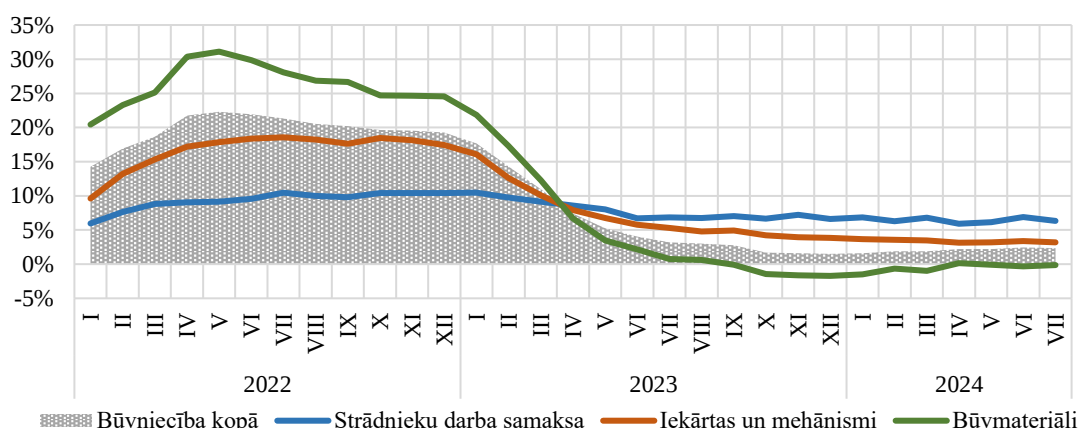

1.8. att. Būvniecības nozares izlaides apjomu izmaiņas g/g; salīdzināmajās cenās

Būvniecības nozares apakšpozīcijas ietver ēku būvniecību, inženierbūvniecību un specializētos būvdarbus, visi sektori 2023. gadā sasniedza apjomu pieaugumus – attiecīgi par 26,8%, 10,8% un 17,8%. Savukārt 2024. gada pirmajā pusgadā dinamika būvniecības sektoros bija ar atšķirīgām tendencēm, ēku būvniecībai samazinoties par 18,1%, inženierbūvniecībai pieaugot par 19,1%, bet specializētajiem būvdarbiem palielinoties par 1,7% pret 2023. gada pirmo pusgadu. Ēku būvniecības samazinājumu ietekmē augstā bāze 2023. gada sākumā, kā arī būvdarbu atlikšana privātajā sektorā, saglabājoties augstai nenoteiktībai, tajā skaitā par

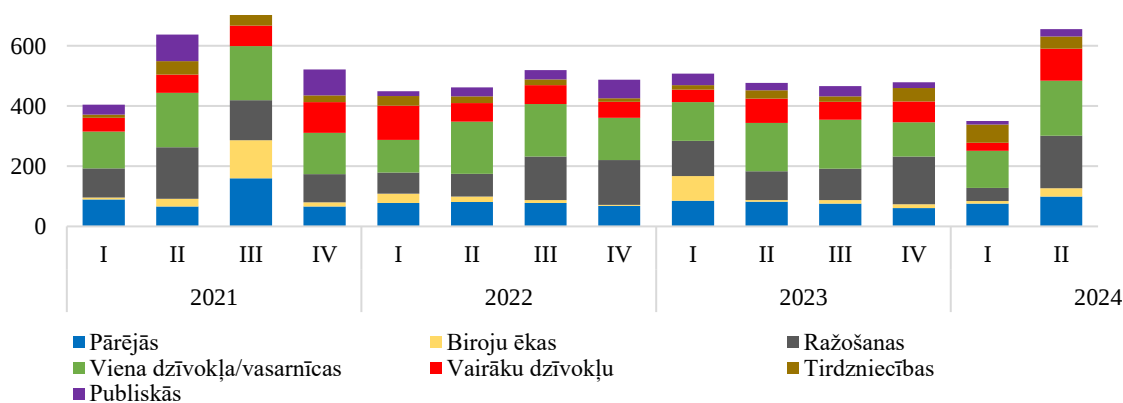
ģeopolitisko situāciju reģionā. Ēku būvniecība faktiskajās cenās 2024. gada pirmajā pusgadā dzīvojamo māju segmentā sarukusi par 41,7%, ko noteica daudzdzīvokļu namu būvniecības sarukums par 45,8%, bet viena dzīvokļa māju būvniecība pieaugusi par 1,3% pret 2023. gada pirmo pusgadu. Savukārt nedzīvojamo ēku būvniecība pieaugusi par 0,8%, tostarp lielākais pieaugums ir lauksaimniecībā izmantojamām ēkām, bet kritumi ir rūpniecības un biroju ēku būvniecībā. Ievērojamais pieaugums inženierbūvniecībā saistīts galvenokārt ar būvniecības apjomu pieaugumu publiskajā sektorā, kur ietilpst ceļu, dzelzceļu, tiltu u.c. būvniecība, tajā skaitā *RailBaltica* projekts u.c. nozīmīgi projekti ar ES finansējuma piesaisti.

Būvniecības nozarē joprojām jūtama 2022. gadā strauji pieaugušo būvizmaksu ietekme (1.9. attēls), jauno būvprojektu izmaksām ievērojami pārsniedzot cenu līmeni pirms trim gadiem. Arī 2023. gadā un 2024. gada pirmajā pusgadā būvniecības izmaksas nav samazinājušās, pieaugumam pēdējā gada laikā svārstoties 1-3% robežās.

1.9. att. Būvniecības izmaksu pārmaiņas pret iepriekšējā gada attiecīgo mēnesi (%)

Būvniecības atļaujās norādītā platība 2023. gadā augusi vien par 0,6% pret 2022. gadu, bet 2024. gada pirmajā pusgadā pieaugums bijis 2,1% apmērā, kas liecina par mērenu aktivitātes paaugstināšanos būvniecības nozarē. 2023. gadā visvairāk pieauga biroja ēku un tirdzniecības ēku būvatļaujās norādītās platības (1.10. attēls), bet lielākie samazinājumi bija publisko ēku (skolu, slimnīcu, teātru u.c.) un daudzdzīvokļu namu platībās. Savukārt 2024. gada pirmajā pusgadā ievērojami turpina pieaugt tirdzniecības ēku būvatļauju platības, bet mazāki pieaugumi ir gan viena dzīvokļa ēkām, gan daudzdzīvokļu namiem. Turpretim sākušas samazināties biroja ēku pieteiktās platības, kā arī turpina samazināties publisko ēku būvatļauju platības.

1.10. att. Izdotajās būvatļaujās paredzamā platība pa ēku veidiem (tūkst. km²)

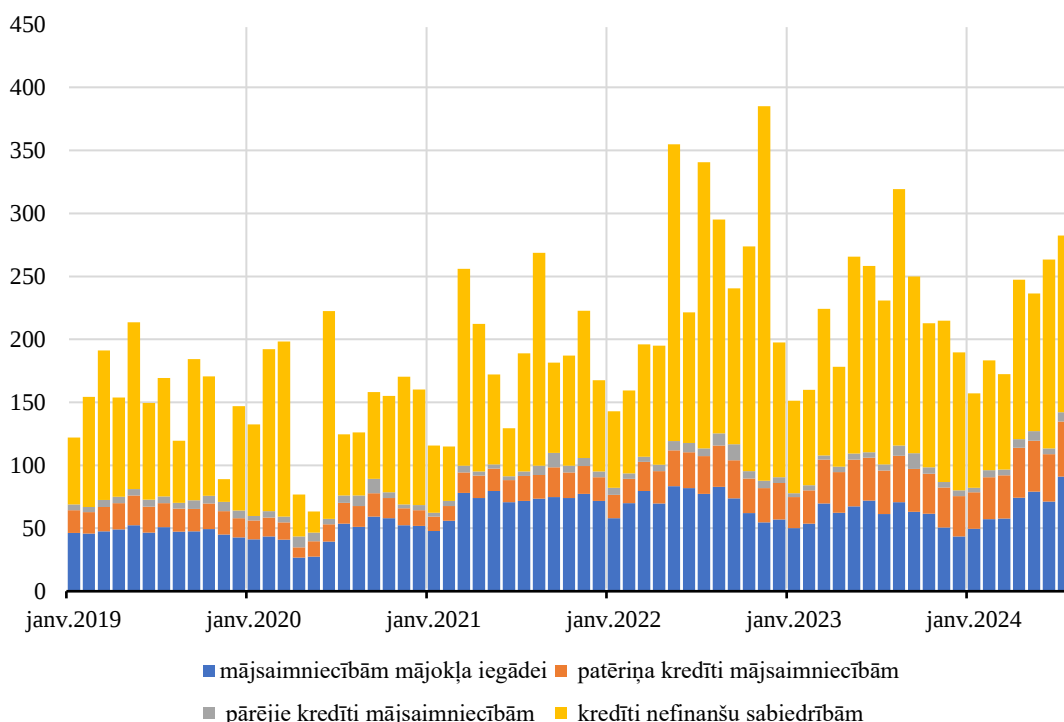
Būvniecības nozares datus 2024. gada pirmajā pusgadā izteikti vērojamas atšķirības privātajā un publiskajā sektorā. Kamēr būvniecību publiskajā sektorā veicina ES finansējuma

apguve, tikmēr privātais sektors nogaida, līdz ģeopolitiskā situācija stabilizēsies un pieaugs iedzīvotāju pirktpēja. Pašlaik būvniecības aktivitāti kavē arī augstās kredītu procentu likmes, samazinot aizņemšanās iespējas, un līdz ar likmju mazināšanos prognozējams arī būvniecības aktivitātes pieaugums.

Finanšu un apdrošināšanas nozare

Finanšu un apdrošināšanas nozarē (ņemot vērā *Euribor* likmju kāpumu 2023. gadā) bankas Latvijā 2023. gadā guva rekordlielus procentu ieņēmumus un gadu kopumā noslēdza ar peļņu 573,5 milj. *euro* apmērā, kas bija par aptuveni 75% vairāk nekā 2022. gadā. ECB prognozē, ka 2% inflācijas mērķis *euro* zonā tiks sasniegts 2025. gada otrajā pusē, un no 2024. gada jūnija jau divreiz ir samazinājusi noguldījumu likmes par 0,5 pp, tādējādi aizsākot jaunu procentu likmju pazemināšanas biznesa ciklu.

Latvijas banku peļņa 2024. gada pirmajos septiņos mēnešos jau ir nedaudz samazinājusies un ir par aptuveni 17% zemāka, salīdzinot ar 2023. gada attiecīgo periodu. Tāpat kopš 2024. gada aprīļa ir nedaudz aktivizējusies kredītēšana un jūlija beigās jaunizsniegto kredītu apjoms mājsaimniecībām, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu ir palielinājies vidēji aptuveni par 5%, tomēr tam var būt arī tikai sezonāls raksturs. Līdzīgi kredītēšanas pieauguma tempi kā iepriekšējos gados šogad ir turpinājušies arī Lietuvā un Igaunijā, un ņemot vērā daudz straujāko kredītēšanas attīstību mūsu kaimiņvalstīs iepriekšējos periodos, Latvija turpina būtiski iedalīties attiecībā pret kaimiņiem kredītēšanas jomā. *Euro* zonā vidēji banku kredītportfeļa kopējais apjoms veido ap 83,5% no IKP, savukārt Latvijā tas ir tikai 28,5% no IKP, Lietuvā 35,6%, bet Igaunijā 59,1% no IKP.

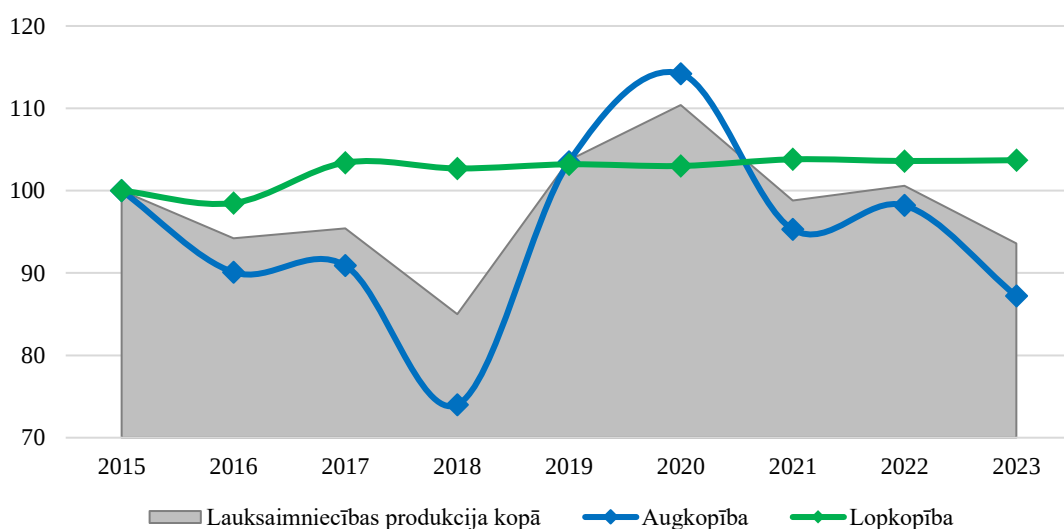
1.11. att. Rezidenti izsniegtie jaunie kredīti (bez refinansētiem kredītiem, milj. *euro*)

ECB veiktie likmju samazinājumi finanšu tirgos nostiprina pārliecību, ka kredītu likmju samazināšanās turpināsies, tādējādi nodrošinot, ka kredīti kļūs pieejamāki gan uzņēmējiem, gan mājsaimniecībām un kredītportfeļa kāpums turpināsies.

Lauksaimniecība

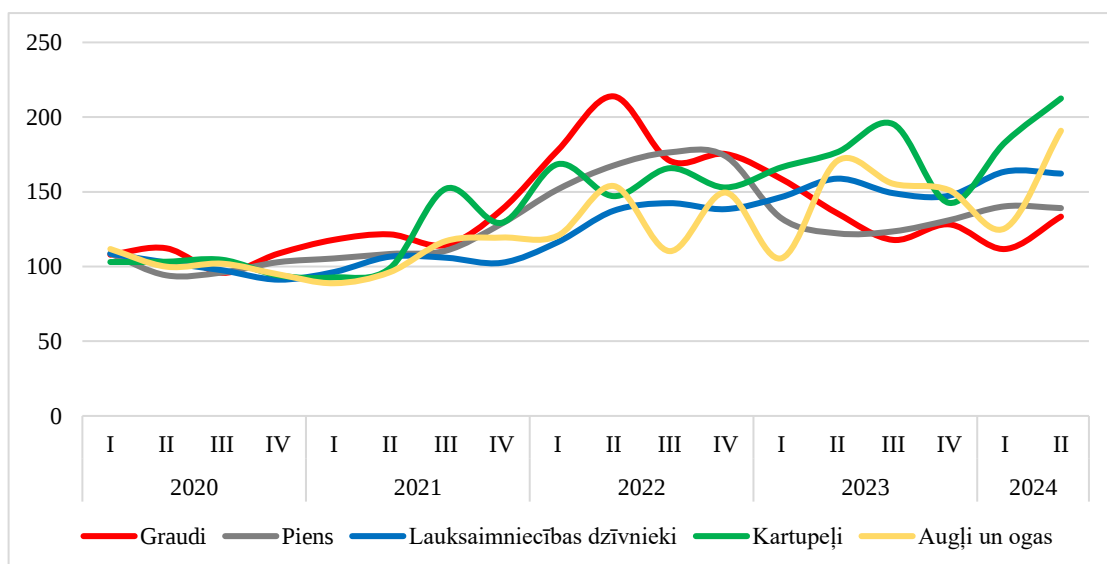
Lauksaimniecības nozare 2022. gadā veidoja 4,1% no visas Latvijas tautsaimniecības, bet 2023. gadā nozares īpatsvars saruka par 0,3 pp līdz 3,8%. Nozari veido lauksaimniecība (lopkopība un augkopība), mežsaimniecība un mežizstrāde, kā arī zivsaimniecība, šīm trim apakšnozarēm 2023. gadā attiecīgi aizņemot 45%, 50% un 5% kopējās lauksaimniecības nozares.

Lopkopības produkcijas apjomi 2023. gadā bijuši līdzīgi kā gadu iepriekš (+0,1%), bet augkopības produkcija samazinājās par 11,2%, ko ietekmēja sausā vasara, kad no aprīļa līdz septembrim nolija tikai 85% nokrišņu no šo mēnešu kopējās normas. Uz ražas novākšanas laiku 2023. gadā laikapstākļi pasliktinājās, vētrām vēl jo vairāk samazinot novācamās ražas apjomus. Tādējādi kopējā lauksaimniecības (augkopība un lopkopība) produkcija 2023. gadā sarukusi par 6,9% (1.12. attēls). 2024. gada vasara ir bijusi ar vairāk nokrišņiem kā ierasts, tādējādi graudu, kartupeļu u.c. kultūraugu raža ir laba, tomēr kvalitātes rādītāji reģionos ir atšķirīgi.

1.12. att. Lauksaimniecības produkcijas indeksi (salīdzināmās cenās, 2015=100)

Lauksaimniecības produkcijas cenas pēc straujā pieauguma 2022. gadā par 36%, 2023. gadā samazinājās par 13,9%. Cenu samazinājumu 2023. gadā noteica 16,6% samazinājums augkopības produkcijas cenām un 8,7% samazinājums lopkopības produkcijas cenām. Tendences lielajās produktu grupās gan atšķiras. Graudu un piena cenas 2023. gadā saruka attiecīgi par 26,8% un 24%, turpretī lauksaimniecības dzīvnieku un kartupeļu cenas pieauga attiecīgi par 12,6% un 7,3%. 2024. gada pirmajā pusgadā lauksaimniecības produkcijas kopējās cenas saglabājas līdzīgas kā 2023. gada pirmajā pusgadā (-0,2%), tajā skaitā augkopības produkcijas cenas saruka par 8,7%, bet lopkopības produkcijas cenas palielinājās par 5,1%.

1.13. att. Lauksaimniecības produkcijas cenu indeksi 2020=100

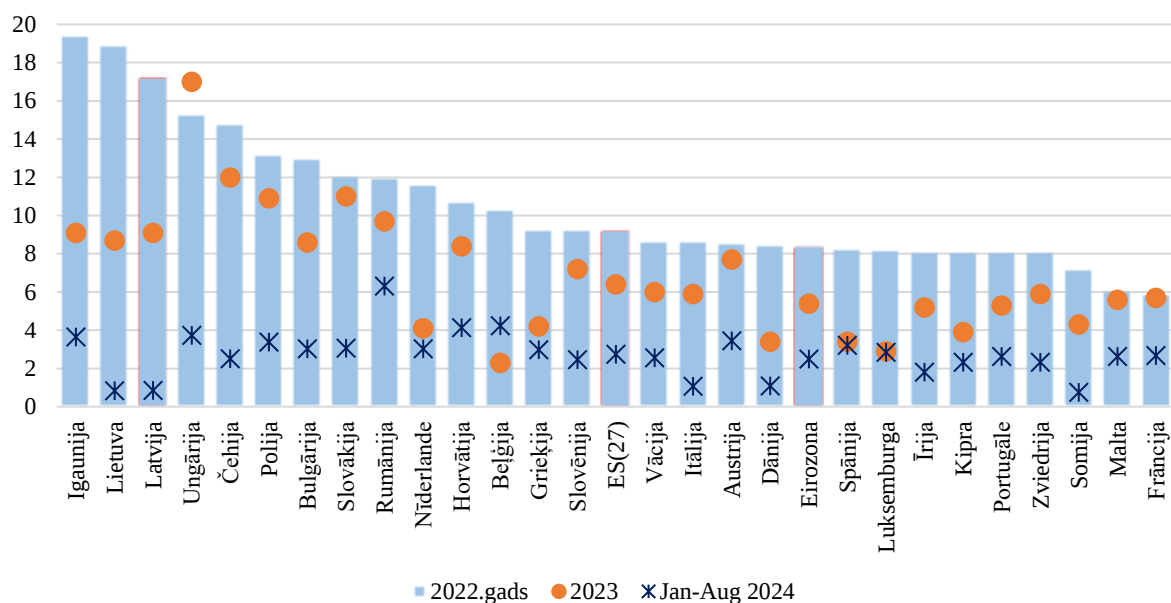
Mežsaimniecības un mežizstrādes nozare 2023. gadā aizņēma 50% no visas lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības kopā, kas ir par 5 pp vairāk nekā 2022. gadā, kas liecina par meža nozares izaugsmi, neraugoties uz kokrūpniecības ražošanas apjomu samazinājumiem. Mežsaimniecības nozarē 2023. gadā apaļkoki ražoti par 0,6% vairāk nekā 2022. gadā, bet to eksports tajā pašā periodā samazinājies par 10,9%. Šķelda un kokskaudas 2023. gadā ražotas par 17% vairāk nekā 2022. gadā, bet garumā zāģētu kokmateriālu ražošana samazinājusies par 20%, kas atspoguļojas arī kokrūpniecības apjomu datos.

1.2.2. Inflācija

2023. gadā inflācijai bija pievērsta pastiprināta uzmanība gan Latvijā, gan arī citās pasaules valstīs, jo straujais patēriņa cenu pieaugums, kas aizsākās vēl 2022. gadā, būtiski ietekmēja pasaules ekonomikas attīstību un mazināja iedzīvotāju pirktspēju.

2023. gada janvārī un februārī Latvija bija vienīgā *euro* zonas valsts, kur gada inflācija pārsniedza 20%, tādējādi ievērojami pārsniedzot vidējo inflāciju *euro* zonā. Taču 2023. gads bija zīmīgs ar to, ka patēriņa cenu kāpums gan *euro* zonā, gan Latvijā kopš gada sākuma ar katru mēnesi palēninājās. Tādējādi saskaņotais patēriņa cenu indekss (SPCI) Latvijā samazinājās no 21,4% janvārī līdz 0,9% decembrī. Tādējādi vidējā inflācija (SPCI) Latvijā 2023. gadā bija 9,1%, savukārt *euro* zonā tā bija 5,4%. Inflācijas bremzēšanās Latvijā 2023. gada nogalē bija būtiski straujāka nekā vidēji *euro* zonā, ierindojot Latviju valstu grupā ar zemāko inflāciju. Jāatzīmē, ka tik straujš inflācijas samazinājums lielā mērā ir saistīts ar bāzes efektiem, jo 2022. gada nogalē patēriņa cenu pieaugums Latvijā bija viens no augstākajiem *euro* zonā.

Līdzīga dinamika saglabājas arī 2024. gadā. Latvija saglabā vietu valstu grupā ar zemāko inflāciju. Tikai trim valstīm – Latvijai, Lietuvai un Somijai, 2024. gada astoņos mēnešos inflācija bija zem 1%, kamēr vidējā inflācija ES un *euro* zonā attiecīgi veidoja 2,7% un 2,5%. SPCI dinamika pa visām ES dalībvalstīm ir atspoguļota 1.14. attēlā.

1.14. att. SPCI pārmaiņas 2022.-2023. gadā un 2024. gada pirmajos astoņos mēnešos, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

Atbilstoši CSP datiem, patēriņa cenas Latvijā 2023. gadā pieauga par 8,9%, kas bija gandrīz divas reizes mazāks kāpums nekā iepriekšējā gadā. Tāpat kā 2022. gadā, arī 2023. gadā galvenie inflāciju ietekmējošie faktori bija saistīti ar energoresursu un pārtikas cenu svārstībām. Lielākais devums patēriņa cenu kāpumā 2023. gadā bija pārtikas un bezalkoholisko dzērienu sadārdzinājumam par 13,2%, izskaidrojot vairāk nekā trešdaļu no kopējās inflācijas. 2023. gadā palielinājās arī ar mājokļa apsaimniekošanu (siltumenerģijas, gāzes, elektroenerģijas) saistīto preču cenas, tomēr šis kāpums bija vairākas reizes mazāks nekā 2022. gadā. Savukārt gada nogalē augstākminētajām precēm bija fiksēta deflācija, ko labvēlīgi ietekmēja dabasgāzes cenu samazinājums Eiropā. 2023. gadā samazinājās arī degvielas cenas, ko lielā mērā ietekmēja naftas cenu kritums. 2023. gadā dabasgāzes un naftas cenu dinamiku ietekmēja virkne faktoru, bet viens no galvenajiem bija pasaules ekonomikas attīstības tempu samazinājums un tā rezultātā arī mazāks naftas un gāzes patēriņš pasaulē.

Pateicoties energoresursu cenu kritumam 2023. gada otrajā pusē, gadā kopumā būtiski mazinājusies importētā inflācija, kas raksturo energoresursu un pārtikas cenu pārmaiņu ietekmi. Savukārt pamatinflācija, kas raksturo vietējo faktoru ietekmi uz cenu dinamiku, 2023. gadā bija noturīga un tikai nedaudz pazeminājusies. Atbilstoši FM novērtējumam, pamatinflācijas pieaugums 2023. gadā bija 9,4% pretstatā 11,0% 2022. gadā. Augsto pamatinflāciju tāpat nosaka otreizējie efekti straujā energoresursu un pārtikas cenu pieauguma dēļ, kā arī saspringtā situācija darba tirgū, ko rada darbaspēka izmaksu pieaugums.

2024. gadā inflācija Latvijā ir stabilizējusies zemā līmenī. Atbilstoši CSP datiem, vidējais patēriņa cenu līmenis 2024. gada pirmajos astoņos mēnešos bija par 0,8% augstāks, salīdzinot ar 2023. gada attiecīgo periodu. Zemo gada inflācijas līmeni nosaka energoresursu cenu kritums pasaules tirgū pēc straujā kāpuma 2022. gadā, kas 2024. gada pirmajā pusgadā pazeminājās ar mājokli saistīto preču un pakalpojumu cenas kopumā par 8,9%, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu. Noteicošo pazeminošo ietekmi nodrošināja elektroenerģijas un siltumenerģijas tarifu samazinājums attiecīgi par 16,9% un 18,4%. Samazinājās arī gāzes un cietā kurināmā cenas – attiecīgi par 10,1% un 13,1% salīdzinājumā ar 2023. gada astoņiem mēnešiem. Tomēr gāzes un cietā kurināmā īpatsvars patēriņā grozā ir būtiski zemāks, līdz ar to arī ietekme uz inflāciju ir būtiski zemāka nekā elektroenerģijas un siltumenerģijas cenu kritumam. Jāatzīmē, ka augstāk minēto preču cenu pārmaiņas gada izteiksmē, it īpaši

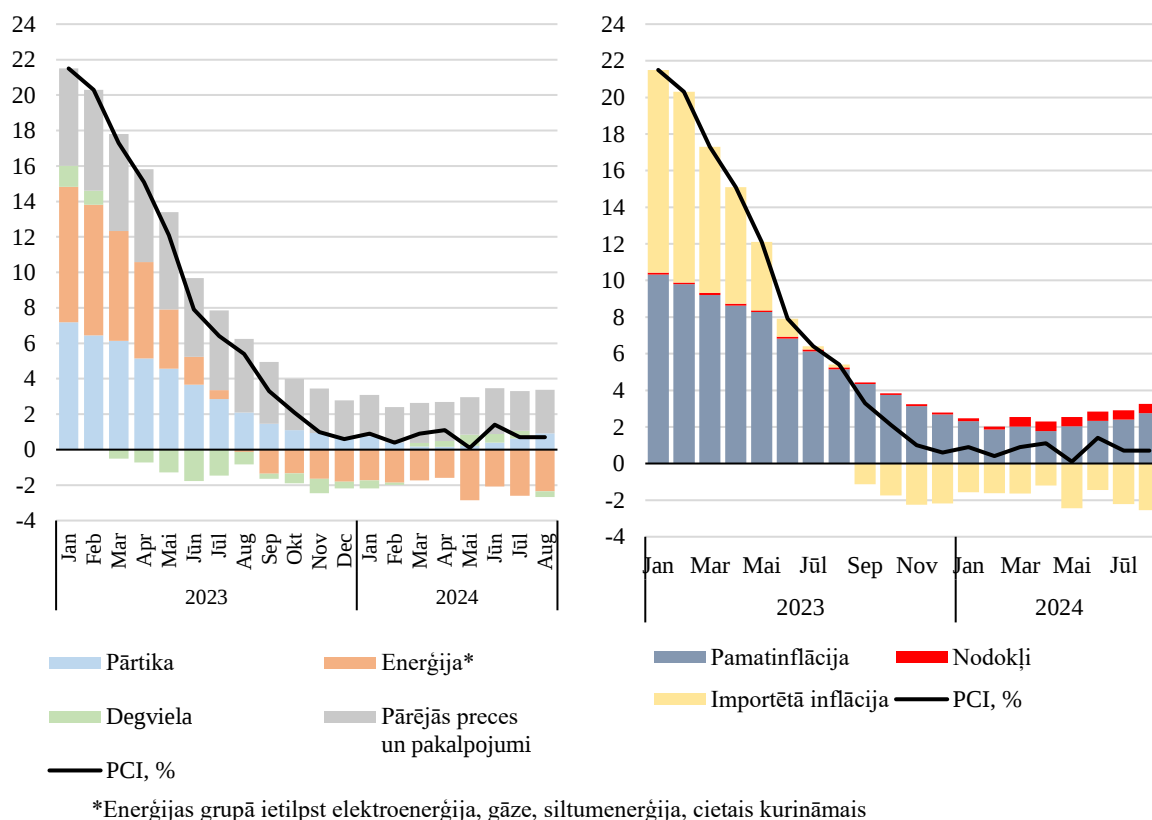
elektroenerģijai un siltumenerģijai, būtiski ietekmēja bāzes efekti, jo līdz 2023. gada aprīlim bija spēkā valdības atbalsts energoresursu cenu pieauguma daļējai kompensēšanai mājtsaimniecībām, līdz ar to, sākot ar 2024. gada maiju, beigusies šī atbalsta ietekme uz cenu dinamiku. Tieši ar šo ir skaidrojama situācija, kad 2024. gada maijā elektroenerģijas un siltumenerģijas tarifu samazinājums kļuva lielāks, salīdzinot ar 2024. gada iepriekšējiem mēnešiem. Sagaidāms, ka arī turpmākajos mēnešos augstāk minētajām precēm un pakalpojumiem turpināsies deflācija. Savukārt par siltumenerģijas tarifiem var droši teikt, ka 2024. gadā kopumā valstī tie būs zemāki nekā iepriekšējā apkures sezonā, it īpaši lielajās pilsētās, kur siltumenerģijas tarifs vai nu jau ir samazināts vai arī tiks samazināts rudenī. Pretēja situācija vērojama citām komunālajām precēm un pakalpojumiem. Tā, ūdensapgādes un atkritumu savākšanas pakalpojumu cenas 2024. gada astoņos mēnešos bija attiecīgi par 2,1% un 14,3% augstākas nekā pirms gada. Šo pakalpojumu cenu arī ietekmē energoresursu cenu svārstības, tomēr mazākā mērā nekā elektroenerģijai vai siltumenerģijai. Cenu pieaugumu šiem pakalpojumiem lielā mērā nosaka darba samaksas pieaugums, kā arī infrastruktūras uzturēšanas izmaksu kāpums. Atšķirībā no elektroenerģijas un siltumenerģijas cenām, nav sagaidāms, ka šo pakalpojumu cenas samazināsies.

2024. gada astoņos mēnešos preču cenām ar 0,8% kopējo kritumu bijusi pazeminoša ietekme uz inflācijas līmeni.

Degvielas cenas 2024. gada astoņos mēnešos bija par 1,9% augstākas nekā attiecīgajā periodā pirms gada. Tomēr ņemot vērā degvielas cenu dinamiku vasaras beigās un rudens sākumā, jāsecina, degvielas cenu pārmaiņu ietekme uz 2024. gada inflāciju visticamāk būs neitrāla. Viens no galvenajiem faktoriem, kas noteica patēriņa cenu kritumu 2024. gada augustā salīdzinājumā ar jūliju un neļāva paātrināties gada inflācijai, bija degvielas cenu samazinājums. 2024. gada augustā degvielas cenas bija par 3,9% zemākas nekā iepriekšējā mēnesī un par 4,4% zemākas nekā iepriekšējā gada augustā. 95. markas benzīna vidējā cena gada augustā bija 1,58 *euro* par litru jeb par 9 centiem mazāk nekā attiecīgajā mēnesī pirms gada, bet dīzeļdegviela maksāja 1,52 *euro* par litru jeb par 6 centiem mazāk. Degvielas cenu kritumu noteica gan ārējie, gan iekšējie faktori. No ārējiem faktoriem jāmin naftas cenu kritums. Augustā *Brent* markas jēlnaftas cena samazinājās līdz 80,4 ASV dolāriem par barelu, kas bija zemākā cena kopš 2024. gada februāra. Būtiska loma naftas cenu kritumā bijusi Ķīnas ekonomikai, kuras vājumu apliecina aktuālākie biznesa aktivitātes indeksa dati, kas augustā samazinājušies jau ceturto mēnesi pēc kārtas. Jāatzīmē, ka Ķīna ir pasaulē lielākā naftas importētājvalsts un otra lielākā pēc patēriņa apjoma. Vienlaicīgi arī pasaules lielākajā ekonomikā – ASV – nav pozitīvu ziņu. 2024. gada augustā rūpniecības apjomi ASV turpināja samazināties, strauji samazinoties pasūtījumiem un ražošanai. Uzņēmējdarbības aktivitātes indekss piekto mēnesi pēc kārtas atrodas zem 50, radot bažas par plašāku ekonomikas lejupslīdi un vājāku energoresursu patēriņu. Tas kopā ar sarunām par pamieru Tuvajos Austrumos, reģionā, kuram ir būtiska nozīme gāzes un naftas tirgū, kā arī Naftas eksportētājvalstu organizācijas (OPEC+) vēlmi palielināt jēlnaftas ieguves apjomu sākot ar 2024. gada oktobri, neskatoties uz to, ka tirgū jau ir pārmērīgs naftas piedāvājums, samazina cenu. Arī septembrī naftas cena turpināja samazināties. Pie iekšējiem faktoriem jāatzīmē to, ka augustā Rīgā sāka darboties jauns degvielas mazumtirgotājs, kas saasināja konkurenci degvielas mazumtirdzniecībā galvaspilsētā, kas neapšaubāmi jāvērtē pozitīvi. Sagaidāms, ka arī septembrī un oktobrī degvielas cena gada izteiksmē būs zemāka, tādējādi nedaudz samazinot vidējo inflāciju.

Preču cenu samazinājums varētu būt bijis vēl straujāks, taču to ierobežo pārtikas cenu pieaugums, kas aizvien ir augstāks nekā vidējā inflācija. Pārtika un bezalkoholiskie dzērieni 2024. gada astoņos mēnešos bija par 1,7% dārgāki nekā attiecīgajā periodā pirms gada. Lai arī šāds pieaugums ir ļoti zems, tomēr pārtikas cenu pieaugumam būtu bijis jābūt vēl mazākam, jo pārtikas ražošanas izmaksas, kā arī loģistikas izmaksas ir būtiski samazinājušās. Tā, ražotāju cenas vietējā tirgū realizētajai pārtikai jau kopš 2023. gada oktobra nepārtraukti samazinās un

2024. gada pirmajos septiņos mēnešos kopā bija par 1,3% zemākas nekā attiecīgajā periodā pirms gada. Samazinās arī neapstrādātās pārtikas cenas pasaulē, kas ietekmē mūsu importētās pārtikas cenas. Atbilstoši ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas datiem, neapstrādātās pārtikas cenas 2024. gada astoņos mēnešos bija par 5,6% zemākas nekā attiecīgajā periodā pirms gada. Tas kopā ar būtiski zemākiem elektroenerģijas un siltumenerģijas tarifiem Latvijā, kas samazina arī mazumtirgotāju izmaksas, atstāj būtisku pazeminošu ietekmi uz pārtikas cenām. Pārtikas cenām ir būtiska ietekme uz vidējo inflāciju, jo pārtikas precēm mājāsaimniecības patēriņa grozā ir vislielākais īpatsvars starp visām precēm un pakalpojumiem – 26,5%. Pārtikas cenu pieaugums 2023. gada laikā, tāpat kā vidējā inflācija, bremzējās, tomēr pārtikas inflācija visa gada garumā bija augstāka par vidējo inflāciju, kas radīja būtisku spiedienu uz mājāsaimniecību izdevumiem. Līdzīga situācija saglabājas arī 2024. gadā.

Pakalpojumu cenas 2024. gada astoņos mēnešos palielinājās par 5,3%, atspoguļojot iepriekš strauji augušās izmaksas un joprojām spēcīgo darba samaksas pieaugumu. Visbūtiskāk pakalpojumu sektorā cenas palielinājušās veselības aprūpes, izglītības, kultūras un atpūtas pakalpojumiem, kā arī pasažieru pārvadājumiem. Pakalpojumu cenu pieaugumu spilgti raksturo pamatinflācijas attīstība. 2024. gada astoņos mēnešos pamatinflācija bija 3,5%, tādējādi tās devums patēriņa cenu pieaugumā veidoja 2,2 pp. Savukārt importētās inflācijas devums, kas raksturo energoresursu un pārtikas cenu pārmaiņas, šajā periodā bija 1,8 pp. Tomēr, kā jau atzīmēts iepriekš, pazeminošu ietekmi uz inflāciju atstāja ar energoresursiem saistīto

² Datu avots: CSP, FM aprēķini

³ Datu avots: CSP, FM aprēķini

pakalpojumu cenu kritums. Lai arī darba samaksas pieauguma tempi sāka bremzēties, spiediens uz kopējām uzņēmējdarbības izmaksām saglabāsies augsts, turpinot uzturēt cenu pieaugumu pakalpojumu sektorā. Tas kopā ar pārtikas cenu pieaugumu noteiks vidējo patēriņa cenu pieaugumu šogad.

2024. gada martā palielinājās akcīzes nodokļa likme tabakas izstrādājumiem un alkoholiskajiem dzērieniem, tādējādi nedaudz paaugstinot šīs produkcijas cenas. Atbilstoši FM novērtējumam, nodokļu likmju paaugstināšanas devums vidējā patēriņa cenu pieaugumā 2024. gada astoņos mēnešos bija 0,4 pp.

Atbilstoši aktualizētajām makroekonomisko rādītāju prognozēm, kuras ir izstrādātas 2024. gada jūnijā un veido pamatu 2025. gada budžetam un 2025. – 2027. gada budžeta ietvaram, prognozēts, ka patēriņa cenas 2024. gadā vidēji palielināsies par 1,2%, būtiski mazāk nekā iepriekšējos gados. Inflāciju paaugstinošie faktori galvenokārt būs saistīti ar iekšējiem ekonomikas procesiem, ko ietekmēs darba tirgus attīstība, it īpaši pakalpojumu nozarēs. Savukārt ārējiem faktoriem būs inflāciju pazeminoša ietekme, ko noteiks energoresursu cenu stabilizēšanās. Neliela inflāciju paaugstinoša ietekme 0,5 pp apmērā 2024. gadā būs nodokļu likmju pieaugumam.

1.2.3. Nodarbinātība un bezdarbs

Līdz ar stabilo ekonomikas izaugsmi laikā līdz 2019. gadam bezdarba līmenis Latvijā strauji samazinājās, atsevišķās nozarēs un profesijās jau robežojoties ar darbaspēka trūkumu. 2020. gadā šo dinamiku pārtrauca Covid-19 izraisītā krīze, tomēr tās ietekme darba tirgū izrādījās ļoti ierobežota, tajā skaitā pateicoties valsts atbalsta pasākumiem. Nodarbinātības situāciju jūtami nepasliktināja arī Krievijas sāktais karš Ukrainā 2022. gada februārī, un bezdarba līmenis pastāvīgi un visai strauji turpināja samazināties.

Pēc īslaicīgā pieauguma līdz 8,1% 2020. gadā, bezdarba līmenis pēc darbaspēka apsekojuma nākamajos gados pastāvīgi samazinājās un 2023. gadā noslīdēja līdz 6,5%, kas bija par 0,4 pp mazāk nekā 2022. gadā.

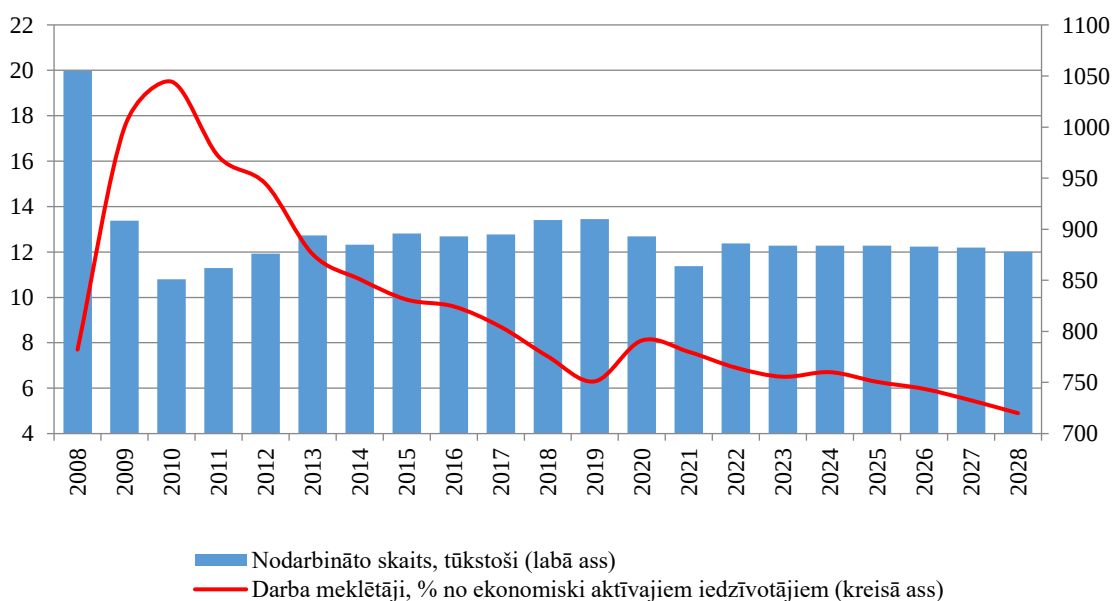
2023. gada pēdējos mēnešos un 2024. gada sākumā ekonomikas krituma negatīvā ietekme darba tirgū tomēr bija sākusi atspoguļoties, lai arī ar ļoti lielu laika nobīdi un tikai ļoti mēreni. 2023. gada ceturtajā ceturksnī bezdarbs bija palielinājies līdz 6,8% no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem, bet 2024. gada pirmajā pusē pieaudzis līdz 7,0%, kas bija par 0,6 pp vairāk nekā attiecīgajā laika posmā pirms gada. Vienlaikus reģistrētā bezdarba līmenis saglabājās zems, un turpināja pazemināties visa 2024. gada laikā, augusta beigās noslīdot līdz 5,3%. Tas ir par 0,2 pp mazāk nekā 2023. gada augusta beigās un liecina, ka arī bezdarba līmenim pēc darbaspēka apsekojuma vairs nav pamata tālākam pieaugumam.

Lai arī kopējais bezdarba līmenis ir ļoti zems, saglabājas būtiskas bezdarba līmeņa atšķirības pa reģioniem – Rīgas reģionā reģistrētais bezdarbs augusta beigās bija 4,1%, kamēr Latgalē tas sasniedza 10,5%, bet Kurzemē, Vidzemē un Zemgalē bija 5-5,4% līmenī.

Neskatoties uz joprojām lielajām reģionālajām atšķirībām, kopējais reģistrētā bezdarba līmenis pašlaik jau ir zemāks nekā 2019. gadā, pirms pandēmijas, un tikai nedaudz pārsniedz 2007.-2008. gadā ekonomikas pārkaršanas laikā fiksētos rekordzemos rādītājus, radot zināmu spiedienu darba tirgū un atspoguļot darbinieku trūkumu atsevišķās profesijās un nozarēs. Zemo bezdarba līmeni līdzās ekonomikas pieprasījumam pašlaik ietekmē arī demogrāfiskā situācija, kad jau kopš 2015. gada darba tirgū ienākošo jauniešu skaits ir mazāks nekā par sešdesmit gadiem vecāko pensijā aizejošo iedzīvotāju skaits, un kopējais darbaspējas vecuma iedzīvotāju skaits ir pastāvīgi samazinājies. Ja 2022. gadā šo kritumu palīdzēja mīkstināt Ukrainas

iedzīvotāju uzņemšana, 2023. un 2024. gadā darbaspējas vecuma iedzīvotāju skaita kritums ir atjaunojies, tam veidojot attiecīgi 0,6% 2023. gadā un 0,4% 2024. gada pirmajā pusē.

Samazinoties darbaspējas vecuma iedzīvotāju skaitam un ekonomikas izaugsmei stagnējot, 2023. gadā tautsaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju skaits ir samazinājies par 0,2% jeb diviem tūkst. līdz 884,2 tūkst. 2024. gada pirmajā pusē lejupslīde ir turpinājusies, nodarbināto skaitam pret pagājušā gada otro pusi samazinoties par 0,3%, tomēr gada otrajā pusē, atsākoties straujākai ekonomikas izaugsmei, sagaidāma nodarbināto skaita stabilizēšanās pagājušā gada līmenī (skat 1.17. attēlu).

1.17. att. Tautsaimniecībā nodarbināto skaits un bezdarba līmenis 2008.-2028. gadā (no 2024. gada – prognoze)

Nodarbinātības valsts aģentūrā reģistrēto brīvo darba vietu skaits joprojām ir salīdzinoši augsts, tomēr jau kopš pagājušā gada visus vērojams piedāvājuma samazinājums un 2024. gada pirmajos astoņos mēnešos brīvo darba vietu skaits bijis par 15% zemāks nekā attiecīgajā laikā pirms gada.

Pēc FM prognozēm, 2024. gadā kopumā bezdarba līmenis būs nedaudz augstāks nekā pērn, veidojot 6,7%, ko nosaka ekonomiskās izaugsmes sabremzēšanās 2023. gada beigās un 2024. gada pirmajā pusē. Nākamajos gados, atsākoties straujākai ekonomikas izaugsmei un turpinot samazināties darbaspējas vecuma iedzīvotāju skaitam, bezdarbs atsāks samazināties, 2025. gadā noslīdot līdz 6,3% un vidējā termiņā, līdz 2028. gadam pazeminoties līdz tuvu 5%.

Nodarbināto skaits 2024. un 2025. gadā nodarbināto skaits prognozēts stabils, saglabājoties pagājušā gada līmenī, bet nākamajos gados sagaidāms neliels nodarbināto skaita kritums, ko pamatā noteiks darbaspējas vecuma iedzīvotāju skaita samazināšanās demogrāfijas tendenču rezultātā.

1.2.4. Iedzīvotāju ienākumi

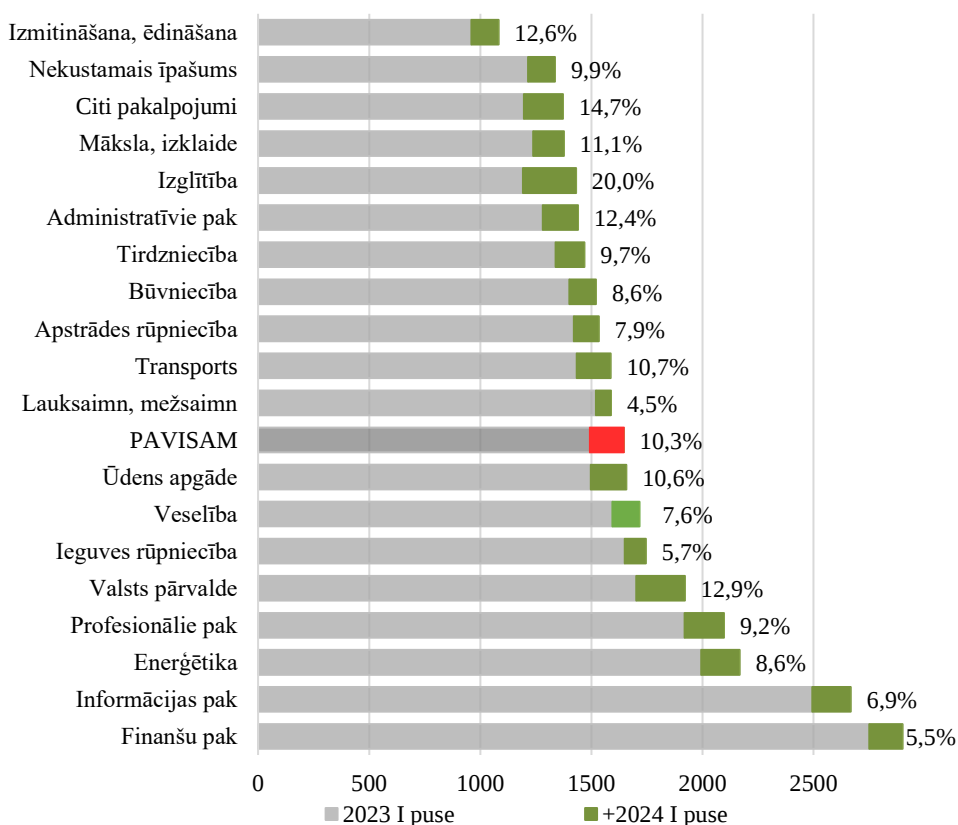
Neskatoties uz ekonomiskās situācijas pasliktināšanos gan Covid-19 pandēmijas, gan Krievijas uzsāktā kara un energokrīzes ietekmē, iedzīvotāju ienākumi, tajā skaitā darba samaksa un valsts sociālās apdrošināšanas maksājumi visus pēdējos gadus turpināja spēcīgi palielināties.

Mēneša vidējā bruto darba samaksa 2022. gadā pieauga par 7,5%, bet 2023. gadā pieaugums vēl paātrinājās līdz 11,9%, mēneša vidējai bruto darba samaksai sasniedzot 1537

euro. Arī 2024. gada pirmajā pusē algas turpināja salīdzinoši strauji augt, pilnas slodzes algai pret pērnā gada pirmo ceturksni palielinoties par 10,3% un sasniedzot 1647 euro.

Straujo algu kāpumu 2023. gadā noteica gan būtiskais minimālās darba samaksas paaugstinājums no 500 līdz 620 euro, gan valsts budžeta izdevumu pieaugums sabiedriskā sektora darbinieku algām, gan privāto uzņēmumu sniegtais energoatbalsts saviem darbiniekiem un augstais inflācijas līmenis. Arī 2024. gadā algu pieaugumu veicina minimālās algas tālāks pieaugums – līdz 700 euro, un sabiedriskā sektora, tajā skaitā izglītības, aizsardzības un iekšlietu darbinieku darba samaksas kāpums. 2024. gada pirmajā pusē mēneša vidējā bruto darba samaksa īpaši strauji palielinājās sabiedriskajā sektorā – par 14,3% līdz 1700 euro, kamēr privātajā sektorā samaksas pieaugums bija mērenāks – par 8,6% līdz 1629 euro.

Nozaru griezumā vidējā alga 2024. gada pirmajā pusē visstraujāk augusi izglītības nozarē, kur tā palielinājās par 20,0%, citu pakalpojumu nozarē – par 14,7%, valsts pārvaldē un aizsardzībā – par 12,9% un izmitināšanas un ēdināšanas nozarē – par 12,6%. Savukārt zemākais pieaugums bijis lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē, kur mēneša vidējā darba samaksa palielinājusies tikai par 4,5% un finanšu pakalpojumu nozarē – par 5,5%. Augstākais darba samaksas līmenis joprojām saglabāties finanšu pakalpojumu nozarē – 2902 euro un informācijas un komunikācijas pakalpojumu nozarē – 2668 euro, kamēr zemākās algas ir izmitināšanā un ēdināšanā – 1083 euro un nekustamā īpašuma nozarē – 1337 euro mēnesī (skat. 1.18. att.).

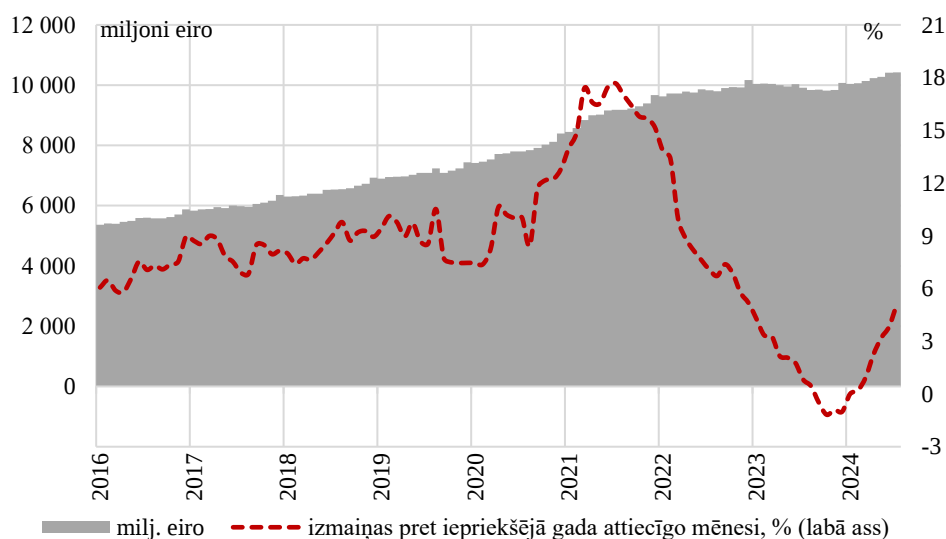
1.18. att. Strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa valstī, pa nozarēm, euro un izmaiņas pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

Lai gan algu pieaugums pēdējos gados nedaudz straujāks bijis reģionos ārpus Rīgas, joprojām saglabājas ievērojamas darba samaksas atšķirības starp Rīgas reģionu un pārējo Latviju. Rīgas reģionā mēneša vidējā darba samaksa 2024. gada pirmajā pusē bija 1805 euro – par 9,8% augstāka nekā pirms gada, kamēr Latgales reģionā tā bija tikai 1173 euro (+12,0%), Vidzemes reģionā 1130 euro (+11,3%), Kurzemes reģionā 1381 euro (+9,0%) un Zemgales reģionā 1387 euro (+11,7%).

Strādājošo reālā neto darba samaksa, kas parāda ienākumus, atskaitot inflācijas ietekmi un precīzāk raksturo strādājošo pirktspējas izmaiņas, augstās inflācijas dēļ 2022. gadā bija samazinājusies par 8,7%, piedzīvojot pirmo kritumu kopš finanšu krīzes 2009.-2010. gadā. 2023. gadā, patēriņa cenu pieaugumam mazinoties un darba samaksai palielinoties straujāk, algu pirktspēja pakāpeniski sāk atjaunoties, un gadā kopumā reālā neto darba samaksa ir pieaugusi par 2,2%. 2024. gada pirmajā ceturksnī, reālajai neto darba samaksai pret pagājušā gada attiecīgo ceturksni palielinoties jau par 9,3% un otrajā ceturksnī par 8,9%, algu pirktspēja jau ir atgriezusies līmenī, kādā tā bija pirms straujā cenu pieauguma, 2021. gada pirmajā pusē.

Vecuma pensijas 2023. gadā saņēma pavisam 437,3 tūkst. cilvēku un vidējais vecuma pensijas apmērs, salīdzinot ar 2022. gadu, palielinājās par 14,1%, sasniedzot 514 *euro*. Straujo pieaugumu tāpat kā iepriekšējā gadā nodrošināja 2022. gada rudenī veiktā būtiskā pensiju indeksācija, kurā tika ietverts iepriekšējo mēnešu straujšais cenu kāpums. Mazinoties inflācijai, 2023. gadā rudenī veiktās indeksācijas koeficients bija mazāks un 2024. gada pirmajos septiņos mēnešos vidējā vecuma pensija bija par 7,3% lielāka nekā attiecīgajā periodā pirms gada, sasniedzot 568 *euro*.

Strādājošo reālajai algai atkal sākot pieaugt, pēdējo mēnešu laikā atsācies mājāsaimniecību noguldījumu pieaugums komercbankās, kamēr privātā patēriņa pieauguma tempi Latvijā joprojām saglabājas zemi. 2024. gada jūlija beigās gada mājāsaimniecību noguldījumi bija par 5,1% lielāki nekā pirms gada kopējai uzkrājumu summai sasniedzot 10,4 mljrd. *euro* (skat. 1.19. att.).

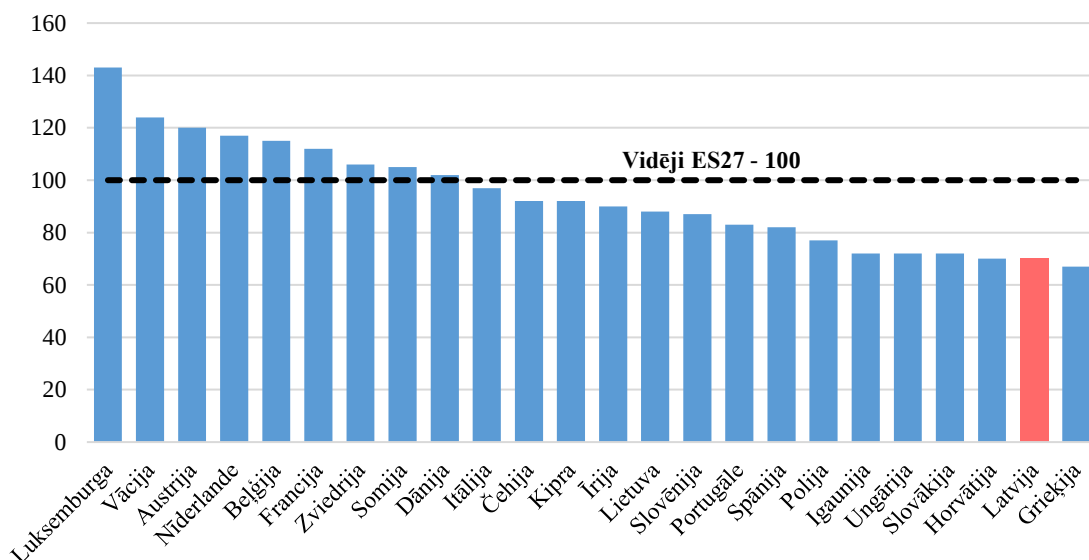

1.19. att. Rezydentu mājāsaimniecību kopējie noguldījumi Latvijas komercbankās, milj. euro un izmaiņas %

Kamēr kopējie iedzīvotāju ienākumi turpināja palielināties, to sadalījums joprojām ir visai nevienmērīgs un nevienlīdzības līmenis pēdējā desmitgadē kopš pagājušās 2008.-2009. gada finanšu krīzes nav būtiski mainījies, saglabājoties vienā no augstākajiem līmeņiem starp ES valstīm. Nevienlīdzības līmeni raksturojošais Džini koeficients laikā kopš 2010. gada ir svārstījies 34-35% līmenī, 2022. gadā samazinoties līdz 34,0%, salīdzinot ar 34,4% 2021. gadā. Šis Latvijai ir vēsturiski zemākais rādītājs, tomēr tas joprojām ir trešais augstākais ES, un augstāks nevienlīdzības līmenis ir vēl tikai Bulgārijā un Lietuvā.

Salīdzinoši augsto nevienlīdzības līmeni Latvijā galvenokārt nosaka augstais nabadzības riskam pakļauto iedzīvotāju īpatsvars pensionāru grupā, kur tas ir būtiski augstāks nekā ES vidēji. Skatoties pēc nodarbošanās statusa, Latvijā nabadzības riskam 2022. gadā bija pakļauti 47,9% pensionāru, kamēr ES vidēji – tikai 18,7%. Savukārt kamēr strādājošajiem iedzīvotājiem nabadzības risks (11,2%) ir ļoti tuvs ES vidējam rādītājam.

Līdz ar ekonomikas izaugsmi laikā kopš 2010. gada Latvijas iedzīvotāju ienākumi kopumā arvien ir tuvinājušies ES vidējam līmenim, bet joprojām no tā būtiski atpaliek. Laikā no 2011. līdz 2022. gadam mājsaimniecību vidējie rīcībā esošie ienākumi uz vienu iedzīvotāju pēc pirktspējas paritātes standarta ir palielinājušies no 52% no ES vidējā līdz 70% no ES vidējā. Neskatoties uz to, Latvijas mājsaimniecību ienākumi joprojām ir starp zemākajiem ES, apsteidzot tikai Grieķiju, kamēr par Bulgāriju, Rumāniju un Maltu nav pieejami dati (1.20. att.).

Nav datu par Bulgāriju, Rumāniju un Maltu

1.20. att. Mājsaimniecību rīcībā esošie ienākumi uz vienu iedzīvotāju pēc pirktspējas paritātes standarta ES valstīs, 2022. gadā, % no ES vidējā

1.2.5. Ārējā tirdzniecība un maksājumu bilance

Ārējās tirdzniecības aktivitātes kritums 2023. gadā bija vērojams visā pasaulē, tostarp arī ES jeb galvenajā Latvijas preču un pakalpojumu eksporta tirgū. Vārgā ekonomikas izaugsme ES, ko vienlaicīgi negatīvi ietekmēja gan augstā inflācija, gan augstās procentu likmes, gan citi ekonomiskie un ģeopolitiskie faktori, būtiski mazināja ekonomisko aktivitāti, kā rezultātā Latvijas eksportētājiem mazinājās ārējais pieprasījums nozīmīgākajos ES noietā tirgos. Latvijas preču un pakalpojumu eksports 2023. gadā pirmo reizi kopš 2010. gada ir samazinājies – par 5,9% salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu. Šāds eksporta kritums bija viens no straujākajiem ES dalībvalstu vidū. Vēl straujāks preču un pakalpojumu eksporta kritums 2023. gadā bija tikai Igaunijā – par 9,0%, bet Lietuvas eksporta vērtība samazinājās par 3,3%. Tas apliecina, ka Baltijas valstis pagājušajā gadā visāsāk izjuta ārējā pieprasījuma kritumu. Papildus tam jānorāda, ka visām Baltijas valstīm 2023. gadā samazinājās arī IKP, ko lielā mērā noteica tieši eksporta kritums.

2023. gadā samazinājusies arī Latvijas preču un pakalpojumu importa vērtība – par 2,8%, ko noteica starppatēriņa preču importa kritums zemākas apstrādes rūpniecības aktivitātes dēļ. Ņemot vērā, ka preču un pakalpojumu eksports ir samazinājies straujāk nekā imports, ārējās tirdzniecības bilance 2023. gadā ir pasliktinājusies. Tādējādi ārējās tirdzniecības devums IKP pieaugumā bija negatīvs jeb -2,1 pp, kas ir būtiski vairāk nekā 2022. gadā, kad neto eksporta devums bija -0,9 pp. Eksporta un importa kritums 2023. gadā bijis straujāks nekā IKP samazinājums, līdz ar to ārējās tirdzniecības īpatsvars tautsaimniecībā samazinājies. Eksporta īpatsvars nominālajā IKP 2023. gadā samazinājās par 8,8 pp, sasniedzot 64,1%. Savukārt importa īpatsvars valsts ekonomikā 2023. gadā veidoja 67,9%, samazinoties par 9,6 pp salīdzinājumā ar 2022. gadu.

2024. gada pirmajā pusgadā turpinājās ārējās tirdzniecības apgrozījuma samazinājums. Preču un pakalpojumu eksporta vērtība salīdzināmajās cenās bija par 3,2% mazāka nekā 2023. gada pirmajā pusē, bet preču un pakalpojumu importa vērtība samazinājās par 4,7%. Zīmīgi, ka ārējās tirdzniecības aktivitātes kritums bija fiksēts gan precēm, gan pakalpojumiem, apliecinot, ka vājo ārējo pieprasījumu izjūt praktiski visas tautsaimniecības nozares.

Vērtējot preču eksporta dinamiku, jāsecina, ka kopš 2023. gada aprīļa vērojama preču eksporta stagnācija. Mēnešu statistika uzrāda, ka 2024. gada pirmajos septiņos mēnešos preču eksporta vērtība faktiskajās cenās ir samazinājusies vēl par 4,0%, salīdzinot ar attiecīgo periodu pērn. Tomēr 2024. gada jūlijā preču eksports pret pagājušā gada jūliju pieauga par nozīmīgiem 6,5%, uzrādot pirmo pieaugumu pusotra gada periodā. Lai arī aktuālākie dati vieš mērenu optimismu par turpmāko preču eksporta attīstību, tomēr šāds pieaugums jāvērtē piesardzīgi. Detalizētāka preču eksporta analīze rāda, ka preču eksporta kāpumu jūlijā noteica 2023. gada zemā bāze, kā arī reeksporta pieaugums pārtikas un minerālproduktu preču grupās. Reeksporta plūsma ir samērā svārstīga un atkarīga no importa. Papildus tam, pievienotā vērtība un ieņēmumi no reeksporta ir mazāki salīdzinājumā ar vietējās izcelsmes preču eksportu un tāpēc nav vēlams eksporta attīstība tikai balstoties uz reeksporta apjomu pieaugumu. Līdz ar to sagaidāms, ka preču eksporta vērtība atlikušajos 2024. gada mēnešos varētu tikai nedaudz pārsniegt pērnā gada līmeni. Būtiska loma eksporta attīstībā būs graudaugu ražas apjomam un kvalitātei, jo graudaugi veido būtisko eksporta sastāvdaļu ne tikai lauksaimniecības un pārtikas preču grupā, bet kopējā preču eksportā. Tradicionāli gada lielākie graudaugu eksporta apjomi ir rudens mēnešos.

Eksporta kritums šogad fiksēts lielākajai daļai no preču grupām. Lielākais negatīvais devums kopējā preču eksporta samazinājumā 2024. gada septiņos mēnešos bija mehānismu un elektroierīču eksportam, kas kritās par 7,5%, izskaidrojot 1,2 pp no kopējā preču eksporta samazinājuma. Eksporta struktūra šajā preču grupā ir sadrumstalota, to veido dažādi mehāniskie un elektroierīču izstrādājumi vai to detaļas, kas saražotas gan iekšzemē, gan importētas. Lai arī precīzi nav iespējams noteikt reeksporta īpatsvaru šajā preču grupā, tomēr jāsecina, ka noteicošā loma preču eksporta samazinājumā bijusi tieši reeksporta daļai. Būtiski samazināties telefonu aparātu un mobilo telefonu eksports, elektriskai kontrolei vai elektrības sadalei paredzēto iekārtu, elektroaparātūras elektrisko ķēžu ieslēgšanai eksports, speciālo elektrisko mašīnu, viedkaršu, lauksaimniecības un būvniecības tehnikas eksports. Lielākā daļa no augstākminētajām precēm tiek reeksportētas.

Būtisku negatīvu ietekmi kopējā preču eksporta samazinājumā atstāja minerālproduktu eksporta kritums par 12,8%, izskaidrojot 1,1 pp no kopējā preču eksporta samazinājuma 2024. gada septiņos mēnešos. Minerālproduktu eksporta kritumu noteica sašķidrinātās naftas gāzes un citu gāzveida oglekļaūdeņražu reeksporta samazinājums par 48,9%, kā arī elektroenerģijas eksporta kritums par 7,6%. Naftas gāzes reeksporta kritums tika fiksēts uz Igauniju un Somiju, bet elektroenerģijas eksporta samazinājums uz Lietuvu. Savukārt jēlnaftas un jēlnaftas eļļu eksports pieauga par 40,7%, uz tādiem eksports tirgiem kā Vācija, Lietuva, Ungārija un Maroka. Energoresursu eksportu būtiski ietekmē ne tikai pieprasījums ārvalstīs, bet arī cena. Jēlnaftas eksportu veicināja gan fiziskā apjoma pieaugums, gan augstāka cena salīdzinājumā ar iepriekšējā gada septiņiem mēnešiem. Savukārt naftas gāzes eksporta kritumu noteica tieši cenu samazinājums, jo eksportētais gāzes apjoms bija pat nedaudz augstāks. Zīmīgi, ka 2024. gada septiņos mēnešos būtiski (gandrīz četras reizes) pieauga elektroenerģijas eksports uz Krieviju, sasniedzot 13,1 milj. *euro*. Turpretim elektroenerģijas imports, kā arī jēlnaftas un naftas gāzes imports no Krievijas attiecīgajā laika periodā būtiski samazinājies. Līdz 2022. gadam Krievija bija lielākais gāzes piegādātājs Latvijai, atsevišķos brīžos nodrošinot pat 98% no visas importētās gāzes. Pēc Krievijas iebrukuma Ukrainā atkarība no Krievijas gāzes, it īpaši no dabasgāzes ir būtiski samazinājusies. Tā, 2023. gadā Krievijas īpatsvars importētās gāzes kopapjomā veidoja tikai 13,2%, bet 2024. gada septiņos mēnešos 23,0%.

Tāpat būtisks eksporta kritums (11,4% apmērā) tika fiksēts satiksmes līdzekļiem, ko negatīvi ietekmēja vieglo automobiļu un traktoru eksporta samazinājums. Abos gadījumos transporta līdzekļu eksportu, visticamāk, ietekmēja reeksporta apjomu samazinājums.

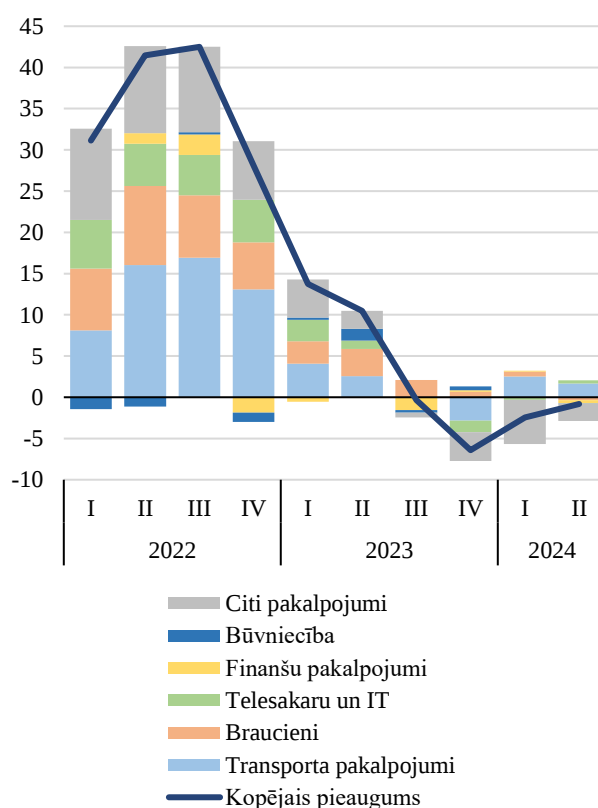
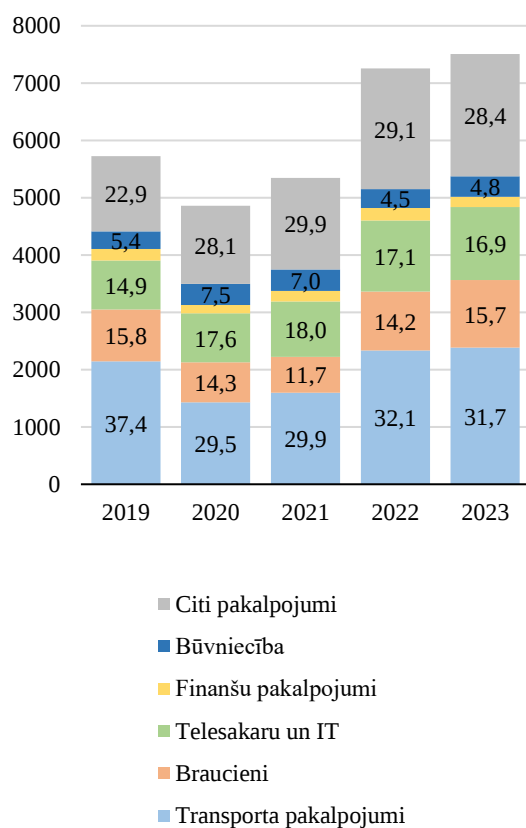
Lauksaimniecības un pārtikas preču grupas jeb lielākās grupas eksporta vērtība 2024. gada septiņos mēnešos samazinājās par 0,5%. Eksporta kritumu šajā preču grupā galvenokārt noteica graudaugu, alkoholisko dzērienu, pārtikas rūpniecības atlieku, kā arī koku un citu augu eksporta samazinājums. Kā jau norādīts, atkarībā no 2024. gada graudaugu ražas apjoma un kvalitātes graudaugu eksporta dinamika 2024. gada otrajā pusē varētu mainīties.

Analizējot citas lielākās preču eksporta grupas, jāatzīmē koks un koksne, kā arī ķīmiskās rūpniecības ražojumi, kuru eksporta vērtība 2024. gada pirmajos septiņos mēnešos palielinājās attiecīgi par 0,4% un 9,8%. Simbolisku koka un koksnes eksporta kāpumu nodrošināja koksnes granulu, neapstrādāto kokmateriālu un garumā sazāģētu un šķeldotu kokmateriālu eksports. Turpretim spēcīgs kritums tika fiksēts saplākšņa un namdaru un būvgaldnieku darinājumu eksportā, samazinājies arī mēbeļu eksports. Šīs grupas eksports ir cieši saistīts ar kokrūpniecības nozari. Situācija kokrūpniecības nozarē ir sarežģīta, jo Latvijas koksnes produktu pieprasījumu lielā mērā negatīvi ietekmē vājā būvniecības sektora aktivitāte Eiropā. Kopējo preču eksporta kritumu šogad nedaudz mazināja ķīmiskās rūpniecības ražojumu eksporta pieaugums, ko veicināja farmaceitisko produktu, ēterisko eļļu un citu organisko ķīmisko savienojumu eksporta pieaugums. Detalizēti preču eksporta dati pa visām preču grupām ir atspoguļoti 1.2. tabulā.

1.2. tabula. Preču eksporta vērtība 2023. gada un 2024. gada pirmajos septiņos mēnešos (pārmaiņas gada izteiksmē, preču grupu īpatsvars un devums izaugsme 2024. gada septiņos mēnešos)

Preču grupa	I-VII 2023 milj. euro	I-VII 2024 milj. euro	Pārmaiņas, milj. euro	Pārmaiņas, %	Īpatsvars I-VII 2024, %	Devums izaugsme, pp
Lauksaimniecības preces un pārtika	2373	2362	-11	-0,5%	22,1%	-0,1
Koks un koka izstrādājumi	1767	1775	8	0,4%	16,6%	0,1
Mehānismi un ierīces, t.sk. elektroierīces	1791	1657	-134	-7,5%	15,5%	-1,2
Ķīmiskās rūpniecības ražojumi	890	977	87	9,8%	9,1%	0,8
Minerālprodukti	952	830	-122	-12,8%	7,8%	-1,1
Metāli un to izstrādājumi	718	700	-17	-2,4%	6,5%	-0,2
Satiksmes līdzekļi	690	611	-79	-11,4%	5,7%	-0,7
Plastmasas, kaučuks un to izstrādājumi	362	342	-19	-5,3%	3,2%	-0,2
Tekstilmateriāli un tekstilizstrādājumi	287	313	26	9,0%	2,9%	0,2
Būvniecības izstrādājumi	233	213	-20	-8,7%	2,0%	-0,2
Papīrs, kartons un poligrāfijas izstrādājumi	193	193	0	0,2%	1,8%	0,0
Pārējās preces	881	721	-161	-18,2%	6,7%	-1,4
Kopējais preču eksports	11138	10695	-442	-4,0%	100,0%	-4,0

Arī pakalpojumu eksportam šogad vērojama lejupvērsta dinamika. 2024. gada pirmajos septiņos mēnešos pakalpojumu eksporta vērtība bija par 1,1% zemāka nekā pērnā gada attiecīgajā periodā, ko negatīvi ietekmēja komerciālo pakalpojumu eksporta samazinājums, tostarp telesakaru pakalpojumiem, finanšu un būvniecības pakalpojumiem, kā arī citiem saimnieciskās darbības pakalpojumiem. Neskatoties uz to, ka apkalpoto ārvalstu viesu skaits Latvijas viesnīcās un citās tūristu mītnēs 2024. gada septiņos mēnešos bijis par 12,7% lielāks nekā pirms gada un arī ārvalstu viesu uzturēšana ilgums Latvijas viesnīcās bija par 7,2% augstāks, ārvalstu tūristu izdevumi Latvijā bija par 0,1% mazāki nekā pirms gada. Savukārt transporta pakalpojumu eksporta vērtība bija par 5,6% augstāka nekā 2023. gada septiņos mēnešos. Neteicošā loma transporta pakalpojumu eksporta pieaugumā bija gaisa transportam, palielinoties pārvadāto pasažieru skaitam Rīgas lidostā. Transporta pakalpojumu eksportu veicināja arī autotransports, palielinoties ieņēmumiem no kravu pārvadājumiem, savukārt pakalpojumu eksporta vērtība jūras un dzelzceļā transportā samazinājās. Pakalpojumu eksporta dinamika ir atspoguļota 1.21. un 1.22. attēlos.

1.21. att. Latvijas pakalpojumu eksports faktiskajās cenās pa grupām (milj. euro) un grupu īpatsvars (%)

1.22. att. Latvijas pakalpojumu eksports faktiskajās cenās pa grupām, devumi (pp) un kopējais pieaugums (%)

Preču importa kritums 2024. gada septiņos mēnešos bija būtiski straujāks nekā preču eksporta samazinājums. Preču importa vērtība, salīdzinot ar iepriekšējā gada pirmajiem septiņiem mēnešiem, samazinājās par 8,0%, tādējādi samazinot preču ārējās tirdzniecības deficītu. Tāpat kā preču eksportā, arī preču importā kritums bija fiksēts praktiski visās preču grupās. Neteicošā loma preču importa kritumā bija minerālproduktu grupai (-25,9%), samazinoties jēlnaftas un gāzes importam. Mehānismu un elektroiekārtu preču importa vērtības samazinājumu par 13,0% noteica lauksaimniecībā un mežsaimniecībā izmantotās tehnikas importa kritums, telefonu aparātu, pusvadītājiēriču, kā arī integrālo shēmu importa kritums. Par 16,9% samazinājās satiksmes līdzekļu importa vērtība, ko noteica automobiļu un lidmašīnu

importa kritums. Preču importa kritums bija arī pārējās preču grupās, tomēr tas bija nenožīmīgs. Detalizēti preču importa dati pa visām preču grupām ir atspoguļoti 1.3. tabulā.

1.3. tabula. Preču importa vērtība 2023. gada un 2024. gada pirmajos septiņos mēnešos (pārmaiņas gada izteiksmē, preču grupu īpatsvars un devums izaugsmē 2024. gada septiņos mēnešos)

Preču grupa	I-VII 2023 milj. euro	I-VII 2024 milj. euro	Pārmaiņas, milj. euro	Pārmaiņas, %	Īpatsvars I-VII 2024, %	Devums izaugsmē, pp
Lauksaimniecības preces un pārtika	2557	2604	47	1,8%	20,8%	0,3
Mehānismi un ierīces, t.sk. elektroierīces	2633	2291	-342	-13,0%	18,3%	-2,5
Ķīmiskās rūpniecības ražojumi	1391	1475	84	6,0%	11,8%	0,6
Satiksmes līdzekļi	1741	1447	-295	-16,9%	11,5%	-2,2
Mīnērālprodukti	1666	1234	-432	-25,9%	9,8%	-3,2
Metāli un to izstrādājumi	875	844	-31	-3,6%	6,7%	-0,2
Plastmasas, kaučuks un to izstrādājumi	674	636	-39	-5,8%	5,1%	-0,3
Tekstilmateriāli un tekstilizstrādājumi	436	429	-7	-1,5%	3,4%	0,0
Koks un koka izstrādājumi	361	323	-38	-10,6%	2,6%	-0,3
Papīrs, kartons un poligrāfijas izstrādājumi	236	236	0	0,0%	1,9%	0,0
Būvniecības izstrādājumi	196	185	-10	-5,1%	1,5%	-0,1
Pārējās preces	865	839	-26	-3,0%	6,7%	-0,2
Kopējais preču imports	13631	12542	-1088	-8,0%	100,0%	-8,0

Pakalpojumu imports 2024. gada septiņos mēnešos palielinājies par 0,2% salīdzinājumā ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu. Importa pieaugumu noteica augstāki Latvijas iedzīvotāju izdevumi ārvalstīs, kas bija par 13,8% lielāki nekā 2023. gada pirmajos septiņos mēnešos. Savukārt transporta pakalpojumu importa vērtība bija par 4,6% zemāka, ko ietekmēja importa kritums visos transporta pakalpojumu veidos, izņemot jūras transportu. Citu komerciālo pakalpojumu importa vērtības kritums sasniedza 3,2%, ko lielā mērā noteica finanšu un telesakaru pakalpojumu importa samazinājums.

Latvijas apstrādes rūpniecībā kopš 2022. gada maija samazinās ražošanas apjomi. Turklāt apstrādes rūpniecības apgrozījums eksportā šogad samazinās pat straujāk nekā vietējā tirgū realizētajai produkcijai, kas atspoguļo vājo ārējo pieprasījumu pēc Latvijā ražotajām precēm. Ārējais pieprasījums joprojām saglabājas vājš. Atbilstoši Eurostat novērtējumam, ES dalībvalstu IKP 2024. gada pirmajā pusgadā palielinājies vien par 0,7% salīdzinājumā ar attiecīgo periodu pirms gada. Šādu ES ekonomikas izaugsmi var uzskatīt par vāju, lai tā veicinātu pieprasījumu pēc Latvijas precēm un pakalpojumiem. Turklāt tādiem nozīmīgiem Latvijas preču tirdzniecības partneriem kā Igaunijai, Vācijai un Somijai bija fiksēts IKP kritums. Aktuālākie ES ekonomikas konfidences rādītāji neliecina par mājāsaimniecību un uzņēmēju aktivitātes pieaugumu, kas varētu stimulēt ekonomisko aktivitāti. Ekonomikas konfidence ir pesimistiska galvenajos preču noieta tirgos – Igaunijā, Vācijā, Polijā un Somijā. Vērtējot kopējo ekonomisko noskaņojumu ES nozaru griezumā, jāsecina, ka situācija pakalpojumu nozarē un mazumtirdzniecībā ir nedaudz labāka. Savukārt rūpniecībā un

būvniecībā, kas ir svarīgākās nozares tieši Latvijas preču eksportētājiem, noskaņojums ES saglabājas pesimistisks. Latvijas rūpnieku novērtējums par jauniem pasūtījumiem 2024. gada trešajam ceturksnim būtiski pasliktinājies, kas arī negatīvi atspoguļo vājo ārējo pieprasījumu.

2024. gada jūlijā Starptautiskais Valūtas fonds (SVF) aktualizēja savas makroekonomikas prognozes, palielinot *euro* zonas IKP pieaugumu šim gadam par 0,1 pp līdz 0,9%, ko lielā mērā noteica augstākas ekonomikas izaugsmes prognozes Francijā un Spānijā, salīdzinot ar iepriekšējo novērtējumu aprīlī. Lai arī *euro* zonas ekonomikas izaugsmes prognoze šim gadam ir paaugstināta, tomēr šis paaugstinājums ir vērtējams kā simbolisks un liecina par vārgu *euro* zonas ekonomikas attīstību, tādējādi nav priekšnosacījumu straujai Latvijas eksporta attīstībai. Atbilstoši FM aktualizētajām makroekonomisko rādītāju prognozēm, Latvijas preču un pakalpojumu eksports 2024. gadā salīdzināmajās cenās palielināsies par 0,3%, bet preču un pakalpojumu imports pieaugs par 1,0%.

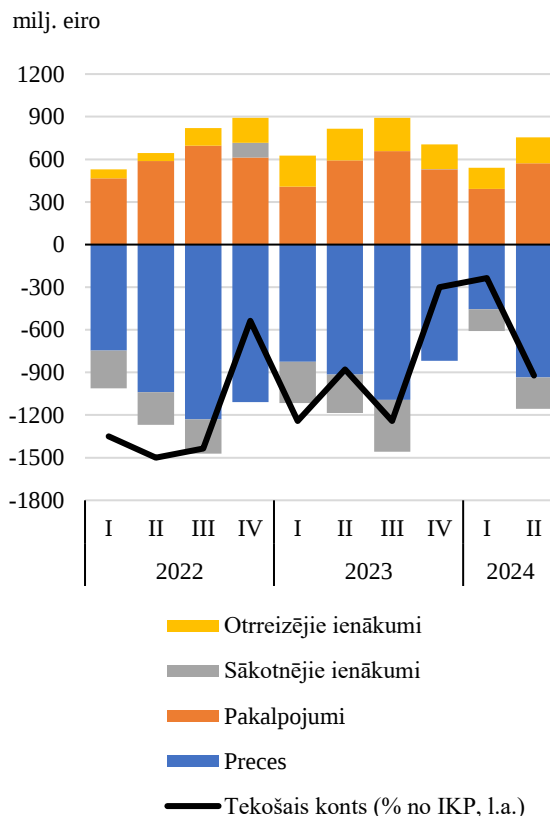
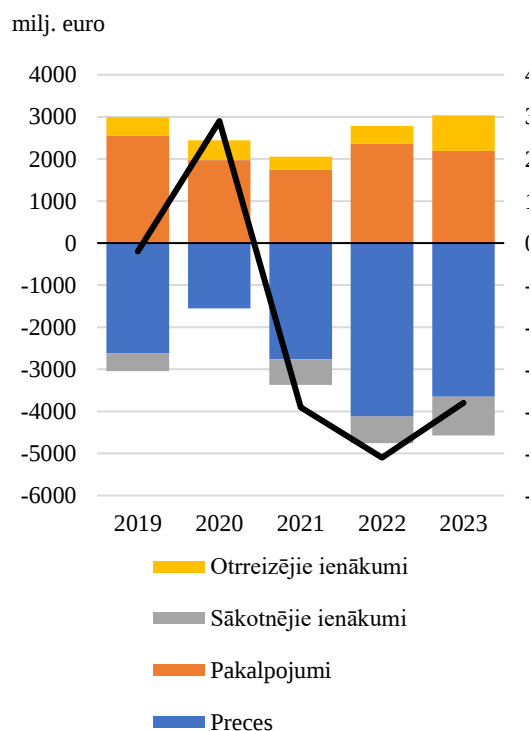
Tekošais kants

2023. gadā maksājumu bilances tekošā kanta deficīts salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir samazinājies, tomēr saglabājies augsts. Ja 2022. gadā tekošā kanta deficīts bija 5,1% no IKP, tad pagājušajā gadā tas bija sarucis līdz 1536 milj. *euro* jeb 3,8% no IKP. Tekošā kanta uzlabojumu noteica otrreizējo ienākumu kanta pārpalikuma pieaugums un preču kanta deficīta samazinājums. Pateicoties augstākiem ienākumiem no ārvalstīm, ko saņēma gan uzņēmēji, gan mājsaimniecības, kā arī augstākai ES struktūrfondu investīciju plūsmai, otrreizējo ienākumu kanta pārpalikums pieauga par 427 milj. *euro* līdz 851 milj. *euro*. 2023. gadā samazinājusies gan preču eksporta, gan importa vērtība. Tomēr preču importa kritums bijis nedaudz lielāks, kas labvēlīgi ietekmēja šī kanta bilanci, samazinot deficītu par 475 milj. *euro* līdz 3649 milj. *euro*. Lai arī šis samazinājums vērtējams pozitīvi, tomēr preču kanta deficīts saglabājas būtisks, kas arī nosaka tekošā kanta deficītu kopumā. Tā, preču kanta deficīts 2023. gadā bija par 884 milj. *euro* lielāks nekā 2021. gadā un par 2,1 mljrd. *euro* lielāks nekā 2020. gadā. Preču kanta deficītu pēdējos gados nosaka augstā importa vērtība, ko izraisījis straujš cenu lēciens, it īpaši energoresursiem, kurus Latvija lielākoties importē.

Neskatoties uz to, ka 2023. gadā turpinājās pakalpojumu eksporta pieaugums, pakalpojumu imports ir pieaudzis straujāk, tādējādi samazinot kanta pārpalikumu par 171 milj. *euro* līdz 2188 milj. *euro*. Vērtējot kopējo ārējās tirdzniecības vērtību, jāsecina, ka preču un pakalpojumu kopējā ārējās tirdzniecības balance 2023. gadā ir nedaudz uzlabojusies, gan nominālā izteiksmē, gan attiecībā pret IKP. Kopējais preču un pakalpojumu ārējās tirdzniecības deficīts sasniedza 1461 milj. *euro* jeb 3,6% no IKP. Sākotnējo ienākumu kanta bilanci negatīvi ietekmēja augstākas ārvalstu investoru izmaksātas dividendes, kā arī citi maksājumi ārvalstīs saistībā ar augstākiem kredītu maksājumiem. Tā rezultātā šī kanta deficīts pieauga par 294 milj. *euro* līdz 927 milj. *euro*.

2024. gada pirmajā pusgadā Latvijas maksājumu bilances tekošā kanta deficīts veidoja 471 milj. *euro* pretstatā 859 milj. *euro* attiecīgajā periodā pagājušajā gadā. Tekošā kanta uzlabojumu noteica deficīta samazinājums preču un sākotnējo ienākumu kontā. Ņemot vērā, ka preču imports samazinājies straujāk par preču eksportu, preču kanta deficīts samazinājies par 348 milj. *euro* un veidoja 1390 milj. *euro*. Sagaidāms, ka 2024. gada otrajā pusē preču ārējā tirdzniecība kļūs nedaudz intensīvāka un ārējā pieprasījuma uzlabošanās labvēlīgi ietekmēs preču eksportu. Vienlaicīgi iekšējā pieprasījuma pieaugums veicinās arī preču importu. Tādējādi jāsecina, ka preču ārējās tirdzniecības bilances deficīts 2024. gadā būs mazāks nekā pērn, tomēr samazinājums būs mērens. Pakalpojumu kontā saglabājies pārpalikums, bet salīdzinājumā ar 2023. gada pirmo pusi, pārpalikuma apjoms kļuva par 36 milj. *euro* mazāks, ko noteica straujāks pakalpojumu eksporta kritums salīdzinājumā ar pakalpojumu importu. Pakalpojumu kanta pārpalikums 2024. gada pirmajā pusē nosedza 69,4% no preču kanta

deficīta. Vērtējot kopējo preču un pakalpojumu tirdzniecības bilanci, jāsecina, ka tās deficīts samazinājies par 312 milj. *euro*, sastādot 426 milj. *euro*.

1.23. att. Latvijas maksājumu bilances tekošā konta komponentes (milj. euro) un tekošais kants procentos no IKP (labā ass)

Sākotnējo ienākumu konta deficīts 2024. gada pirmajā pusgadā samazinājies par 188 milj. *euro* un veidoja 375 milj. *euro*. Konta bilances uzlabošanas labvēlīgi ietekmēja augstāki ieguldījumu ienākumi, ko Latvijas rezidenti saņēma no aktīviem citās valstīs, kā arī lielāka ES fondu investīciju plūsma. Papildus tam, mazākā apmērā tika izmaksātas dividendes ārvalstu investoriem, kas tāpat veicināja konta deficīta sarukumu. Otrreizējo ienākumu konta pārpalikums veidoja 331 milj. *euro*, kas bija par 110 milj. *euro* mazāk nekā 2023. gada pirmajā pusē. Pārpalikuma samazinājumu, no vienas puses, noteica mazāka ienākošā finanšu plūsma no ārvalstīm un, no otras puses, to ietekmēja nedaudz augstākas Latvijas iemaksas ES budžetā.

1.2.6. Investīcijas

Augstas inflācijas un ārējā pieprasījuma krituma apstākļos, sabiedriskajam patēriņam un investīcijām 2023. gadā bija būtiska loma ekonomiskās aktivitātes veicināšanā. Tieši investīciju pieaugums salīdzinājumā ar pārējām IKP sastāvdaļām bija visaugstākais. 2023. gadā investīciju apjoms Latvijā salīdzināmajās cenās palielinājās par 8,2%, kopumā veidojot 7110 milj. *euro* un nodrošinot 1,8 pp IKP pieaugumā, tādējādi nedaudz mīkstinot privātā patēriņa un eksporta krituma negatīvo ietekmi. Pateicoties straujajam kāpumam, investīciju īpatsvars IKP pieauga par 2,1 pp – līdz 24,1%. Šāds investīciju apjoms ekonomikā ir liels gan salīdzinājumā ar ES vidējo līmeni, gan salīdzinājumā ar vidējo īpatsvaru Latvijas IKP pēdējos gados. Tas ir vērtējams pozitīvi, tomēr, lai veicinātu konkurētspēju un produktivitāti, svarīgi uzturēt augstu investīciju īpatsvaru ekonomikā ilgtermiņā.

Analizējot investīciju pārmaiņas pa pamatlīdzekļu veidiem, jāsecina, ka investīciju pieaugumu nodrošināja augstāka aktivitāte būvniecības sektorā. Savukārt investīciju apjoms

pārējos pamatlīdzekļos ir samazinājies, kas liecina par tautsaimniecības nozaru nevienmērīgu attīstību 2023. gada laikā.

2023. gadā investīcijas biroju, mājokļu, noliktavu un citu ēku būvniecībā, kā arī jau esošo ēku un būvju renovācijā pieauga par 18,9% jeb 493 milj. *euro* salīdzināmajās cenās, tādējādi pārtraucot ilgstošo investīciju kritumu šajos pamatlīdzekļos, kas bija vērojams kopš 2019. gada. 2023. gadā investīciju apjoms būvniecībā un renovācijā sasniedza 3108 milj. *euro*, līdz ar to pietuvojoties 2018. gada līmenim. Investīciju pieaugums šajos pamatlīdzekļos ir cieši saistīts ar būvniecības nozares aktivitāti, kur 2023. gadā produkcijas apjoms palielinājies par 18,9%. Straujo investīciju kāpumu būvniecībā, kā arī būvniecības produkcijas pieaugumu 2023. gadā noteica vairāki faktori – gan 2022. gada zemā bāze iepriekšējo gadu vājās aktivitātes dēļ, gan būtiski lielāks ES struktūrfondu investīciju un Eiropas ANM investīciju apjoms, kā arī lielākas privātā sektora investīcijas. 2023. gadā vispārējās valdības bruto pamatkapitāla veidošanas jeb investīciju apjoms faktiskajās cenās sasniedza 1682 milj. *euro*, kas bija par 11,0% vairāk nekā iepriekšējā gadā. Savukārt privātā sektora un to uzņēmumu investīciju apjoms, kuri neietilpst vispārējās valdības sektorā, bet pieder valstij vai pašvaldībai, pieauga par 16,0%.

Investīciju apjoms tehnoloģiskajās iekārtās un mašīnās 2023. gadā veidoja 3286 milj. *euro* salīdzināmajās cenās, kas bija par 0,3% mazāk nekā iepriekšējā gadā. Informācija par investīciju struktūru šajos pamatlīdzekļos ir ierobežota un precīzi dati ir pieejami tikai par transportlīdzekļiem, bet dati pār pārējiem pamatlīdzekļiem, tajā skaitā informācijas un komunikācijas iekārtām, ieroču sistēmām, kā arī pārējām tehnoloģiskām iekārtām nav pieejami. Investīcijas transportlīdzekļos, kas veido nelielu daļu no kopējām investīcijām šajā grupā, 2023. gadā pieauga par 28,1%, kas vērtējams kā straujš kāpums. Balstoties uz šo informāciju, var secināt, ka investīcijas vai daļa no tām, tādus pamatlīdzekļos kā informācijas un komunikācijas iekārtas, ieroču sistēmas, kā arī pārējās tehnoloģiskās iekārtas, būtiski mazinājās. Atbilstoši ārējās tirdzniecības datiem, automobiļu, dzelzceļa un gaisa kuģu un citu mehānisko transportlīdzekļu imports 2023. gadā arī būtiski pieauga, kas kopumā izskaidro straujo investīciju kāpumu transportlīdzekļos. Neskatoties uz to, ka investīcijas būvniecības projektos palielinājušās, bet investīcijas tehnoloģiskajās iekārtās kritušās, investīciju apjoms iekārtās un mašīnās joprojām veido lielāko daļu jeb 46,2% no kopējām investīcijām, kamēr investīcijas ēkās un būves sastāda 43,7%.

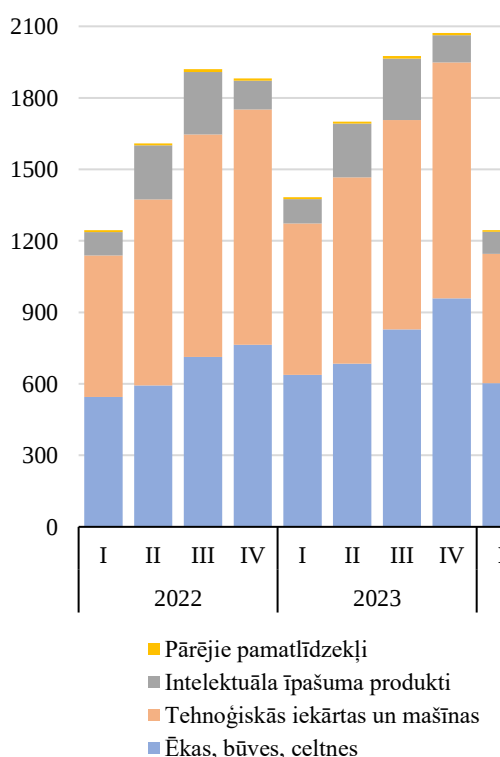
Tikmēr investīciju apjoms intelektuālā īpašuma produktos un pārējos pamatlīdzekļos 2023. gadā samazinājies attiecīgi par 0,8% un 8,0%.

Investīcijas 2024. gada pirmajā pusgadā uz iepriekšējā gada fona neiepriecina. Salīdzinājumā ar iepriekšējā gada pirmo pusi bruto pamatkapitāla veidošanas apjoms samazinājies par 7,3%. Investīciju kritums tika fiksēts visās pamatlīdzekļu grupās. Latvijas IKP 2024. gada pirmajā pusgadā bija par 0,3% augstāks nekā pērnā gada attiecīgajā periodā, bet investīciju devums izaugsmē bija negatīvs (-1,6 pp), līdz ar to vājā investīciju aktivitāte šogad bremsē ekonomisko izaugsmi.

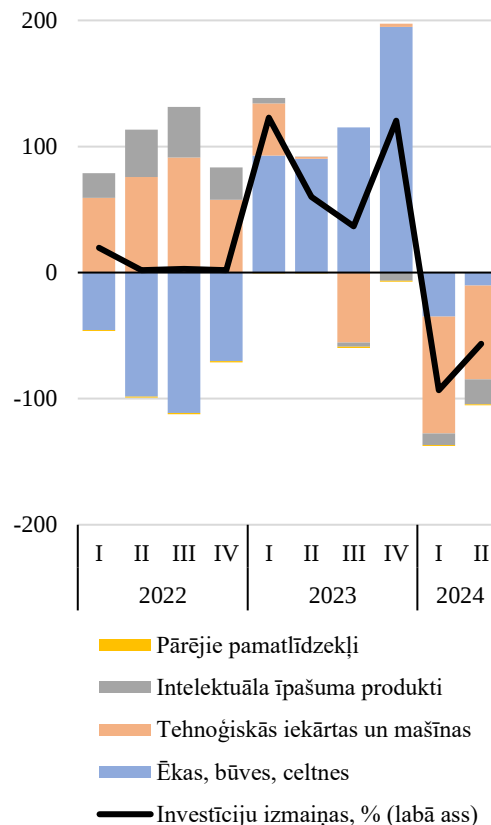
Lielāko devumu kopējā investīciju kritumā 2024. gada pirmajos divos ceturkšņos noteica zemākas investīcijas tehnoloģiskajās iekārtās un mašīnās. Investīciju apjoms šajos pamatlīdzekļos samazinājies par 11,8% jeb 167 milj. *euro* salīdzinājumā ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu. Investīcijas transportlīdzekļos samazinājās par 8,2% jeb 41 milj. *euro*. Atbilstoši Ceļu satiksmes drošības direkcijas datiem pirmoreiz reģistrēto transportlīdzekļu skaits 2024. gada pirmajā pusgadā bija par 10,5% mazāks, salīdzinot ar 2023. gada attiecīgo periodu, kas kopumā izskaidro investīciju samazinājumu šajos pamatlīdzekļos. Investīciju apjoms pārējos pamatlīdzekļos šajā grupā (informācijas un komunikācijas iekārtās, ieroču sistēmās un pārējās tehnoloģiskās iekārtās) ir samazinājies par 13,8% jeb 126 milj. *euro*. Investīciju kritumu tehnoloģiskajās iekārtās un mašīnās spilgti raksturo ārējās tirdzniecības dati,

jo transportlīdzekļi un pārējās tehnoloģiskās iekārtas lielākoties tika importētas. Atbilstoši preču ārējās tirdzniecības datiem, kapitālietilpīgo preču imports 2024. gada pirmajā pusgadā faktiskajās cenās samazinājies par 26,1%.

Aktuālākie apstrādes rūpniecības nozarē strādājošo uzņēmēju aptaujas dati rāda, ka 33,1% no plānotajām investīcijām 2024. gadā būs vērsta uz ražošanas paplašināšanu. Tas ir zīmīgs skaitlis, jo tas ir augstākais rādītājs, kopš tika uzsākta šādas statistikas apkopošana jeb no 2004. gada. Papildus tam, svarīgi atzīmēt, ka pirmo reizi 21 gada laikā investīciju apjoms, kas paredzēts tieši uzņēmumu paplašināšanai, veido lielāko daļu no plānotajām investīcijām. Līdz 2024. gadam lielākā daļa no investīcijām bija vērsta uz veco iekārtu aizvietošanu, gandrīz 40% no visām paredzētajām investīcijām. Šogad šis īpatsvars samazinājies līdz 32%. Pozitīvi vērtējams arī tas, ka palielinājusies tā investīciju daļa, kas vērsta uz racionalizāciju. Lai arī dati uzrāda pozitīvu tendenci, kas varētu liecināt par apstrādes rūpniecības nozares attīstību, tomēr šādi dati jāvērtē piesardzīgi, jo tie atspoguļo tikai nodomu par investīciju veikšanu, nevis faktiski veiktās investīcijas. Vērtējot investīciju apjomu tehnoloģiskajās iekārtās un mašīnās 2024. gada pirmajos divos ceturkšņos, var droši teikt, ka to apjoms 2024. gadā kopumā būs mazāks nekā pērnajā gadā.

**1.24. att. Bruto kapitālieguldījumi
pa darbības veidiem
(milj. euro, salīdzināmajās cenās)**

**1.25. att. Bruto kapitālieguldījumu izmaiņas
pa darbības veidiem
(milj. euro, salīdzināmajās cenās)**

Investīciju apjoms biroju, mājokļu, noliktavu un citu ēku būvniecībā 2024. gada pirmajā pusē samazinājies par 3,4%, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu. Kritums tika fiksēts gan dzīvojamajiem mājokļiem (-12,2%), gan citām ēkām un būvēm (-0,5%). ES struktūrfondu un citas ārvalstu finanšu palīdzības (ĀFP) apjoms, kas ir nozīmīgs investīciju avots, 2024. gada pirmajā pusgadā veidoja 650 milj. euro, kas bija par 14,0% mazāk nekā 2023. gada attiecīgajā periodā. Ņemot vērā, ka lielākā daļa no ES fondu līdzekļiem tiek investēta būvniecībā, tas negatīvi ietekmēja būvniecības aktivitāti, it īpaši inženierbūvniecības

sektoru. Būvniecības produkcijas apjoms 2024. gada pirmajos divos ceturkšņos gada izteiksmē samazinājies par 2,4%.

Sagaidāms, ka investīciju apjoms biroju, mājokļu, noliktavu un citu ēku būvniecībā 2024. gada otrajā pusē būs līdzvērtīgs pērnā gada līmenim. Pastāv vairāki faktori, kas varētu negatīvi ietekmēt investīciju aktivitāti gan šogad, gan nākamajā gadā. Pirmkārt, joprojām augstās būvniecības izmaksas. Ražotāju un patērētāju cenu inflācija ir būtiski samazinājusies kopš 2022. gada beigām, kad straujā izejvielu cenu kāpuma dēļ inflācija sasniedza ļoti augstu līmeni. Tam sekoja arī būvniecības izmaksas. 2023. gadā būvniecības izmaksas pieauga par 5,8% pretstatā 19,7% kāpumam 2022. gadā. Vērtējot 2024. gada pirmā pusgada datus, jāsecina, ka kopējais būvniecības izmaksu pieauguma temps turpina samazināties. 2024. gada sešos mēnešos būvniecības izmaksas bija par 2,0% augstākas nekā attiecīgajā periodā pērn. Tā, strādnieku darba samaksa pieauga par 6,5%, mašīnu un citu mehānismu uzturēšanas un ekspluatācijas izmaksas palielinājās par 3,4%, bet būvmateriālu sastāvdaļai bija fiksēta neliela deflācija 0,6% apmērā. Lai arī 2,0% kāpums gada laikā nešķiet augsts, tomēr kopš 2022. gada būvniecības izmaksas palielinājušās gandrīz par 30%. Zemas vispārējas ekonomiskās aktivitātes apstākļos augsts būvniecības izmaksu līmenis ir šķērslis investīciju projektu realizēšanai. Otrkārt, tās ir augstās procentu likmes, kas uztur uzņēmumu kredītu apkalpošanas izmaksas augstā līmenī. Lai arī ECB 2024. gada jūnijā un septembrī samazināja galveno refinansēšanas procentu likmi un pastāv visi priekšnosacījumi turpmākam samazinājumam, tomēr procentu likmju samazinājums būs mērens un pakāpenisks. Tādējādi arī 2024. gadu kopumā var droši raksturot kā augstu procentu likmju gadu. Treškārt, zemāki nekā prognozēts iepriekš 2021.-2027. gada plānošanas perioda ES struktūrfondu izdevumi, kā arī *Rail Baltica* projektu realizēšanas kavēšanās.

1.3. Makroekonomisko nelīdzsvarotību uzraudzība ES

Agrās brīdināšanas mehānisma ziņojums tiek publicēts tekošā gada beigās, kas ir arī sākums jaunam makroekonomiskās nesabalansētības uzraudzības ciklam. Tādējādi šobrīd, sagatavojot 2025. gada budžeta un 2025.-2027. gada budžeta ietvara paskaidrojumus, tiek izmantots “Agrās brīdināšanas mehānisma ziņojums 2024” (*Alert Mechanism Report 2024*), kurš tika publicēts 2023. gada 21. novembrī. Ziņojumu izstrādē tiek lietoti statistikas dati ar gada nobīdi, attiecīgi 2024. gada Agrās brīdināšanas mehānisma ziņojums balstās uz 2022. gada statistikas datiem un EK prognozēm 2023.-2024. gadam. Šobrīd vēl joprojām ziņojuma pamatā ir divas rādītāju grupas – 14 pamata rādītāji un 28 papildinoši rādītāji, kuras ir rediģēšanas procesā, lai nākotnē Agrās brīdināšanas mehānisma ziņojumu pārveidotu vairāk uz nākotni vērstu. Šāda pieeja būs izdevīga valstīm, kurām ir ilgstošas nesabalansētības, bet ir vērojams to uzlabojums, t.i., ir skaidras tendences uz situācijas uzlabošanos.

Pamata rādītājiem ir definēti mērķlīmeņi jeb pieļaujamās robežvērtības, kuru pārsniegšana var iniciēt attiecīgās dalībvalsts Padziļinātās izpētes ziņojuma (IDR) izstrādi. Lēmums par attiecīgās valsts ekonomikas padziļinātās izpētes procedūras uzsākšanu var tikt pieņemts pamatojoties uz izvērstu ekonomiskās situācijas un saistīto risku analīzi, kā arī ņemot vērā rādītāju sagaidāmo attīstības dinamiku. Automātiska padziļinātās izpētes procedūras uzsākšana, pamatojoties vienīgi uz tehnisku dažu rādītāju noteikto robežvērtību pārsniegšanu, netiek praktizēta. Pamata rādītāju tabula (*scoreboard*) ietver šādus rādītājus:

1. Tekošā konta balance, % no IKP, 3 gadu vidējais rādītājs;
2. Neto starptautisko investīciju pozīcija, % no IKP;
3. Reālais efektīvais valūtas kurss (HICP deflators), 3 gadu % izmaiņas;
4. Eksporta tirgus daļa, % no pasaules eksporta, 5 gadu % izmaiņas;

5. Nominālo vienības darbaspēka izmaksu indekss,⁴ 3 gadu % izmaiņas, (2010=100);
6. Mājokļu cenu indekss (2010=100), gada % izmaiņas;
7. Privātā sektora konsolidētā kredītplūsma, % no IKP;
8. Privātā sektora konsolidētais parāds, % no IKP;
9. Vispārējās valdības sektora parāds, % no IKP;
10. Bezdarba līmenis, 3 gadu vidējais;
11. Finanšu sektora nekonsolidētās saistības, 1 gada % izmaiņas;
12. Iedzīvotāju ekonomiskās aktivitātes līmenis – 3 gadu izmaiņas pp no visiem iedzīvotājiem vecuma grupā no 15 līdz 64 gadiem;
13. Ilgttermiņa bezdarba līmenis – 3 gadu izmaiņas pp no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem vecuma grupā no 15 līdz 74 gadiem;
14. Jauniešu bezdarba līmenis – 3 gadu izmaiņas pp no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem vecuma grupā no 15 līdz 24 gadiem.

Lēmums par makroekonomisko nesabalansētību konkrētā dalībvalstī vienmēr tiek balstīts uz padziļinātu, vispārēju situācijas analīzi, ņemot vērā rādītāju dinamiku un attīstības perspektīvas.

1.3.1. Pārmērīga makroekonomiskā nesabalansētība un Padziļināto izpētes ziņojumu izstrāde

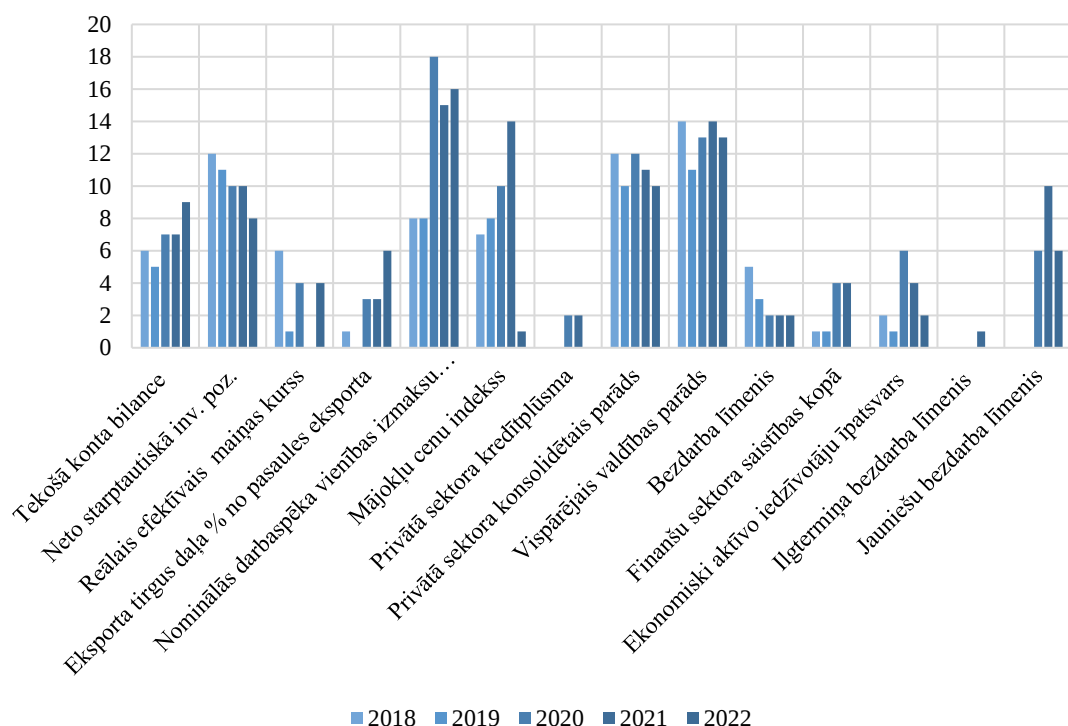
Saskaņā ar 2024. gada Agrās brīdināšanas mehānisma ziņojumu 2024. gadā tiks sagatavoti padziļināti pārskati par 11 dalībvalstīm, kurās bija konstatētas nesabalansētības vai pārmērīgas nesabalansētības arī 2023. gadā. Šīs valstis ir Kipra, Francija, Vācija, Grieķija, Itālija, Ungārija, Nīderlande, Portugāle, Rumānija, Spānija un Zviedrija. Turklāt arī par Slovākiju tiks veikts atsevišķs padziļinātais pārskats, jo bažas rada izmaksu konkurētspēja, maksājumu bilances konti, valdības finanses, mājokļu cenas un mājsaimniecību parāds.

1.4. tabula. 2024. gada Agrās brīdināšanas mehānisma ziņojuma rezultāts

1. Nesabalansētības netika konstatētas un netiek iniciēta Padziļinātā izpētes ziņojuma izstrāde	Austrija, Beļģija, Bulgārija, Igaunija, Īrija, Horvātija, Čehija, Dānija, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Malta, Polija, Slovēnija, Somija
2. Pastāv makroekonomiskās nesabalansētības	Kipra, Francija, Vācija, Grieķija, Itālija, Ungārija, Nīderlande, Portugāle, Rumānija, Spānija, Zviedrija un Slovākija
3. Kopā no 27 ES dalībvalstīm Padziļinātās izpētes ziņojumi tiks izstrādāti	12 dalībvalstīs

Par pārējām dalībvalstīm netiks veiktas padziļinātās pārbaudes, jo nesabalansētības nav konstatētas, kaut Latvijas gadījumā četru rādītāju robežvērtības ir pārkāptas. Turklāt par Latviju, Lietuvu, Igauniju, Čehiju un Luksemburgu 2023. gada pavasarī jau tika veikts padziļināts izvērtējums, taču netika konstatētas nesabalansētības vai pārmērīgas nesabalansētības.

⁴ Nominālās vienības darbaspēka izmaksas (*Nominal Unit Labour Costs*) mēra vidējās darbaspēka izmaksas uz vienu saražoto produkcijas vienību.

1.26. att. Valstu skaits, kurās pārsniegts Agrās brīdināšanas mehānisma rādītāju noteiktais robežsliekšnis

1.3.2. Latvijas ekonomiskās situācijas novērtējums 2024. gada Agrās brīdināšanas mehānisma ziņojumā un iespējamās tendences 2025. gada ziņojumā

Neskatoties uz četrām rādītāju robežvērtību pārsniegšanu, nesabalansētības Latvijā nav konstatētas. Ziņojumā Latvija, Lietuva, Igaunija, Čehija un Luksemburga ierindotas starp tām dalībvalstīm, kur atsevišķas jomas var radīt riskus nākotnē. Četri pamatrādītāji, kas 2024. gada ziņojumā Latvijai pārsniedza noteiktās robežvērtības, bija – reālais efektīvais valūtas maiņas kurss, nominālās darbaspēka vienības izmaksu indekss, ekonomiski aktīvo iedzīvotāju īpatsvars procentos no visiem iedzīvotājiem vecuma grupā 15 līdz 64 gadiem un jauniešu bezdarba līmenis procentos no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem vecuma grupā no 15 līdz 24 gadiem.

1.5. tabula. Agrās brīdināšanas mehānismā noteikto pamatrādītāju vērtības Latvijai

		Robežvērtības	2020	2021	2022	2023	2024p
Tekošā konta balance % no IKP	3 gadu vidējais	-4%	0,7	-0,5	-1,9	-4,2	-4,0
Neto starptautiskā investīciju pozīcija	% no IKP	-35%	-34,0	-27,3	-26,5	-24,6	-22,6
Reālais efektīvais valūtas maiņas kurss – 42 tirdzniecības partneri	3 gadu % izmaiņas	±5%	5,9	2,3	5,7	10,8	7,2
Eksporta tirgus daļa % no pasaules eksporta	5 gadu % izmaiņas	-6%	14,1	7,8	13,0	-2,9	6,9
Nominālās darbaspēka vienības izmaksu indekss (2010=100)	3 gadu % izmaiņas	9%	19,2	11,5	16,9	25,8	30,2
Mājokļu cenu indekss (2015=100)	1 gada % izmaiņas	6%	3,5	7,2	0,4	-4,0	-1,2
Privātā sektora kredītlūsums – konsolidēta	% no IKP	14%	-1,8	0,9	3,0	1,6p	1,3
Privātā sektora konsolidētais parāds	% no IKP	133%	65,2	58,5	52,5	50,7p	48,6
Vispārējais valdības parāds	% no IKP	60%	42,2	44,0	41,8	43,6	42,3

	Robežvērtības		2020	2021	2022	2023	2024p
Bezdarba līmenis	3 gadu vidējais	10%	7,3	7,3	6,9	7,0	6,8
Finanšu sektora saistības kopā – nekonsolidētas	1 gada % izmaiņas	16,5%	10,6	13,3	4,1	-0,1p	
Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju īpatsvars % no visiem iedzīvotājiem vecuma grupā no 15-64 gadiem	3 gadu izmaiņas pp	-0.2 pp	1,1	-1,8	-0,5	-1,4	1,1
Ilgtermiņa bezdarba līmenis % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem vecuma grupā no 15-74 gadiem	3 gadu izmaiņas pp	0.5 pp	-1,2	-1,1	-0,7	-0,6	
Jauniešu bezdarba līmenis % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem vecuma grupā no 15-24 gadiem	3 gadu izmaiņas pp	2 pp	-2,1	2,6	2,6	-2,6	

Arī 2025. gada ziņojumā četri rādītāji Latvijā varētu pārsniegt noteiktās robežvērtības. Lai gan uzlabojumi ir bijuši rādītājā jauniešu bezdarba līmenis procentos no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem vecuma grupā no 15 līdz 24 gadiem, nelielu pārsniegumu varētu uzrādīt tekošā konta 3 gadu vidējais pamatrādītājs, kurš 2024. gada ziņojumā varētu noslīdēt līdz -4,2% (robežvērtība -4,0%). Tomēr 2024. gada pirmo divu ceturkšņu dati rāda, ka šis rādītājs uzlabojas un 2024. gada pirmajā pusgadā vidējais rādītājs ir jau -2,3%, kas nozīmē, ka jau 2024. gadā tas varētu atkal vairs nepārsniegt noteikto 3 gadu vidējo -4% robežvērtību.

Vēl 2024. gada ziņojumā norādīts, ka izmaksu konkurētspējas problēmas joprojām pastāv un pieaug. Attiecībā uz nominālās vienības darbaspēka izmaksu straujo pieaugumu uzsvērts, ka tas ir noticis jau vairākus gadus un īpaši straujš pieaugums bijis 2022. gadā, nominālās algas straujā pieauguma un zemā darba ražīguma kāpuma dēļ. Eurostat dati rāda, ka 2023. gadā vienības darbaspēka izmaksas turpināja pieaugt vēl straujāk nekā 2022. gadā, sasniedzot 3 gadu vidējās izmaiņas 25,8% apmērā, ko turpināja veicināt lielais algu pieaugums darbaspēka trūkuma apstākļos, kas Latvijā ir krietni augstāks salīdzinājumā ar citām euro zonas valstīm. 2024. gadā tiek prognozēts izmaksu pieauguma ievērojams palēninājums, taču, rēķinot 3 gadu procentuālās izmaiņas, rādītājs joprojām pārsniegs noteikto robežsliekšni.

1.4. Makroekonomiskās attīstības scenārijs

Vidēja termiņa makroekonomiskās attīstības scenārijs 2024.-2028. gadam izstrādāts 2024. gada jūnijā, balstoties uz 2024. gada pirmā ceturkšņa IKP datiem, kā arī līdz šā gada jūnijam pieejamo īstermiņa makroekonomisko informāciju. Izstrādājot vidēja termiņa makroekonomiskās attīstības scenāriju, FM ir konsultējies ar SVF, EK un komercbanku ekspertiem. Makroekonomisko rādītāju prognozes ir saskaņotas ar LB un Ekonomikas ministriju, kā arī tās 2024. gada 10. jūnijā ir apstiprinājusi Fiskālās disciplīnas padome.

Prognožu pamatā ir pieņēmums, ka 2024. gada 2. pusgadā, atbilstoši EK pavasara prognozēm, Latvijas tirdzniecības partnervalstu ekonomiskā izaugsme kļūs straujāka, tāpēc ekonomikas izaugsmes prognoze šim gadam ir 1,4%, bet 2025. gadam – 2,9%, kas sakrīt ar FM februārī sagatavotās Latvijas Stabilitātes programmas 2024.-2028. gadam prognozēm. Tuvākajos trīs gados ekonomikas izaugsme nedaudz palēnināsies, stabilizējoties līmenī ap 2,5%.

Pēc neliela krituma 2023. gadā, ko galvenokārt izraisīja ģeopolitiskā situācija un vājā ekonomikas izaugsme ārējos tirgos, 2024. gada sākumā IKP pieaugums ir atjaunojies. Pirmajā ceturksnī izaugsmi veicināja spēcīgs sabiedriskā patēriņa pieaugums un privātā patēriņa atgūšanās pēc iepriekšējo gadu straujā cenu kāpuma. Nākamajos ceturkšņos izaugsmi galvenokārt stimulēs ārējā pieprasījuma atjaunošanās un intensīvāka ES fondu investīciju izmantošana. Pēdējos mēnešos vērojama pakāpeniska uzņēmēju un patērētāju konfidences

rādītāju uzlabošanās. *Euro* zonas ekonomiskās izaugsmes atjaunošanos veicinās arī procentu likmju samazinājums, ko ECB uzsāka 2024. gada jūnijā, samazinot procentu likmi par 0,25 pp.

2023. gadā **privāto patēriņu** jūtami bremsēja augstā inflācija un pirktpējas samazinājums, ietekmējot iedzīvotāju konfidenci. Līdz ar to scenārijs paredz tikai ļoti mērenu privātā patēriņa pieaugumu 2024. un 2025. gadā, ko lielā mērā nosaka nenoteiktība par savu finanšu situāciju, neskatoties uz pašlaik zemo inflāciju un joprojām augsto algu pieaugumu. Tāpēc kopumā patēriņa izaugsme būs nedaudz zemāka, nekā prognozēts 2024. gada februārī. Atbilstoši aktualizētajām prognozēm 2024. gadā privātā patēriņa pieaugums varētu sasniegt 1,6% un 2025. gadā 1,8%, kas ir attiecīgi par 0,3 un 0,8 pp mazāk nekā 2024. gada februāra prognozēs, un privātais patēriņš būs ar lielāko devumu (ap 1 pp) IKP izaugsmē.

Nozīmīgu devumu izaugsmē nodrošinās arī **sabiedriskais patēriņš**. 2024. gada budžeta izdevumi nodrošinās, ka sabiedriskais patēriņš pieaugs par 4,6%, kas ir saistīts gan ar algu pieaugumu sabiedriskajā sektorā, gan pieaugošo aizsardzības budžetu. Savukārt nākamajos gados pie nemainīgas politikas scenārijs paredz sabiedriskā patēriņa pieaugumu ap 2% gadā.

Investīciju pieaugums 2024. gadā tiek prognozēts ļoti zems, jo gads sākas ar investīciju samazinājumu, kas sekoja iepriekšējā gada ļoti straujam pieaugumam. Joprojām arī kavējas ES fondu investīciju apguve nozīmīgos projektos. Tādējādi tiek prognozēts, ka 2024. gadā investīciju apjoms palielināsies tikai par 0,3%, kas ir par 3,6 pp mazāk nekā 2024. gada februāra prognozēs. Savukārt 2025. gadā paredzams, ka investīcijas stimulēs ES fondu un ANM finansējums, kā arī *Rail Baltica* projekta realizācija, nodrošinot investīciju pieaugumu par 4,5%, bet turpmākajos gados investīcijas palielināsies vidēji par 2% gadā.

Attiecībā uz **eksporta** prognozi, tā dinamiku ietekmēs Latvijas tirdzniecības partneru ekonomiskā aktivitāte, balstoties uz EK pavasara prognozēm. Ārējais pieprasījums 2024. gadā būs mērens, un eksportu vairs neveicinās straujais eksporta cenu pieaugums. Tādējādi eksporta apjoms varētu saglabāties aptuveni iepriekšējā gada līmenī, palielinoties par 0,3%. Savukārt 2025. gadā eksporta pieaugums atjaunosies līdz 3,2%, un līdzīgs, nedaudz straujāks pieaugums ir gaidāms arī vidējā termiņā.

1.6. tabula. Makroekonomisko prognožu kopsavilkums

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
	fakts	prognoze				
Iekšzemes kopprodukts (milj. euro)	40 348	41 894	44 379	46 836	49 349	51 851
pieaugums faktiskajās cenās (%)	5,1	3,8	5,9	5,5	5,4	5,1
pieaugums salīdzināmās cenās (%)	-0,3	1,4	2,9	2,8	2,6	2,3
IKP deflators (gads pret gadu, %)	5,4	2,4	2,9	2,7	2,7	2,7
PCI (gads pret gadu, %)	3,3	17,3	8,5	1,0	2,0	
Tautsaimniecībā nodarbināto mēn. vid. bruto darba samaksa (euro)	1 537	1 655	1 760	1 865	1 958	2 056
pieaugums faktiskajās cenās (%)	11,9	7,7	6,3	6,0	5,0	5,0
pieaugums salīdzināmās cenās (%)	2,8	6,4	4,0	3,4	2,4	2,4
Nodarbinātība (tūkst. iedzīvotāju atbilstoši darbaspēka apsekojumiem)	884	884	884	883	882	878
pieaugums (%)	-0,2	0,0	0,0	-0,1	-0,2	-0,4
Bezdarba līmenis (gada vidējais, % no ekon. aktīviem iedzīv.)	6,5	6,7	6,3	6,0	5,5	4,9

Inflācija 2024. gada pirmajos mēnešos mazinājusies nedaudz straujāk nekā prognozēts, jo energoresursu cenu samazinājums bijis straujāks nekā gaidīts gada sākumā. Tāpēc

2024. gada kopējā patēriņa cenu pieauguma prognoze ir pazemināta līdz 1,2%, kas ir par 0,4 pp mazāk nekā FM paredzēja 2024. gada februārī. 2025. gadā sagaidāms inflācijas pieaugums līdz 2,2%, bet vidējā termiņā, līdz 2028. gadam, prognozēta inflācijas stabilizēšanās ap 2,5% gadā, kas atbilst konverģējošas valsts cenu pieauguma līmenim.

2024. gada sākumā mēneša vidējā **darba samaksa** turpināja strauji augt, pateicoties minimālās darba algas paaugstināšanai un valsts budžeta izdevumu palielināšanai darbinieku algām sabiedriskajā sektorā. Tādējādi tautsaimniecībā nodarbināto mēneša vidējā bruto darba samaksa 2024. gadā pieaugs par 7,7%, bet 2025. gadā par 6,3%. Vidējā termiņā ir sagaidāms, ka algu pieauguma temps palēnināsies un tuvosies produktivitātes pieauguma tempam, stabilizējoties 5% līmenī.

Ekonomikas krituma dēļ pagājušā gada beigās un 2024. gada pirmajos mēnešos **bezdarba līmenis** ir nedaudz palielinājies, un bezdarba prognoze ir koriģēta uz augšu – līdz 6,7% 2024. gadam un 6,3% 2025. gadam. Neskatoties uz šo korekciju, kopējā bezdarba līmeņa samazināšanās tendence saglabājas, ko veicina darbaspējas vecuma iedzīvotāju skaita samazināšanās un straujāka ekonomiskās izaugsmes atjaunošanās. Līdz 2028. gadam bezdarba līmenis varētu noslīdēt līdz 5,0%. Tautsaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju skaits saglabāsies stabils, ap 884 tūkst., ar nelielu samazinājuma tendenci.

Izstrādājot makroekonomisko rādītāju prognozes, FM pieņēma, ka ģeopolitiskā situācija būtiski nepasliktināsies. Tika izvērtēti gan ārējie, gan iekšējie riski. Prognozes joprojām ir izstrādātas ļoti augstas nenoteiktības apstākļos, un būtiskākie negatīvie riski ir saistīti ar ģeopolitisko situāciju, kur pieaugoša spriedze var ievērojami vājināt investoru un patērētāju pārliecību, atkārtoti izraisīt strauju energoresursu cenu kāpumu vai piegādes ķēžu traucējumus. Citu risku vidū ir Latvijas ārējo tirdzniecības partnervalstu izaugsmes vājināšanās, inflācijas un procentu likmju ilgstoša saglabāšanās augstākā līmenī nekā prognozēts, kā arī kavēšanās ar ES fondu investīciju projektu realizāciju.

FM prognozes par ekonomikas attīstību ir nedaudz piesardzīgākas, taču ļoti tuvas EK 2024. gada 15. maijā publiskotajām prognozēm, kas paredz, ka Latvijas IKP 2024. gadā palielināsies par 1,7% un 2025. gadā – par 2,6%. EK 2024. gadam Latvijai prognozējusi nedaudz augstāku patēriņa cenu pieaugumu, paredzot gada vidējo inflāciju 1,6% apmērā, kamēr 2025. gadā prognozēta 2,0% inflācija.

Makroekonomiskās attīstības scenārija riski

Izstrādājot makroekonomisko rādītāju prognozes, FM izmanto piesardzīgus pieņēmumus un izvērtē gan ārējos, gan iekšējos riskus, norādot, ka prognozes joprojām tiek veidotas augstas nenoteiktības apstākļos. Lielākie negatīvie riski, tāpat kā iepriekš, ir saistīti ar ģeopolitisko situāciju, kas palielinātu energoresursu cenu svārstības un negatīvi ietekmētu ekonomikas izaugsmi. Turklāt ECB varētu uzturēt augstas procentu likmes, kas varētu vēl vairāk kavēt privāto patēriņu un investīcijas.

Jāatzīmē, ka 2024. gada 1. pusgada IKP izaugsme ir zemāka nekā tika prognozēts 2024. gada jūnijā. To lielā mērā ietekmēja tas, ka ārējos tirgos pieprasījums pēc Latvijas precēm un pakalpojumiem pagaidām atjaunojas lēnāk nekā gaidīts. Tomēr nākamajos ceturkšņos joprojām ir gaidāma spēcīgāka ārējā pieprasījuma atjaunošanās, par ko signalizē prognozētā straujāka ekonomikas izaugsme Eiropā, gan pēdējo mēnešu faktiskie dati, gan apsteidzošie indikatori – tajā skaitā EK veidotā ekonomikas sentimenta indeksa paaugstināšanās augustā gan ES kopumā, gan Latvijā un arī Lietuvā.

Savukārt pozitīvie riski var veicināt straujāku izaugsmi, piemēram, karadarbības izbeigšana Ukrainā, kas uzlabotu drošību un investīciju klimatu reģionā. Papildu stimulu var nodrošināt arī straujāka ES fondu līdzekļu izmantošana un nozīmīgu projektu, piemēram, *Rail*

Baltica un ANM plāna īstenošana, kā arī iespējami ātrāka globālo piegāžu ķēžu problēmu atrisināšana, kas varētu veicināt straujāku izaugsmi Latvijas tirdzniecības partneru ekonomikās.

1.5. Jutīguma analīze

Ņemot vērā iespējamus pozitīvos un negatīvos riskus ekonomikas izaugsmei, FM ir izstrādājusi divus alternatīvus ekonomikas attīstības scenārijus laika posmam no 2024. līdz 2028. gadam, kad realizētos viens vai vairāki no iepriekšminētajiem riskiem. Šajos scenārijos ir modelēta šo risku realizēšanās ietekme uz dažādiem makroekonomiskajiem rādītājiem un budžeta ieņēmumiem.

1.5.1. Pesimistiskais scenārijs

Lielākais negatīvais risks ir ģeopolitiskā nenoteiktība, kas atbilstoši scenārijam būtu viens no iemesliem energoresursu cenu pieaugumam. Tas pasliktinātu investoru un patērētāju noskaņojumu, vēl vairāk bremzējot ekonomikas izaugsmi. Tā rezultātā ekonomiskās izaugsmes palēnināšanās būtu jūtama jau 2024. gada beigās un turpinātos visu 2025. gadu.

Pesimistiskā scenārija īstenošanās gadījumā ECB apstādinātu bāzes likmes tālāku samazinājumu, jo *euro* zonas inflācija saglabātos virs mērķa līmeņa. Augstās ECB bāzes likmes turpinātu ierobežot kredītēšanu un pieprasījumu arī *euro* zonā, kas Latvijai nozīmētu arī vājāku eksporta izaugsmi, pastiprinot tā samazinājumu. Vienlaikus privātās investīcijas var samazināties vēl straujāk, kas nozīmētu vājāku izaugsmi arī 2025. gadā. Tajā pašā laikā, ņemot vērā relatīvi saspringto darbaspēka tirgu, riska scenārijs neparedz būtiskas izmaiņas darba tirgū – nedz algu, nedz nodarbinātības ziņā.

Atbilstoši pesimistiskajam scenārijam 2024. gadā IKP izaugsme salīdzināmajās cenās varētu būt 0,4%, un 2025. gadā tā palielinātos līdz 1,8%, kas attiecīgi būtu par 0,9 un 1,1 pp mazāk nekā bāzes scenārijā. Noturīgāka izaugsme atsāktos tikai 2026. gadā.

1.7. tabula. Pesimistiskais makroekonomisko rādītāju attīstības scenārijs

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
	Fakts	Prognoze				
Iekšzemes kopprodukts, milj. <i>euro</i>	40 348	41 509	43 500	45 910	48 374	50 826
izmaiņas faktiskajās cenās, %	5,1	2,9	4,8	5,5	5,4	5,1
izmaiņas salīdzin. cenās, %	-0,3	0,4	1,8	2,8	2,6	2,3
deflators (gads pret gadu), %	5,4	2,4	2,9	2,7	2,7	2,7
PCI (gads pret gadu), %	8,9	1,2	2,2	2,5	2,5	2,5
Nodarbināto mēn. vid. bruto darba samaksa, <i>euro</i>	1 537	1 645	1 743	1 848	1 940	2 037
izmaiņas faktiskajās cenās, %	11,9	7,0	6,0	6,0	5,0	5,0
izmaiņas salīdzin. cenās, %	2,8	5,7	3,7	3,4	2,4	2,4
Nodarbinātība, tūkst. iedzīvotāju (atbilstoši darbaspēka apsekoj.)	884	883	882	882	882	878
izmaiņas, %	-0,2	-0,1	-0,1	0,0	-0,1	-0,4
Bezdarba līmenis (gada vidējais), % no ekon. aktīviem iedzīv.	6,5	6,8	6,5	6,1	5,5	4,9

Ietekme uz vispārējās valdības budžetu un parādu

Ņemot vērā makroekonomiskās attīstības pesimistisko scenāriju, FM ir novērtējusi šī scenārija ietekmi uz vispārējās valdības budžeta bilanci, novērtējot izmaiņas nodokļu un nenodokļu ieņēmumos, kā arī valsts speciālā budžeta izdevumos un valsts parāda apkalpošanas (procentu) izdevumos salīdzinājumā ar bāzes scenāriju. Rezultātā kopbudžeta nodokļu ieņēmumi, salīdzinot ar bāzes scenāriju 2024.-2028. gadam, pēc naudas plūsmas tiek prognozēti ar samazinājumu 101,5 milj. *euro* 2024. gadā, 211,5 milj. *euro* 2025. gadā, 210,6 milj. *euro* 2026. gadā, 210,2 milj. *euro* 2027. gadā un 226,5 milj. *euro* 2028. gadā, vadoties pēc pesimistiskā scenārijā iezīmētajām tautsaimniecības attīstības tendencēm.

Istenojoties pesimistiskajam scenārijam, 2024. -2028. gadā vispārējās valdības budžeta deficīts tiek prognozēts attiecīgi 2,8% no IKP 2024. gadā, 3,4% no IKP 2025. gadā, 3,1% no IKP 2026. gadā, 2,9% no IKP 2027. gadā un 2,6% no IKP 2028. gadā. Pie šī scenārija bilances pasliktināšanos galvenokārt nosaka zemāki kopbudžeta nodokļu ieņēmumi un augstāki izdevumi procentu izdevumiem, kamēr speciālā budžeta pabalstu izdevumi prognozēti zemākā apmērā kā bāzes scenārijā.

1.8. tabula. Pesimistiskā scenārija ietekme uz vispārējās valdības budžetu, milj. *euro*

	Pesimistiskais scenārijs				Novirze no bāzes scenārija			
	2025	2026	2027	2028	2025	2026	2027	2028
Vispārējās valdības budžeta bilance⁵, % no IKP	-3,4%	-3,1%	-2,9%	-2,6%	-0,6 pp	-0,5 pp	-0,4 pp	-0,5 pp
Vispārējās valdības budžeta bilance	-1 499,6	-1 437,8	-1 392,5	-1 319,5	-216,7	-197,0	-192,4	-216,2
Nodokļu ieņēmumi	14 341,2	15 143,3	15 789,5	16 410,1	-211,5	-210,6	-210,2	-226,5
Nenodokļu ieņēmumi	1 026,3	911,0	922,8	951,3	-4,7	-3,9	-4,0	-4,1
Soc.pabalstu izdevumi	5 630,0	6 026,1	6 391,6	6 770,4	-3,2	-28,8	-39,9	-39,1
Procentu izdevumi	462,2	608,6	685,2	784,0	+3,8	+11,3	+18,0	+24,8
Procentu izdevumi (% likmes paliel. par 1 pp)	458,5	642,8	755,0	894,1	+0,0	+45,5	+87,9	+134,9
Procentu izdevumi (% likmes samaz. par 1 pp)	458,5	566,8	607,8	666,3	+0,0	-30,5	-59,4	-92,9
Vispārējās valdības parāds, % no IKP	48,6%	49,2%	52,4%	51,9%	+1,6 pp	+2,0 pp	+2,4 pp	+2,7 pp

Iestājoties pesimistiskajam scenārijam, vispārējās valdības parāda līmenis pieaugs 2024. gadā par 0,7 pp, 2025. gadā par 1,6 pp, 2026. gadā par 2,0 pp, 2027. gadā par 2,4 pp un 2028. gadā par 2,7 pp. Sagaidāms, ka parāda līmenis, pesimistiskajam scenārijam iestājoties, 2027. gadā sasniegtu jau 52,4% no IKP. Papildus tiek aplūkoti scenāriji, kuros aizņemšanās procentu likmes parāda pārfinansēšanai nosvārstās viena pp robežās – par vienu pp palielinoties vai konkrētajā apmērā samazinoties. Procentu likmēm par vienu pp palielinoties, procentu izdevumi 2026. gadā palielinātos par 45,5 milj. *euro*, 2027. gadā par 87,9 milj. *euro*, bet 2028. gadā būtu jau par 134,9 milj. *euro* lielāki nekā bāzes scenārijā. Savukārt, procentu likmēm par vienu pp samazinoties, izdevumi 2026. gadā samazinātos par 30,5 milj. *euro*, bet 2027. gadā izdevumi būtu par 59,4 milj. *euro* mazāki un 2028. gadā par 92,9 milj. *euro* mazāki nekā bāzes scenārijā.

1.5.2. Optimistiskais scenārijs

Optimistiskais scenārijs turpretim paredz straujāku *euro* zonas ekonomikas atkopšanos, jo *euro* zonas pamatinflācija varētu mazināties ātrāk un ECB varētu pieņemt lēmumu straujāk samazināt bāzes procentu likmi. Papildus tam, energoresursu tirgus situācija saglabātos

⁵ Procentu likmei saglabājoties kā bāzes scenārijā.

labvēlīga, ES kļūtu neatkarīgāka no energoresursu importa no politiski nestabiliem reģioniem, kā arī šī ziema nebūtu aukstāka par iepriekšējo.

Saskaņā ar optimistisko scenāriju IKP salīdzināmajās cenās varētu pieaugt par 2,1% 2024. gadā un par 3,8% 2025. gadā, kas attiecīgi būtu par 0,7 un 0,9 pp vairāk nekā bāzes scenārijā. Turpmākajos gados izaugsme saglabātos bāzes scenārija līmenī. Arī inflācijas dinamika neatšķirtos no bāzes scenārija, jo enerģijas tirgū turpinātos tendences saskaņā ar nospraustajiem plāniem.

1.9. tabula. Optimistiskais makroekonomisko rādītāju attīstības scenārijs

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
	Fakts	Prognose				
Iekšzemes kopprodukts, milj. <i>euro</i>	40 348	42 199	45 083	47 627	50 185	52 729
izmaiņas faktiskajās cenās, %	5,1	4,6	6,8	5,6	5,4	5,1
izmaiņas salīdzin. cenās, %	-0,3	2,1	3,8	2,9	2,6	2,3
deflators (gads pret gadu), %	5,4	2,4	2,9	2,7	2,7	2,7
PCI (gads pret gadu), %	8,9	1,2	2,2	2,5	2,5	2,5
Nodarbināto mēn. vid. bruto darba samaksa, <i>euro</i>	1 537	1 655	1 766	1 878	1 971	2 070
izmaiņas faktiskajās cenās, %	11,9	7,7	6,7	6,3	5,0	5,0
izmaiņas salīdzin. cenās, %	2,8	6,4	4,4	3,7	2,4	2,4
Nodarbinātība, tūkst. iedzīvotāju (atbilstoši darbaspēka apsekoj.)	884	884	884	883	882	878
izmaiņas, %	-0,2	0,0	0,0	-0,1	-0,2	-0,4
Bezdarba līmenis (gada vidējais), % no ekon. aktīviem iedzīv.	6,5	6,7	6,3	6,0	5,5	4,9

Ietekme uz vispārējās valdības budžetu un parādu

Ņemot vērā makroekonomiskās attīstības optimistisko scenāriju, FM ir novērtējusi šī scenārija ietekmi uz vispārējās valdības budžeta bilanci, novērtējot izmaiņas nodokļu un nenodokļu ieņēmumos, kā arī valsts speciālā budžeta izdevumos un valsts parāda apkalpošanas (procentu) izdevumos salīdzinājumā ar bāzes scenāriju. Rezultātā kopbudžeta nodokļu ieņēmumi, salīdzinot ar bāzes scenāriju 2024.-2028. gadam, pēc naudas plūsmas tiek prognozēti ar palielinājumu 43,5 milj. *euro* 2024. gadā, 131,2 milj. *euro* 2025. gadā, 178,8 milj. *euro* 2026. gadā, 201,2 milj. *euro* 2027. gadā un 219,9 milj. *euro* 2028. gadā, vadoties pēc optimistiskajā scenārijā iezīmētajām tautsaimniecības attīstības tendencēm.

2024.-2028. gadā vispārējās valdības budžeta deficīts, optimistiskajam scenārijam iestājoties un saglabājoties nemainīgai valdības politikai, tiek prognozēts attiecīgi 2,4% no IKP 2024. gadā, 2,5% no IKP 2025. gadā, 2,2% no IKP 2026. gadā, 2,0% no IKP 2027. gadā un 1,7% no IKP 2028. gadā. Pie šī scenārija bilances uzlabošanas galvenokārt nosaka augstāki kopbudžeta nodokļu ieņēmumi un zemāki procentu izdevumi.

Iestājoties šādam scenārijam, vispārējās valdības budžeta balance uzlabotos par 0,1 pp 2024. gadā, salīdzinot ar bāzes scenāriju, 2025. gadā par 0,3 pp no IKP, bet 2026.-2028. gadā par 0,4 pp no IKP ik gadu.

1.10. tabula. Optimistiskā scenārija ietekme uz vispārējās valdības budžetu, milj. euro

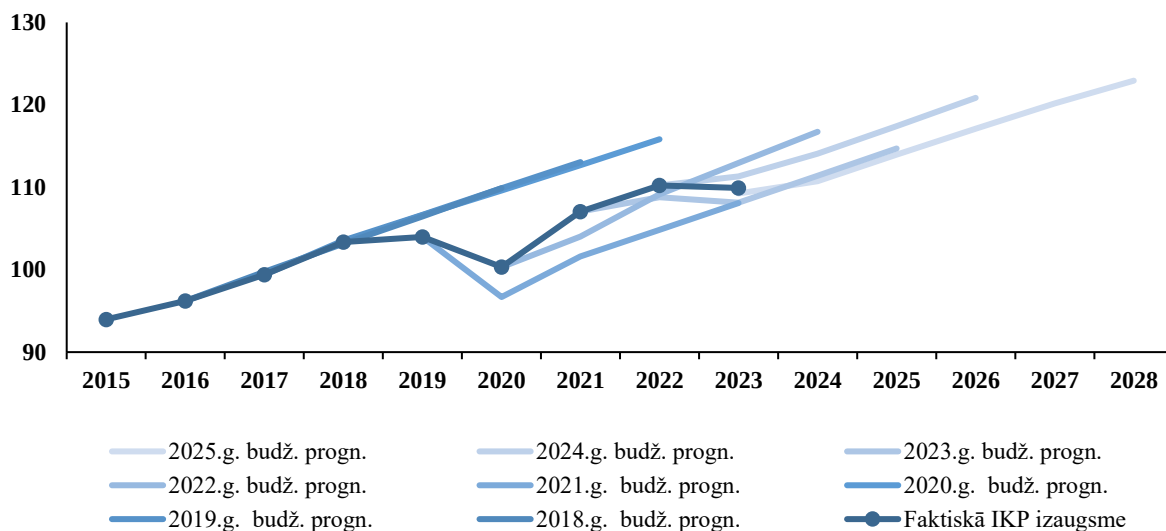
	Optimistiskais scenārijs				Novirze no bāzes scenārija			
	2025	2026	2027	2028	2025	2026	2027	2028
Vispārējās valdības budžeta bilance⁶, % no IKP	-2,5%	-2,2%	-2,0%	-1,7%	0,3 pp	0,4 pp	0,4 pp	0,4 pp
Vispārējās valdības budžeta bilance	-1 147,6	-1 059,7	-1 003,5	-894,0	+135,2	+181,1	+196,6	+209,3
Nodokļu ieņēmumi	14 684,0	15 532,6	16 200,9	16 856,4	+131,2	+178,8	+201,2	+219,9
Nenodokļu ieņēmumi	1 034,8	918,3	930,3	958,8	+3,8	+3,4	+3,5	+3,4
Pabalstu izdevumi	5 634,9	6 062,7	6 452,7	6 843,4	+1,6	+7,8	+21,2	+33,9
Procentu izdevumi	456,6	590,6	654,1	739,4	-1,9	-6,8	-13,1	-19,9
Procentu izdevumi (% likmes paliel. par 1 pp)	458,5	627,2	722,7	844,7	+0,0	+29,8	+55,6	+85,5
Procentu izdevumi (% likmes samaz. par 1 pp)	458,5	557,8	589,1	637,7	+0,0	-39,6	-78,1	-121,5
Vispārējās valdības parāds, % no IKP	45,8%	45,7%	48,2%	47,1%	-1,1 pp	-1,5 pp	-1,9 pp	-2,2 pp

Optimistiskā scenārija gadījumā vispārējās valdības parāda līmenis samazināsies – 2024. gadā par 0,5 pp, 2025. gadā par 1,1 pp, 2026. gadā par 1,5 pp, 2027. gadā par 1,9 pp un 2028. gadā par 2,2 pp. Papildus tiek aplūkoti scenāriji, kuros aizņemšanās procentu likmes parāda pārfinansēšanai nosvārstās viena pp robežās – par vienu pp palielinoties vai konkrētajā apmērā samazinoties. Procentu likmēm par vienu pp palielinoties, procentu izdevumi 2026. gadā pieaugtu par 29,8 milj. euro, 2027. gadā par 55,6 milj. euro, bet 2028. gadā par 85,5 milj. euro salīdzinājumā ar bāzes scenāriju. Savukārt procentu likmei par vienu pp samazinoties, izdevumi 2026. gadā samazinātos par 39,6 milj. euro, 2027. gadā par 78,1 milj. euro un 2028. gadā par 121,5 milj. euro pret bāzes scenārijā prognozēto.

1.6. Iepriekšējo makroekonomisko prognožu izvērtējums

FM makroekonomiskās prognozes 2024. gada budžeta vajadzībām tika izstrādātas 2023. gada jūnijā, balstoties uz pēdējiem uz to brīdi pieejamajiem datiem un augstas nenoteiktības apstākļos, īpaši ņemot vērā ģeopolitiskās spriedzes palielināšanās situāciju un tās ietekmes neprognozējamību. Tāpēc prognozes tika balstītas uz piesardzīgiem pieņēmumiem, ļaujot veidot arī piesardzīgu fiskālo politiku. Šī pieeja sevi ir attaisnojusi, jo pēdējos piecos gados FM prognozes kopumā ir atbildušas ekonomiskajam trendam, prognozēm nav vērojamas sistemātiskas kļūdas, līdz ar to prognozēšanas process kopumā ir vērtējams kā apmierinošs.

⁶ Procentu likmei saglabājoties kā bāzes scenārijā.

1.27. att. IKP vidēja termiņa prognozes un faktiskā izpilde, salīdzināmās cenās 2007=100

IKP pieauguma prognožu kļūdas pēdējo desmit gadu laikā vidēji svārstījās ap 1,3 pp gan pozitīvā (virs fakta), gan negatīvā (zem fakta) virzienā, izņemot 2020. gadu, kad kļūda stipri pozitīvā virzienā bija ievērojami lielāka, galvenokārt piesardzīgu pieņēmumu dēļ par ekonomikas reakciju uz Covid-19 izaicinājumiem. Negatīvā virzienā novirzes bieži bija saistītas ar straujāku ekonomisko atveseļošanos, piemēram, kā tas bija 2015., 2018. un 2021. gadā. Salīdzinājumā, starptautisko institūciju prognožu kļūdas pēdējos piecos gados bija lielākas un kopumā virzījās tajā pašā virzienā. Nākotnē var sagaidīt, ka prognožu novirzes no faktiskajiem datiem būs relatīvi lielas, ņemot vērā ievērojamo nenoteiktību, ko rada ģeopolitiskā situācija un ar to saistītās tirdzniecības barjeras.

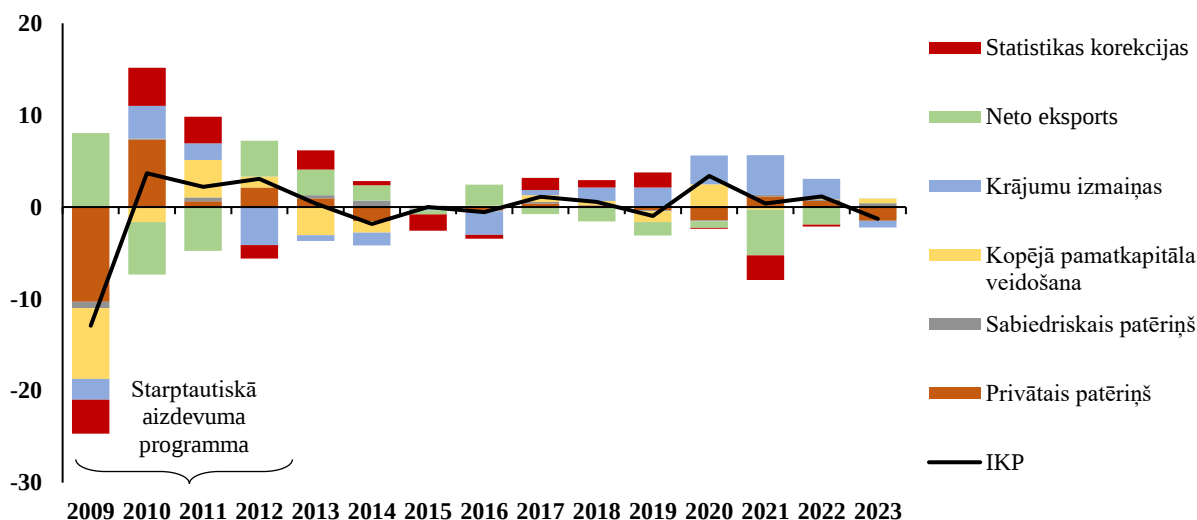
1.11. tabula. Finanšu ministrijas un starptautisko finanšu institūciju IKP pieauguma salīdzināmās cenās (%) prognožu salīdzinājums⁷

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
FM	3,7	4,2	2,8	2,5	3,7	3,4	3,0	2,8	5,1	5,0	-0,6
EK	3,6	4,0	2,9	2,8	3,2	3,5	3,2	2,8	6,4	6,0	-0,3
SVF	3,5	4,2	3,2	3,2	3,0	3,3	3,3	3,1	8,3	5,2	1,6
OECD			3,2	3,6	3,5	3,5	3,6	2,7	6,4	5,6	-0,2
IKP fakts pēc CSP datu revīzijas 30.09.2023	2,0	1,9	3,9	2,4	3,3	4,0	0,6	-3,5	6,7	3,0	-0,3

Pēdējos piecos gados būtiskākā ietekme uz prognožu novirzi ir krājumu izmaiņām, kas ir neprognozējamās. Īpaši liels to devums IKP izaugsme bija 2021. gadā jeb 4,6 pp (sk. 1.28. att.). CSP krājumu izmaiņās iekļauj ekonomiskajai darbībai nepieciešamos uzkrājumus, kā arī statistisko novirzi, kas rodas no IKP kontu balansēšanas no ražošanas un izlietojuma puses. Tieši statistiskā novirze ir galvenais nezināmais, kas ietekmē prognozes un kuru nav iespējams racionāli prognozēt. Tāpēc prognozēs tiek pieņemts, ka tai nav ietekme uz IKP pieauguma tempiem, kas ir arī vispārpieņemta prognozēšanas prakse.

⁷ Tabulā ir atspoguļotas attiecīgā gada prognozes, kas izstrādātas vienu gadu iepriekš (T-1). Piemēram, 2021. gada prognozes ir izstrādātas 2020. gadā. FM prognozes ir attiecīgā gada budžeta prognozes, kas izstrādātas iepriekšējā gada jūnijā, izņemot 2011. un 2012., 2015., kā arī 2018. un 2023. gada budžetus, kad iepriekšējā gada rudenī notika Saeimas vēlēšanas un prognozes tika sagatavotas vēlāk rudenī/ziemā. OECD, SVF un EK prognozes ir minēto institūciju tekošajā gadā publicētās jaunākās (līdz attiecīgā gada jūnijam) prognozes par nākošo gadu.

Krājumu izmaiņas ir saistītas ar starpproduktu, tāpēc tās ietekmē importu. Saskaņā ar FM makroekonomisko modeli, šī novirze atspoguļojas neto eksportā un investīcijās bruto pamatkapitālā. Tas saistīts ar to, ka, saņemot detalizētāku informāciju, CSP daļu no krājumiem pārkvalificē par investīcijām bruto pamatkapitālā.

1.28. att. IKP salīdzināmās cenās faktiskā izaugsmes un attiecīgā gada gadskārtējā valsts budžeta likumā iekļautās IKP izaugsmes prognozes starpība pa IKP komponentēm, pp

Jāatzīmē, ka kopš 2013. gada IKP prognožu atšķirība no faktiskajiem datiem ir samazinājusies, un nav novērotas sistemātiskas novirzes ne pozitīvā, ne negatīvā virzienā. Izņēmums ir tikai 2020. gads, kad galvenais iemesls bija neparedzamas strukturālas izmaiņas ekonomikā. Pēdējos divos gados vislielākās prognožu kļūdas radās no nenoteiktības, ko izraisīja globālā Covid-19 izplatības ierobežošanas pasākumi 2020. un 2021. gadā. Šī bija pilnīgi jauna ekonomiskā situācija, kas apgrūtināja precīzu iedzīvotāju un uzņēmēju rīcības prognozēšanu. Vienlaikus tā radīja jaunas iespējas, pārveidojot ekonomiku jaunām realitātēm. Tādēļ 2020. gada IKP izaugsmes prognozē bija vislielākā atšķirība no faktiskajiem datiem.

2. Fiskālā politika

Likums “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” tika sagatavots laikā, kad Eiropā joprojām notiek karš, papildus tam ir eskalējušies ģeopolitiskā situācija Tuvajos Austrumos. Lai gan pieaugušās energoresursu cenas ir stabilizējušās un Latvijas ekonomika samērā veiksmīgi pielāgojas izaicinājumiem, tomēr stabila ekonomikas izaugsmi vidējā termiņā var sagaidīt pie nosacījuma, ka turpinās pieaugt pieprasījums ārējā tirgū, inflācija saglabāsies mērenā līmenī un turpināsies procentu likmju pazemināšana, kas labvēlīgi ietekmēs ne tikai publiskās finanses, bet arī Latvijas ekonomiku kopumā. Vienlaicīgi saglabājas ļoti augsta nenoteiktība un ārējie riski.

2024. gadā tika atjaunota ES fiskālo noteikumu piemērošana, pārtraucot ES vispārējās izņēmuma klauzulas darbību, kas noteiktās situācijās nozīmē arī pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras ierosināšanu saskaņā ar spēkā esošajiem ES tiesību aktiem. Turklāt 2024. gada 30. aprīlī stājās spēkā ES ekonomikas pārvaldības ietvara reformas pakotne⁸ (jaunie ES fiskālie noteikumi) un atbilstoši šim regulējumam ES dalībvalstīm vienu reizi četros vai piecos gados aprīlī jāpagatavo vidēja termiņa Fiskāli strukturālais plāns, kas aizstāj ikgadējo Stabilitātes programmu un Nacionālo reformu programmu, un kurā jānosaka fiskālā trajektorija. Fiskālā trajektorija ir noteikts pieļaujamais valsts finansēto neto primāro izdevumu⁹ pieauguma līmenis. Fiskālā trajektorija jānosaka tādā veidā, lai gan Fiskāli strukturālā plāna darbības laikā, gan 10 gadus pēc tā, prognozētais vispārējās valdības budžeta deficīts un parāds nepārsniedz 3% un 60% no IKP attiecīgi.

Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2024. gada 29. aprīļa Regulas (ES) 2024/1263 par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (turpmāk – Regula) 36. pantu dalībvalstīm bija jāiesniedz savi pirmie vidēja termiņa fiskāli strukturālie plāni līdz 2024. gada 20. septembrim, ja vien dalībvalsts un EK nevienojās pagarināt termiņu par saprātīgu laikposmu. Latvijas Fiskāli strukturālais plāns 2025. – 2028. gadam tika sagatavots un iesniegts EK 2024. gada 15. oktobrī kopā ar Vispārējās valdības budžeta plāna projektu 2025. gadam¹⁰.

Fiskālā trajektorija ir jāievēro likuma “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” sagatavošanā, savukārt, novērtējot Latvijas iesniegto Vispārējās valdības budžeta plāna projektu 2025. gadam, EK pārbaudīs fiskālo rādītāju atbilstību Fiskāli strukturālā plāna ierobežojumiem. Ņemot vērā, ka jaunajā ES ekonomikas pārvaldības modelī būtiska nozīme ir 2028. gadam, jo 2025., 2026. un 2027. gada fiskālie

⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1263 (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97, pieejama: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=OJ:L_202401263

Padomes Regula (ES) 2024/1264 (2024. gada 29. aprīlis), ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu, pieejama: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=OJ:L_202401264

Padomes Direktīva (ES) 2024/1265 (2024. gada 29. aprīlis), ar ko groza Direktīvu 2011/85/ES par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām; pieejama: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401265&qid=1727436207155

⁹ Izdevumi, no kuriem izslēgtas vairākas pozīcijas – procentu izdevumi, diskrecionārie ieņēmumi pasākumi (valdības apstiprinātās izmaiņas nodokļos, nenodokļos, maksas pakalpojumos un citos pašu ieņēmumos), izdevumi par ES fondu programmām un valsts līdzfinansējums ES fondu programmām, kā arī bezdarbnieku pabalstu izdevumu cikliskie elementi.

¹⁰ Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/350802-par-likumprojekta-par-valsts-budzetu-2025-gadam-un-budzeta-ietvaru-2025-2026-un-2027-gadam-sagatavosanas-grafiku>

nosacījumi tiek aprēķināti pamatojoties uz 2028. gada mērķa rādītājiem, šajā nodaļā informatīvos nolūkos ir ietverti arī fiskālie rādītāji par 2028. gadu.

Ņemot vērā ES fiskālo noteikumu piemērošanas atjaunošanu, pasākumu, kas saskaņā ar Fiskālās politikas stratēģiju¹¹ tiek uzskatīti par vienreizējiem, finansēšana jāveic fiskālās disciplīnas noteikumu ietvaros, proti, tādā apmērā, lai nepieļautu vispārējās valdības budžeta deficīta 3% no IKP robežvērtības un fiskālās trajektorijas pārsniegumu.

Likuma "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" sagatavošanā tika ņemts vērā MK lēmums (MK 30.04.2024. sēdes protokols Nr.18; 53.§) par FDL pieļaujamā strukturālā deficīta paaugstināšanu no 0,5% no IKP uz 1% no IKP¹². Jāatzīmē, ka, ņemot vērā paredzētos grozījumus pieļaujamā strukturālā deficīta apmērā, **nav paredzēta jaunu izdevumu pasākumu atzīšana par vienreizējiem** (papildus jau apstiprinātajiem¹³). Attiecīgi likumā "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" nosakāmais vienreizējo pasākumu tvērums tiek sašaurināts līdz tiem pasākumiem, kas attiecināmi uz apstiprinātajiem un vairāku gadu garumā realizējamajiem investīciju projektiem, kā arī tiek saglabāts noteikums, ka valsts aizsardzības bāzes izdevumu pieauguma pret iepriekšējo gadu gadījumā, pieauguma gadā no strukturālā deficīta mērķa rādītāja tiek izslēgts izdevumu pieaugums 100% apmērā. Pirmajā gadā pēc pieauguma 80% apmērā, otrajā gadā pēc pieauguma 60% apmērā, trešajā gadā pēc pieauguma 40% apmērā un ceturtajā gadā pēc pieauguma 20% apmērā.

Likuma "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" sagatavošanā tiek ņemta vērā 2.1. tabulā norādītā vienreizējo pasākumu fiskālā ietekme.

2.1. tabula. Vienreizējo pasākumu (one-off) fiskālā ietekme

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
IKP, milj. euro	30 109	33 349	38 386	40 348	41 894	44 379	46 836	49 349	51 851
	fakts/novērtējums					prognoze			
one-off un citi īslaicīgie pasākumi, milj. euro, tai skaitā	-1 018,1	-2 054,7	-1 878,6	-820,8	-701,7	-773,9	-831,8	-820,3	-669,3
Covid -19 pandēmijas mazināšanas pasākumi	-960,8	-2 102,8	-796,4	-65,3	-7,4	-5,3	-5,3	-5,3	-5,3
enerģijas cenas pieauguma mazināšanas pasākumi		-1,9	-1 001,2	-399,3	0,0				
aizsardzības un iekšējās drošības finansējums				-219,8	-340,3	-450,3	-548,9	-521,2	-339,0
atbalsts bēgļiem no Ukrainas			-81,0	-67,9	-70,0				
citi/vienreizējie izdevumi valsts aizsardzībai un iekšējai drošībai	-57,3	49,9		-68,6	-284,0	-318,3	-277,6	-293,8	-324,9

¹¹ Apstiprināts MK 2022. gada 12. aprīļa sēdē (MK sēdes protokols Nr. 20, 45.§)

¹² FDL grozījumi ir izskatīti Ministri kabineta sēdē 24.09.2024; pieejami: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/4aa5676b-953b-4490-8e90-55a972d3f0d6#, iesniegti Saeimā likumprojekta "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" pavadošo likumprojektu paketē.

¹³ Likuma "Par valsts budžetu 2023. gadam un budžeta ietvaru 2023., 2024. un 2025. gadam" un "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam" 5. panta ietvaros.

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
(18.pr + % maksājumi par aizdevumu UA)									
	fakts/novērtējums					prognoze			
one-off un citi īslaicīgie pasākumi, % no IKP, tai skaitā	-3,38	-6,16	-4,89	-2,03	-1,67	-1,74	-1,78	-1,66	-1,29
Covid-19 pandēmijas mazināšanas pasākumi	-3,19	-6,31	-2,07	-0,16	-0,02	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01
enerģijas cenas pieauguma mazināšanas pasākumi		-0,01	-2,61	-0,99	0,00				
aizsardzības un iekšējās drošības finansējums				-0,54	-0,81	-1,01	-1,17	-1,06	-0,65
atbalsts bēgļiem no Ukrainas			-0,21	-0,17	-0,17				
citi/vienreizējie izdevumi valsts aizsardzībai un iekšējai drošībai (18.pr + % maksājumi par aizdevumu UA)	-0,19	0,15		-0,17	-0,68	-0,72	-0,59	-0,60	-0,63

Vidēja termiņa budžeta ietvars ir Latvijas fiskālās politikas īstenošanas rīks. Ar tā starpniecību tiek īstenoti gan Latvijas fiskālās politikas vispārējais, gan specifiskie mērķi (vidēja termiņa budžeta politikas prioritārie attīstības virzieni). Nav pamata sagaidīt, ka fiskālās politikas vispārējais mērķis katru gadu būtu citādāks, arī fiskālās politikas specifiskajiem mērķiem īstermiņā būtu jābūt pamatā stabiliem.

Latvijas fiskālā politika tiek pakārtota deklarācijai par Evikas Siliņas vadītā MK iecerēto darbību¹⁴. Attiecīgi **Latvijas fiskālās politikas vispārējais mērķis paliek nemainīgs - ilgtspējīgas valsts veidošana, uzlabojot ģimeņu dzīves kvalitāti**. Atbilstoši Deklarācijai fiskālo politiku plānots īstenot atbildīgi, nodrošinot valdības parādu ilgtermiņā vidēji 40% līmenī no IKP, ievērojot pretcikliskas fiskālās politikas principus un nodrošinot sociāli atbildīgu un attīstību veicinošu fiskālo politiku.

Nemot vērā valdības definētos rīcības prioritāros virzienus (drošība, izaugsme, labklājība), Latvijas fiskālās politikas specifiskie mērķi, jeb vidēja termiņa budžeta politikas prioritārie attīstības virzieni tiek precizēti atbilstoši zemāk norādītajiem MK pieņemtajiem lēmumiem.

Saskaņā ar MK 2024. gada 30. aprīļa sēdē apstiprināto informatīvo ziņojumu „Latvijas Stabilitātes programma 2024. – 2028. gadam”¹⁵ tika prognozēta negatīva fiskālā telpa 2025. – 2027. gadā un pozitīva, bet ļoti ierobežota fiskālā telpa 2028. gadā.

2024. gada 30. aprīlī, MK, izskatot informatīvo ziņojumu “Latvijas Stabilitātes programma 2024.-2028. gadam” un informatīvo ziņojumu “Par Latvijas ekonomikas attīstību” (protokols Nr. 18 52. § un 53. §), notika diskusija par iespējamajiem prioritārajiem virzieniem ekonomikas attīstībai un diskusiju rezultātā tika nolemts uzdot Ekonomikas ministrijai, konsultējoties ar nozaru ministrijām un Valsts kanceleju, sagatavot priekšlikumus Valdības rīcības plāna papildināšanai ar prioritārajiem jomām un ikgadēji sasniedzamajiem rezultātiem ekonomikas attīstībai primāri produktivitātes, cilvēkkapitāla un eksporta atbalsta jomā

¹⁴ Deklarācija par Evikas Siliņas vadītā MK iecerēto darbību 2023. gada 15. septembrī, pieejams: <https://www.mk.gov.lv/lv/media/16704/download?attachment>

¹⁵ Informatīvais ziņojums „Latvijas Stabilitātes programma 2024. – 2028. gadam”, pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/meetings/cabinet_ministers/5f1c22e3-0989-43ab-93a2-7b1d5d3fecf2

(protokols Nr. 18 52. § 6. punkts). Papildus tam, veicinot politisku diskusiju likumdevēja līmenī, 2024. gada 16. maijā jau otro gadu pēc kārtas notika debates Latvijas Republikas 14. Saeimas pavasara sesijas 8. plenārsēdē, finanšu ministram ziņojot par Latvijas Stabilitātes programmu¹⁶. Debatēs bija iespēja diskutēt ne tikai par valsts finanšu stāvokli, bet arī par budžeta prioritātēm nākamajam gadam un vidējam termiņam. Viens no galvenajiem valsts budžeta uzdevumiem ir ne tikai nodrošināt publiskos pakalpojumus un īstenot pretciklisku fiskālo politiku, bet arī nodrošināt labvēlīgus apstākļus ekonomikas attīstībai. Tāpēc šogad finanšu ministra ziņojuma par Latvijas Stabilitātes programmu ietvaros uzklauts arī ekonomikas ministra ziņojums par ekonomisko politiku.

Savukārt, 2024. gada 18. jūnijā, izskatot informatīvo ziņojumu “Par vidēja termiņa budžeta prioritārajiem attīstības virzieniem”, MK, ņemot vērā Latvijas Stabilitātes programmas 2024. – 2028. gadam sagatavošanā izmantotās makroekonomiskās attīstības prognozes, prognozēto negatīvo fiskālo telpu un likumā par budžetu un finanšu vadību noteikto¹⁷, pieņēma konceptuālu lēmumu likumprojekta “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” sagatavošanā kā vienīgo **vidēja termiņa budžeta prioritāro attīstības virzienu noteikt valsts drošību** (protokols Nr. 25 74. § 2. punkts). Citu vidēja termiņa budžeta prioritāro attīstības virzienu noteikšana bija iespējama, pārskatot esošo budžeta programmu/apakšprogrammu izdevumus un pārvirzot resursus aktuālākiem prioritārajiem pasākumiem, vai rodot papildu finansējuma avotus, sagatavojot fiskāli neitrālus priekšlikumus jaunu prioritāro pasākumu finansēšanai. Attiecīgi nozaru ministrijām bija jāpārskata bāzes izdevumi un jāpasagatavo priekšlikumi, lai citu pasākumu, kas nav saistīti ar valsts drošību, finansēšanu nodrošinātu esošo bāzes izdevumu ietvaros. Arī neatkarīgās iestādes tika aicinātas sniegt priekšlikumus par prioritārajiem pasākumiem, kas saistīti tikai ar valsts drošību.

Tālāk šajā nodaļā tiek sniegts izvērsums gan par to, kā tiek aprēķināti pieejamie papildus resursi budžeta prioritāšu īstenošanai, gan arī par to, kādi ir MK pieņemtie lēmumi fiskālās politikas vispārējā mērķa un specifisko mērķu sasniegšanai. Informācija ietverta sekojošās apakšdaļās:

- vidēja termiņa strukturālās bilances mērķu noteikšana;
- vispārējās valdības budžeta bilance;
- vidēja termiņa budžeta prioritārie attīstības virzieni.

2.1. Vidēja termiņa strukturālās bilances mērķu noteikšana

Valdības deklarācijā¹⁸ ir nostiprināta apņemšanās īstenot fiskālo politiku saskaņā ar spēkā esošajiem Latvijas un ES tiesību aktos noteiktajiem fiskālajiem nosacījumiem un adaptēt to atbilstoši reformētam ES ekonomiskās pārvaldības tiesiskajam ietvaram.

¹⁶ Saskaņā ar likuma par budžetu un finanšu vadību 28. panta otro daļu.

¹⁷ Likuma par budžetu un finanšu vadību 16.¹ panta pirmajā daļā ir noteikts, ka ministrijas un citas centrālās valsts iestādes iesniedz priekšlikumus par prioritārajiem pasākumiem un to īstenošanai nepieciešamo finansējumu tikai tad, ja nākamajos saimnieciskajos gados atbilstoši aktuālajām makroekonomiskās attīstības prognozēm būs pieejami līdzekļi prioritāro pasākumu finansēšanai. Ņemot vērā prognozes par pieejamiem līdzekļiem, MK var noteikt prioritāro pasākumu iesniegšanas un izvērtēšanas nosacījumus papildus šā panta otrajā daļā minētajam.

¹⁸ Deklarācija par Evikas Siliņas vadītā MK iecerēto darbību 2023. gada 15. septembrī, pieejams: <https://www.mk.gov.lv/lv/media/16704/download?attachment>

2.1.1. Strukturālās bilances mērķi

Vispārējā gadījumā FDL paredz, ka strukturālās bilances mērķu definēšanā tiek piemērota vairāku pakāpju metode un tai ir vienlaicīgi jānodrošina atbilstība nacionālā līmeņa fiskālajiem nosacījumiem (bilances nosacījums, izdevumu pieauguma nosacījums un izdevumu pārmantojamības nosacījums), gan arī ES fiskālajiem nosacījumiem.

Jāatzīmē, ka Regula ļauj dalībvalstīm noteikt savus valstu budžeta mērķus dažādu rādītāju izteiksmē, piemēram, kā strukturālā bilance, ja tas paredzēts to valstu tiesību aktos. Attiecīgi šajā kontekstā konkrēto FDL fiskālo nosacījumu piemērošana jāskata kontekstā ar izmaiņām ES fiskālajos noteikumos, t.sk. ar plānošanas/prognozēšanas cikla pagarināšanu par vienu gadu. Dati par 2028. gadu šī dokumenta ietvaros tiek ietverti informatīvos nolūkos.

EK 2024. gada 21. jūnijā Latvijai ir sniegusi tehnisko informāciju Fiskāli strukturālā plāna sagatavošanai¹⁹, kur norādīts minimālais strukturālās primārās bilances līmenis, kas nepieciešams, lai nodrošinātu, ka nominālais budžeta deficīts tiek saglabāts zem 3% no IKP un vispārējās valdības parāds tiek saglabāts zem 60% no IKP, pieņemot, ka nepastāv jebkādi papildu politikas pasākumi pēc 4 gadu korekcijas perioda (skat. 2.11. tabulu).

Ņemot vērā jaunus ES fiskālos nosacījumus, nosakot 2025., 2026., 2027. un 2028. gada strukturālās bilances mērķus faktiski tiek pielietoti trīs fiskālie nosacījumi:

1. FDL strukturālās bilances nosacījums;
2. ES strukturālās primārās bilances nosacījums;
3. ES valsts finansēto neto primāro izdevumu nosacījums.

Ņemot vērā izmaiņas ES fiskālās politikas regulējumā, FDL noteiktais izdevumu pārmantojamības nosacījums un korigēto maksimāli pieļaujamo valsts budžeta izdevumu aprēķins nav pielietojams, jo tie būtu pretrunā ar ES fiskālajiem nosacījumiem. Tāpēc likuma 9. pants un 14. pants tos izslēdz.

Katrs no minētajiem fiskālajiem nosacījumiem attiecas uz citu fiskālo rādītāju, bet, lai nodrošinātu salīdzināmību un noteiktu, kurš no fiskālajiem nosacījumiem ir dominējošais, fiskālie rādītāji tiek pārrēķināti vienā fiskālajā rādītājā. Šim nolūkam jau Stabilitātes programmas 2024. – 2028. gadam²⁰ sagatavošanā tika izvēlēts **FDL strukturālās bilances rādītājs**.

Kā norādīts iepriekšējā sadaļā, nacionālā fiskālās politikas stratēģija nosaka virkni pasākumu, kas tiek atzīti par vienreizējiem vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances aprēķinā un šo pasākumu izdevumi attiecīgi tiek izslēgti no strukturālās bilances aprēķina, tomēr saskaņā ar ES metodoloģiju šie vienreizējie izdevumi netiek izslēgti no strukturālās bilances aprēķina.

FDL strukturālās bilances nosacījums (1)

Saskaņā ar Fiskālās politikas stratēģiju, strukturālās bilances mērķis 2025. – 2028. gadam tiek noteikts, par pamatu ņemot 2024. gada strukturālās bilances prognozi.

Atbilstoši informatīvajam ziņojumam “Par makroekonomisko rādītāju, ieņēmumu un vispārējās valdības budžeta bilances prognozēm 2025., 2026., 2027. un 2028. gadā” (MK

¹⁹ FM mājaslapa, Fiskāli strukturālā plāna sadaļa. Pieejams: <https://www.fm.gov.lv/lv/fiskali-strukturalais-plans>

²⁰ Latvijas Stabilitātes programma 2024.-2028. gadam, pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/b75ce8f5-2802-4b1d-b2a6-5da803f49442

20.08.2024. sēdes protokols Nr.32 59. §)²¹ 2024. gadā vispārējās valdības budžeta deficīts pie nemainīgas politikas tika novērtēts 2,6% no IKP.

Ņemot vērā izlaižu starpību un vienreizējo pasākumu apmēru var konstatēt, ka 2024. gada vispārējās valdības strukturālā budžeta bilance ir 0,2% no IKP (skat. 2.2. tabulu). Tas nozīmē, ka ar likumu “Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam” noteiktais strukturālās bilances mērķis ir provizoriski sasniegts un fiskālās politikas uzdevums strukturālo bilanci turpmākajos gados uzturēt līmenī, kas nav augstāks par FDL 10. pantā noteikto maksimāli pieļaujamo līmeni.

2.2. tabula Vispārējās valdības strukturālās bilances mērķi, balstoties uz FDL strukturālās bilances nosacījumu

		2024	2025	2026	2027	2028
IKP prognoze, milj. euro	(1)	41 894				
2024. gada vispārējās valdības budžeta bilance, milj. euro	(2)	-1 075				
2024. gada vispārējās valdības budžeta bilance, % IKP	(3)=(2)/(1)*100	-2,6				
izlaižu starpība, % no potenciālā IKP	(4)	-1,8				
bilances cikliskā komponente, % no IKP	(5)=0,378*(4)	-0,7				
one-off un citi īslaicīgie pasākumi, % no IKP, tai skaitā	(6)=(7)+(8)+(9)+(10)+(11)	-1,7				
Covid -19 pandēmijas mazināšanas pasākumi	(7)	0,0				
enerģijas cenas pieauguma mazināšanas pasākumi	(8)	0,0				
aizsardzības un iekšējās drošības finansējums	(9)	-0,8				
atbalsts bēgļiem no Ukrainas	(10)	-0,2				
citi/vienreizējie izdevumi valsts aizsardzībai un iekšējai drošībai	(11)	-0,7				
Vispārējās valdības strukturālās bilances prognoze un mērķi, % no IKP	(12)=(3)-(5)-(6)	-0,2	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0

ES strukturālās primārās bilances nosacījums (2)

Regula nosaka, ka valsts specifiskajai fiskālajai trajektorijai – valsts finansētiem neto primāriem izdevumiem strukturālās primārās bilances izteiksmē – jāatbilst prasībām, ka korekcijas periodā (2025. – 2028. gadā) un 10 gadus pēc tā vispārējās valdības parāds ticami samazinās vai tiek saglabāts piesardzīgā līmenī, kas ir zemāks par 60% no IKP, un valdības budžeta deficīts tiek samazināts un saglabāts zem 3% no IKP.

Šis nosacījums tiek aprēķināts saskaņā ar vienoto ES metodoloģiju un ES izmantotajiem pieņēmumiem. Par pamatu tiek ņemta strukturālā primārā bilance 2024. gadam. Nominālo bilanci iegūst, pie strukturālās primārās bilances pieskaitot procentu izdevumus (% no IKP), one-off un citu īslaicīgo pasākumu izdevumus (% no IKP) un bilances ciklisko komponenti (% no IKP).

Lai novērstu nominālā deficīta pārsniegumu visā prognozēšanas periodā (korekcijas periodā un 10 gadus pēc tā), 4 gadu laikā sākot no 2025. gada līdz 2028. gadam strukturālais

²¹ Informatīvajam ziņojumam “Par makroekonomisko rādītāju, ieņēmumu un vispārējās valdības budžeta bilances prognozēm 2025., 2026., 2027. un 2028. gadā”, pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/38f8bbd5-6811-4034-b5dc-dd56b744a009

primārais deficīts Latvijai jāsamazina par 0,02% no IKP ik gadu, lai 2028. gadā strukturālā primārā bilance sasniegtu -1,282% no IKP. Saskaņā ar šo fiskālo nosacījumu, pieļaujamā strukturālā primārā bilance ir norādīta 2.3. tabulas 1. rindā.

2.3. tabulā ir veikts arī pārrēķins no pieļaujamās strukturālās primārās bilances uz FDL strukturālo bilanci. Saskaņā ar šo pārrēķinu, pieļaujamais FDL strukturālais deficīts 2025. gadā ir tuvu 1% no IKP, nedaudz augstāks 2026. gadā un tad palielinās līdz sasniedz 1,5% no IKP 2028. gadā.

2.3. tabula. Vispārējās valdības strukturālās bilances mērķi, balstoties uz ES strukturālās primārās bilances nosacījumu

		2024	2025	2026	2027	2028
strukturālās primārās bilances mērķis, % no IKP	(1)	-1,362	-1,342	-1,322	-1,302	-1,282
vispārējās valdības procentu izdevumi, % no IKP	(2)		1,2	1,4	1,5	1,5
one-off un citi īslaicīgie pasākumi, % no IKP	(3)		-1,6	-1,7	-1,5	-1,3
Vispārējās valdības strukturālās bilances mērķi, % no IKP	(4)		-0,970	-1,044	-1,268	-1,445

ES valsts finansēto neto primāro izdevumu nosacījums (3)

Vispārējās valdības primāro izdevumu pieaugums tiek aprēķināts ar pieņēmumu, ka nemainīgas primārās bilances gadījumā izdevumi aug saskaņā ar potenciālā IKP un IKP deflatora pieaugumu, un pieaugums vienīgi tiek koriģēts ar nepieciešamo uzlabojumu strukturālajā primārajā bilanci.

Lai nodrošinātu 2.3. tabulā norādītās strukturālās primārās bilances uzlabojumu, saskaņā ar ES metodoloģiju aprēķinātais primāro izdevumu pieaugums vidēji 2025. – 2028. gados ir vidēji 3,7% (2025. gadā 4,5%, pakāpeniski samazinoties 2028. gadā līdz 3,4%, skat. 2.4. tabulas 1. rindu). Koriģējot izdevumu pieaugumu ar līdz 2024. gada 20. augustam pieņemtajiem diskrecionārajiem ieņēmumu pasākumiem (DRM), kas samazina ieņēmumus 2025. gadā par 238 milj. euro, pieļaujamais primāro izdevumu pieaugums 2025. gadā būtu 3,2% apmērā, 2,8% 2026. gadā, 3,9% 2027. gadā un 3,4% 2028. gadā. Pārrēķinot šo pieļaujamo izdevumu pieaugumu FDL strukturālajā bilanci, iegūst lielāku FDL strukturālā deficīta līmeni kā ar ES strukturālās primārās bilances nosacījumu. Tomēr, sekojot ES valsts finansēto neto primāro izdevumu nosacījumam, nominālais deficīts pārsniegtu 3% no IKP robežu 2025. gadā.

2.4. tabula. Vispārējās valdības strukturālās bilances mērķi, balstoties uz ES izdevumu pieauguma nosacījumu

		2024	2025	2026	2027	2028
Valsts finansēto neto primāro izdevumu (NNFPI) pieauguma likme, %	(1)		4,543	3,645	3,363	3,386
NNFPI līmenis, milj. euro	(2)	17 263	18 047	18 458	19 174	19 823
Diskrecionārie ieņēmumu pasākumi (DRM)	(3)	354,30	-238,15	91,89	-0,36	0,00
NNFPI līmenis (ar DRM), milj. euro	(4)=(2)+(3)		17 809	18 550	19 174	19 823
NNFPI pieauguma likme (ar DRM), %	(5)		3,2	2,8	3,9	3,4
vispārējās valdības procentu izdevumi, milj. euro	(6)		541	645	721	772
bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementi, milj. euro	(7)		9	6	-6	-25

		2024	2025	2026	2027	2028
izdevumi par ES programmām, kas pilnībā atbilst ES fondu ieņēmumiem, milj. euro	(8)		967	884	623	494
valsts izdevumi par ES finansēto programmu līdzfinansēšanu, milj. euro	(9)		193	156	132	108
vispārējās valdības kopējie izdevumi, milj. euro	(10)=(4)+(6)+(7)+(8)+(9)		19 519	20 241	20 644	21 172
vispārējās valdības kopējie ieņēmumi, milj. euro	(11)		18 129	18 855	19 280	19 883
vispārējās valdības budžeta bilance, milj. euro	(12)=(11)-(10)		-1 389,8	-1 386,2	-1 363,0	-1 289,2
IKP prognoze, milj. euro	(13)		44 379	46 836	49 349	51 851
vispārējās valdības budžeta bilance, % no IKP	(14)=(12)/(13)*100		-3,132	-2,960	-2,762	-2,486
bilances cikliskā komponente, % no IKP	(15)		-0,43	-0,22	-0,08	0,00
one-off un citi īslaicīgie pasākumi, % no IKP	(16)		-1,6	-1,7	-1,5	-1,3
Vispārējās valdības strukturālās bilances mērķi, % no IKP	(17)=(14)-(15)-(16)		-1,111	-1,081	-1,189	-1,155

Strukturālās bilances mērķi

Strukturālās bilances mērķi tika noteikti tā, lai vienlaicīgi tiktu izpildīti visi trīs fiskālie nosacījumi (skat. 2.5. tabulu).

2.5. tabula. Dominējošais fiskālais nosacījums

	2025	2026	2027	2028
FDL strukturālās bilances nosacījums		X	X	X
ES strukturālās primārās bilances nosacījums	X			
ES izdevumu pieauguma nosacījums				

Ņemot vērā 2.2., 2.3. un 2.4. tabulā norādīto, vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances mērķis, kas izpilda visus trīs nosacījumus, 2025. – 2028. gadam tika noteikts: **-0,97% no IKP 2025. gadam, -1,0% no IKP 2026. gadam, -1,0% no IKP 2027. gadam un -1,0% no IKP 2028. gadam.**

Fiskālās telpas aprēķins

Ņemot vērā iepriekš definētos fiskālos nosacījumus un iepriekš norādītos strukturālās bilances mērķus, noteikta fiskālā telpa 2025., 2026., 2027. un 2028. gadam.

2.6. tabula. Fiskālā telpa

		2025	2026	2027	2028
Vispārējās valdības budžeta nominālās bilances prognoze pie nemainīgas politikas, % no IKP	(1)	-2,9	-2,7	-2,4	-2,2
Izlaižu starpība, % no potenciālā IKP	(2)	-1,1	-0,6	-0,2	0,0
Bilances cikliskā komponente, % no IKP	(3)=0,378*(2)	-0,4	-0,2	-0,1	0,0
One-off un citi īslaicīgie pasākumi, kas iekļauti nemainīgas politikas scenārijā, % no IKP, tai skaitā	(4)=(5)+(6)+(7)+(9)	-1,591	-1,655	-1,496	-1,327

		2025	2026	2027	2028
Covid -19 pandēmijas mazināšanas pasākumi	(5)	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01
enerģijas cenas pieauguma mazināšanas pasākumi	(6)	0,0	0,0	0,0	0,0
aizsardzības un iekšējās drošības finansējums	(7)	-0,9	-1,1	-0,9	-0,7
atbalsts bēgļiem no Ukrainas	(8)	0,0	0,0	0,0	0,0
vienreizējie izdevumi valsts aizsardzībai un iekšējai drošībai	(9)	-0,7	-0,6	-0,6	-0,6
Vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances prognozes nemainīgas politikas scenārijā, % no IKP	(10)=(1)-(3)-(4)	-0,899	-0,831	-0,812	-0,897
Vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances mērķis saskaņā ar visiem fiskālajiem nosacījumiem, % no IKP	(11)	-0,970	-1,000	-1,000	-1,000
Fiskālā nodrošinājuma rezerve, % no IKP	(12)	0,1	0,1	0,1	0,1
IKP prognoze, milj. <i>euro</i>	(13)	44 379	46 836	49 349	51 851
Fiskālā telpa, % no IKP	(14)=(10)-(11)-(12)	-0,029	0,069	0,088	0,003
Fiskālā telpa, milj. <i>euro</i>	(15)=(14)*(13)	-13,0	32,2	43,5	1,4

2025. gadā fiskālās telpas apjoms ir negatīvs 13,0 milj. *euro*, pozitīvs 2026. gadā 32,2 milj. *euro*, 2027. gadā 43,5 milj. *euro* un 2028. gadā 1,4 milj. *euro* (skat. 2.6. tabulu).

Jauno politikas pasākumu ietekme uz fiskālajiem nosacījumiem

Likuma “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” sagatavošanas procesā fiskālās telpas paplašināšana un aizpildīšana notiek ar jauniem politikas pasākumiem, kā arī tiek pieņemti lēmumi par jauniem fiskāli neitrāliem pasākumiem. Visus šos pasākumus var iedalīt 6 kategorijās:

- 1) izdevumus palielinoši pasākumi;
- 2) diskrecionāri ieņēmumu pasākumi;
- 3) nediskrecionāri ieņēmumu pasākumi;
- 4) fiskāli neitrāli pasākumi, kas apvieno izdevumu palielinošus pasākumus ar diskrecionāriem ieņēmumus palielinošiem pasākumiem;
- 5) fiskāli neitrāli pasākumi, kas apvieno izdevumu palielinošus pasākumus ar nediskrecionāriem ieņēmumus palielinošiem pasākumiem;
- 6) fiskāli neitrāli pasākumi, kas apvieno izdevumus palielinošu pasākumu ar citu izdevumus samazinošu pasākumu.

Ja 1., 2., 4. un 6. pasākums vienādā mērā ietekmē visus 3 fiskālos nosacījumus, t. i. – tos pieņemot, fiskālā telpa tiek palielināta un samazināta par attiecīgā pasākuma fiskālo vērtību (ieņēmumi, izdevumi pēc EKS metodoloģijas), 3. un 5. pasākums atšķirīgi ietekmē bilances nosacījumus un ES izdevumu pieauguma nosacījumu. Ja tiek pieņemts lēmums par nediskrecionāru ieņēmumu pasākumu, tas palielina ieņēmumus un ietekmē bilanci, tomēr tas neietekmē izdevumu pieauguma nosacījumu, jo izdevumus var kāpināt tikai tad, ja kāpums tiek finansēts ar diskrecionāru ieņēmumu pasākumu. Šāda pasākuma rezultātā var mainīties dominējošais fiskālais nosacījums – bilance uzlabojas un fiskālo telpu var sākt ierobežot izdevumu pieauguma nosacījums, kas paliek nemainīgs. Tas nozīmē, ka vairs nav spēkā pieņēmums, ka ja tiek atbalstīts jauns nediskrecionārs ieņēmumus palielinošs pasākums, piemēram, par 50 milj. *euro*, tad fiskālā telpa arī palielinās par 50 milj. *euro* – un to attiecīgi

var izmantot kāda cita jauna pasākuma finansēšanai. Patiesībā var gadīties tā, ka daļa no šī pasākuma palielina fiskālo telpu (līdz apmēram, kad mainās dominējošais fiskālais nosacījums), bet pārējā daļa fiskālo telpu nepalielina. Piemēram, nediskrecionāra 50 milj. *euro* ieņēmumus palielinoša pasākuma ietekme uz fiskālo telpu ir 40 milj. *euro*. Augstāk minētais attiecas arī uz 5. kategorijas pasākumu, kas var nebūt fiskāli neitrāls un negatīvi ietekmēt fiskālo telpu vai nu pasākuma pilnā fiskālajā vērtībā, vai samazinātā vērtībā.

Līdz ar to jaunais ES fiskālais regulējums rada samērā kompleksu jauno politikas pasākumu efektu uz fiskālajiem nosacījumiem un fiskālo telpu.

Ņemot vērā visus MK apstiprinātos jaunus pasākumus, fiskālie nosacījumi nosaka atšķirīgu strukturālo bilanci ES strukturālās primārās bilances un ES izdevumu pieauguma nosacījumam.

2.7. tabula Vispārējās valdības strukturālās bilances mērķi, balstoties uz FDL strukturālās bilances nosacījumu

	2025	2026	2027	2028
Vispārējās valdības strukturālās bilances prognoze un mērķi, % no IKP	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0

2.8. tabula Vispārējās valdības strukturālās bilances mērķi, balstoties uz ES strukturālās primārās bilances nosacījumu

		2024	2025	2026	2027	2028
strukturālās primārās bilances mērķis, % no IKP	(1)	-1,362	-1,342	-1,322	-1,302	-1,282
vispārējās valdības procentu izdevumi, % no IKP	(2)		1,2	1,4	1,5	1,5
one-off un citi īslaicīgie pasākumi, % no IKP	(3)		-1,7	-1,8	-1,7	-1,3
Vispārējās valdības strukturālās bilances mērķi, % no IKP	(4)		-0,817	-0,923	-1,101	-1,481

2.9. tabula. Vispārējās valdības strukturālās bilances mērķi, balstoties uz ES izdevumu pieauguma nosacījumu

		2024	2025	2026	2027	2028
Valsts finansēto neto primāro izdevumu (NNFPI) pieauguma likme, %	(1)		4,543	3,645	3,363	3,386
NNFPI līmenis, milj. <i>euro</i>	(2)	17 263	18 047	18 700	19 274	19 882
Diskrecionārie ieņēmumu pasākumi (DRM)	(3)	354,30	-16,5	-53,6	-43,0	-95,6
NNFPI līmenis (ar DRM), milj. <i>euro</i>	(4)=(2)+(3)		18 031	18 647	19 231	19 786
NNFPI pieauguma likme (ar DRM), %	(5)		4,4	3,3	2,8	2,7
vispārējās valdības procentu izdevumi, milj. <i>euro</i>	(6)		541	645	721	772
bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementi, milj. <i>euro</i>	(7)		8	6	-6	-25
izdevumi par ES programmām, kas pilnībā atbilst ES fondu ieņēmumiem, milj. <i>euro</i>	(8)		970	884	623	494

		2024	2025	2026	2027	2028
valsts izdevumi par ES finansēto programmu līdzfinansēšanu, milj. euro	(9)		193	156	132	108
vispārējās valdības kopējie izdevumi, milj. euro	(10)=(4)+(6)+(7)+(8)+(9)		19 743	20 338	20 701	21 124
vispārējās valdības kopējie ieņēmumi, milj. euro	(11)		18 428	19 050	19 451	19 969
vispārējās valdības budžeta balance, milj. euro	(12)=(11)-(10)		-1 339,2	-1 287,6	-1 249,5	-1 155,2
IKP prognoze, milj. euro	(13)		44 379	46 836	49 349	51 851
vispārējās valdības budžeta balance, % no IKP	(14)=(12)/(13)*100		-2,964	-2,749	-2,532	-2,250
bilances cikliskā komponente, % no IKP	(15)		-0,43	-0,22	-0,08	0,00
one-off un citi īslaicīgie pasākumi, % no IKP	(16)		-1,7	-1,8	-1,7	-1,3
Vispārējās valdības strukturālās bilances mērķi, % no IKP	(17)=(14)-(15)-(16)		-0,789	-0,749	-0,792	-0,954

Līdz ar to pēc politikas pasākumu pieņemšanas dominējošais fiskālais nosacījums visos gados ir ES izdevumu pieauguma nosacījums.

2.10. tabula. Dominējošais fiskālais nosacījums

	2025	2026	2027	2028
FDL strukturālās bilances nosacījums				
ES strukturālās primārās bilances nosacījums				
ES izdevumu pieauguma nosacījums	X	X	X	X

Ņemot vērā 2.7., 2.8., 2.9. tabulā norādīto, **vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances mērķis, kas izpilda visus trīs nosacījumus, 2025. – 2028. gadam tiek noteikts: -0,789% no IKP 2025. gadam, -0,749% no IKP 2026. gadam, -0,792% no IKP 2027. gadam un -0,954% no IKP 2028. gadam.**

Tehniskā dialoga²² ar EK ietekme uz fiskālajiem nosacījumiem

ES strukturālās primārās bilances pieļaujamās vērtības tika noteiktas saskaņā ar 2024. gada jūnijā no EK saņemto tehnisko informāciju, pielietojot ES kopējo metodoloģiju un 2024. gada EK pavasara makroekonomiskos un fiskālos pieņēmumus. Cita starpā, saskaņā ar šīm prognozēm Latvijas 2024. gada strukturālā primārā balance tika prognozēta -1,362% no IKP apmērā. Ņemot vērā EK tehniskajā informācijā ietverto prasību 2028. gadā sasniegt -1,282% no IKP strukturālo primāro bilanci, pielietojot lineāro bilances uzlabojumu tika iegūti primārās strukturālās bilances mērķi katrā gadā.

²² Eiropas Parlamenta un Padomes 2024. gada 29. aprīļa regulas (ES) 2024/1263 par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 12. pants paredz, ka pirms valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālā plāna iesniegšanas katra dalībvalsts ar EK rīko tehnisku dialogu ar mērķi nodrošināt, ka valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālais plāns atbilst regulas prasībām.

2.11. tabula. EK tehniskās informācijas prasības strukturālās primārās bilances uzlabošanai

	2024	2025	2026	2027	2028
strukturālā primārā bilance, % no IKP	-1,362	-1,342	-1,322	-1,302	-1,282

Saskaņā ar Latvijas prognozēm 2024. gada strukturālā primārā bilance ir -0,789% no IKP. Ņemot vērā, ka 2025. gada ES strukturālās primārās bilances lielums bija dominējošais un to izmantoja fiskālās telpas aprēķinam, šajā brīdī būtu nelietderīgi un no procesu vadības aspekta neiespējami, mainīt šo lielumu uz zemāku vērtību, tāpēc 2025. gada strukturālās primārās bilances nosacījums paliek -1,342% no IKP vērtībā. Tas, savukārt, nozīmē, ka 2025. gada ES izdevumu pieaugums, kas iepriekš pēc ES prognozēm tika aprēķināts 4,5% vērtībā, sakarā ar augstāku strukturālās primārās bilances līmeni 2024. gadā, pieaug līdz 5,9% vērtībai.

Otrs aspekts, kas prognožu atšķirību dēļ ietekmē fiskālos nosacījumus, ir, ka Latvijas prognozētais 2024. gada vispārējās valdības parāds ir augstāks, nekā EK 2024. gada pavasara prognozēs. Latvijas fiskālajās prognozēs 2024. gada vispārējās valdības parāds ir 45,8% no IKP, bet EK prognozēs tas ir 44,5% no IKP. Šī atšķirība palielina procentu izdevumu prognozes visai laika rindai līdz 2038. gadam. Tas, savukārt nozīmē, ka, lai visā šajā laika periodā vispārējās valdības budžeta nominālais deficīts nepārsniegtu 3% no IKP, 2028. gadā strukturālajai primārajai bilancei ir jābūt nedaudz labākai: -1,282% vietā tai jābūt -1,257% no IKP. Lai arī izmaiņas ir nelielas, tās samazina 2028. gada izdevumu pieaugumu, no 3,386% uz 3,326%.

Saskaņā ar šīm izmaiņām fiskālie nosacījumi ir šādi:

2.12. tabula Vispārējās valdības strukturālās bilances mērķi, balstoties uz FDL strukturālās bilances nosacījumu

	2025	2026	2027	2028
Vispārējās valdības strukturālās bilances prognoze un mērķi, % no IKP	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0

2.13. tabula Vispārējās valdības strukturālās bilances mērķi, balstoties uz ES strukturālās primārās bilances nosacījumu

		2024	2025	2026	2027	2028
strukturālās primārās bilances mērķis, % no IKP	(1)	-0,789	-1,342	-1,322	-1,302	-1,257
vispārējās valdības procentu izdevumi, % no IKP	(2)		1,2	1,4	1,5	1,5
one-off un citi īslaicīgie pasākumi, % no IKP	(3)		-1,7	-1,8	-1,7	-1,3
Vispārējās valdības strukturālās bilances mērķi, % no IKP	(4)		-0,817	-0,923	-1,101	-1,456

2.14. tabula. Vispārējās valdības strukturālās bilances mērķi, balstoties uz ES izdevumu pieauguma nosacījumu

		2024	2025	2026	2027	2028
Valsts finansēto neto primāro izdevumu (NNFPI) pieauguma likme, %	(1)		5,902	3,645	3,363	3,326
NNFPI līmenis, milj. euro	(2)	17 263	18 282	18 700	19 274	19 871

		2024	2025	2026	2027	2028
Diskrecionārie ieņēmumu pasākumi (DRM)	(3)	354,30	-16,5	-53,6	-43,0	-95,6
NNFPI līmenis (ar DRM), milj. euro	(4)=(2)+(3)		18 265	18 647*	19 231	19 775
vispārējās valdības procentu izdevumi, milj. euro	(6)		541	645	721	772
bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementi, milj. euro	(7)		8	6	-6	-25
izdevumi par ES programmām, kas pilnībā atbilst ES fondu ieņēmumiem, milj. euro	(8)		970	884	623	494
valsts izdevumi par ES finansēto programmu līdzfinansēšanu, milj. euro	(9)		193	156	132	108
vispārējās valdības kopējie izdevumi, milj. euro	(10)=(4)+(6)+(7)+(8)+(9)		19 978	20 338	20 701	21 124
vispārējās valdības kopējie ieņēmumi, milj. euro	(11)		18 428	19 050	19 451	19 969
vispārējās valdības budžeta bilance, milj. euro	(12)=(11)-(10)		-1 549,9	-1 287,6	-1 249,5	-1 155,2
IKP prognoze, milj. euro	(13)		44 379	46 836	49 349	51 851
vispārējās valdības budžeta bilance, % no IKP	(14)=(12)/(13)*100		-3,492	-2,749	-2,532	-2,228
bilances cikliskā komponente, % no IKP	(15)		-0,43	-0,22	-0,08	0,00
one-off un citi īslaicīgie pasākumi, % no IKP	(16)		-1,7	-1,8	-1,7	-1,3
Vispārējās valdības strukturālās bilances mērķi, % no IKP	(17)=(14)-(15)-(16)		-1,318	-0,749	-0,792	-0,932

* - NNFPI līmenis 2026. gadā tiek noteikts, ņemot vērā dominējošo nosacījumu 2025. gadā – ES strukturālās primārās bilances nosacījumu, t.i. NNFPI izdevumu pieaugums 2025. gadā tiek noteikts tādā apjomā, lai ievērotu stingrāko nosacījumu.

Ņemot vērā tehniskā dialoga rezultātus un visus apstiprinātos politikas pasākumus, dominējošais fiskālais nosacījums 2025. gadā ir ES strukturālās primārās bilances nosacījums, savukārt 2026. – 2028. gadā strukturālās bilances mērķis tiek noteikts atbilstoši ir ES izdevumu pieauguma nosacījumam.

2.15. tabula. Dominējošais fiskālais nosacījums

	2025	2026	2027	2028
FDL strukturālās bilances nosacījums				
ES strukturālās primārās bilances nosacījums	X			
ES izdevumu pieauguma nosacījums		X	X	X

Ņemot vērā 2.12., 2.13. un 2.14. tabulā norādīto, vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances mērķis, kas izpilda visus trīs nosacījumus, 2025. – 2028. gadam tiek noteikts: **-0,817% no IKP 2025. gadam, -0,749% no IKP 2026. gadam, -0,792% no IKP 2027. gadam un -0,932% no IKP 2028. gadam.**

2.1.2. Koriģēto maksimāli pieļaujamo valsts budžeta izdevumu noteikšana

Atbilstoši FDL nosacījumiem, līdztekus citiem fiskālajiem rādītājiem, vidēja termiņa budžeta ietvara veidošanas ietvaros ir nepieciešams aprēķināt koriģētos maksimāli pieļaujamos valsts budžeta izdevumus. Šī fiskālā rādītāja aprēķināšanas vispārējos principus nosaka FDL 15. pants.

Izdevumu izlīdzināšanas mērķis ir vidējā termiņā novērst augsti svārstīgu valsts budžeta izdevumu kategoriju ietekmi uz kopējo valsts budžeta izdevumu apmēru, tādējādi plānošanas fāzē nodrošinot izdevumu stabilitāti vidējā termiņā. Praksē ir pierādījies, ka šis mehānisms nestrādā, jo būtiskāku nenoteiktību rada fondu prognožu un izpildes atšķirības un virssaistību mehānisms.

Līdz ar to šā likuma 9. pantā ir ietverta norma, ka izlīdzinātie izdevumi tiek noteikti faktiski prognozēto izdevumu apjomā, tādā veidā faktiski neveicot izdevumu izlīdzināšanu.

2.16. tabulā ir parādīta koriģēto izdevumu aprēķināšana saskaņā ar FDL noteikto kārtību ar to atšķirību, ka izlīdzināto izdevumu vietā tiek ņemti faktiskie attiecīgajā gadā prognozētie izdevumi.

Aprēķinu algoritms tiek uzsākts ar minimāli plānojamās vispārējās valdības strukturālās bilances mērķa definēšanu, kas saskaņā ar iepriekšējās sadaļas aprakstu ir -0,82% no IKP 2025. gadam, -0,75% no IKP 2026. gadam un -0,79% no IKP 2027. gadam.

Turpmākie algoritma soļi paredz aprēķināt vispārējās valdības budžeta bilances apmēru, kas atbilst minimāli plānojamam vispārējās valdības strukturālās bilances mērķim. To aprēķina pie minimāli plānojamā vispārējās valdības strukturālās bilances mērķa pieskaitot vispārējās valdības budžeta bilances ciklisko komponenti, vienreizējos un citus pagaidu pasākumus (*one-off and other temporary measures*). Līdz ar to tiek iegūta vispārējās valdības budžeta bilance monetārajā izteiksmē, kas 2025. gadā ir -1 327,2 milj. *euro*, 2026. gadā ir -1 287,6 milj. *euro* un 2027. gadā -1 249,5 milj. *euro*.

Tālāk tiek aprēķināta valsts budžeta bilance pēc naudas plūsmas metodes, ko iegūst no iepriekš aprēķinātās vispārējās valdības budžeta bilances atskaitot prognozēto pašvaldību budžeta bilanci, prognozēto atvasināto publisko personu un budžeta nefinansēto iestāžu budžeta bilanci, kā arī EKS korekciju apjomu. Veicot iepriekš minētās darbības, tiek iegūta valsts budžeta bilance katram gadam. Tās apmērs 2025. gadā ir -2 057,1 milj. *euro*, 2026. gadā ir -1 227,1 milj. *euro* un 2027. gadā ir -1 298,2 milj. *euro*.

Lai aprēķinātu maksimāli pieļaujamos valsts budžeta izdevumus, no prognozētajiem valsts budžeta ieņēmumiem tiek atskaitīta iepriekš aprēķinātā valsts budžeta bilance. Tādējādi, tiek iegūti maksimāli pieļaujamie valsts budžeta izdevumi, kas 2025. gadā ir 17 176,2 milj. *euro*, 2026. gadā ir 17 345,2 milj. *euro* un 2027. gadā attiecīgi 17 071,4 milj. *euro*.

Lai aprēķinātu koriģētos maksimāli pieļaujamos valsts budžeta izdevumus saskaņā ar FDL no maksimāli pieļaujamajiem valsts budžeta izdevumiem tiek atskaitīti izlīdzinātie izdevumi, kurus nosaka FDL 18. pants. Atbilstoši FDL 18. panta otrajā daļā noteiktajam, izdevumu izlīdzināšana tiek piemērota:

- ES struktūrfondu, Kohēzijas fonda, kopējās lauksaimniecības politikas un kopējās zivsaimniecības politikas izdevumiem;
- valsts budžeta izdevumiem, kas saistīti ar tās valsts parāda daļas apkalpošanu, kura ietilpst Valsts kases kompetencē.

Lai arī FDL to neparedz, izlīdzināmo izdevumu grupā šajā likumā tiek ietverts arī ANM

un Taisnīgas pārkārtošanās fonds. Šie ES fondi ir jauni un tāpēc tie nebija paredzēti izstrādājot FDL, tomēr pēc sava rakstura tie atbilst tiem gadījumiem, kad FDL paredzēja izdevumu izlīdzināšanu.

Izdevumu izlīdzināšana ES struktūrfondu, ANM, Taisnīgas pārkārtošanās fonda, Kohēzijas fonda, kopējās lauksaimniecības politikas un kopējās zivsaimniecības politikas izdevumiem tiek veikta 2014. – 2020. gada un 2021. – 2027. gada ES plānošanas periodam.

Kā jau tika minēts augstāk, 2025. – 2027. gadā izlīdzināto izdevumu apmērs tiek noteikts attiecīgajā gadā faktiski attiecīgajos fondos prognozēto izdevumu apmērā.

Pēc izlīdzināto izdevumu noteikšanas ir iespējams noteikt koriģētos maksimāli pieļaujamos valsts budžeta izdevumus, no maksimāli pieļaujamiem valsts budžeta izdevumiem atskaitot izlīdzināto izdevumu apmēru. Koriģētie maksimāli pieļaujamie valsts budžeta izdevumi 2025. gadā ir 14 494,1 milj. *euro*, 2026. gadā ir 14 633,2 milj. *euro* un 2027. gadā attiecīgi 14 822,3 milj. *euro*.

Koriģētie maksimāli pieļaujamie valsts budžeta izdevumi turpmākajiem trim gadiem ir maksimālais izdevumu sliekšnis, kuru var atļauties sasniegt valsts budžetā, neskaitot ES fondu izdevumus un valsts parāda apkalpošanas izdevumus, kā arī 5. pantā noteiktos izdevumus (skat. zemāk sadaļu “Pasākumu finansēšana virs maksimāli pieļaujamiem valsts budžeta izdevumiem”).

Maksimāli pieļaujamie valsts budžeta izdevumi atbilstoši FDL tiek noteikti pie koriģētajiem maksimāli pieļaujamajiem valsts budžeta izdevumiem pieskaitot faktiskos ES fondu un faktiskos valsts parāda apkalpošanas izdevumus. Kā parādīts 2.16. tabulā, maksimāli pieļaujamie valsts budžeta izdevumi atbilstoši FDL 2025. gadā ir 17 176,2 milj. *euro*, 2026. gadā ir 17 345,2 milj. *euro* un 2027. gadā attiecīgi 17 071,4 milj. *euro*. Savukārt, faktiskie valsts budžeta izdevumi 2025. gadā ir 17 140,9 milj. *euro*, 2026. gadā 17 294,7 milj. *euro* un 2027. gadā attiecīgi 17 030,9 milj. *euro*. Starpību starp šiem diviem lielumiem, veido fiskālā nodrošinājuma rezerve un vispārīgā gadījumā atlikusī fiskālā telpa pēc lēmumiem par fiskālās telpas sadali budžeta sagatavošanas procesā.

2.16. tabula. Fiskālie rādītāji, kas tiek izmantoti koriģēto maksimāli pieļaujamo valsts budžeta izdevumu aprēķināšanā

		2025	2026	2027
0	IKP, faktiskajās cenās, milj. <i>euro</i>	44 379	46 836	49 349
1	Strukturālās bilances mērķis, % no IKP	-0,82	-0,75	-0,79
2	Cikliskā komponente, % no IKP	-0,4	-0,2	-0,1
3	Vienreizējie un pagaidu pasākumi, % no IKP	-1,7	-1,8	-1,7
4=1+2+3	Vispārējās valdības budžeta nominālā bilance, % no IKP	-3,0	-2,7	-2,5
5=4*0	Vispārējās valdības nominālā bilance, milj. <i>euro</i>	-1 327,2	-1 287,6	-1 249,5
6	Pašvaldību budžeta bilance, milj. <i>euro</i>	10,0	65,4	79,8
7	Atvasināto personu un budžeta nefinansētu iestāžu budžeta bilance, milj. <i>euro</i>	18,8	15,2	-5,5
8	EKS korekcijas, milj. <i>euro</i>	701,1	-141,2	-25,6
9=5-6-7-8	Valsts budžeta bilance, milj. <i>euro</i>	-2 057,1	-1 227,1	-1 298,2
10	Valsts budžeta ieņēmumi, milj. <i>euro</i>	15 119,1	16 118,1	15 773,2
11=10-9	Maksimāli pieļaujamie valsts budžeta izdevumi, milj. <i>euro</i>	17 176,2	17 345,2	17 071,4
12=12.1+12.2	Izlīdzinātie izdevumi, milj. <i>euro</i>	2 682,1	2 712,0	2 249,1
12.1	t.sk. izlīdzinātie ES fondu izdevumi, milj. <i>euro</i>	2 178,3	2 107,8	1 587,1
12.1.1	t.sk. neatmaksājamā daļa	266,7	233,4	154,4

		2025	2026	2027
12.1.2	atmaksājamā daļa	1 911,6	1 874,4	1 432,7
12.2	Izlīdzinātie valsts parāda apkalpošanas izdevumi	503,8	604,2	662,0
13=11-12	Koriģētie maksimāli pieļaujamie valsts budžeta izdevumi, milj. euro	14 494,1	14 633,2	14 822,3
14=15+16	Faktiskie izdevumi	2 682,1	2 712,0	2 249,1
15	t.sk. ES fondu izdevumi – augšup vērsta metode	2 178,3	2 107,8	1 587,1
15.1	t.sk. neatmaksājamā daļa	266,7	233,4	154,4
15.2	atmaksājamā daļa	1 911,6	1 874,4	1 432,7
16	Valsts parāda apkalpošanas izdevumi	503,8	604,2	662,0
17=13+14	Valsts budžeta izdevumi, milj. euro - lejup vērsta metode	17 176,2	17 345,2	17 071,4
18	Valsts budžeta izdevumi, milj. euro - augšup vērsta metode	17 140,9	17 294,7	17 030,9
19=17-18	Starpība	35,4	50,5	40,5
20	Fiskālā nodrošinājuma rezerve atbilstoši FDL, milj. euro	44,4	46,8	49,3
21	Fiskālā telpa, milj. euro	0	3,7	0

Maksimāli pieļaujamo valsts budžeta izdevumu precizēšana budžeta izpildes laikā

FDL 5. panta pirmās daļas 1. punkts nosaka, ka koriģētos maksimāli pieļaujamajos valsts budžeta izdevumos precizē, ja rodas izmaiņas valsts pamatbudžeta izdevumos sakarā ar aktuālākām valsts sociālo pabalstu un pensiju saņēmēju kontingenta prognozēm.

Lai šo likuma normu varētu pielietot, ir nepieciešams fiksēt valsts sociālo pabalstu un pensiju saņēmēju kontingenta prognozes koriģēto maksimāli pieļaujamo valsts budžeta izdevumu aprēķināšanas brīdī, tātad prognozes, saskaņā ar kurām, ir izstrādāts likums “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam”. Līdz ar to šo paskaidrojumu:

- 4. pielikumā ir sniegta informācija par no Aizsardzības ministrijas pamatbudžeta programmas “Militārpersonu pensiju fonds” izmaksājamo izdienas pensiju saņēmēju prognozēm;
- 5. pielikumā ir sniegta informācija par no Labklājības ministrijas pamatbudžeta izmaksājamo valsts sociālo pabalstu saņēmēju prognozēm;
- 6. pielikumā ir sniegta informācija par no Labklājības ministrijas pamatbudžeta izmaksājamo izdienas pensiju saņēmēju prognozēm;
- 7. pielikumā ir sniegta informācija par no Labklājības ministrijas pamatbudžeta izmaksājamo piemaksu pie vecuma un invaliditātes pensijas saņēmēju prognozēm.

FDL 5. panta pirmās daļas 2. punkts nosaka, ka koriģētos maksimāli pieļaujamajos valsts budžeta izdevumos precizē, ja rodas izmaiņas valsts speciālā budžeta izdevumos sakarā ar aktuālākām sociālās apdrošināšanas pakalpojumu saņēmēju kontingenta, kā arī pensiju un pabalstu vidējā apmēra prognozēm. Tādējādi ir nepieciešams fiksēt sociālās apdrošināšanas pakalpojumu saņēmēju kontingenta, kā arī pensiju un pabalstu vidējā apmēra prognozes koriģēto maksimāli pieļaujamo valsts budžeta izdevumu aprēķināšanas brīdī, tātad prognozes, saskaņā ar kurām ir izstrādāts likums “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam”. Šī informācija ir sniegta 8. pielikumā.

Pasākumu finansēšana virs maksimāli pieļaujamiem valsts budžeta izdevumiem

FDL 9. pants nosaka, ka:

(1) Ja MK iesniedz Saeimā izskatīšanai likumprojektu, kas izraisa ietvara likumā noteikto koriģēto maksimāli pieļaujamo valsts budžeta izdevumu pārsniegumu, kurš nav saistīts ar FDL 5. panta pirmajā daļā minētajiem gadījumiem, vai kas izraisa ietvara likumā plānoto valsts budžeta ieņēmumu samazinājumu, MK vienlaikus iesniedz Saeimai arī likumprojektu vai likumprojektus, kas paredz izdevumu pieauguma vai ieņēmumu samazinājuma kompensēšanu. Kompensēšana notiek, palielinot ieņēmumus vai samazinot izdevumus.

(2) Ja MK pieņem normatīvo aktu, kas izraisa ietvara likumā noteikto koriģēto maksimāli pieļaujamo valsts budžeta izdevumu griestu pārsniegumu, kurš nav saistīts ar šā likuma 5.panta pirmajā daļā minētajiem gadījumiem, vai kas izraisa ietvara likumā plānoto valsts budžeta ieņēmumu samazinājumu, MK nodrošina, ka vienlaikus stājas spēkā arī tāds normatīvais akts vai tādi normatīvie akti, kas kompensē izdevumu pieaugumu vai ieņēmumu samazinājumu. Kompensēšana notiek, palielinot ieņēmumus vai samazinot izdevumus.

Tā, kā fiskālās politikas stratēģija definē vienreizējos pasākumus un nosacījumu, ka attiecīgo pasākumu izdevumus budžeta izpildes gaitā var palielināt, palielinot attiecīgo apropriāciju, ja ir pieņemts attiecīgs MK lēmums un Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisija piecu darba dienu laikā no attiecīgās informācijas saņemšanas dienas ir to izskatījusi un nav iebildusi pret apropriācijas palielinājumu, rodas pretruna starp šo normu un FDL 9. pantu. Lai novērstu minēto pretrunu šā likuma 14. pantā tiek noteikts, ka koriģētie maksimāli pieļaujamie izdevumi tiek precizēti atbilstoši izmaiņām vienreizējo izdevumu apjomā. Tas nozīmē, ka, ja ir nepieciešams palielināt apropriāciju vienreizējiem pasākumiem, tādā pašā apmērā tiek palielināti koriģētie maksimāli pieļaujamie valsts budžeta izdevumi. Analogi – ja vienreizējiem pasākumiem plānotie izdevumi tiek samazināti, attiecīgi tiek samazināti koriģētie maksimāli pieļaujamie valsts budžeta izdevumi. Līdz ar to šī norma, kā jaunāka, atceļ FDL 9. panta nosacījumus attiecībā uz ar vienreizējiem pasākumiem saistīto izdevumu pieaugumu.

2.1.3. Uzkrāto bilanču starpības

FDL 11. pants nosaka automātisko *ex-post* korekcijas mehānismu, t.i. minimālās plānojamās vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances koriģēšanu, lai nodrošinātu to, ka iepriekšējo gadu faktiskās novirzes no bilances nosacījuma (FDL 10. pants) neietekmē budžeta sabalansētību. Ja budžeta izpildes gaitā tiek konstatēts, ka uzkrātā faktisko strukturālo bilanču novirze no plānoto bilanču apmēra ir pasliktinājusies par vismaz 0,5% no IKP, nākamā vidēja termiņa budžeta likuma trešajā gadā vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances mērķi nosaka par 0,5% no IKP lielāku. Lai novērtētu uzkrāto bilanču starpību, tika veikti aprēķini, kas attēloti 2.17. tabulā. Jāatzīmē, ka minimālā plānojamā vispārējās valdības budžeta strukturālā balance (4. rinda) 2021. un 2022. gadā ir koriģēta, ņemot vērā apstiprināto Covid-19 krīzes seku novēršanas atbalsta pasākumu fiskālo ietekmi 148,9 milj. *euro* (0,4% no IKP) un 263,2 milj. *euro* (0,7% no IKP) attiecīgi.

2.17. tabula. Uzkrāto bilanču starpības aprēķins

		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	IKP (faktiskajās cenās), milj. <i>euro</i>	22 749	23 626	24 572	25 371	26 984	29 154	30 573	30 109	33 349	38 386	40 348
2	Faktiskā vispārējās valdības budžeta	-0,4	-1,1	-1,7	-0,6	-1,3	-2,4	-1,0	0,3	-1,3	-0,3	0,2

		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	strukturālā bilance, % no IKP											
3. (1.×2.)	Faktiskā vispārējās valdības budžeta strukturālā bilance, milj. euro	-80,9	-252,7	-411,2	-162,3	-363,1	-695,1	-308,3	82,8	-445,7	-121,1	81,8
4	Minimālā plānojamā vispārējās valdības budžeta strukturālā bilance, % no IKP	-1,3	-1,0	-1,0	-0,9	-1,0	-1,2	-0,6	-0,5	-1,6	-4,0	-0,5
5. (1.×4.)	Minimālā plānojamā vispārējās valdības budžeta strukturālā bilance, milj. euro	-295,7	-236,3	-245,7	-228,3	-269,8	-349,8	-173,2	-140,0	-537,2	-1 541,0	-201,7
6. (3.-5.)	Saimnieciskā gada bilanču starpība, milj. euro	214,8	-16,5	-165,5	66,1	-93,3	-345,2	-135,0	222,8	91,4	1 419,9	283,5
7. (6.:1.) ×100)	Saimnieciskā gada bilanču starpība, % no IKP	0,9	-0,1	-0,7	0,3	-0,3	-1,2	-0,4	0,7	0,3	3,7	0,7
8. (Σ(6.))	Uzkrāto bilanču starpības summa (kumulatīvi), milj. euro	214,8	198,3	32,9	98,9	5,7	-339,6	-474,6	-251,8	-160,4	1 259,5	1 543,0
9. (8./1.) ×100)	Uzkrāto bilanču starpības summa, % no IKP	0,9	0,8	0,1	0,4	0,0	-1,2	-1,6	-0,8	-0,5	3,3	3,8
10	FDL 11. panta nosacījums, % no IKP	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
11	Ir jākorrigē, ja 9.<10.											Nav jākorrigē

Salīdzinot ar likumu “Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam” tika precizēti vispārējās valdības strukturālās bilances faktiskie rādītāji visā apskatāmajā laika periodā. Izmaiņas skaidrojamas gan ar potenciāla IKP pārskatīšanu no FM puses, gan ar faktisko IKP datu korekciju, ko veic CSP, kas ietekmēja cikliskās komponentes rādītājus un līdz ar to arī vispārējās valdības strukturālo bilanci. Rezultātā, sagatavojot likumu “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” tika secināts, ka tikai 2018., 2019. un 2020. gadā uzkrāto bilanču starpības summa pārsniedz pieļaujamo kritēriju.

Atbilstoši FDL 11. panta ceturtajam punktam, minimālo plānojamo vispārējās valdības budžeta strukturālo bilanci koriģē, ja uzkrāto bilanču starpību summa pārsniedz robežvērtību ietvara likumprojekta sagatavošanas gadā. Uz pašreizējo brīdi pēdējais gads, par kuru ir FMPask_1-4_070225_bud2025.docx

pieejami faktiskie statistikas dati par nominālo budžeta bilanci ir 2023. gads, kas attiecīgi tālāk tiek izmantots kā references gads nosacījuma pārbaudei. Ņemot vērā statistisko informāciju par vispārējās valdības budžeta nominālo bilanci un FM izlaižu starpības novērtējumu, uzkrāto bilanču starpību summa 2023. gadā nepārsniedz FDL noteikto robežvērtību -0,5% no IKP un ir 3,8% IKP, tādējādi nav jāveic strukturālās bilances mērķa korekcijas.

2.1.4. Vidēja termiņa strukturālās budžeta bilances mērķu salīdzinājums

FDL fiskālo nosacījumu piemērošana jāskata kontekstā ar izmaiņām ES fiskālajos noteikumos un ar FDL pieļaujamā strukturālā deficīta paaugstināšanu no 0,5% no IKP uz 1% no IKP.

2.18. tabulā ir atspoguļots salīdzinājums starp likumā “Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam” un likumā “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” noteiktajiem vispārējās valdības strukturālās bilances mērķiem.

2.18. tabula. Vispārējās valdības budžeta mērķu salīdzinājums starp vidēja termiņa budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam un vidēja termiņa budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam

Gads	Vidēja termiņa budžeta ietvars 2024-2026		Vidēja termiņa budžeta ietvars 2025-2027		Starpība (3)=(2)-(1)
	Strukturālās bilances mērķis (1)	Noteicošais fiskālais nosacījums	Strukturālās bilances mērķis (2)	Noteicošais fiskālais nosacījums	
2024	-0,5	FDL strukturālās bilances nosacījums	x	x	
2025	-0,5	FDL strukturālās bilances nosacījums	-0,82	ES strukturālās primārās bilances nosacījums	0,32
2026	-0,5	FDL strukturālās bilances nosacījums	-0,75	ES izdevumu pieauguma nosacījums	0,25
2027	x	x	-0,79	ES izdevumu pieauguma nosacījums	x
2028 (informatīvi)			-0,93	ES izdevumu pieauguma nosacījums	x

2.1.5. Vispārējās valdības sektorā klasificēto kapitālsabiedrību faktiskā ietekme uz vispārējās valdības budžeta bilanci un parādu

Likuma “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” 21. pantā ir noteikts, ka informācija par vispārējās valdības sektorā iekļauto kapitālsabiedrību faktisko un prognozēto ietekmi uz vispārējās valdības izdevumiem, ieņēmumiem, budžeta bilanci un parādu ir publiski pieejama un FM to iekļauj likuma paskaidrojumos. Informācija par vispārējā valdības sektorā iekļauto kapitālsabiedrību faktisko

ietekmi uz vispārējās valdības neto aizdevumiem vai aizņēmumiem (B.9) un parādu 2021., 2022. un 2023. gadā tiek atspoguļota 1. pielikumā. Informācija par vispārējās valdības sektorā iekļauto kapitālsabiedrību prognozēto ietekmi vispārējās valdības neto aizdevumiem vai aizņēmumiem (B.9) 2025., 2026. un 2027. gadā atrodama 2. pielikumā, un informācija par vispārējās valdības sektorā iekļauto kapitālsabiedrību prognozēto ietekmi uz vispārējās valdības parādu 2025., 2026. un 2027. gadā atrodama 3. pielikumā.

2.2. Vispārējās valdības budžeta galvenie fiskālie rādītāji

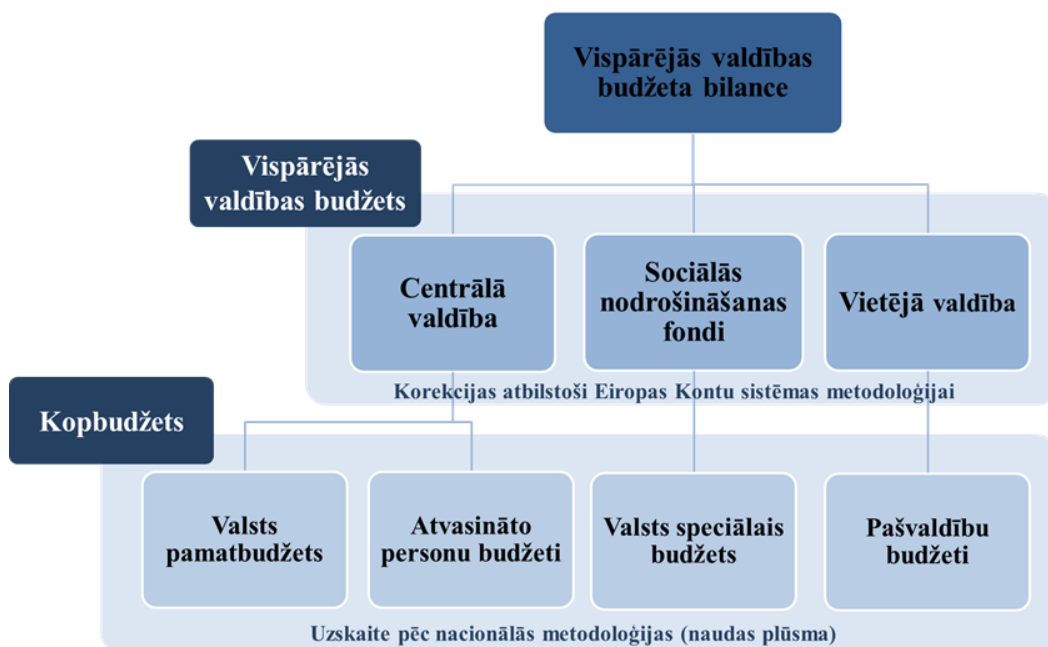
2.2.1. Vispārējās valdības budžeta struktūra

ES dalībvalstīs makroekonomisko rādītāju un publisko finanšu statistiku uzskaita atbilstoši vienotai un harmonizētai metodoloģijai – Eiropas nacionālo un reģionālo kontu sistēmai (turpmāk – EKS)²³. 2014. gada septembrī ES tika ieviesta pārskatītā un atjaunotā EKS 2010, savukārt līdz tam nacionālo kontu sistēmas aprēķinos lietoja EKS 95, kas balstījās uz ANO 1993. gadā pieņemtajām nacionālo kontu sistēmas metodoloģijas rekomendācijām.

EKS ir starptautiski atzīts gan vispārēju ekonomikas procesu, gan atsevišķu ekonomikas sektoru, piemēram, valdības finanšu uzskaites standarts. EKS piemēro Māstrihtas kritēriju izpildes novērtēšanai, un tā ir ES fiskālās pārvaldības pamatā.

Ja Latvijā publisko finanšu vadībai izmanto naudas plūsmā balstītu nacionālo metodoloģiju, tad EKS mērķis ir, ievērojot detalizētus metodiskus nosacījumus, transformēt naudas plūsmas ieņēmumus un izdevumus uz EKS ieņēmumiem un izdevumiem. Tādējādi arī budžeta deficītu vai pārpalikumu var izteikt kā:

- konsolidētā kopbudžeta bilanci (nacionālā metodoloģija) vai
- vispārējās valdības budžeta bilanci (EKS metodoloģija).

2.1. att. Vispārējās valdības budžeta struktūra (S130000)

²³ Eiropas Parlamenta un Padomes regula (ES) Nr. 549/2013 par Eiropas nacionālo un reģionālo kontu sistēmu ES.

Lai nodrošinātu pāreju no nacionālās uzskaites kopbudžeta uz vienoto EKS standartu, konsolidētā kopbudžeta bilancei piemēro EKS korekcijas, kas sevī ietver uzskaites metodoloģijas atšķirības. Būtiskākās EKS publisko finanšu statistikas metodoloģijas atšķirības salīdzinājumā ar nacionālo metodoloģiju ir šādas:

- EKS uzskaites pamatā ir uzkrājuma princips, savukārt nacionālajā budžeta vadībā ievēro naudas plūsmas principu;
- nacionālajā uzskaitē atsevišķu veidu finanšu darījumi (izdevumi u.tml.) EKS izpratnē var būt nefinanšu darījumi, attiecīgi ietekmējot budžeta izdevumus;
- EKS ir plašāks sektorālais tvērums – tas ir attiecināms uz visu vispārējās valdības institucionālo sektoru, tajā skaitā uz valsts vai pašvaldību kontrolētām un finansētām komercsabiedrībām, taču nacionālā budžeta uzskaitē aptver vien tipiskās budžeta iestādes²⁴.

Valsts finanšu uzskaiti atbilstoši EKS metodoloģijai Latvijā veic CSP. Savukārt FM izstrādā vispārējās valdības budžeta prognozes, ievērojot CSP izmantoto EKS metodiku, tādējādi nodrošinot prognozēto rādītāju metodoloģisku atbilstību vienotajiem EKS pamatprincipiem.

FM, veidojot vispārējās valdības budžeta bilances prognozes, veic pieklasificēto valsts un pašvaldību komersantu aptauju. Aptaujās tiek apkopota informācija par visu vispārējās valdības sektorā ietilpstošo valsts un pēc apgrozījuma lielāko pašvaldību komersantu plānoto saimniecisko darbību. Apkopotā informācija ļauj FM aprēķināt šo komersantu saimnieciskās darbības rezultāta ietekmi uz vispārējās valdības budžeta bilanci.

2.2.2. Vispārējās valdības budžeta bilance

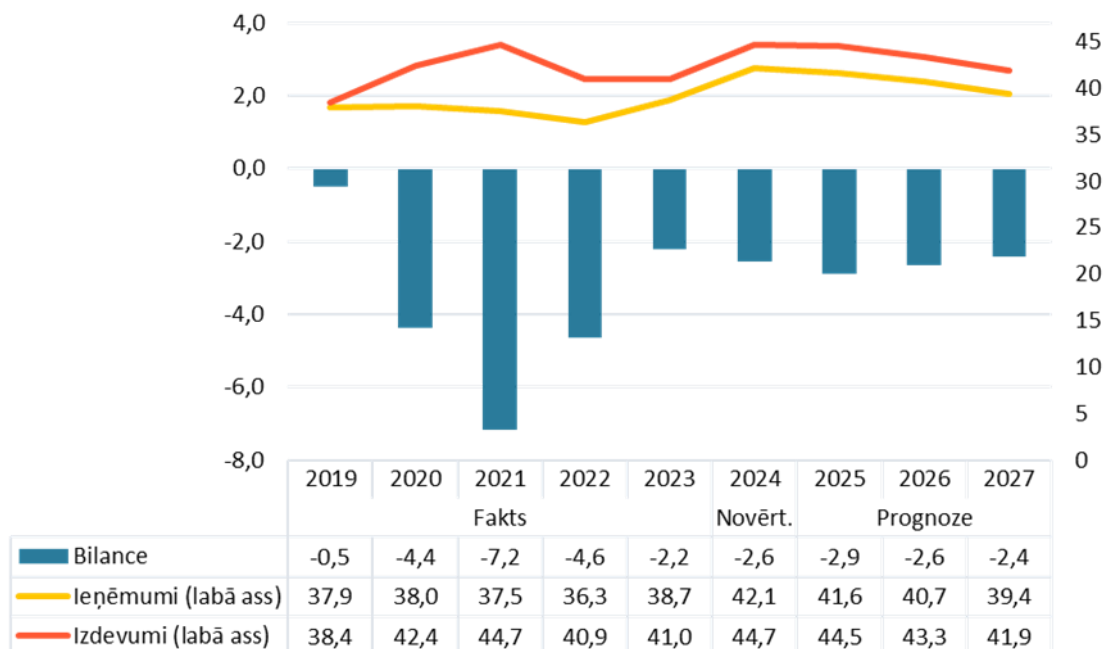
MK 2024. gada 20. augusta sēdē tika izskatīts FM sagatavotais informatīvais ziņojums “Par makroekonomisko rādītāju, ieņēmumu un vispārējās valdības budžeta bilances prognozēm 2025., 2026., 2027. un 2028. gadā”, kurā tika iekļautas vispārējās valdības budžeta prognozes vidējam termiņam pie nemainīgas politikas. Prognozes tika sagatavotas, par pamatu ņemot budžeta izpildi 2024. gada sešos mēnešos un 2024. gada jūlijā aktualizētās ieņēmumu un izdevumu prognozes atbilstoši jūnijā atjaunotajam makroekonomiskās attīstības scenārijam, kā arī ņemot vērā vispārējās valdības komersantu jūnijā-jūlijā iesniegtās prognozes par to saimnieciskās un finanšu darbības rezultāta ietekmi uz bilanci, kā arī pašvaldību un citu atvasināto publisko personu budžetu iespējamo attīstību turpmākajos gados.

FM 2024. gada oktobrī ir aktualizējusi vispārējās valdības budžeta bilances, ņemot vērā valdības pieņemtos lēmumus septembrī-oktobrī attiecībā uz nodokļu politikas izmaiņām un prioritārajiem pasākumiem, galvenokārt novirzot papildu finansējumu ar valsts drošību saistītajiem prioritārajiem pasākumiem.

Atbilstoši FM novērtējumam **vispārējās valdības budžeta deficīts 2024. gadā sasniegs 2,6% no IKP**, un tas ir par 0,3 pp zemāks nekā tika prognozēts 2024. gada aprīļa sākumā, izstrādājot Stabilitātes programmu 2024.-2028. gadam, un par 0,2 pp zemāks kā pieļaujamais vispārējās valdības budžeta deficīts, kas noteikts likumā “Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam”.

²⁴ Valsts (S130130) vai pašvaldību struktūru (S130330) kontrolēto un finansēto komercsabiedrību, kā arī no valsts budžeta daļēji finansēto atvasināto publisko personu (S130160) un budžeta nefinansēto iestāžu (S130150) saraksts ir apskatāms CSP tīmekļvietnē: <https://tools.csb.gov.lv/isk/lv>

Salīdzinot ar apstiprināto budžetu, 2024. gadā tiek prognozēti mazāki izdevumi un attiecīgi nacionālais līdzfinansējums ĀFP projektiem, ņemot vērā iepriekšējā plānošanas perioda noslēgšanos un lēnāku jaunā plānošanas perioda Kohēzijas politikas fondu un ANM projektu uzsākšanos, attiecīgi samazinot šo izdevumu prognozi 2024. gadam un pārceļot plānotos izdevumus uz turpmākajiem gadiem. Tāpat lielāki pret plānoto tiek prognozēti nenodokļu un pašu ieņēmumi.

2.2. att. Vispārējās valdības budžeta balance, ieņēmumi un izdevumi, % no IKP
(Datu avots: Eurostat 2024. gada aprīļa notifikācija, FM)

Vāja ekonomiskā izaugsme Eiropā un Latvijā noteica zemākus kā plānots nodokļu ieņēmumus 2024. gada pirmajā pusē. Lai gan inflācijas līmenis ir būtiski mazinājies, joprojām ECB noteiktās procentu likmes ir saglabājušās augstā līmenī, turpinot bremsēt ekonomisko aktivitāti. Salīdzinot ar likumu “Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam”, vispārējās valdības budžeta deficīts tiek prognozēts augstāks – 2025. gadā par 0,5 pp un 2026. gadā par 1,7 pp. Kopumā **vispārējās valdības budžeta deficīts 2025. gadā tiek prognozēts 2,9% no IKP, 2026. gadā 2,6% no IKP un 2027. gadā 2,4% no IKP.**

Sagatavojot vispārējās valdības budžeta bilances prognozes vidējam termiņam, galvenokārt tika ņemti vērā šādi jauni pasākumi:

- Ar nodokļu politikas izmaiņām saistītie pasākumi:
 - a. minimālās algas paaugstināšana – 2025. gadā 740 *euro* mēnesī, 2026. gadā 780 *euro* mēnesī, 2027. gadā 820 *euro* mēnesī, 2028. gadā 860 *euro* mēnesī.
 - b. izmaiņas IIN:
 - i. no 2025. gada ieviešot divu pakāpju IIN likmes – 25,5% apmērā ienākumiem, kas nepārsniedz saskaņā ar likumu “Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteikto obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru, un 33% apmērā ienākumiem, kas pārsniedz obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru (2025., 2026. un 2027. gadam tiek plānots 105 300 *euro* mēnesī);
 - ii. no 2025. gada aizstājot diferencēto neapliekamo minimumu ar vienotu neapliekamo minimumu, kas tiek piemērots visiem darba ņēmējiem neatkarīgi no bruto ienākuma līmeņa, un nosakot to 2025. gadā

510 euro mēnesī, 2026. gadā – 550 euro mēnesī, bet no 2027. gada – 570 euro mēnesī;

- iii. no 2025. gada palielinot pensionāra neapliekamo minimumu no 6 000 euro gadā (500 euro mēnesī) uz 12 000 euro gadā (1 000 euro mēnesī).
- c. 1 pp pārņemšana no fondētās pensiju shēmas (otrā līmeņa) uz pensiju pirmo līmeni, novirzot pirmajam līmenim 15% un otrajam līmenim 5%, laika periodā no 2025. gada 1. janvāra līdz 2028. gada 31. decembrim un citi pasākumi.
- d. Solidaritātes iemaksas ieviešana, kas nozīmē, ka Latvijā reģistrētas kredītiestādes, kā arī citu valstu kredītiestāžu filiāles Latvijā palielina iemaksas valsts budžetā, kas nodrošinātu finansējumu tuvākajos gados pieaugošajām nacionālās drošības vajadzībām. Iemaksu palielinājums notiktu tieši, veicot maksājumus budžetā, izmantojot ārpuskārtas peļņas pieaugumu kredītiestādēs, vai netieši, būtiski palielinot ne-finanšu sektora, kas neietver valsts pārvaldi, kreditēšanu un tādējādi arī ekonomisko aktivitāti un budžeta ieņēmumu apjomu.
- Papildu izdevumi ar valsts drošību saistītajiem prioritārajiem pasākumiem:
 - a. iekšlietu dienestu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm, kā arī VID Nodokļu un muitas policijas pārvaldes atalgojuma palielināšana par 10% un jaunās piemaksas ieviešana par darbu dienestā;
 - b. pasākumu plāna atbalsta sniegšanai Ukrainas civiliedzīvotājiem Latvijas Republikā 2025. gadam īstenošana;
 - c. atbalsts Ukrainai (atbilstoši noslēgtajiem līgumiem par militāro atbalstu);
 - d. munīcijas krājumu papildināšana un individuālā ekipējuma nodrošināšana;
 - e. kiberdrošības stiprināšana (horizontāls pasākums);
 - f. papildu radaru iegāde vēja parku attīstībai un citi pasākumi.
- Pedagogu atalgojuma paaugstināšana, tai skaitā finansējums pedagogu darba samaksai atbilstoši aktualizētajam skolēnu skaitam.

2.19. tabula. Vispārējās valdības budžeta un konsolidētā kopbudžeta balance 2023. - 2027. gadā, milj. euro un % no IKP

	2023	2024	2025	2026	2027	2025	2026	2027
	Fakts	Novērt.	Prognoze (pie nemainīgas politikas) ²⁵			Prognoze		
Vispārējās valdības budžeta balance, % no IKP	-2,2	-2,6	-2,9	-2,7	-2,4	-2,9	-2,6	-2,4
Vispārējās valdības budžeta balance	-893,1	-1 075,4	-1 295,9	-1 269,3	-1 177,2	-1 282,8	-1 240,8	-1 200,1
Ieņēmumi	15 632,2	17 641,3	18 129,0	18 854,9	19 280,5	18 480,4	19 055,5	19 456,0
Izdevumi	16 525,3	18 716,7	19 424,9	20 124,2	20 457,6	19 763,2	20 296,3	20 656,1
Centrālā valdība	-1 070,8	-1 413,8	-1 516,4	-1 446,3	-1 329,0	-1 713,8	-1 669,1	-1 618,5
<i>t.sk. komersanti</i>	-152,0	-145,0	-85,1	-29,7	-45,2	-54,2	-33,9	-34,6
Vietējā valdība	-136,9	-8,0	-35,2	-3,3	17,6	-7,5	60,1	93,9
<i>t.sk. komersanti</i>	-38,2	-4,0	2,9	5,0	7,4	2,9	5,0	7,4
Sociālās nodrošināšanas fondi	314,5	346,4	255,7	180,3	134,3	438,4	368,2	324,5
EKS korekcijas	529,8	76,9	574,3	-146,9	-1,5	710,1	-144,9	-16,7

²⁵ Atbilstoši MK 20.08.2024. informatīvajam ziņojumam „Par makroekonomisko rādītāju, ieņēmumu un vispārējās valdības budžeta balances prognozēm 2025., 2026., 2027. un 2028. gadā”.

	2023	2024	2025	2026	2027	2025	2026	2027
	Fakts	Novērt.	Prognoze (pie nemainīgas politikas) ²⁵			Prognoze		
KOPBUDŽETA BALANCE	-1 330,0	-1 152,2	-1 870,2	-1 122,4	-1 175,6	-1 992,9	-1 095,9	-1 183,4
Ieņēmumi	15 628,0	17 269,2	17 616,1	18 842,6	18 672,8	17 894,1	19 049,4	18 839,8
Nodokļu ieņēmumi	12 600,4	13 703,7	14 458,5	15 228,7	15 909,2	14 552,7	15 353,9	15 999,7
Ne-nodokļu ieņēmumi	1 063,6	1 145,2	859,9	837,6	853,3	1 031,0	914,9	926,8
Pašu ieņēmumi	483,8	520,2	520,2	528,4	538,1	523,5	531,9	541,1
ĀFP	1 478,2	1 898,9	1 776,2	2 246,5	1.370,8	1 785,5	2 247,4	1 370,9
Pārējie ieņēmumi	1,8	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
Izdevumi	16 958,0	18 421,5	19 486,3	19 965,0	19 848,5	19 887,0	20 145,3	20 023,2
Atlīdzība	3 601,4	4 115,7	4 222,9	4 312,0	4 395,0	4 296,8	4 396,8	4 496,5
Preces un pakalpojumi	2 312,9	2 170,9	2 184,8	2 217,8	2 297,4	2 284,2	2 263,7	2 325,2
Procentu izdevumi	228,9	370,3	458,5	597,3	667,2	458,5	597,3	667,2
Subsīdijas un dotācijas	4 036,1	4 277,5	5 032,1	4 865,7	4 224,5	5 211,5	4 899,7	4 261,1
Sociālie pabalsti	4 829,5	5242,5	5 625,4	6 058,9	6 423,2	5 633,2	6 054,9	6 431,5
Iemaksas ES budžetā	385,0	376,0	384,7	461,0	494,4	364,7	441,0	474,4
Kapitālie izdevumi	1 457,5	1 798,8	1 512,0	1 380,9	1 282,6	1 569,8	1 421,1	1 303,6
Pārējie izdevumi	106,6	69,7	65,8	71,3	64,1	68,3	70,7	63,7

Valsts pamatbudžets

Valsts pamatbudžetā kopš Covid-19 pandēmijas izdevumu līmenis ir audzis būtiski straujāk par ieņēmumiem. Lai gan jau 2024. gadā specifisku atbalsta pasākumu finansējums bijis ievērojami mazāks, tomēr kopumā izdevumu līmenis valsts pamatbudžetā joprojām saglabāties augsts, tādējādi valsts pamatbudžetā veidojas arī augsts deficīta līmenis. 2024. gadā valsts pamatbudžetā sagaidāms 1 466,3 milj. *euro* deficīts, saglabājoties aptuveni tādā pašā līmenī kā 2023. gadā. Savukārt 2025. gadam plānots valsts pamatbudžeta deficīta pieaugums līdz 2 488,2 milj. *euro*. Ja ieņēmumu pieaugums 2025. gadā sagaidāms tikai 1,2% apmērā, tad izdevumi kāps par 10,2%. Izdevumu pieaugumu galvenokārt sekmēs nozīmīgs ĀFP izdevumu kāpums, kamēr pieaugums izdevumos pamatfunkciju īstenošanai būs krietni mērenāks.

Joprojām arvien pieaugošs finansējums budžetā paredzēts iekšējai un ārējai drošībai, tostarp ar 2025. gadu ievērojams finansējuma pieaugums novirzīts iekšlietu resorā nodarbinātajiem. No 2025. gada valsts budžetā paredzēta speciālā dotācija pašvaldībām autonomo funkciju veikšanai kā kompensācija saistībā ar nodokļu politikas izmaiņām. 2025. gadā 65 milj. *euro* paredzēti Ukrainas civiliedzīvotāju atbalstam, un šis finansējums saglabāsies tuvu iepriekšējos gados veikto izdevumu līmenim. Citās specifiskas programmas, kam finansējums tika paredzēts iepriekšējos gados, noslēdzās 2024. gadā.

Liela daļa finansējuma, kas budžetā paredzēts galvenajām prioritātēm – iekšējai un ārējai drošībai, arī pedagogu darba samaksas paaugstināšanai 30 milj. *euro* apmērā nesadalītā veidā ir rezervēts 74. resora “Gadskārtējā valsts budžeta izpildes procesā pārdalāmais finansējums” budžetā.

Ņemot vērā augstās procentu likmes valsts parāda finansēšanai, valsts pamatbudžetā procentu izdevumi gadu no gada aug. Vēl 2023. gadā procentu izdevumi veidoja 195,8 milj. *euro*, bet 2024. un 2025. gadā tie sasniegs jau attiecīgi 348,7 milj. *euro* un 507,1 milj. *euro*. Nomināli procentu izdevumu pieaugums, ņemot vērā valsts parāda pieaugumu, sagaidāms arī turpmākajos gados.

2025. un 2026. gadā valsts pamatbudžetā kopumā tiek prognozēti ievērojami lielāki izdevumi ĀFP līdzfinansēto projektu īstenošanai salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem. To nosaka augstais finansējums ES fondu 2021.-2027. gada plānošanas perioda projektu īstenošanai, kā arī finansējums ANM projektiem un *Rail Baltica* īstenošanai. ĀFP izdevumu izlietojums pēdējos gados ievērojami atpaliek no plānotā, tādēļ līdz ar noteiktiem

ierobežojumiem laikā investīciju veikšanai 2025. gadā ielānotā finansējuma izlietošana būs izaicinoša.

Valsts speciālais budžets

Vidējā termiņā valsts speciālajā budžetā tiek prognozēts nozīmīgs valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu ieņēmumu pieaugums, kuru nodrošinās vidējās darba samaksas tautsaimniecībā pieaugums, savukārt tieši 2025. gadā valsts speciālā budžeta ieņēmumi būs par 10,5% lielāki kā 2024. gadā, jo tiek pārdalīts VSAOI likmes 1 pp no fondēto pensiju shēmas uz valsts speciālo budžetu. Izdevumiem vidējā termiņā pieaugot par vidēji 8,1%, valsts speciālajā budžetā veidosies augsts pārpalikums, tostarp 466,5 milj. *euro* 2025. gadā.

Atbilstoši LM prognozēm vecuma pensiju saņēmēju skaits, noslēdzoties pensionēšanās vecuma reformai, palielināsies no 424,7 tūkst. personu 2024. gadā līdz 425,4 tūkst. personu 2025. gadā, taču turpmāk, ņemot vērā demogrāfiskās prognozes par 65+ iedzīvotāju skaita pieaugumu, vecuma pensiju saņēmēju skaits pakāpeniski palielināsies līdz sasniegs 428,2 tūkst. personu 2026. gadā un 430,8 tūkst. personu 2027. gadā.

Prognozējot izdevumus pensijām un sociālajiem pabalstiem vidējā termiņā, ir ņemtas vērā šādas iepriekš pieņemtās un jaunas izmaiņas:

- No 2025. gada 1. janvāra tiesības uz vecuma pensiju būs personām, kuras sasniegušas 65 gadu vecumu un kuru apdrošināšanas stāžs nav mazāks par 20 gadiem. Personām, kuru apdrošināšanas stāžs nav mazāks par 30 gadiem, ir tiesības pensionēties priekšlaicīgi – divus gadus pirms vispārējā pensionēšanās vecuma sasniegšanas, tātad 2025. gadā priekšlaicīgi pensionēties var personas, kuras sasniegušas 63 gadu vecumu.
- 2025. gada 1. janvārī pensiju piemaksas pie vecuma un invaliditātes pensijām tiks piešķirtas tiem, kuri pensionējās 2015., 2016. un 2017. gadā. Šīs piemaksas attieksies uz apdrošināšanas stāžu, kas uzkrāts līdz 1995. gada beigām, un to apmērs būs 1,62 *euro* par katru apdrošināšanas stāža gadu.
- 2024. gada 1. oktobrī indeksē vecuma, invaliditātes, izdienas un apgādnieka zaudējuma pensijas un atlīdzības, kuras piešķirtas vai pārrēķinātas līdz 2024. gada 30. septembrim. Indeksē to pensijas vai atlīdzības daļu, kas nepārsniedz 683 *euro*. Vecuma pensiju indeksācijā piemēro atšķirīgus indeksus, ņemot vērā apdrošināšanas stāžu, piemēram, līdz 29 gadiem indekss ir 1,0654, no 30 līdz 39 gadiem – 1,0771, no 40 līdz 44 gadiem – 1,0887, ja 45 un vairāk gadu – 1,1004. Invaliditātes, izdienas un apgādnieka zaudējuma pensijām, kā arī apdrošināšanas atlīdzībām piemēro indeksu 1,0654 neatkarīgi no stāža.
- Jauns pasākums – pensiju indeksācijas mehānisma pilnveidošana. Pasākums paredz palielināt pārskatāmās valsts pensijas vai tās daļas apmēru, t.i., pārskatīt valsts pensijas vai tās daļas apmēru, kas nepārsniedz iepriekšējā kalendārā gada vidējās apdrošināšanas iemaksu algas valstī apmēru (šobrīd 50% no iepriekšējā kalendārā gada vidējās apdrošināšanas iemaksu algas valstī), katru gadu 1. oktobrī, sākot ar 2025. gadu, ņemot vērā faktisko patēriņa cenu indeksu un daļu no apdrošināšanas iemaksu algas reālā pieauguma procentiem.
- 2025. gada 1. janvārī tiks pārskatīti (palielināti) minimālo ienākumu sliekšņu apmēri atbilstoši ienākumu mediānas izmaiņām. Tiek plānots jauns pasākums – zemākā minimālo ienākumu sliekšņa paaugstināšana no 20% līdz 22% no ienākumu mediānas.

- No 2025. gada 1. janvāra tiks palielināts strādājošo vecāku pabalsts. Vecāki, kuri bērna kopšanas laikā nav atvaļinājumā vai gūst ienākumus kā pašnodarbinātie, saņems 75% no piešķirtā vecāku pabalsta (iepriekš 50%). Šīs izmaiņas būs spēkā līdz 2025. gada 31. decembrim.

Atvasināto publisko personu budžets

Atvasināto publisko personu budžetā (turpmāk – APP) jau kopš 2016. gada ik gadu veidojas pārpalikums, kas saistīts ar pieaugošajiem valsts budžeta transfertiem un lielākiem pašu ieņēmumiem. Ieņēmumu palielināšanos par saņemtajiem maksas pakalpojumiem lielā mērā ietekmē augošie mācību maksu un citi ieņēmumi universitātēs.

Arī vidējā termiņā šajā budžeta līmenī tiek prognozēts pārpalikums, ņemot vērā pieņēmumu par stabilu investīciju līmeni, kas veido aptuveni 10% no kopējiem APP izdevumiem, tai skaitā ES fondu projektiem, kur izdevumi tiek izlietoti atbilstoši saņemtajiem transfertiem no valsts pamatbudžeta.

2.20. tabula. Valsts konsolidētā budžeta bilance 2023. – 2027. gadā, milj. euro

	2023	2024	2025	2026	2027	2025	2026	2027
	Fakts	Novērt.	Prognoze (pie nemainīgas politikas) ²⁶			Prognoze		
VALSTS BUDŽETA BILANCE	-1 174,0	-1 065,9	-1 825,8	-1 121,1	-1 178,5	-2 002,9	-1 161,3	-1 263,2
Ieņēmumi	13 306,8	14 721,5	14 923,8	15 989,6	15 682,5	15 268,3	16 317,7	15 991,1
Nodokļu ieņēmumi	10 474,8	11 367,3	11 990,5	12 613,0	13 169,2	12 151,3	12 859,5	13 401,2
Ne-nodokļu ieņēmumi	1 034,8	1 120,7	827,7	797,4	805,2	998,8	874,7	878,7
ĀFP	1 470,7	1 891,4	1 768,7	2 239,0	1 363,3	1 778,0	2 239,9	1 363,4
Pārējie ieņēmumi	326,5	342,1	336,9	340,2	344,8	340,2	343,6	347,8
Izdevumi	14 480,8	15 787,4	16 749,6	17 110,6	16 861,0	17 271,2	17 479,0	17 254,3
Uzturēšanas izdevumi	13 414,9	14 327,4	15 642,9	16 227,3	16 145,3	16 094,3	16 532,6	16 488,1
Kapitālie izdevumi	1 065,9	1 459,9	1 106,7	883,4	715,7	1 176,9	946,4	766,2
VALSTS PAMATBUDŽETA BILANCE	-1 438,1	-1 466,3	-2 182,6	-1 383,1	-1.395,5	-2 488,2	-1 608,4	-1 668,5
Ieņēmumi	9 129,4	10 081,8	10 012,0	10 769,5	10 192,1	10 239,8	10 916,9	10 305,6
Nodokļu ieņēmumi	6 591,2	7 051,5	7 410,4	7 742,0	8 045,9	7 454,1	7 807,3	8 082,6
Ne-nodokļu ieņēmumi	955,6	1 025,9	723,9	683,3	679,2	895,0	760,6	752,7
ĀFP	1 433,6	1 851,4	1 733,7	2 204,0	1 328,3	1 743,0	2 204,9	1 328,4
Pārējie ieņēmumi	149,0	153,0	144,0	140,2	138,7	147,8	144,1	142,0
Izdevumi	10 567,5	11 548,1	12 194,5	12 152,5	11 587,6	12 728,0	12 525,3	11 974,1
Uzturēšanas izdevumi	9 553,6	10 132,3	11 144,8	11 330,5	10 934,2	11 611,9	11 642,2	11 271,7
Kapitālie izdevumi	1 013,9	1 415,8	1 049,8	822,0	653,4	1 116,1	883,1	702,5
VALSTS SPECIĀLĀ BUDŽETA BILANCE	251,4	362,5	338,3	247,1	222,9	466,5	431,9	410,8
Ieņēmumi	4 239,7	4 713,5	5 092,2	5 405,1	5 714,8	5 209,0	5 585,9	5 909,8
Nodokļu ieņēmumi	3 883,6	4 315,8	4 580,1	4 871,0	5 123,3	4 697,2	5 052,1	5 318,7
Pārējie ieņēmumi	356,0	397,7	512,0	534,0	591,6	511,8	533,7	591,2
Izdevumi	3 988,3	4 350,9	4 753,8	5 158,0	5 491,9	4 742,5	5 154,0	5 499,1
Uzturēšanas izdevumi	3 986,4	4 349,8	4 752,8	5 157,0	5 490,8	4 741,3	5 153,0	5 497,2
Kapitālie izdevumi	1,8	1,1	1,0	1,0	1,1	1,2	1,0	1,8
ATVAS. PUBL. PERS. BUDŽETA BILANCE	12,6	37,9	18,5	14,9	-5,9	18,8	15,2	-5,5
Ieņēmumi	603,6	657,4	677,7	675,6	666,6	677,0	672,8	662,6
Izdevumi	590,9	619,5	659,2	660,7	672,5	658,2	657,6	668,1

²⁶ Atbilstoši MK 20.08.2024. informatīvajam ziņojumam „Par makroekonomisko rādītāju, ieņēmumu un vispārējās valdības budžeta bilances prognozēm 2025., 2026., 2027. un 2028. gadā”.

Pašvaldību budžets

Pašvaldību budžetā 2025. gadā sagaidāms pārpalikums, ieņēmumiem pieaugot straujāk nekā izdevumiem. Prognozētā IIN ieņēmumu krituma kompensēšanai no valsts budžeta, saistībā ar izmaiņām nodokļu politikā, tiek paredzēta speciālā valsts budžeta dotācija pašvaldībām 2025. gadā – 67,5 milj. euro, 2026. gadā – 125,5 milj. euro, 2027. gadā – 147,1 milj. euro, 2028. gadā – 144,4 milj. euro. Tāpat 2025. gadā tiek paredzēta papildu valsts budžeta dotācija piecām pierobežas pašvaldībām 2,5 milj. euro apmērā ES ārējās robežas drošības stiprināšanai. Tādējādi tiek nodrošināts, ka pašvaldību budžeta ieņēmumi 2025. gadā paliek prognozētajā apmērā, tiem kopumā pieaugot straujāk (+6,5%) nekā pašvaldību budžeta izdevumiem (+3,8%). Budžeta sagatavošanas procesā tika panākta vienošanās par IIN ieņēmumu proporcijas izmaiņām starp valsts un pašvaldību budžetu, nosakot, ka IIN sadalījums pašvaldību budžetiem no 2025. gada ir 78% un valsts budžetam – 22%.

Pašvaldību budžeta izdevumu prognozes atbildībai vidējam termiņam tika sagatavotas, ņemot vērā gan makroekonomisko rādītāju (vidējās darba samaksas tautsaimniecībā) prognozējamo attīstību, gan minimālās darba samaksas paaugstināšanu, gan izdevumu pieaugumu pedagogu atbildībai, kas var atšķirties no valdības noteiktajiem pieauguma griestiem 2025. gadā, pamatojoties uz LPS un valdības vienošanos.

Izdevumi precēm un pakalpojumiem 2025. gadā un vidējā termiņā tiek prognozēti ar mērenu kāpumu, ko nosaka lielāki izdevumi ēdināšanai, autoceļu un ielu pārvaldīšanai, nekustamo īpašumu uzturēšanai u.c., ņemot vērā izpildi 2024. gada pirmajā pusē. Savukārt, pašvaldību budžeta izdevumi par komunālajiem pakalpojumiem, tostarp par siltumenerģiju, elektroenerģiju un kurināmo, vidējā termiņā tiek prognozēti 2024. gada līmenī, kad tie bija būtiski sarukuši, samazinoties energoresursu cenām.

Sociāla rakstura maksājumi 2025. gadā un vidējā termiņā tiek prognozēti augstāki salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, pieaugot samaksai par pašvaldību sociālajiem pakalpojumiem, tostarp par sociālo aprūpi mājās un sociālās rehabilitācijas institūciju sniegtajiem pakalpojumiem.

2025. gadā un vidējā termiņā tiek prognozēts ikgadējs pašvaldību budžeta kapitālo izdevumu pieaugums, gan pamatfunkcijām, gan ES fondu projektu īstenošanai. Neskatoties uz to, ka 2024. gadā kapitālie izdevumi tiek sagaidāti būtiski zemākā apmērā nekā 2023. gadā, sevišķi ES fondu projektiem, noslēdzoties iepriekšējam ES fondu plānošanas periodam, 2025. gadā un turpmāk FM prognozē ES fondu investīciju pieaugumu, pašvaldībām aktīvāk uzsākot jaunā plānošanas perioda projektus. Tāpat vidējā termiņā FM prognozē mērenu investīciju pieaugumu pamatfunkcijās, atbilstoši 2024. gada pieauguma tempam, kas varētu paātrināties, palielinoties pieļaujamajam aizņemšanās limitam.

2.21. tabula. Pašvaldību konsolidētā budžeta balance 2023.-2027. gadā, milj. euro

	2023	2024	2025	2026	2027	2025	2026	2027
	Fakts	Novērt.	Prognoze (pie nemainīgas politikas) ²⁷			Prognoze		
BILANCE	-155,9	-86,3	-44,4	-1,4	2,9	10,0	65,4	79,8
Ieņēmumi	3 479,1	3 719,5	3 941,6	4 125,4	4 242,5	3 960,6	4 133,8	4 249,0
Nodokļu ieņēmumi	2 125,6	2 336,4	2 468,0	2 615,7	2 740,1	2 401,5	2 494,4	2 598,4
Transferts no valsts budžeta	1 063,0	1 092,2	1 175,6	1 204,3	1 189,4	1 261,1	1 333,9	1 337,5
Pārējie ieņēmumi	290,5	290,9	298,0	305,5	313,0	298,0	305,5	313,0
Izdevumi	3 635,0	3 805,8	3 986,1	4 126,8	4 239,6	3 950,6	4 068,4	4 169,2

²⁷ Atbilstoši MK 20.08.2024. informatīvajam ziņojumam „Par makroekonomisko rādītāju, ieņēmumu un vispārējās valdības budžeta balances prognozēm 2025., 2026., 2027. un 2028. gadā”.

	2023	2024	2025	2026	2027	2025	2026	2027
	Fakts	Novērt.	Prognoze (pie nemainīgas politikas) ²⁷			Prognoze		
Uzturēšanas izdevumi	3 060,3	3 334,5	3 439,6	3 547,8	3 646,7	3 405,4	3 505,0	3 602,0
Kapitālie izdevumi	574,7	471,3	546,5	579,0	592,9	545,2	563,4	567,2

2.2.3. Atbalsta pasākumi krīžu seku mazināšanai

2024. gadā plaša energoatbalsta sniegšana kā iepriekšējos gados vairs nav paredzēta. Vienlaikus, elektroenerģijas tarifu pieauguma ietekmes mazināšanai valdība 2024. gada budžetā ir atvēlējusi 50 milj. *euro*, no kuriem 2024. gada pirmajā pusgadā, atbilstoši Klimata un enerģētikas ministrijas sniegtajai informācijai, izlietoti 25,7 milj. *euro* (gadā visi 50 milj. *euro*). Tāpat 2024. gada budžetā ir paredzēti 70 milj. *euro* Ukrainas civiliedzīvotāju atbalstam, no tiem 2024. gada pirmajā pusgadā, atbilstoši FM novērtējumam, izlietoti 20,8 milj. *euro* (gadā 53 milj. *euro*).

2025. gada valsts budžetā ir ieplānots 65 milj. *euro* finansējums Ukrainas civiliedzīvotāju atbalstam.

2.22. tabula. Atbalsta apmērs un ietekme uz vispārējās valdības budžeta bilanci, milj. *euro* un % no IKP

	Atbalsta apmērs			Ietekme uz vispārējās valdības budžeta bilanci		
	2023	2024		2023	2024	
	Fakts	Plāns	Izpilde (31.12.2024)	Fakts	Plāns	Izpilde (31.12.2024)
Covid-19 atbalsts	76,8	19,1	10,1	-95,3	-28,0	-20,6
Energoatbalsts	454,4	50,0	50,0	-435,9	0,0	0,0
Atbalsts Ukrainas civiliedzīvotājiem	67,9	70,0	53,0	-67,9	-70,0	-53,0
KOPĀ	599,1	139,1	113,1	-599,1	-98,0	-73,6
% no IKP	1,5%	0,3%	0,1%	-1,5%	-0,2%	-0,1%

2.2.4. Budžeta prognožu salīdzinājums ar aktuālajām EK prognozēm

Salīdzinot FM sagatavotās vispārējās valdības budžeta prognozes ar aktuālajām EK prognozēm, ir būtiski ņemt vērā to izstrādes laiku. Paskaidrojumu sagatavošanas brīdī ir pieejamas EK fiskālās prognozes, kas tika publicētas 2024. gada pavasarī. FM gadījumā 2024. un 2025. gada budžeta deficīta novērtējumā tika ņemta vērā IKP prognoze atbilstoši 2024. gada jūnijā izstrādātajam un Fiskālās disciplīnas padomes apstiprinātajam makroscenārijam. Ieņēmumu un izdevumu prognozes ir aktualizētas, ņemot vērā valdības pieņemtos lēmumus septembrī-oktobrī par nodokļu politikas izmaiņām un prioritāro pasākumu finansēšanu.

2.23. tabula FM budžeta prognozes salīdzinājums ar EK prognozi, % no IKP

	LV		EK (pavasaris 2024) ²⁸		Starpība (pp)	
	2024	2025	2024	2025	2024	2025
Vispārējās valdības budžeta bilance	-2,6	-2,9	-2,8	-2,9	-0,2	0,0
Ieņēmumi	42,1	41,6	40,4	41,0	-1,7	-0,6

²⁸ Datu avots: AMECO datu bāze.

	LV		EK (pavasaris 2024) ²⁸		Starpība (pp)	
	2024	2025	2024	2025	2024	2025
Nodokļu ieņēmumi ²⁹	34,2	34,2	32,8	32,9	-1,4	-1,1
<i>Ražošanas un importa nodokļi</i>	14,3	14,3	13,6	13,5	-0,7	-0,8
<i>Ienākuma un mantas kārtējie nodokļi</i>	8,6	8,2	8,2	8,2	-0,4	0,0
<i>Neto sociālās iemaksas</i>	11,2	11,5	10,8	11,1	-0,4	-0,4
Pārējie ieņēmumi	7,9	7,4	7,6	8,1	-0,3	-0,7
Izdevumi	44,7	44,5	43,2	43,9	-1,5	-0,6
Atlīdzība	12,7	12,3	12,2	12,3	-0,5	0,0
Starppatēriņš	6,8	6,7	6,5	6,8	-0,3	0,1
Sociālie maksājumi	14,1	13,9	12,1	12,3	-2,0	-1,6
Procentu izdevumi	1,1	1,2	1,0	1,2	-0,1	0,0
Subsīdijas	0,8	0,7	1,2	1,2	0,4	0,5
Bruto pamatkapitāla veidošana	5,1	5,3	5,5	6,1	0,4	0,8
Pārējie izdevumi	4,1	4,3	4,7	4,0	0,3	-0,4

Atbilstoši 2024. gada pavasara prognozēm EK sagaida, ka Latvijas vispārējās valdības budžeta deficīts 2024. gadā būs 2,8% no IKP un 2025. gadā būs 2,9% no IKP. EK prognozētais deficīts 2024. gadā ir nedaudz augstāks nekā FM novērtētais, pamatā sagaidot zemākus nodokļu ieņēmumus. Taču arī vispārējās valdības izdevumi tiek prognozēti zemākā apmērā, novērtējot zemākus izdevumus sociālajiem maksājumiem. Kopumā ieņēmumu un izdevumu līmenis ir atšķirīgs no EK prognozēm, visticamāk, pieņēmumu dēļ, kas ir ņemti vērā uz prognožu izstrādes brīdi.

2.3. Vidēja termiņa budžeta prioritārie attīstības virzieni

Kā minēts 2. sadaļā, 2024. gada 18. jūnijā, izskatot informatīvo ziņojumu “Par vidēja termiņa budžeta prioritārajiem attīstības virzieniem”, MK pieņēma konceptuālu lēmumu likuma “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” sagatavošanā kā vienīgo **vidēja termiņa budžeta prioritāro attīstības virzienu noteikt valsts drošību** (protokols Nr. 25 74. § 2. punkts). Šis ir trešais gads pēc kārtas, kad t.sk. ņemot vērā ģeopolitisko situāciju, drošība tiek izvirzīta par vidēja termiņa budžeta politikas prioritāro attīstības virzienu.

MK 2024. gada 20. augustā sēdē, izskatot informatīvo ziņojumu „Par makroekonomisko rādītāju, ieņēmumu un vispārējās valdības budžeta bilances prognozēm 2025., 2026., 2027. un 2028. gadā”³⁰, tika pieņemts zināšanai, ka:

- **vispārējās valdības budžeta bilance pie nemainīgas politikas** tiek prognozēta 2025. gadā -1 295,9 milj. *euro* jeb -2,9% no IKP, 2026. gadā -1 269,3 milj. *euro* jeb -2,7% no IKP, 2027. gadā -1 177,2 milj. *euro* jeb -2,4% no IKP un 2028. gadā -1 155,6 milj. *euro* jeb -2,2% no IKP ((protokols Nr. 32 59. § 3. punkts);
- **fiskālā telpa** 2025. gadā ir -13,0 milj. *euro*, 2026. gadā ir 32,2 milj. *euro*, 2027. gadā ir 43,5 milj. *euro* un 2028. gadā ir 1,4 milj. *euro* (protokols Nr. 32 59. § 5. punkts).

MK 2024. gada 20. augusta sēdē, izskatot informatīvo ziņojumu “Par ministriju un citu centrālo valsts iestāžu prioritārajiem pasākumiem 2025., 2026., 2027. un 2028. gadam” (prot. Nr. 32 62. §), tika pieņemti zināšanai ministriju un citu centrālo valsts iestāžu, tai skaitā neatkarīgo iestāžu papildu finansējuma pieprasījumi prioritārajiem pasākumiem, kā arī

²⁹ Nodokļu ieņēmumi atbilstoši EKS metodoloģijai (D.2 (ieskaitot D.2 REC (EU))+ D.5 + D.61 + D.91).

³⁰ Informatīvais ziņojums „Par makroekonomisko rādītāju, ieņēmumu un vispārējās valdības budžeta bilances prognozēm 2025., 2026., 2027. un 2028. gadā”, pieejams:
<https://vktap.mk.gov.lv/meetings/headers/77c697b4-97a6-410d-a1e8-829bc4b1f3d2>

uzklausa Augstākās tiesas pārstāvja un Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes priekšsēdētāja sniegtā informācija par institūcijas pieteiktajām prioritātēm.

Šajā likumā paredzēts finansējums prioritārajiem pasākumiem **valsts drošībai**, Satversmes tiesas sprieduma un likumu izpildes nodrošināšanai, neatkarīgajām iestādēm un ar nodokļu politikas izmaiņām saistītiem pasākumiem **1,5 mljrd. euro**, t.sk. **2025. gadam 392,4 milj. euro (0,9% no IKP)**, **2026. gadam 389,9 milj. euro (0,8% no IKP)**, **2027. gadam 398,8 milj. euro (0,8% no IKP)** un **2028. gadam 334,8 milj. euro (0,6% no IKP)**. Ņemot vērā ierobežoto fiskālo telpu, papildus jau iepriekš piešķirtajam bāzes finansējumam, prioritāro pasākumu īstenošanai tiks izmantoti vairāki kompensējošie pasākumi³¹. Atšķirībā no finansējuma avotiem iepriekšējos divos budžeta ciklos, vairs netiek izmantoti finanšu līdzekļi ārpus fiskālās telpas.

Vairāk kā puse (57%) jeb **864,5 milj. euro** no minētā finansējuma iezīmēta vienīgajai **vidēja termiņa budžeta prioritātei – drošībai**, t.sk. 284,3 milj. euro 2025. gadam (0,6% no IKP), 221,1 milj. euro (0,5% no IKP) 2026. gadam, 210,8 milj. euro (0,4% no IKP) 2027. gadam un 148,2 milj. euro 2028. gadam (0,3% no IKP).

2.3.1. Politikas pasākumi vidēja termiņa budžeta prioritāro attīstības virzienu īstenošanā

Drošība

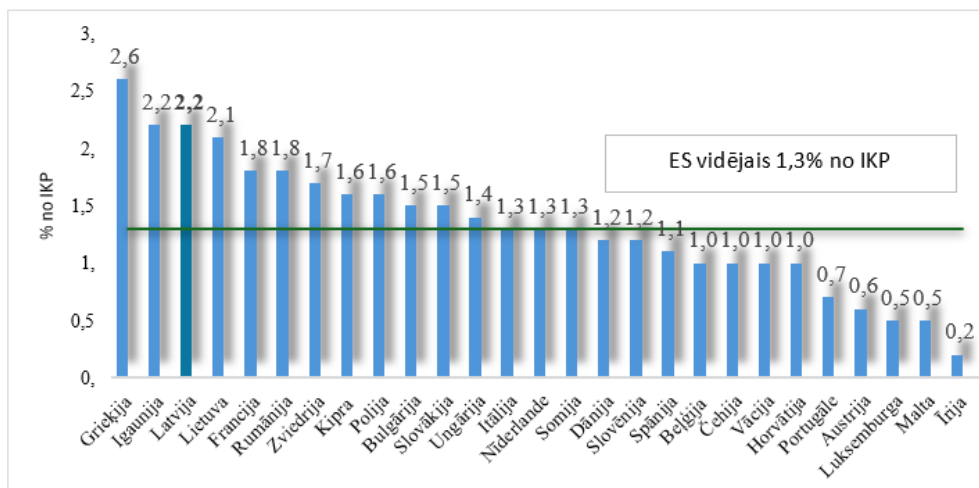
Ieejot ilgstošā fāzē Krievijas militārā agresija Ukrainā radīja nepieciešamību pēc turpmākas drošības līmeņa stiprināšanas un paaugstināšanas, valdības Deklarācijā drošība ir izvirzīta par vienu no galvenajām prioritātēm un likumā “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” jau trešo gadu pēc kārtas tiek noteikta par Latvijas fiskālās politikas specifisko mērķi, jeb **vidēja termiņa budžeta politikas prioritāro attīstības virzienu**.

Drošības joma aptver ne tikai aizsardzību pret ārējiem riskiem, bet arī iekšējo drošības risku risināšanu, nodrošinot dienestus ar nepieciešamajiem resursiem to kapacitātes stiprināšanai.

Kā liecina *Eurostat* dati³² Latvijā vispārējās valdības izdevumiem aizsardzībai (kas iekļauj sevī izdevumus militārai aizsardzībai, civilai aizsardzībai, ārvalstu militārās palīdzības izdevumus, izdevumus pētniecībai un attīstībai aizsardzības jomā un citus) 2022. gadā bija trešais augstākais rādītājs ES dalībvalstu vidū un sasniedza 2,2% no IKP (skat 2.3. attēlu). Lielāki izdevumi aizsardzībai bija tikai Grieķijā, kur tie sasniedza 2,6% no IKP. Aizsardzības kapacitātes stiprināšana ir prioritāte visās Baltijas valstīs. Izdevumu apjoms konkrētajā gadā Igaunijā ir bijis līdzvērtīgs 2,2% no IKP, Lietuvā tikai nedaudz zemāks – 2,1% no IKP apmērā.

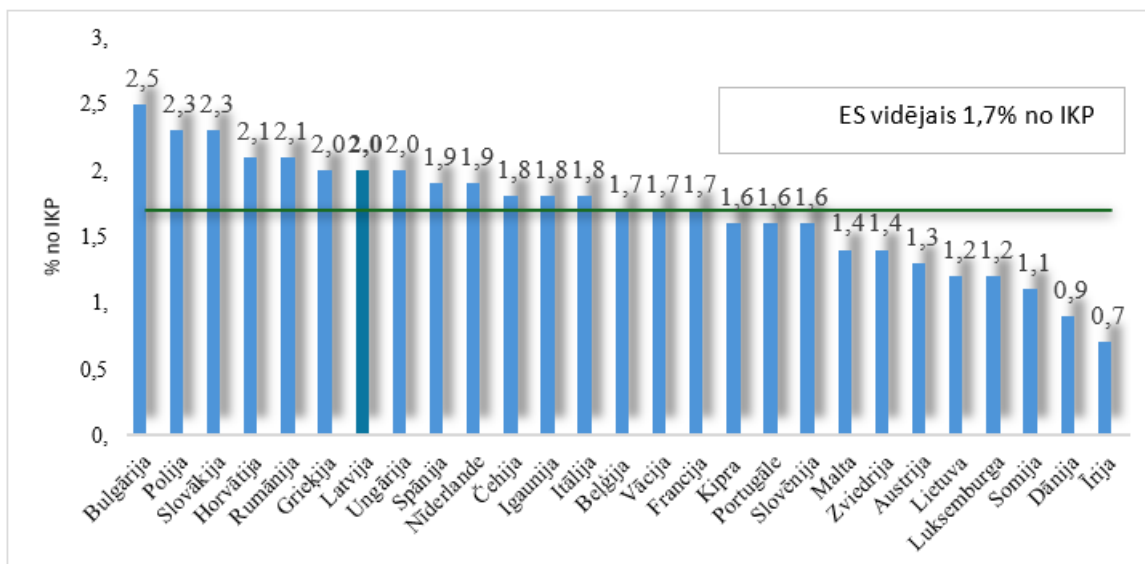
³¹ Informatīvais ziņojums “Par valsts budžeta likumprojektā iekļaujamiem prioritārajiem pasākumiem 2025., 2026., 2027. un 2028. gadam”, pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/4b64813a-3464-47ab-b910-33b059e7f284

³² *Eurostat* datu bāze, informācija pieejama: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/gov_10a_exp/default/table?lang=en

2.3. att. Vispārējās valdības budžeta izdevumi aizsardzībai atbilstoši funkcionālajām kategorijām 2022.gadā, % no IKP

FM Latvijas Stabilitātes programmas 2024. – 2028. gadam ietvaros prognozēja šīs izdevumu pozīcijas pieaugumu līdz 3,7% no IKP 2028. gadā, ņemot vērā ievērojamo papildus finansējumu, kas iezīmēts aizsardzības nozarei likumos “Par valsts budžetu 2023. gadam un budžeta ietvaru 2023., 2024. un 2025. gadam” un “Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam”. Tajā pašā laikā Latvijas izdevumu funkcionālajā kategorijā *Sabiedriskā kārtība un drošība*, kur iekļauj izdevumus attiecībā uz policijas un ugunsdrošības dienestiem, tiesām, cietumiem, ar sabiedrisko kārtību un drošību saistītajai pētniecībai un attīstībai un citus, apmērs 2022. gadā aprēķināts 2,0% no IKP (skat. 2.4 attēlu), kas ir nedaudz augstāks par ES vidējo rādītāju (1,7% no IKP). Latvijas Stabilitātes programmas 2024. – 2028. gadam ietvaros FM indikatīvi iezīmēja šīs izdevumu pozīcijas samazinājumu 2028 gadā līdz 1,8% no IKP.

2.4. att. Vispārējās valdības budžeta izdevumi sabiedriskai kārtībai un drošībai atbilstoši funkcionālajām kategorijām 2022.gadā, % no IKP

Iekšējo risku risināšanas un drošības līmeņa paaugstināšanas nolūkā lielākie papildus resursi likumā “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” tika piešķirti Iekšlietu dienestu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar

speciālajām dienesta pakāpēm, kā arī Valsts ieņēmumu dienesta Nodokļu un muitas policijas pārvaldes atalgojuma palielināšanai par 10% un jaunās piemaksas ieviešanai par darbu dienestā 2025. – 2028. gadiem **vairāk kā 360 milj. euro**, ik gadu 90,1 milj. euro.

Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādēs (Valsts policijā, Valsts robežsardzē, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā, Iekšējās drošības birojā) (turpmāk – iekšlietu dienesti) un Ieslodzījuma vietu pārvaldē svarīgākais resurss ir motivētas, profesionālas un zinošas amatpersonas ar speciālajām dienesta pakāpēm (turpmāk - amatpersonas), Valsts ieņēmumu dienesta Nodokļu un muitas policijas pārvaldē - nodarbinātie, kas ir garantis stabilam un ilgtspējīgam dienestam, spējai operatīvi reaģēt uz dažādām situācijām, kas saistītas ar valsts iekšējo drošību, drošu vidi iedzīvotājiem, viņu aizsardzību krīzes situācijās. Viens no būtiskākajiem amatpersonu motivēšanas instrumentiem ir konkurētspējīga atlīdzības sistēma, kas nodrošina sabalansētu un līdzīgu atlīdzību ar citu valsts sektorā līdzvērtīgus amata pienākumus pildošu nodarbināto atlīdzību. Iekšlietu dienestu funkcijas un uzdevumi zināmā mērā ir analogi ar Nacionālo bruņoto spēku funkcijām un uzdevumiem, tomēr uz būtiskām atšķirībām atlīdzības jomā ir norādīts Valsts kontroles 2023. gada 28. aprīļa ziņojumā “Par Iekšlietu ministrijas 2022. gada pārskatu”, proti, “vērtējot iekšlietu dienestu amatpersonu, kas nesen uzsākušas dienestu, atlīdzības konkurētspēju ar Nacionālo bruņoto spēku tāda paša līmeņa amatpersonu atlīdzību, revīzijā konstatēts, ka kopējā vidējā atlīdzība 2022. gadā ir bijusi līdzvērtīga. Vienlaikus jāņem vērā, ka Iekšlietu ministrijas dienestu amatpersonu vidējā atlīdzība bijusi konkurētspējīga tikai tādēļ, ka Iekšlietu ministrijas dienestu amatpersonas saņēmušas piemaksas, kas bija saistītas ar ārkārtas situācijas pasākumu īstenošanu uz ārējās robežas, kā arī strādājušas vairāk un saņēmušas samaksu par virsstundu darbu. Nemainīgā atlīdzības daļa Nacionālo bruņoto spēku karavīriem (mēnešalga un kompensācijas) ir bijusi vidēji par 25% lielāka nekā Iekšlietu ministrijas dienestu amatpersonu nemainīgā atlīdzības daļa (mēnešalga un speciālā piemaksa par dienesta pakāpi). Līdz ar to atlīdzības atšķirību dēļ dienests Nacionālajos bruņotajos spēkos jauniešiem var būt pievilcīgāks nekā dienests Valsts policijā, Valsts robežsardzē un Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā, un Iekšlietu ministrijas dienesti ir mazāk konkurētspējīgi attiecībā uz cilvēkresursu piesaisti, salīdzinot ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem.”. Kaut arī Iekšlietu dienestos mēnešalgas apmērs 2023. gadā tika palielināts vidēji par 10%, un 2024. gadā vidēji par 9%, tomēr mēnešalgas pieaugums nenosdzē strauji pieaugošo dzīves dārdzību, kas, savukārt, mudina amatpersonas meklēt darba vietas ar augstāku atalgojumu. Pēdējos gados ir vērojama negatīva tendence amatpersonu vakanto amatu skaitā, kuru īpatsvars iekšlietu dienestos ik gadu palielinās, piemēram Valsts policijā uz 2024. gada 31. augustu vakanto amatu īpatsvars vidēji bija 27,2%, 2023. gadā - 25,9%, savukārt 2019. gadā - 18%.

Apcietināto un notiesāto personu konvojēšanas funkcijas pārņemšanai no Valsts policijas uz Tieslietu ministriju ir paredzēts finansējums **7,4 milj. euro**, t.sk. 3,2 milj. euro 2025. gadam, 1,5 milj. euro 2026. gadam, 1,3 milj. euro ik gadu 2027. gadam un 2028. gadam,

Likuma “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” sagatavošanas ietvaros ir rasts papildus finansējums pēc Aizsardzības ministrijas pieprasījuma **231,9 milj. euro apmērā**, t.sk.:

- 23 milj. euro 2025. gadam, 72,2 milj. euro 2026. gadam, 61,1 milj. euro ik gadu 2027. gadam un 27,6 milj. euro 2028. gadam munīcijas krājumu papildināšanai un individuālā ekipējuma nodrošināšanai;
- 15 milj. euro 2025. gadam, 15 milj. euro 2026. gadam, 18 milj. euro 2027. gadam papildu radaru iegādei vēja parku attīstībai.

Ir atbalstīts prioritārais pasākums ar mērķi stiprināt kiberdrošību tam ieplānojot papildus finansējumu **41,5 milj. euro**, t.sk. 12,5 milj. euro 2025. gadam, 11,4 milj. euro 2026. gadam, 8,9 milj. euro 2027. gadam un 8,7 milj. euro 2028. gadam, kā arī Aizsardzības ministrijas

pieteiktais pasākums saistībā ar militārā poligona “Sēlija” piekļuves ceļa uzlabošanu un vienības tilta Daugavpilī pārbūves mobilitātes uzlabošanu iezīmējot tam 21,3 milj. *euro* 2025. – 2027. gadam. Šobrīd tika identificēts, ka šie pasākumi varētu tikt finansēti ES fondu programmu ietvaros. Attiecīgi pēc nepieciešamo normatīvo aktu pieņemšanas finansējums minētiem izdevumiem normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā tiks pārdalīts no valsts budžeta resora “74. Gadskārtējā valsts budžeta izpildes procesā pārdalāmais finansējums” programmas 80.00.00 “Nesadalītais finansējums Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto projektu un pasākumu īstenošanai”.

Nepilni **13 milj. *euro***, t.sk. 4,3 milj. *euro* 2025. gadam, 3,1 milj. *euro* 2026. gadam, 2,8 milj. *euro* 2027. gadam un 26 milj. *euro* 2028. gadam ir iezīmēti, lai nodrošinātu valsts materiālo rezervju nokomplektēšanu atbilstoši nomenklatūrā plānotajam apjomam, kā arī to atjaunināšanu un uzturēšanu (gatavību iesaistīšanai katastrofu, militāru un citu apdraudējumu pārvaldīšanas pasākumu īstenošanā, tai skaitā valsts materiālo rezervju remontdarbi, apkopes, tehniskās apskates, pārbaudes, iekārtu verificēšana u.c.).

Saistībā ar sarežģīto ģeopolitisko situāciju Latvijas pierobežā, lai stiprinātu Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta darbības nepārtrauktību un Neatliekamās medicīniskās palīdzības brigāžu gatavību ārkārtas gadījumos, tai skaitā militāros apdraudējumos nepieciešams nodrošināt ar atbilstošiem pasākumiem un krājumiem (lai nodrošinātu palīdzību specifisko traumu gadījumos) likuma “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” sagatavošanas ietvaros ir iezīmēts finansējums **10,3 milj. *euro***, t.sk. 2,6 milj. *euro* 2025. gadam, 2,5 milj. *euro* ik gadu 2026. - 2028. gadam.

Prioritārais virziens “Drošība” iekļauj arī **53,2 milj. *euro***, t.sk. 10,1 milj. *euro* 2025. gadam, 14,8 milj. *euro* 2026. gadam, 14,6 milj. *euro* 2027. gadam un 13,8 milj. *euro* 2028. gadam Valsts drošības dienesta darbības prioritāro jomu stiprināšanai un Satversmes aizsardzības biroja darbības nodrošināšanai.

50 milj. *euro* 2025. gadā paredzēti Ukrainas atbalstam (atbilstoši noslēgtajam līgumam par militāro atbalstu), **65 milj. *euro*** – pasākumu plāna atbalsta sniegšanai Ukrainas civiliedzīvotājiem Latvijas Republikā 2025. gadam īstenošanai, kā arī pastiprinātās robežapsardzības sistēmas darbības režīma pagarināšanai 2025. gadā iezīmēti **4,8 milj. *euro***.

5,9 milj. *euro*, t.sk. 1,5 milj. *euro* 2025. gadam, 1,4 milj. *euro* 2026. gadam, 1,5 milj. *euro* 2027. gadam un 1,5 milj. *euro* 2028. gadam iezīmēti citiem prioritāriem pasākumiem drošības jomā (krīzes vadības centra kapacitātes nodrošināšanai un Latvijas Republikas pastāvīgās pārstāvniecības ANO, Ņujorkā darbības nepārtrauktības nodrošināšanai).

Citi prioritārie pasākumi

Šajā likumā paredzēts īstenot pasākumus Satversmes tiesas sprieduma un likumu izpildes nodrošināšanai (atbalsts minimālo ienākumu palielināšanai, elektroniskās uzraudzības sistēmas ieviešanai un uzturēšanai), kā arī neatkarīgo iestāžu kapacitātes stiprināšanai un IT sistēmu drošības pilnveidošanai, iezīmējot tiem vairāk kā **166,8 milj. *euro*** (40,5 milj. *euro* 2025.gadam, 43,3 milj. *euro* 2026. gadam, 40,8 milj. *euro* 2027. gadam un 42,2 milj. *euro* 2028. gadam), kur 72% jeb **120 milj. *euro*** (30 milj. *euro* ik gadu) ir paredzēti pedagogu atalgojuma pieaugumam, tai skaitā pedagogu darba samaksai atbilstoši aktualizētajam skolēnu skaitam. Ar nodokļu politikas izmaiņām saistītā pasākuma (dotācija pašvaldībām autonomo funkciju veikšanai) finansēšanai iezīmēti resursi **484,5 milj. *euro*** apmērā, t.sk. 67,5 milj. *euro* 2025. gadam, 125,5 milj. *euro* 2026. gadam, 147,1 milj. *euro* 2027. gadam un 144,4 milj. *euro* 2028. gadam

2.3.2. Finanšu resursi vidēja termiņa budžeta prioritāro attīstības virzienu un citu prioritāro pasākumu īstenošanā

Kā jau ir minēts 2.3. sadaļas ievadā, ņemot vērā ierobežoto fiskālo telpu, papildus jau iepriekš piešķirtajam bāzes finansējumam, prioritāro pasākumu īstenošanai tiks izmantoti vairāki kompensējošie pasākumi, bet vairs netiek izmantoti finanšu līdzekļi ārpus fiskālās telpas.

2.24. tabulā ir atspoguļoti būtiskākie vispārējās valdības ieņēmumu pasākumi, par kuriem lēma MK budžeta sagatavošanas procesā³³, atsevišķi izdalot pasākumus vidēja termiņa budžeta politikas prioritārā attīstības virziena “Drošība” un citu prioritāro pasākumu finansēšanai, nodokļu politikas pārskatīšanas un izdevumu pārskatīšanas ietvaros pieņemtos lēmumus.

2.24. tabula. Ieņēmumu pasākumi, milj. euro

Pasākuma nosaukums	Detalizēts apraksts	Nodokļu veids	Ieņēmumu veids	2025	2026	2027	2028
Budžeta prioritātes							
Nenodokļi	Paaugstināt dividendes valsts kapitālsabiedrībām uz 70%	Nenodokļi	Diskrecionāri	1,0	4,1	4,3	4,4
	AS “Latvijas Loto” dividendes	Nenodokļi	Diskrecionāri	1,8	1,9	2,1	1,8
	AS “Latvenergo”	Nenodokļi	Diskrecionāri	18,3	1,3	1,3	1,3
	Ieņēmumu palielināšana no autoceļu lietošanas nodevas	Nenodokļi	Diskrecionāri	25,8	25,1	25,1	25,1
	Kopā nenodokļi			46,8	32,4	32,9	32,7
VSAOI	Atgriezeniskais efekts no atlīdzības politikas izmaiņām	VSAOI	Ne-diskrecionāri	12,4	12,4	12,4	12,4
PVN		PVN	Ne-diskrecionāri	10,3	10,3	10,3	10,3
UIN	Dividendes	UIN	Ne-diskrecionāri	4,4	1,8	1,9	1,9
	Solidaritātes iemaksa bankām	UIN	Diskrecionāri		-18,6	-21,3	
	Kopā UIN			4,4	-16,8	-19,4	1,9
Solidaritātes iemaksa	Solidaritātes iemaksa bankām	Solidaritātes iemaksa	Diskrecionāri	93,0	106,3	106,7	27,2
	EKS korekcija	EKS korekcija	Diskrecionāri	31,0	-5,9	2,1	-27,2
	Kopā solidaritātes iemaksa			124,0	100,4	108,8	0,0
Budžeta prioritātes kopā				197,9	138,7	145,0	57,3
Nodokļu politikas pārskatīšana							
Ar IIN saistītās izmaiņas	Neapliekamā minimuma palielināšana	IIN	Diskrecionāri	-449,9	-568,4	-616,8	-633,4
	IIN likmju un ienākumu sliekšņu izmaiņas	IIN	Diskrecionāri	352,9	409,7	430,6	451,8
	Pensionāra neapliekamā minimuma palielināšana	IIN	Diskrecionāri	-119,3	-128,9	-139,2	-150,3
	Papildus IIN likme 3% apmērā ienākumiem (dividendes, kapitāls) virs 200 000 euro gadā.	IIN	Diskrecionāri	0,0	13,0	13,0	13,0

³³ Informatīvais ziņojums “Par valsts budžeta likumprojektā iekļaujamiem prioritārajiem pasākumiem 2025., 2026., 2027. un 2028. gadam”, pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/4b64813a-3464-47ab-b910-33b059e7f284; informatīvais ziņojums “Par valsts pamatbudžeta un valsts speciālā budžeta bāzi un izdevumu pārskatīšanas rezultātiem 2025., 2026., 2027. un 2028. gadam”, pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/c1294df5-abd1-4808-9547-e49ad5494929#; informatīvais ziņojums “Par valsts budžeta ieņēmumu un nodokļu politikas pārskatīšanu 2025.-2027. gadā”, pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/efd239f3-9bcd-4b5c-ae73-60750ace3d9d

Pasākuma nosaukums	Detalizēts apraksts	Nodokļu veids	Ieņēmumu veids	2025	2026	2027	2028
	deklarējot gada ienākumus						
	Lauksaimnieku saņemtās atbalsta summas arī turpmāka neaplikšana ar IIN (šobrīd terminēts līdz 31.12.2024.)	IIN	Diskrecionāri	0,0	-23,1	-23,1	-23,1
	IIN atvieglojuma koplīgumiem paplašināšana	IIN	Diskrecionāri	-5,4	-5,4	-5,4	-5,4
	No IIN atbrīvojamās summas paaugstināšana darba devēja izmaksātajam bērnu pabalstam un bērna piedzimšanas pabalstam	IIN	Diskrecionāri	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8
	IIN attaisnoto izdevumu pieaugums par izglītības un ārstniecības izdevumiem, kā arī ziedojumiem dēļ IIN likmes pieauguma	IIN	Diskrecionāri	0,0	-8,3	-8,4	-8,5
	Pārejot uz 25,5% pamatlīkmi, tiek izlīdzināta IIN likmes pārējiem ienākumiem, kuriem šobrīd ir 20%	IIN	Diskrecionāri	17,0	21,8	22,8	24,0
	Mīnimālās algas palielināšana	IIN	Ne-diskrecionāri	6,0	9,2	11,9	14,2
	IIN EKS korekcija	IIN	Ne-diskrecionāri	-25,7	-3,5	-0,5	-0,3
	Kopā IIN			-225,2	-284,6	-315,8	-318,6
Izmaiņas VSAOI	IIN atvieglojuma koplīgumiem paplašināšana	VSAOI	Diskrecionāri	-8,6	-8,6	-8,6	-8,6
	No IIN atbrīvojamās summas paaugstināšana darba devēja izmaksātajam bērnu pabalstam un bērna piedzimšanas pabalstam	VSAOI	Diskrecionāri	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2
	1% pārnese no fondētās pensiju shēmas uz pirmo līmeni (pēc uzkrājuma principa)	VSAOI	Diskrecionāri	156,3	165,0	173,7	181,8
	Mīnimālās algas palielināšana		Ne-diskrecionāri	9,8	16,0	21,5	26,4
	Kopā VSAOI			156,3	171,2	185,4	198,4
PVN likmju izmaiņas	AN likmju pakāpeniska paaugstināšana degvielai, ietverot akcīzes nodokli CO ₂ komponenti	PVN	Diskrecionāri	5,7	10,8	2,1	0,0
	AN likmju pakāpeniska paaugstināšana degvielai, dabasgāzei un naftas gāzēm, ko izmanto par kurināmo	PVN	Diskrecionāri	0,9	1,7	2,5	2,5
	AN paaugstināšana tabakas izstrādājumiem un pēc izmantošanas mērķa līdzīgiem produktiem	PVN	Diskrecionāri			2,2	1,7
	PVN likmes 12 % apmērā Latvijai raksturīgajiem svaigiem augļiem, ogām un	PVN	Diskrecionāri	-17,1	-19,1	-23,4	-24,0

Pasākuma nosaukums	Detalizēts apraksts	Nodokļu veids	Ieņēmumu veids	2025	2026	2027	2028
	dārzeņiem piemērošana arī turpmāk līdz nākamajam izvērtēšanas periodam						
	Mīnīmālās algas palielināšana	PVN	Ne-diskrecionāri	2,6	4,6	6,3	7,8
	Atgriezeniskais efekts no nodokļu politikas pārskatīšanas	PVN	Ne-diskrecionāri	25,2	33,5	38,0	38,7
	Kopā PVN			17,4	31,6	29,1	28,0
AN likmju izmaiņas	AN likmju pakāpeniska paaugstināšana degvielai, ietverot akcīzes nodokli CO ₂ komponenti	AN	Diskrecionāri	27,3	51,7	4,8	0,0
	AN likmju pakāpeniska paaugstināšana degvielai, dabasgāzei un naftas gāzēm, ko izmanto par kurināmo	AN	Diskrecionāri	4,4	7,9	11,7	12,1
	AN atbrīvojuma atcelšana naftas produktiem, kurus izmanto elektroenerģijas ražošanā un koģenerācijā	AN	Diskrecionāri	0,2	0,3	0,4	0,5
	AN paaugstināšana tabakas izstrādājumiem un pēc izmantošanas mērķa līdzīgiem produktiem	AN	Diskrecionāri			10,6	8,1
	Kopā AN			31,9	59,9	34,6	26,7
DRN likmes palielināšana akmeņoglēm, koksam un lignītam (brūnoglēm)	DRN likmes palielināšana akmeņoglēm, koksam un lignītam (brūnoglēm)	DRN	Diskrecionāri	0,3	0,3	0,4	0,4
TEN likmju palielināšana un izmaiņas samaksas termiņā	TEN likmju palielināšana un izmaiņas samaksas termiņā	TEN	Diskrecionāri	11,4	12,0	12,7	13,3
UVTN likmju palielināšana	UVTN likmju palielināšana	UVTN	Diskrecionāri			2,7	2,8
IAN likmju palielināšana	Izložu nodokļa likmes palielināšana	IAN	Diskrecionāri	2,5	2,7	2,9	2,9
	Azartspēļu nodokļa likmes palielināšana	IAN	Diskrecionāri			9,5	9,5
	Kopā IAN			2,5	2,7	12,4	12,4
Nenodokļi	Ieņēmumi no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu realizācijas	Nenodokļi	Ne-diskrecionāri	30,0	30,0	30,0	30,0
Nodokļu politikas pārskatīšana kopā				24,6	23,1	-11,2	-9,5
Izdevumu pārskatīšana							
Nenodokļi	Ieņēmumu palielināšana no dividenžu maksājumiem, AS "Latvijas valsts meži"	Nenodokļi	Diskrecionāri	46,3			
	Dažādu nodevu pārskatīšana	Nenodokļi	Diskrecionāri	8,5	8,8	8,8	8,8
	Kopā nenodokļi			54,8	8,8	8,8	8,8
IIN	Ēnu ekonomikas apkarošana	IIN	Ne-diskrecionāri	1,3	5,6	7,3	7,3
VSAOI		VSAOI	Ne-diskrecionāri	1,2	1,2	1,2	1,2
PVN		PVN	Ne-diskrecionāri	3,0	8,4	8,2	8,2

Pasākuma nosaukums	Detalizēts apraksts	Nodokļu veids	Ieņēmumu veids	2025	2026	2027	2028
AN		AN	Ne-diskrecionāri	1,0	1,0	1,2	1,2
Izdevumu pārskatīšana kopā				61,3	25,0	26,7	26,7
Citi pasākumi, tostarp citas EKS korekcijas	citi	citi	Ne-diskrecionāri	12,0	5,0	6,7	8,2
Likuma "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" virzības gaitā atbalstītie pasākumi							
PVN	Akcīzes nodokļa starpproduktiem ar alkohola saturu līdz 15 tilp.% un starpproduktiem ar alkohola saturu no 15-22 tilp.% straujāka paaugstināšana 2025., 2026. un 2027. gadā	PVN	Diskrecionāri	0,3	0,6	0,6	
	AN paaugstināšana bezalkoholiskajiem dzērieniem ar cukura saturu līdz 8 g uz 100 ml	PVN	Diskrecionāri	0,3	0,1	0,0	
AN	Akcīzes nodokļa starpproduktiem ar alkohola saturu līdz 15 tilp.% un starpproduktiem ar alkohola saturu no 15-22 tilp.% straujāka paaugstināšana 2025., 2026. un 2027. gadā	AN	Diskrecionāri	1,4	2,7	2,8	
	AN paaugstināšana bezalkoholiskajiem dzērieniem ar cukura saturu līdz 8 g uz 100 ml	AN	Diskrecionāri	1,3	0,2	0,1	
Nenodokļi	Izmaiņas dividenžu maksājumos, AS "Latvenergo" (informatīvais ziņojums Pasākumi elektroenerģijas tirgus attīstībai)	Nenodokļi	Diskrecionāri	36,4		-6,6	
	Izmaiņas dividenžu maksājumos, AS "AST" (informatīvais ziņojums Pasākumi elektroenerģijas tirgus attīstībai)	Nenodokļi	Diskrecionāri			6,8	
	Ieņēmumu palielināšana no dividenžu maksājumiem, AS LVRTC	Nenodokļi	Diskrecionāri	1,5	1,8		
Likuma "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" virzības gaitā atbalstītie pasākumi kopā				41,2	5,4	3,7	0,0
Ieņēmumu pasākumi kopā				351,4	206,0	179,2	86,2

MK lēmumi par finansējuma palielinājumu vidēja termiņa prioritārajam virzienam ir apkopoti 2.25. tabulā. Tabula papildināta arī ar izdevumu pasākumiem, kas pilnībā kompensēti (fiskāli neitrāliem), atsevišķi izdalīti arī nodokļu politikas pārskatīšanas un izdevumu pārskatīšanas ietvaros pieņemtie lēmumi.

2.25. tabula. Izdevumu pasākumi, milj. euro

Pasākuma nosaukums	2025	2026	2027	2028
	milj. euro			
Prioritārie pasākumi				
Ar valsts drošību saistītie prioritārie pasākumi	269,3	206,1	240,8	148,2
Valsts drošības dienesta darbības prioritāro jomu stiprināšana	5,1	10,3	10,0	10,1
Satversmes aizsardzības biroja darbības nodrošināšana	5,0	4,5	4,6	3,7
Krīzes vadības centra kapacitātes nodrošināšana (Valsts kanceleja)	1,0	1,0	1,0	1,1
Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta pamatfunkciju stiprināšana, tai skaitā gatavībai ārkārtas gadījumos	2,6	2,5	2,5	2,5
Latvijas Republikas pastāvīgās pārstāvniecības ANO, Ņujorkā darbības nepārtrauktības nodrošināšana	0,5	0,4	0,4	0,4
Kiberdrošības stiprināšana (horizontāli; no ES fondiem)	12,5	11,4	8,9	8,7
Atbalsts Ukrainai (atbilstoši noslēgtajam līgumam par militāro atbalstu)	50,0	0,0	0,0	0,0
Militārā poligona "Sēlija" piekļuves ceļa uzlabošana un vienības tilta Daugavpilī pārbūve mobilitātes uzlabošanai (no ES fondiem)	2,3	9,0	10,0	0,0
Municijas krājumu papildināšana un individuālā ekipējuma nodrošināšana	23,0	72,2	61,1	27,6
Papildu radaru iegāde vēja parku attīstībai	15,0	15,0	18,0	0,0
Radaru iegādes EKS korekcija)	-15,0	-15,0	30,0	
Iekšlietu dienestu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm, kā arī Valsts ieņēmumu dienesta Nodokļu un muitas policijas pārvaldes atalgojuma palielināšana par 10% un jaunās piemaksas ieviešana par darbu dienestā (IeM, TM un VID)	90,1	90,1	90,1	90,1
Pastiprināta robežapsardzības sistēmas darbības režīma pagarināšana (74.resors)	4,8	0,0	0,0	0,0
Valsts materiālo rezervju iegāde, atjaunināšana un uzturēšana (horizontāli IeM, FM, SM, LM, TM, VM)	4,3	3,1	2,8	2,6
Pasākumu plāna atbalsta sniegšanai Ukrainas civiliedzīvotājiem Latvijas Republikā 2025. gadam īstenošana (74. resors)	65,0	0,0	0,0	0,0
Apcietināto un notiesāto personu konvojēšanas funkcijas pārņemšana no Valsts policijas uz TM	3,2	1,5	1,3	1,3
Fiskāli neitrāli pasākumi	44,3	24,2	24,5	24,2
SM izdevumi, finansēti no autoceļu lietošanas nodevas	23,8	23,1	23,1	23,1
Ekonomikas un Zemkopības ministrijas pasākumu (finansēti no AS "Latvenergo" dividendēm)	18,3	1,7	1,7	1,7
Pabalstu pārskatīšana	-11,8	-32,9	-38,4	-43,8
74. resora korekcija			-11,6	-22,2
Pensiju indeksācija, sociālā rehabilitācija un citi	11,8	32,9	50,0	66,1
Kopbudžeta izdevumu pārskatīšana	-20,0	-20,0	-20,0	-20,0
74. resora 20. programma "Veselības aprūpes pasākumu īstenošana"	-1,6			
Kompensējamie medikamenti un laboratoriskā pieredze onkoloģijas jomā	21,6	20,0	20,0	20,0
Atbalsts kultūras pieminekļu atjaunošanas darbiem (AS "Latvijas Loto" dividendes)	2,3	2,4	2,7	2,3
74. resora korekcija	-2,9	-2,9	-2,9	-2,9
Profesionālās izglītības bāzes finansējuma pārskatīšana	2,9			
Finansējums neatkarīgajām iestādēm	3,6	4,7	1,8	1,8
Satversmes tiesas sprieduma un likumu izpildes nodrošināšanai	37,0	38,6	38,9	40,3
Kopā izdevumu pasākumi	354,2	273,6	306,1	214,5
Kompensējošie izdevumu pasākumi	-148,1	146,0	151,0	220,5
Mēnešalgas pieauguma ierobežošana vēlētajām amatpersonām un Saeimas ieceltām amatpersonām (bāzes izdevumu samazināšana ministriņām, citām centrālām valsts iestādēm un neatkarīgajām institūcijām)	-2,6	-2,7	-2,7	-2,7
Horizontāla ministriju un citu centrālo iestāžu izdevumu samazināšana (aprēķinā izmantots preču un pakalpojumu % samazinājums (11% uz 50 milj. euro))	-50,0	-50,0	-50,0	-50,0
Pamatfunkciju izdevumu pārplānošana uz ES fondu līdzekļiem	-14,7	-20,4	-18,9	-8,7
Pieklasificēto kapitālsabiedrību ietekmes pārvērtēšana	-21,9	0,4	-1,7	-7,2
74. resora korekcija	12,7	-9,4	-5,2	-70,5
Speciālā budžeta izdevumu pārskatīšana	-15,9	-0,1	0,0	0,0
Kopbudžeta izdevumu pārskatīšana	-35,4	-43,9	-52,5	-61,5
Partiju finansējuma iesaldēšana	-0,4	0,0	0,0	0,0
Iemaksas ES budžetā	-20,0	-20,0	-20,0	-20,0
Prioritārie un fiskāli neitrālie pasākumi kopā	206,1	127,6	155,2	-6,0
Nodokļu politikas pārskatīšana				
Minimālā darba alga paaugstināšana	1,3	3,5	5,9	8,5
Strādājošo vecāku pabalsts	7,7			
Nodokļu politikas pārskatīšana kopā	9,0	3,5	5,9	8,5
Izdevumu pārskatīšana				

Pasākuma nosaukums	2025	2026	2027	2028
	milj. euro			
Valsts atbalsts lauksaimniecībai un lauku attīstībai (finansēts no AS "Latvijas meži" dividendēm)	46,3			
FM un VID resora izdevumi (finansēti no ieņēmumiem no ēnu apkarošanas)	6,5	16,2	17,9	17,9
Citi izdevumi (finansēti no nodevām)	8,5	8,8	8,8	8,8
Izdevumu pārskatīšana kopā	61,3	25,0	26,7	26,7
Citi pasākumi	9,7	10,7	6,0	4,8
Likuma "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" virzības gaitā atbalstītie pasākumi				
Pasākumi elektroenerģijas tirgus attīstībai	58,6	9,4	9,1	
Nomas maksas izdevumu sgšanai		0,5	0,5	
Eiropas Savienības prasībām atbilstošu pasu, elektronisko identifikācijas karšu un uzturēšanās atļauju izsniegšana	1,5			
Finansējumu fizisko personu identitātes nodrošināšanai elektroniskā vidē un kvalificēta elektroniskā paraksta platformas un risinājumu uzturēšanai		1,8		
Citi pasākumi, tostarp EKS korekcijas	-7,8	-6,5	-4,8	
Likuma "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" virzības gaitā atbalstītie pasākumi	52,3	5,2	4,7	
Izdevumu pasākumi kopā	338,3	172,1	198,5	34,0

Diskrecionāro politikas lēmumu ietekme uz publisko finanšu ilgtermiņa stabilitāti

Saskaņā ar FDL fiskālās politikas īstenošanā tiek ievērots ilgtspējīgas fiskālās politikas princips – fiskālās politikas mērķis ir nodrošināt, lai vispārējās valdības parāda apjoms neuzliek nesamērīgu slogu ekonomikai, bet veicina tās attīstību ilgtermiņā. Savukārt, saskaņā ar Direktīvas 2011/85/ES 9. panta otrā punkta d) apakšpunktu, dalībvalstīm ir jāveic izvērtējums par to, kā paredzētie politikas lēmumi, ņemot vērā to tiešu ilgtermiņa ietekmi uz vispārējās valdības finansēm, varētu iespaidot publisko finanšu ilgtermiņa stabilitāti.

Līdz ar to šajā sadaļā tiek veikts ilgtspējas novērtējums MK pieņemtajiem lēmumiem, analizējot vai jauno politikas pasākumu tiešā ietekme nerada riskus publisko finanšu ilgtermiņa stabilitātei.

Analizēti tiek tikai tādi MK pieņemtie politikas pasākumi, kam ir tieša negatīva ietekme uz vispārējās valdības budžeta bilanci, proti, ieņēmumus samazinoši pasākumi un izdevumus palielinoši pasākumi. Tāpat tiek pieņemts, ka ilgtermiņa ietekme ir tikai tādiem pasākumiem, kam ir bāzes efekts uz turpmākajiem gadiem. Ja politikas pasākums ir ar bāzes efektu, kam fiskālās ietekmes apmērs nominālā izteiksmē ir laikā nemainīgs, politikas pasākums nerada draudus ilgtermiņa publisko finanšu stabilitātei, jo pie augoša reālā iekšzemes kopprodukta un cenu līmeņa pieauguma, politikas pasākuma tiešā fiskālā ietekme procentos pret IKP laikā samazinās. Attiecīgi kritērijs tam, vai jaunā politikas prioritāte rada riskus publisko finanšu ilgtspējai, ir pieņemtā politikas pasākuma fiskālās ietekmes pret IKP dinamika.

Izvērtējot šī vidēja termiņa budžeta ietvara izstrādes laikā pieņemtos MK lēmumus, tika secināts, ka nav pieņemti tādi pasākumi, kuri rada risku publisko finanšu ilgtspējai, jo MK pieņēma lēmumu par pasākumiem ievērojot noteiktos fiskālos mērķus un pasākumu apmērs nominālā izteiksmē laikā ir nemainīgs.

2.4. Pašvaldību finanšu izlīdzināšana

Valsts budžetā 2025. gadam ir plānots finansējums pašvaldībām 106,53 milj. euro apmērā, kas paredzēts Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas likuma normu izpildei, t.sk.:

1. dotācija pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondam 50,63 milj. euro apmērā;
2. budžeta dotācija 52,80 milj. euro apmērā, kura integrēta pašvaldību finanšu

- izlīdzināšanas sistēmā pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa sadales principiem;
3. dotācija pašvaldībām 0,60 milj. *euro* apmērā par iemītniekiem veco ļaužu pansionātos un centros, kuri tajos ievietoti līdz 1998. gada 1. janvārim;
 4. dotācija 2,5 milj. *euro* apmērā ES ārējās robežas pašvaldībām drošības stiprināšanai.

Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas aprēķins tiek veikts atbilstoši Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas likumam, kas nodrošina līdzvērtīgas iespējas pašvaldību autonomo funkciju realizācijai, kā arī, pārdomāti pārdalot līdzekļus, veicina pašvaldību ieinteresētību savas administratīvās teritorijas attīstībā. Visi pašvaldību finanšu izlīdzināšanas aprēķinā izmantojamie rādītāji ir publiski pieejami, attiecīgi ikviena pašvaldība var aprēķināt potenciālos pašvaldību finanšu izlīdzināšanas rezultātus, tādējādi prognozējot savus ieņēmumus.

2025. gada pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda ieņēmumi tiek plānoti 246,16 milj. *euro*. Tos veido valsts budžeta dotācija 50,63 milj. *euro* un pašvaldību iemaksas – 195,53 milj. *euro*.

Atbilstoši aprēķinam ir paredzēts, ka iemaksas pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondā veiks 9 pašvaldības, bet dotāciju saņems 34 pašvaldības. Lielākie iemaksu veicēji pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondā, rēķinot procentuāli no pašvaldību vērtētajiem ieņēmumiem, ir Mārupes novads – 23,03%, Ādažu novads – 16,44%, Ropažu novads – 15,18%. Rīgas valstspilsētas iemaksas būs lielākās pēc kopējo iemaksu apjoma – 138,64 milj. *euro*, kas procentuāli no Rīgas valstspilsētas pašvaldības vērtētajiem ieņēmumiem ir 14,00%.

Valsts budžeta dotācija 2,5 milj. *euro* apmērā tiek piešķirta ES ārējās robežas piecām pašvaldībām drošības stiprināšanai. Finansējums tiek sadalīts proporcionāli katras pašvaldības ārējās robežas kilometru garumam, tai skaitā:

- Augšdaugavas novadam – 220 537 *euro*;
- Alūksnes novadam – 319 137 *euro*;
- Balvu novadam – 484 247 *euro*;
- Krāslavas novadam – 653 442 *euro*;
- Ludzas novadam – 822 637 *euro*.

2.5. Informācija par ministriju padotībā esošām no valsts budžeta daļēji finansētām atvasinātām publiskām personām un budžeta nefinansētām iestādēm

Tabulā Nr. 2.26. apkopota ministriju iesniegtā informācija par to padotībā esošām no valsts budžeta daļēji finansētām atvasinātām publiskām personām 2025. gadā un tabulā Nr. 2.27. apkopota ministriju iesniegtā informācija par padotībā esošām budžeta nefinansētām iestādēm 2025. gadā.

2.26. tabula. 2025. gadā ministriju padotībā esošās valsts budžeta daļēji finansētās atvasinātās publiskās personas

Nr.p.k.	Valsts budžeta daļēji finansētas atvasinātas publiskas personas nosaukums
Izglītības un zinātnes ministrija	
1.	Augstākās izglītības padome
2.	Banku augstskola
3.	Daugavpils Universitāte
4.	Latvijas Universitāte
5.	Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija
6.	Rīgas Tehniskā universitāte
7.	Ventspils Augstskola
8.	Vidzemes Augstskola

Nr.p.k.	Valsts budžeta daļēji finansētas atvasinātas publiskas personas nosaukums
9.	Latvijas Zinātņu akadēmija
10.	Latvijas Organiskās sintēzes institūts
11.	Latvijas Valsts koksnes ķīmijas institūts
12.	Fizikālās enerģētikas institūts
13.	Latvijas Biomedicīnas pētījumu un studiju centrs
14.	Elektronikas un datorzinātņu institūts
Zemkopības ministrija	
15.	LBTU Agroresursu un ekonomikas institūts
16.	Valsts zinātniskais institūts "Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts BIOR"
17.	LBTU Dārzkopības institūts
18.	Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte
19.	Latvijas Valsts mežzinātnes institūts "Silava"
20.	LVMI Silava un LBTU Valsts zinātniskās izpētes mežu apsaimniekošanas aģentūra "Meža pētīšanas stacija"
Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija	
21.	Zemgales plānošanas reģions
22.	Vidzemes plānošanas reģions
23.	Kurzemes plānošanas reģions
24.	Rīgas plānošanas reģions
25.	Latgales plānošanas reģions
Kultūras ministrija	
26.	Latvijas Mākslas akadēmija
27.	J.Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija
28.	Latvijas Kultūras akadēmija
29.	UNESCO Latvijas Nacionālā komisija
30.	Rundāles pils muzejs
Veselības ministrija	
31.	Rīgas Stradiņa universitāte

2.27. tabula. 2025. gadā ministriju padotībā esošās budžeta nefinansētās iestādes

Nr.p.k.	Budžeta nefinansētās iestādes nosaukums
Satiksmes ministrija	
1.	Valsts dzelzceļa tehniskā inspekcija
2.	Valsts dzelzceļa administrācija
3.	Transporta nelaimes gadījumu un incidentu izmeklēšanas birojs
4.	Valsts aģentūra "Civīlās aviācijas aģentūra"
Tieslietu ministrija	
5.	Latvijas Republikas Patentu valde
Veselības ministrija	
6.	Zāļu valsts aģentūra

3. Ieņēmumu, nodokļu atvieglojumu (atlaižu) un nodokļu parādu summas analīze

3.1. Nodokļu politikas aktualitātes

Turpmāko gadu nodokļu politikas izmaiņas nosaka šogad MK izskatītie informatīvie ziņojumi – 2024. gada 20. augusta informatīvais ziņojums “Par valsts pamatbudžeta un valsts speciālā budžeta bāzi un izdevumu pārskatīšanas rezultātiem 2025., 2026., 2027. un 2028. gadam”, 2024. gada 19. septembra informatīvais ziņojums “Par valsts budžeta ieņēmumu un nodokļu politikas pārskatīšanu 2025.–2027. gadā” un 2024. gada 19. septembra informatīvais ziņojums “Par valsts budžeta likumprojektā iekļaujamiem prioritārajiem pasākumiem 2025., 2026., 2027. un 2028. gadam”, kā arī likuma “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” virzības gaitā atbalstītie priekšlikumi. Būtiskākās nodokļu politikas izmaiņas ir ietvertas informatīvajā ziņojumā “Par valsts budžeta ieņēmumu un nodokļu politikas pārskatīšanu 2025.–2027. gadā”, kas tika izstrādāts kopā ar valdības sociālajiem un sadarbības partneriem.

Plānots, ka ar 2025. gadu spēkā stāsies nodokļu izmaiņas, no kurām būtiskākās ir darbaspēka nodokļos - IIN neapliekamā minimuma, likmju un ienākumu sliekšņu izmaiņas, dažādu atvieglojumu paplašināšana, kā arī sadalījuma proporcijas maiņu starp valsts un pašvaldību budžetiem. Kā kompensējošie pasākumi plānota solidaritātes iemaksa bankām, akcīzes nodokļa pakāpeniska paaugstināšana vairākām produktu kategorijām, TEN likmju indeksēšana visiem transportlīdzekļiem u.c. izmaiņas. Bez tam, tiek saglabāta PVN likme 12% apmērā Pievienotās vērtības nodokļa likuma pielikumā minētajiem svaigiem augļiem, ogām un dārzeņiem. Detalizētāk izmaiņas atspoguļotas 3.1. tabulā.

3.1. tabula. Pasākumi, kas ietekmē nodokļu un valsts pamatbudžeta nenodokļu ieņēmumus no 2025. gada, milj. euro (pēc naudas plūsmas)

Pasākums	Ieņēmumu veids	2025	2026	2027
Informatīvajā ziņojumā “Par valsts pamatbudžeta un valsts speciālā budžeta bāzi un izdevumu pārskatīšanas rezultātiem 2025., 2026., 2027. un 2028. gadam” ietvertie pasākumi				
Ieņēmumu palielināšana no VID darbības - ēnu ekonomikas ierobežošanas plāns un nodokļu administrēšanas uzlabošanas pasākums	Kopā, t.sk.:	6,5	16,2	17,9
	PVN	3,0	8,4	8,2
	VSAOI ¹	1,2	1,2	1,2
	IIN	1,3	5,6	7,3
	Akcīzes nodoklis	1,0	1,0	1,2
Atgriezeniskais efekts no atlīdzības politikas izmaiņām (IeM pabalsts/piemaksa)	Kopā, t.sk.:	22,7	22,7	22,7
	VSAOI	12,4	12,4	12,4
	PVN	10,3	10,3	10,3
Ieņēmumu palielināšana no valsts nodevas par apvienošanās izvērtēšanu	Nenodokļi	0,004	0,004	0,004
Akciju sabiedrības “Latvijas valsts meži” dividendžu maksājumu palielināšana 2025. gadā.	Nenodokļi	46,3	0,0	0,0
Ieņēmumu palielināšana no azartspēļu organizēšanas licences pārreģistrācijas nodevas	Nenodokļi	0,2	0,2	0,2
Ieņēmumu palielināšana no naudas sodiem, ko uzliek Valsts policija par pārkāpumiem	Nenodokļi	1,6	3,9	1,2

Pasākums	Ieņēmumu veids	2025	2026	2027
ceļu satiksmē, kas fiksēti ar komersanta tehniskajiem līdzekļiem				
Ieņēmumu palielināšana no nodevas par vīzas, uzturēšanās atļaujas vai ES pastāvīgā iedzīvotāja statusa LR pieprasīšanai nepieciešamo dokumentu izskatīšanu un ar to saistītajiem pakalpojumiem	Nenodokļi	2,1	2,1	2,1
Ziņojumā ietvertu pasākumu ietekme, kopā¹		79,2	45,0	44,0
Informatīvajā ziņojumā " Par valsts budžeta likumprojektā iekļaujamiem prioritārajiem pasākumiem 2025., 2026., 2027. un 2028. gadam " ietvertie pasākumi				
Solidaritātes iemaksa kredītiestādēm, kas tiek ieviesta kā terminēts pasākums (uz 3 gadiem)	Kopā, t.sk.:	93,0	87,7	85,4
	<i>Solidaritātes iemaksa</i>	93,0	106,3	106,7
	<i>UIN</i>		-18,6	-21,3
Ieņēmumu palielināšana no dividenžu maksājumiem, AS "Latvijas Loto"	Kopā, t.sk.:	2,3	2,4	2,7
	<i>Nenodokļi</i>	1,8	1,9	2,1
	<i>UIN</i>	0,5	0,5	0,5
Paaugstināt dividendes valsts kapitālsabiedrībām uz 70%	Kopā, t.sk.:	1,2	5,1	5,4
	<i>Nenodokļi</i>	1,0	4,1	4,3
	<i>UIN</i>	0,2	1,0	1,1
Ieņēmumu palielināšana no dividenžu maksājumiem, AS "Latvenergo"	Nenodokļi	18,3	1,7	1,7
Ieņēmumu palielināšana no autoceļu lietošanas nodevas	Nenodokļi	25,8	25,1	25,1
Ieņēmumu palielināšana no nodevas par pasu izsniegšanu	Nenodokļi	2,3	2,6	1,7
Ieņēmumu palielināšana no nodevas par personas apliecību izsniegšanu	Nenodokļi	1,5	1,5	2,4
Ieņēmumu palielināšana no nodevas par vīzas, uzturēšanās atļaujas vai ES pastāvīgā iedzīvotāja statusa LR pieprasīšanai nepieciešamo dokumentu izskatīšanu un ar to saistītajiem pakalpojumiem	Nenodokļi	1,5	1,5	1,5
Ieņēmumu palielināšana no nodevas par konsulāro amatpersonu sniegtajiem pakalpojumiem	Nenodokļi	1,0	1,0	1,0
Ziņojumā ietvertu pasākumu ietekme, kopā¹		146,8	128,5	126,8
Informatīvajā ziņojumā " Par valsts budžeta ieņēmumu un nodokļu politikas pārskatīšanu 2025.–2027. gadā " ietvertie pasākumi				
Neapliekamā minimuma izmaiņas (2025. gads 500 euro; 2026. gads 550 euro; 2027. gads 570 euro)	IIN	-449,9	-568,4	-616,8
IIN likmju un ienākumu sliekšņu izmaiņas (no 2025. gada ieviest divu pakāpju IIN likmes: 25,5% apmērā ienākumiem līdz VSAOI objekta maksimālajam apmēram – 8 775 euro mēnesī (105 300 euro gadā), 33% apmērā ienākumiem virs VSAOI objekta maksimālā apmēra 8 775 euro mēnesī (105 300 euro gadā))	IIN	352,9	409,7	430,6
Pensionāra neapliekamā minimuma paaugstināšana līdz 750 euro mēnesī	IIN	-119,3	-128,9	-139,2
PVN atgriezeniskais efekts no IIN izmaiņām	PVN	25,2	33,5	38,0

Pasākums	Ieņēmumu veids	2025	2026	2027
Papildu IIN likmes 3% apmērā ieviešana, kas tiks piemērota, iesniedzot gada ienākumu deklarāciju, kopējam gada ienākumu pārsniegumam virs 200 000 <i>euro</i> gadā.	IIN	0,0	13,0	13,0
1% pārnese no fondētās pensiju shēmas uz pirmo līmeni	VSAOI ¹	104,0	162,0	171,0
Lauksaimnieku saņemtās atbalsta summas arī turpmāka neaplikšana ar IIN (šobrīd likumā "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" terminēts līdz 31.12.2024.)	IIN	0,0	-23,1	-23,1
Paplašināts IIN atvieglojums maksājumiem, ko darba devējs veic atbilstoši noslēgtajiem koplīgumiem par ēdināšanas un ārstniecības izdevumiem, ar pārcelšanās, izmitināšanas un transporta izdevumiem	Kopā, t.sk.:	-14,0	-14,0	-14,0
	IIN	-5,4	-5,4	-5,4
	VSAOI ¹	-8,6	-8,6	-8,6
Palielināts ar IIN neaplicamais apmērs darba devēja izmaksātajam bērna piedzimšanas pabalstam un bērnu pabalstam līdz 500 <i>euro</i> , bet darba devēja dāvanām - līdz 100 <i>euro</i> taksācijas gadā	Kopā, t.sk.:	-1,9	-1,9	-1,9
	IIN	-0,8	-0,8	-0,8
	VSAOI ¹	-1,2	-1,2	-1,2
IIN attaisnoto izdevumu pieaugums par izglītības un ārstniecības izdevumiem, kā arī ziedojumiem dēļ IIN likmes pieauguma no 20% uz 25,5%	IIN	0,0	-8,3	-8,4
Nosakot IIN pamatlīkmi 25,5% apmērā, tiek izlīdzinātas IIN likmes pārējiem ienākumiem, kuriem šobrīd piemēro IIN likmi 20% apmērā	IIN	17,0	21,8	22,8
Minimālās algas palielināšana (2025. gadā 740 <i>euro</i> mēnesī, 2026. gadā – 780 <i>euro</i> mēnesī, 2027. gadā – 820 <i>euro</i> mēnesī, 2028. gadā – 860 <i>euro</i> mēnesī)	Kopā, t.sk.:	18,4	29,8	39,7
	IIN	6,0	9,2	11,9
	VSAOI ¹	9,8	16,0	21,5
	PVN	2,6	4,6	6,3
TEN likmju indeksēšana visiem transportlīdzekļiem (vidēji +10%) un TEN samaksas termiņa noteikšana	TEN	11,4	12,0	12,7
UVTN likmju palielināšana vidēji par 10%, sākot ar 2027.gadu	UVTN	0,0	0,0	2,7
Izložu nodokļa likmes palielināšana no 10% uz 15%, sākot ar 2025.gadu	Izložu un azartspēļu nodoklis	2,5	2,7	2,9
Azartspēļu nodokļa likmes palielinājums no 2027.gada par 20 pp	Izložu un azartspēļu nodoklis	0,0	0,0	9,5
PVN likmes 12% apmērā piemērošana Pievienotās vērtības nodokļa likuma pielikumā minētajiem svaigiem augļiem, ogām un dārzeņiem	PVN	-17,1	-19,1	-23,4
DRN likmes akmeņoglēm un koksam palielināšana (EK priekšlikums minimālais līmenis visiem fosilajiem kurināmajiem (pašreiz likme ir 0,76 par GJ): - 0,9 <i>euro</i> par GJ 2025.gadā; - 1,0 <i>euro</i> par GJ 2027.gadā.	DRN	0,3	0,3	0,4
	Kopā, t.sk.:	33,0	62,5	7,0

Pasākums	Ieņēmumu veids	2025	2026	2027
Akcīzes nodokļa likmju pakāpeniska paaugstināšana degvielai 2025. un 2026. gadā, ietverot akcīzes nodokli CO ₂ komponenti	<i>Akcīzes nodoklis</i>	27,3	51,7	4,8
	<i>PVN</i>	5,7	10,8	2,1
Akcīzes nodokļa likmju pakāpeniska paaugstināšana degvielai, dabasgāzei un naftas gāzēm, ko izmanto par kurināmo	Kopā, t.sk.:	5,3	9,6	14,2
	<i>Akcīzes nodoklis</i>	4,4	7,9	11,7
	<i>PVN</i>	0,9	1,7	2,5
Akcīzes nodokļa atbrīvojuma atcelšana naftas produktiem, kurus izmanto elektroenerģijas ražošanā un koģenerācijā	Akcīzes nodoklis	0,2	0,3	0,4
Akcīzes nodokļa alkoholiskajiem dzērieniem un alum paaugstināšana 2027. gadā	Kopā, t.sk.:	0,0	0,0	8,5
	<i>Akcīzes nodoklis</i>	0,0	0,0	7,0
	<i>PVN</i>	0,0	0,0	1,5
Akcīzes nodokļa paaugstināšana tabakas izstrādājumiem un pēc izmantošanas mērķa līdzīgiem produktiem 2027. gadā	Kopā, t.sk.:	0,0	0,0	12,8
	<i>Akcīzes nodoklis</i>	0,0	0,0	10,6
	<i>PVN</i>	0,0	0,0	2,2
Ieņēmumu no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu realizācijas precizēšana	Nenodokļi	30,0	30,0	30,0
Ziņojumā ietvertu pasākumu ietekme, kopā¹		-2,0	23,6	-10,7
Likuma "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" virzības gaitā atbalstītie priekšlikumi				
Akcīzes nodokļa starpproduktiem ar alkohola saturu līdz 15 tilp.% un starpproduktiem ar alkohola saturu no 15-22 tilp.% straujāka paaugstināšana 2025., 2026. un 2027. gadā	Kopā, t.sk.:	1,7	3,3	3,4
	<i>Akcīzes nodoklis</i>	1,4	2,7	2,8
	<i>PVN</i>	0,3	0,6	0,6
Akcīzes nodokļa bezalkoholiskajiem dzērieniem no 8 g (ieskaitot) uz 100 ml un enerģijas dzērieniem likmes paaugstināšana līdz 21 euro par 100 litriem jau ar 2025. gadu	Kopā, t.sk.:	1,6	0,26	0,09
	<i>Akcīzes nodoklis</i>	1,3	0,21	0,08
	<i>PVN</i>	0,3	0,05	0,01
Izmaiņas dividenžu maksājumus, AS "Latvenergo" (informatīvais ziņojums Pasākumi elektroenerģijas tirgus attīstībai)	Nenodokļi	36,4		-6,6
Izmaiņas dividenžu maksājumus, AS "AST" (informatīvais ziņojums Pasākumi elektroenerģijas tirgus attīstībai)	Nenodokļi			6,8
Ieņēmumu palielināšana no dividenžu maksājumiem, AS LVRTC	Nenodokļi	1,5	1,8	
Atbalstīto priekšlikumu ietekme, kopā		41,2	5,4	3,7
Visi pasākumi, kopā¹		265,3	202,5	163,9

¹ Neieskaitot iemaksas valsts fondēto pensiju shēmā.

3.2. Kopbudžeta nodokļu ieņēmumi

2024. gada 1. pusgadā kopbudžeta nodokļu ieņēmumi bija 6 615,5 milj. euro, kas, salīdzinot ar likumā "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam" noteikto plānu, ir par 29,5 milj. euro jeb 0,4% mazāk. To galvenokārt ietekmēja neizpilde PVN jomā, kas saistās ar būtisku cenu samazinājumu energoresursu nozarē. Tāpat

plānotos apmērus nesasniedza akcīzes nodoklis – galvenokārt pieprasījuma krituma rezultātā naftas produktu kategorijā. Savukārt darbaspēka nodokļi un UIN pārsniedza plānotos apmērus.

Salīdzinot ar 2023. gada 1. pusgadu, kopbudžeta nodokļu ieņēmumi tika iekasēti par 406,1 milj. *euro* jeb 6,5% vairāk, ko noteica darbaspēka nodokļu un UIN ieņēmumu būtiskais pieaugums. Darbaspēka nodokļu pieaugums saistāms ar augsto darba samaksas fonda pieauguma tempu gada sākumā. Savukārt UIN ieņēmumu pieaugums saistāms ar nodokļa piemaksas ieviešanu bankām.

Nodokļu ieņēmumu prognozes ir sagatavotas, pamatojoties uz vidēja termiņa makroekonomisko rādītāju prognozēm, kā arī, ņemot vērā 2024. gada pirmā pusgada izpildi, iepriekš pieņemtās izmaiņas normatīvajos aktos un likuma “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” izstrādes gaitā pieņemtos pasākumus.

Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” 2025. gadā kopbudžeta nodokļu ieņēmumi tiek plānoti 14 552,7 milj. *euro*, 2026. gadā 15 353,9 milj. *euro* un 2027. gadā 15 999,7 milj. *euro* apmērā (skat. 3.2. tabulu).

3.2. tabula. Kopbudžeta nodokļu ieņēmumi

	2024	2025	2026	2027
Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam”, milj. <i>euro</i>	13 703,7 ¹	14 552,7 ¹	15 353,9 ¹	15 999,7 ¹
<i>pret IKP, %</i>	32,7%	32,8%	32,8%	32,4%
Salīdzinājumā ar likumu “Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam”, milj. <i>euro</i>	-100,9	-37,0	-100,4	—
Salīdzinājumā ar likumu “Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam”, %	-0,7	-0,3	-0,6	—

¹ Prognoze

Informācija par prognozētajiem kopbudžeta nodokļu ieņēmumiem sadalījumā pa veidiem laika periodā no 2024. līdz 2027. gadam ir sniegta 3.3. tabulā.

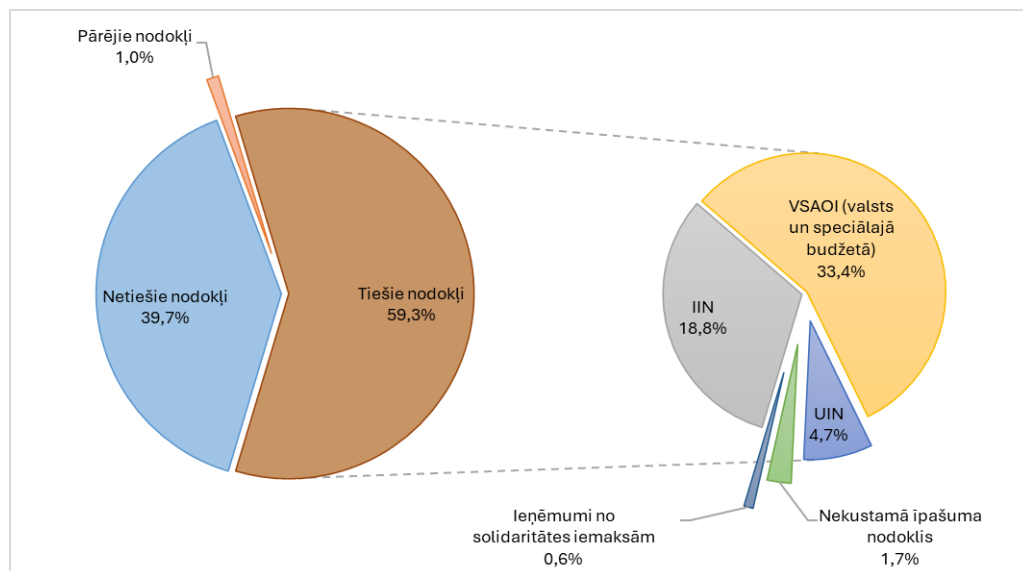
3.3. tabula. Kopbudžeta nodokļu ieņēmumi, milj. euro

	2024 ¹	2025 ¹	2026 ¹	2027 ¹
Tiešie nodokļi	8 181,4	8 623,7	9 110,9	9 524,4
IIN	2 771,0	2 735,9	2 844,5	2 972,0
VSAOI ²	4 471,5	4 862,9	5 228,6	5 504,4
UIN	700,0	690,7	687,9	695,3
Nekustamā īpašuma nodoklis	238,9	241,2	243,6	246,0
Ieņēmumi no solidaritātes iemaksām	0,0	93,0	106,3	106,7
Netiešie nodokļi	5 390,3	5 776,3	6 075,6	6 292,8
PVN	3 984,7	4 245,5	4 441,4	4 634,4
Akcīzes nodoklis	1 207,7	1 314,0	1 407,4	1 423,1
Transportlīdzekļu ekspluatācijas nodoklis	104,2	118,9	124,5	126,0
Uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodoklis	30,0	30,6	31,3	34,8
Muitas nodoklis	63,7	67,3	70,9	74,5
Pārējie nodokļi	132,0	152,7	167,4	182,5
Dabas resursu nodoklis	72,5	89,3	102,5	106,6
Izložu un azartspēļu nodoklis	54,4	58,2	59,6	70,5
Elektroenerģijas nodoklis	5,2	5,2	5,3	5,3

¹ Prognoze² Neieskaitot iemaksas valsts fondēto pensiju shēmā.**3.2.1. Tiešie nodokļi**

2024. gada 1. pusgadā tiešo nodokļu ieņēmumi bija 4 016,5 milj. *euro*, kas salīdzinot ar plānu, bija par 107,9 milj. *euro* jeb 2,8% vairāk, kur lielākās pārpildes bija darbaspēka nodokļu ieņēmumiem. Salīdzinot ar 2023. gada attiecīgo periodu, tiešo nodokļu ieņēmumi tika iekasēti par 481,5 milj. *euro* jeb 13,6% vairāk.

Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” tiek plānots, ka 2025. gadā tiešo nodokļu ieņēmumi veidos 59,3% no visiem kopbudžeta nodokļiem, kas ir par 0,4 pp mazāk nekā prognozēts 2024. gadam, pamatā IIN ieņēmumu samazinājuma dēļ. Informācija par tiešo nodokļu sadalījumu ir sniegta 3.1. attēlā.

3.1. att. Tiešo nodokļu sadalījums kopbudžeta nodokļu ieņēmumos 2025. gadā, %

2025. gadā tiešo nodokļu ieņēmumu īpatsvars IKP tiek prognozēts 19,4%, kas ir par 0,1 pp mazāk nekā 2024. gadā. Īpatsvara samazinājums vērojams IIN un UIN kategorijās.

Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” 2025. gadā tiešo nodokļu ieņēmumi tiek plānoti 8 623,7 milj. *euro*, 2026. gadā 9 110,9 milj. *euro* un 2027. gadā 9 524,4 milj. *euro* apmērā (skat. 3.4. tabulu).

3.4. tabula. Tiešo nodokļu ieņēmumi, milj. euro

	2024	2025	2026	2027
Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam", milj. euro	8 181,4	8 623,7	9 110,9	9 524,4
pret IKP, %	19,5%	19,4%	19,5%	19,3%
Salīdzinājumā ar likumu "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam", milj. euro	66,7	86,7	67,0	—
Salīdzinājumā ar likumu "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam", %	0,8	1,0	0,7	—

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

IIN ieņēmumus galvenokārt ietekmē tautsaimniecībā nodarbināto skaits, nodarbināto ienākumi, atvieglojumu apmērs, kā arī minimālā darba alga. Kopējie IIN ieņēmumi 2024. gada 1. pusgadā bija 1 227,0 milj. euro, par 134,8 milj. euro jeb 12,3% vairāk kā 2023. gada attiecīgajā periodā. Ieņēmumu pieaugums pret iepriekšējo gadu pamatā saistās ar darba samaksas fonda pieaugumu, vienlaikus samazinoties ietekmei no diferencētā neapliekamā minimuma piemērošanas, pieaugot darba ienākumiem augstākās atalgojuma kategorijās. Nodarbināto skaits pēc informācijas no darba devēju ziņojumiem ir nedaudz zem 2023. gada 1. pusgada līmeņa (samazinājums par 0,8%), bet ir vērojams darba samaksas fonda apmēra pieaugums par 9,3%. Savukārt pusgada plāns ir pārpildīts par 67,5 milj. euro jeb 5,8%, ko lielākoties ietekmēja straujāks darba algu pieaugums, nekā tika plānots (īpaši gada pirmajos mēnešos).

Pēc CSP datiem 2024. gada 2. ceturksnī strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa bija 1 671 euro jeb par 9,6% lielāka nekā 2023. gada 2. ceturksnī. Saskaņā ar NVA informāciju reģistrētā bezdarba līmenis 2024. gada jūnijā bija 5,1%, kas salīdzinājumā ar 2023. gada jūniņu ir par 0,4 pp mazāk. Pēc informācijas iesniegtajos darba devēju ziņojumos par VSAOI un IIN, 2024. gada jūnijā ienākumus virs valstī noteiktās minimālās darba algas saņēma 77,5% darba ņēmēju un to īpatsvars, salīdzinot ar 2023. gada jūniņu, ir palielinājies par 4,6 pp (2023. gadā minimālā darba alga bija 620 euro, bet 2024. gadā 700 euro mēnesī).

Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" 2025. gadā IIN ieņēmumi tiek plānoti 2 735,9 milj. euro, 2026. gadā 2 844,5 milj. euro un 2027. gadā 2 972,0 milj. euro apmērā (skat. 3.5. tabulu).

IIN ieņēmumu plānu vidējā termiņā ietekmēs prognozētais darba samaksas fonda pieauguma temps, 2024. gadā sagaidāmā izpilde, kā arī 3.1. sadaļā minētie pasākumi.

3.5. tabula. IIN ieņēmumi

	2024	2025	2026	2027
Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam", milj. euro	2 771,0 ¹	2 735,9	2 844,5	2 972,0
pret IKP, %	6,6%	6,2%	6,1%	6,0%
Salīdzinājumā ar likumu "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam", milj. euro	136,3	-70,0	-161,3	—
Salīdzinājumā ar likumu "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam", %	5,2	-2,5	-5,4	—

¹ Prognoze

Ar 2025. gadu tiek mainīts IIN sadalījums starp valsts un pašvaldību budžetiem no 25% un 75% uz 22% un 78%. Kopējā fiskālā ietekme ir neitrāla, mainoties vien ieņēmumiem starp valsts un pašvaldību budžetiem.

Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas³⁴

VSAOI galvenokārt ietekmē tautsaimniecībā nodarbināto skaits, nodarbināto ienākumi un minimālā darba alga. VSAOI ieņēmumi 2024. gada 1. pusgadā bija 2 183,0 milj. *euro*, par 228,1 milj. *euro* jeb 11,7% vairāk kā 2023. gada attiecīgajā periodā, palielinoties darba samaksas fondam. 2024. gada 1. pusgadā VSAOI valsts pamatbudžetā veselības finansēšanai bija 76,2 milj. *euro*, kas ir par 8,3 milj. *euro* jeb 12,3% vairāk nekā pērn.

2024. gada 1. pusgadā VSAOI plānu pārsniedza par 9,6 milj. *euro* jeb plāna izpilde bija 100,4 %, ko ietekmēja gada sākumā būtiski augstākais darba samaksas fonda pieauguma temps.

Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" 2025. gadā VSAOI ieņēmumi tiek plānoti 4 862,9 milj. *euro*, 2026. gadā 5 228,6 milj. *euro* un 2027. gadā 5 504,4 milj. *euro* apmērā (skat. 3.6. tabulu). VSAOI ieņēmumu plānu ietekmēs prognozētais darba samaksas fonda pieauguma temps, VSAOI griestu noteikšana 105 300 *euro* apmērā no 2025. gada, 2024. gadā sagaidāmā izpilde, kā arī 3.1. sadaļā minētie pasākumi.

3.6. tabula. VSAOI¹ ieņēmumi

	2024	2025	2026	2027
Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam", milj. <i>euro</i>	4 471,5 ²	4 862,9	5 228,6	5 504,4
pret IKP, %	10,7%	11,0%	11,2%	11,2%
Salīdzinājumā ar likumu "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam", milj. <i>euro</i>	-73,3	30,5	99,6	—
Salīdzinājumā ar likumu "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam", %	-1,6	0,6	1,9	—

¹ Neieskaitot iemaksas valsts fondēto pensiju shēmā.

² Prognoze

VSAOI pamatbudžetā veselības finansēšanai 2025. gadā tiek plānotas 165,8 milj. *euro* apmērā, 2026. gadā 176,5 milj. *euro* un 2027. gadā 185,7 milj. *euro*.

Uzņēmumu ienākuma nodoklis

UIN ieņēmumi 2024. gada 1. pusgadā bija 450,3 milj. *euro*, kas salīdzinājumā ar 2023. gada attiecīgo periodu ir palielinājušies par 118,4 milj. *euro* jeb par 35,7 %. Ieņēmumu palielinājums skaidrojams ar nodokļa piemaksas kredītiestādēm un patērētāju kredītēšanas pakalpojumu sniedzējiem ieviešanu. 2024. gada 1. pusgada plāns pārpildīts par 25,0 milj. *euro* jeb 5,9 %, kā iemeslu minot atsevišķu banku veikto peļņas sadali.

Kopš 2018. gada UIN piedzīvoja būtiskas pārmaiņas – nodoklis tiek maksāts peļņas sadales un tai pielīdzināmos gadījumos. 2024. gada 1. pusgadā visvairāk deklarētas dividendes vai dividendēm pielīdzinātas izmaksas 2 394,1 milj. *euro*, bet nosacīti sadalītā peļņa 53,2 milj. *euro* apmērā.

Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" 2025. gadā UIN ieņēmumi tiek plānoti 690,7 milj. *euro*, 2026. gadā 687,9 milj. *euro* un 2027. gadā 695,3 milj. *euro* apmērā (skat. 3.7. tabulu). UIN ieņēmumu plānu vidējā termiņā galvenokārt ietekmēs nodokļa apmēra par peļņas sadali pieauguma tendences, kredītiestāžu peļņas apmēri turpmākajos gados, 2024. gadā sagaidāmā izpilde, kā arī 3.1. sadaļā minētie pasākumi.

³⁴ Neieskaitot VSAOI fondēto pensiju shēmā.

3.7. tabula. UIN ieņēmumi

	2024	2025	2026	2027
Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam", milj. <i>euro</i>	700,0 ¹	690,7	687,9	695,3
<i>pret IKP, %</i>	1,7%	1,6%	1,5%	1,4%
Salīdzinājumā ar likumu "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam", milj. <i>euro</i>	2,2	31,7	20,9	—
Salīdzinājumā ar likumu "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam", %	0,3	4,8	3,1	—

¹ Prognoze**Nekustamā īpašuma nodoklis**

Nekustamā īpašuma nodokļa ieņēmumi 2024. gada 1. pusgadā bija 156,2 milj. *euro*, kas, salīdzinot ar plānoto, ir par 5,9 milj. *euro* jeb 3,9 % vairāk. Salīdzinot ar 2023. gada 1. pusgadu, nekustamā īpašuma nodoklis iekasēts par 0,1 milj. *euro* jeb 0,1% vairāk (t.sk., par mājokļiem par +1,2 milj. *euro*, par zemi par -1,1 milj. *euro*, bet par ēkām saglabājušies iepriekšējā gada līmenī).

Saskaņā ar Valsts zemes dienesta informāciju 2024. gadā kadastrālo vērtību kopsumma pieaugusi vien inženierbūvēm (par 4,9%), ēkām (t.sk. mājokļi) tā samazinājās par 6,1%, bet zemei – par 0,6%.

Lai arī kadastrālo vērtību bāze ir "iesaldēta", tās ir mainījušās, jo Kadastra informācijas sistēmā reģistrēti gan jauni nekustamā īpašuma objekti, gan veiktas izmaiņas objektu raksturojošos datos. Piemēram, zemei pašvaldība mainījusi lietošanas mērķi vai kadastrālās uzmērīšanas rezultātā mainījušies apgrūtinājumi vai pēc meža inventarizācijas noteikti citi meža zemes saimnieciskās darbības ierobežojumi u.tml.

Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" 2025. gadā nekustamā īpašuma nodokļa ieņēmumi tiek plānoti 241,2 milj. *euro*, 2026. gadā 243,6 milj. *euro* un 2027. gadā 246,0 milj. *euro* apmērā (skat. 3.8. tabulu). Nekustamā īpašuma nodokļa ieņēmumu plānā ņemta vērā 2024. gada sagaidāmā izpilde, pašvaldību prognozes un prognozētie nekustamā īpašuma nodokļa parādu maksājumi.

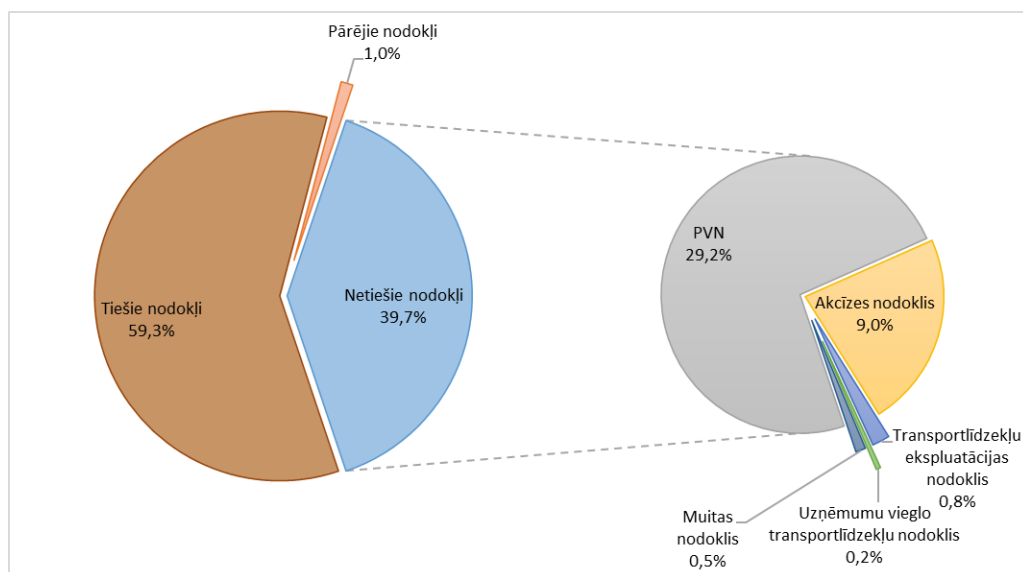
3.8. tabula. Nekustamā īpašuma nodokļa ieņēmumi

	2024	2025	2026	2027
Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam", milj. <i>euro</i>	238,9 ¹	241,2	243,6	246,0
<i>pret IKP, %</i>	0,57	0,54	0,52	0,50
Salīdzinājumā ar likumu "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam", milj. <i>euro</i>	+1,5	+1,5	+1,5	—
Salīdzinājumā ar likumu "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam", %	+0,6	+0,6	+0,6	—

¹ Prognoze**3.2.2. Netiešie nodokļi**

2024. gada 1. pusgadā netiešo nodokļu ieņēmumi bija 2 534,6 milj. *euro*, kas salīdzinot ar plānu, ir par 138,0 milj. *euro* jeb 5,2% mazāk, kur lielākā neizpilde bija PVN ieņēmumiem. Salīdzinot ar 2023. gada attiecīgo periodu, netiešie nodokļi tika iekasēti par 81,5 milj. *euro* jeb 3,1% mazāk.

Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" tiek plānots, ka 2025. gadā netiešo nodokļu ieņēmumi veidos 39,7% no visiem kopbudžeta nodokļiem, kas ir par 0,4 pp vairāk nekā 2024. gadā, pieaugot akcīzes nodokļa un TEN īpatsvaram. Informācija par tiešo nodokļu sadalījumu ir sniegta 3.2. attēlā.

3.2. att. Netiešo nodokļu sadalījums kopbudžeta nodokļu ieņēmumos 2025. gadā, %

2025. gadā netiešo nodokļu ieņēmumu īpatsvars IKP tiek prognozēts 13,0%, kas ir par 0,1 pp vairāk nekā 2024. gadā.

Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” 2025. gadā netiešo nodokļu ieņēmumi tiek plānoti 5 776,3 milj. euro, 2026. gadā 6 075,6 milj. euro un 2027. gadā 6 292,8 milj. euro apmērā (skat. 3.9. tabulu).

3.9. tabula. Netiešo nodokļu ieņēmumi, milj. euro

	2024	2025	2026	2027
Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam”, milj. euro	5 390,3 ¹	5 776,3	6 075,6	6 292,8
pret IKP, %	12,9%	13,0%	13,0%	12,8%
Salīdzinājumā ar likumu “Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam”, milj. euro	-168,4	-131,6	-176,3	—
Salīdzinājumā ar likumu “Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam”, %	-3,0	-2,2	-2,8	—

¹ Prognoze

Pievienotās vērtības nodoklis

PVN ir patēriņa nodoklis, ko faktiski maksā gala patērētājs, iegādājoties preces vai saņemot pakalpojumus, un ir lielākais valsts pamatbudžeta nodokļu ieņēmumu avots (2023. gadā PVN neto ieņēmumi veidoja 30,7% no valsts kopbudžeta nodokļu ieņēmumiem jeb 3 879,5 milj. euro).

PVN neto ieņēmumi 2024. gada 1. pusgadā bija 1 856,4 milj. euro, kas ir par 90,2 milj. euro jeb 4,5% mazāk nekā pērnā gada attiecīgajā periodā. PVN neto ieņēmumi 2024. gada 1. pusgadā bija par 112,8 milj. euro jeb par 5,7% mazāki nekā iepriekš tika plānots. PVN ieņēmumu neizpilde saistīta galvenokārt ar zemākām cenām un vājāku iekšzemes pieprasījuma attīstību nekā iepriekš tika prognozēts.

Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” PVN neto ieņēmumi tiek prognozēti šādos apmēros: 2025. gadā – 4 245,5 milj. euro, 2026. gadā – 4 441,4 milj. euro un 2027. gadā – 4 634,4 milj. euro (skat. 3.10. tabulu). PVN neto ieņēmumu prognozi vidējā termiņā galvenokārt nosaka prognozētā galapatēriņa izdevumu dinamika faktiskajās cenās un prognozētie 2024. gada PVN neto ieņēmumi, kā arī 3.1. sadaļā minētie pasākumi.

3.10. tabula. PVN neto ieņēmumi

	2024	2025	2026	2027
Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam", milj. <i>euro</i>	3 984,7 ¹	4 245,5	4 441,4	4 634,4
<i>pret IKP, %</i>	9,5	9,6	9,5	9,4
Salīdzinājumā ar likumu "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam", milj. <i>euro</i>	-112,0	-123,8	-191,6	—
Salīdzinājumā ar likumu "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam", %	-2,7	-2,8	-4,1	—

¹ Prognoze**Akcīzes nodoklis**

2024. gada 1. pusgadā kopējie akcīzes nodokļa ieņēmumi bija 578,3 milj. *euro*. Salīdzinājumā ar 2023. gada 1. pusgadu akcīzes nodokļa ieņēmumi palielinājās par 5,8 milj. *euro* jeb 1,0%, savukārt, salīdzinot ar plānoto, tika iekasēts par 21,9 milj. *euro* jeb 3,6% mazāk, ko noteica akcīzes nodokļa plāna neizpilde naftas produktiem (- 20,5 milj. *euro* jeb -6,8%) un alkoholiskajiem dzērieniem (-3,0 milj. *euro* jeb -2,7 %).

Sagatavojot 2025.–2027. gada akcīzes nodokļa ieņēmumu prognozes, tika ņemts vērā prognozētais IKP, darba samaksas un privātā patēriņa pieauguma temps, sagaidāmā 2024. gada izpilde, plānotie grozījumi normatīvajos aktos (skat. 3.1. sadaļu), piešķirtie termiņu pagarinājumi, kā arī akcīzes nodokļa politika Baltijas valstīs un prognozētā akcīzes preču patēriņa dinamika.

Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" kopējie akcīzes nodokļa ieņēmumi 2025. gadā tiek plānoti 1 314,0 milj. *euro*, 2026. gadā 1 407,4 milj. *euro*, bet 2027. gadā 1 423,1 milj. *euro* apmērā (skat. 3.11. tabulu).

3.11. tabula. Akcīzes nodokļa ieņēmumi

	2024	2025	2026	2027
Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam", milj. <i>euro</i>	1 207,7 ¹	1 314,0	1 407,4	1 423,1
<i>pret IKP, %</i>	2,9	3,0	3,0	2,9
Salīdzinājumā ar likumu "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam", milj. <i>euro</i>	-47,3	-10,4	+11,3	—
Salīdzinājumā ar likumu "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam", %	-3,8	-0,8	+0,8	—

¹ Prognoze**Akcīzes nodoklis naftas produktiem**

2024. gada 1. pusgadā akcīzes nodokļa naftas produktiem ieņēmumi bija 281,2 milj. *euro*. Salīdzinot ar 2023. gada 1. pusgadu, tie samazinājās par 13,9 milj. *euro* jeb 4,7 %, bet, salīdzinot ar plānoto, iekasēts par 20,5 milj. *euro* jeb 6,8 % mazāk. Ieņēmumu samazinājums skaidrojams ar patēriņam nodoto naftas produktu kritumu. Saskaņā ar VID informāciju naftas produktu kopējais patēriņa apjoms 2023. gada decembrī un 2024. gada piecos mēnešos salīdzinājumā ar 2022. un 2023. gada attiecīgo periodu samazinājās par 5,0%, t.sk. dīzeļdegvielas patēriņš samazinājās par 6,0%, sašķidrinātās naftas gāzes patēriņš samazinājās par 4,4%, bet benzīna patēriņš pieauga par 0,1%. Degvielleļļas patēriņš samazinājās par 51,7%, bet petrolejas patēriņš – par 26,9%.

Atbilstoši Ceļu satiksmes drošības direkcijas informācijai 2024. gada 1. jūlijā, salīdzinot ar 2023. gada 1. jūliju, kopējais reģistrēto transportlīdzekļu skaits palielinājās par 1,2%, t.sk. transportlīdzekļu, kas patērē dīzeļdegvielu, īpatsvars kopējā transportlīdzekļu skaitā pieauga no 69,5% līdz 69,8% un to skaits bija 625 627, benzīnu patērējošo transportlīdzekļu īpatsvars samazinājās no 25,3% līdz 25,0% un to skaits bija 224 427.

Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” akcīzes nodokļa naftas produktiem ieņēmumi 2025. gadā tiek plānoti 640,8 *euro*, 2026. gadā 691,5 milj. *euro*, bet 2027. gadā 678,4 milj. *euro* apmērā. Ieņēmumu prognozi vidējā termiņā galvenokārt nosaka prognozētā naftas produktu patēriņa dinamika un 3.1. sadaļā minētie pasākumi. Prognozēs ņemta vērā akcīzes nodokļa naftas produktiem politika Lietuvā un Igaunijā.

Akcīzes nodoklis alkoholiskajiem dzērieniem un alum

2024. gada 1. pusgadā akcīzes nodokļa alkoholiskajiem dzērieniem un alum ieņēmumi bija 132,1 milj. *euro*. Salīdzinot ar 2023. gada 1. pusgadu, tie pieauga par 9,1 milj. *euro* jeb 7,4%, bet, salīdzinot ar plānoto, iekasēts par 3,7 milj. *euro* jeb 2,7% mazāk. Ieņēmumu pieaugumu ietekmēja 2023. gada 7. decembrī pieņemtie grozījumi likumā “Par akcīzes nodokli”, ar kuriem noteikts akcīzes nodokļa alkoholiskajiem dzērieniem un alum likmju paaugstinājums 2024., 2025. un 2026. gadā.

Saskaņā ar VID informāciju 2023. gada decembrī un 2024. gada piecos mēnešos, salīdzinot ar 2022. un 2023. gada attiecīgo periodu, patēriņam (dekalitros) nodots par 1,3 % mazāk alkoholisko dzērienu (neskaitot alu). Pārējo alkoholisko dzērienu patēriņš samazinājās par 1,4 %, starpproduktu – par 6,8%, bet vīna un raudzēto dzērienu patēriņš palielinājās par 0,3 %. Savukārt alus patēriņš minētajā periodā palielinājies par 2,7%.

Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” akcīzes nodokļa alkoholiskajiem dzērieniem un alum ieņēmumi 2025. gadā tiek plānoti 294,3 milj. *euro*, 2026. gadā 318,8 milj. *euro*, bet 2027. gadā 334,6 milj. *euro* apmērā. Ieņēmumu prognozi vidējā termiņā galvenokārt nosaka prognozētā alkoholisko dzērienu un alus patēriņa dinamika un 3.1. sadaļā minētie pasākumi. Prognozēs ņemtas vērā Lietuvā un Igaunijā plānotās akcīzes nodokļa likmes.

Akcīzes nodoklis tabakas izstrādājumiem

Akcīzes nodokļa tabakas izstrādājumiem ieņēmumi 2024. gada 1. pusgadā bija 135,3 milj. *euro*. Salīdzinot ar 2023. gada 1. pusgadu, akcīzes nodokļa ieņēmumi no tabakas izstrādājumiem palielinājās par 7,5 milj. *euro* jeb 5,9%, bet, salīdzinot ar plānoto, tika iekasēts par 2,9 milj. *euro* jeb 2,2 % vairāk. Ieņēmumu pieaugumu ietekmēja 2023. gada 7. decembrī pieņemtie grozījumi likumā “Par akcīzes nodokli”, ar kuriem noteikts pakāpenisks akcīzes nodokļa tabakas izstrādājumiem likmju paaugstinājums 2024., 2025. un 2026. gadā.

Saskaņā ar VID informāciju Latvijā kopējais patēriņam nodoto cigarešu apjoms 2023. gada decembrī un 2024. gada piecos mēnešos salīdzinājumā ar 2022. un 2023. gada atbilstošo periodu samazinājās par 2,9%, cigāru un cigarillu – par 31,8%, karsējamās tabakas par 5,9%, bet smēķējamās tabakas patēriņš pieauga par 5,0%.

Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” akcīzes nodokļa tabakas izstrādājumiem ieņēmumi 2025. gadā tiek plānoti 306,7 milj. *euro*, 2026. gadā 314,4 milj. *euro*, bet 2027. gadā 327,4 milj. *euro* apmērā. Ieņēmumu prognozi vidējā termiņā galvenokārt nosaka prognozētā tabakas izstrādājumu patēriņa dinamika un 3.1. sadaļā minētie pasākumi. Prognozēs ņemtas vērā plānotās akcīzes nodokļa likmes Lietuvā un Igaunijā.

Akcīzes nodoklis dabasgāzei

2024. gada 1. pusgadā akcīzes nodokļa ieņēmumi no dabasgāzes bija 9,4 milj. *euro*. Salīdzinot ar 2023. gada 1. pusgadu, akcīzes nodoklis dabasgāzei tika iekasēts par 0,9 milj. *euro* jeb 10,2% vairāk. Plāns izpildīts 99,8% apmērā.

Saskaņā ar VID informāciju par dabasgāzes patēriņu dabasgāzes daudzums, ko izmanto par kurināmo, 2023. gada decembrī un 2024. gada piecos mēnešos salīdzinājumā ar 2022. un 2023. gada atbilstošo periodu palielinājās par 9,6%, savukārt dabasgāzes, ko izmanto par degvielu, patēriņš minētajos periodos pieauga par 43,3%.

Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” akcīzes nodokļa dabasgāzei ieņēmumi 2025. gadā tiek plānoti 20,1 milj. *euro* apmērā, 2026. gadā 25,5 milj. *euro* apmērā, bet 2027. gadā 22,8 milj. *euro* apmērā. Ieņēmumu prognozi vidējā termiņā galvenokārt nosaka prognozētā dabasgāzes patēriņa dinamika, kā arī 3.1. sadaļā minētie pasākumi.

Akcīzes nodoklis pārējām akcīzes precēm

2024. gada 1. pusgadā akcīzes nodokļa ieņēmumi no pārējām akcīzes precēm – kafijas, bezalkoholiskajiem dzērieniem, elektroniskajās cigaretēs izmantojamajiem šķidrumiem un tabakas aizstājējproduktiem – bija 20,4 milj. *euro*. Salīdzinājumā ar 2023. gada 1. pusgadu akcīzes nodokļa ieņēmumi no tām palielinājās par 2,3 milj. *euro* jeb 12,6%. Salīdzinot ar plānoto, tika iekasēts par 0,5 milj. *euro* jeb 2,3% mazāk.

2024. gada 1. pusgada akcīzes nodokļa ieņēmumus ietekmēja 2023. gada 7. decembrī pieņemtie grozījumi likumā “Par akcīzes nodokli”, ar ko tika noteikts pakāpenisks akcīzes nodokļa pieaugums tabakas aizstājējproduktiem un elektronisko cigarešu uzpildes šķidrumiem 2024., 2025. un 2026. gadā, kā arī akcīzes nodokļa paaugstinājums bezalkoholiskajiem dzērieniem ar cukura saturu no 8 g (ieskaitot) uz 100 mg un enerģijas dzērieniem 2024. un 2026. gadā.

Atbilstoši VID sniegtajai informācijai 2023. gada decembrī un 2024. gada piecos mēnešos salīdzinājumā ar 2022. un 2023. gada atbilstošo periodu patēriņam nodotais bezalkoholisko dzērienu daudzums palielinājās par 1,2%, no tiem dzērienu ar cukura saturu līdz 8 g uz 100 ml patēriņš pieauga par 3 %, bet bezalkoholisko dzērienu ar cukura saturu no 8 g (ieskaitot) uz 100 ml un enerģijas dzērieniem tas samazinājās par 1,9%. Patēriņam nodotais tabakas aizstājējproduktu daudzums minētajā periodā pieauga par 48,4%, bet patēriņam nodotais elektronisko cigarešu uzpildes šķidrumu daudzums samazinājās par 0,9%.

Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” akcīzes nodokļa pārējām akcīzes precēm ieņēmumi 2025. gadā tiek plānoti 52,1 milj. *euro*, 2026. gadā 57,2 milj. *euro*, bet 2027. gadā 60,0 milj. *euro* apmērā. Ieņēmumu prognozi vidējā termiņā galvenokārt nosaka prognozētā pārējo akcīzes preču patēriņa dinamika, kā arī 3.1. sadaļā minētie pasākumi.

Transportlīdzekļu ekspluatācijas nodoklis

Transportlīdzekļu ekspluatācijas nodokļa ieņēmumi 2024. gada 1.pusgadā bija 55,3 milj. *euro*, kas salīdzinājumā ar 2023. gada sešiem mēnešiem ir par 0,8 milj. *euro* jeb 1,4 % mazāk. Salīdzinājumā ar 2024. gada sešu mēnešu plānu, ieņēmumi bija mazāki par 1,0 milj. *euro* jeb 1,8%. Plāna neizpildi ietekmēja pamatpārbaudi veikušo transportlīdzekļu skaita pieauguma tempu samazinājums, salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu.

2025. gadā, 2026. un 2027. gadā nodokļa ieņēmumu pieauguma temps ir plānots attiecīgi 14,1 %, 4,7 % un 1,2 % apmērā. Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” transportlīdzekļu ekspluatācijas nodokļa ieņēmumi 2025. gadā tiek plānoti 118,9 milj. *euro*, 2026. gadā 124,5 milj. *euro* un 2027. gadā 126,0 milj. *euro* apmērā (skat. 3.12. tabulu).

3.12. tabula. Transportlīdzekļa ekspluatācijas nodokļa ieņēmumi

	2024	2025	2026	2027
Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam”, milj. <i>euro</i>	104,2 ¹	118,9	124,5	126,0
pret IKP, %	0,25	0,27	0,27	0,26
Salīdzinājumā ar likumu “Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam”, milj. <i>euro</i>	-1,1	+10,3	+12,5	—
Salīdzinājumā ar likumu “Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam”, %	-1,0	+9,5	+11,2	—

¹ Prognoze

Transportlīdzekļa ekspluatācijas nodokļa ieņēmumu plānu ietekmē prognozētās ar nodokli apliekamo transportlīdzekļu struktūras un skaita pārmaiņas, 2024. gada nodokļa ieņēmumu plāna neizpilde, kā arī 3.1. sadaļā minētie pasākumi.

Uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodoklis

Uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa ieņēmumi 2024. gada sešos mēnešos bija 13,5 milj. *euro*, kas salīdzinājumā ar 2023. gadu ir par 1,8 milj. *euro* jeb 15,6 % vairāk. Salīdzinājumā ar 2024. gada sešu mēnešu plānu, ieņēmumi bija mazāki par 1,5 milj. *euro* jeb 9,8%. Plāna neizpildi ietekmēja mazāks ar nodokli apliekamo transportlīdzekļu skaits, nekā bija sākotnēji plānots. 2024. gada prognoze ir samazināta par 3,4 milj. *euro* jeb 10,2% no plāna, ko ietekmē pamatpārbaudi veikušo transportlīdzekļu skaita pieauguma tempu samazinājums un ar nodokli apliekamo transportlīdzekļu struktūras pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu. Nodokļa ieņēmumi 2024. gadā prognozēti 30,0 milj. *euro* apmērā.

Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa ieņēmumi 2025. gadā tiek plānoti 30,6 milj. *euro*, 2026. gadā 31,3 milj. *euro* un 2027. gadā 34,8 milj. *euro* apmērā (skat. 3.13. tabulu). Uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa ieņēmumu plānu ietekmē prognozētās ar nodokli apliekamo transportlīdzekļu struktūras un skaita pārmaiņas, 2024. gadā sagaidāmā neizpilde, kā arī 3.1. sadaļā minētie pasākumi.

3.13. tabula. Uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa ieņēmumi

	2024	2025	2026	2027
Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam”, milj. <i>euro</i>	30,0 ¹	30,6	31,3	34,8
pret IKP, %	0,07	0,07	0,07	0,07
Salīdzinājumā ar likumu “Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam”, milj. <i>euro</i>	-3,4	-3,1	-2,9	—
Salīdzinājumā ar likumu “Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam”, %	-10,2	-9,2	-8,5	—

¹ Prognoze

Muitas nodoklis

Muitas nodoklis tiek piemērots no ārpussavienības valstīm importētajām precēm un ir vienots ES ārējās tirdzniecības instruments, kas ir reglamentējams ar Padomes Regulu (EEK)

Nr. 2658/87³⁵ un ar kura palīdzību tiek aizsargāts ES iekšējais tirgus. No muitas nodokļa kopējiem ieņēmumiem 75% tiek ieskaitīti ES budžetā.

Muitas nodokļa ieņēmumi 2024. gada 1. pusgadā bija 31,0 milj. *euro*, kas ir par 1,9 milj. *euro* jeb 6,6% vairāk nekā pērnā gada attiecīgajā periodā. Muitas nodokļa ieņēmumu pieaugumu noteica galvenokārt tādu preču ievešana, kā: pārtikas rūpniecības atliekas, lopbarība (pārsvarā no Krievijas Federācijas); dzīvnieku, augu vai mikrobu tauki un eļļas (pārsvarā no Baltkrievijas un Krievijas Federācijas); dzelzs un tērauds (pārsvarā no Krievijas Federācijas). 2024. gada 1. pusgadā muitas nodokļa ieņēmumi bija par 0,9 milj. *euro* jeb 2,8% mazāki nekā iepriekš plānots.

Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" muitas nodokļa ieņēmumi tiek prognozēti šādos apmēros: 2025. gadā – 67,3 milj. *euro*, 2026. gadā – 70,9 milj. *euro* un 2027. gadā – 74,5 milj. *euro* (skat. 3.14. tabulu). Muitas nodokļa ieņēmumu prognozi vidējā termiņā nosaka prognozētā importa no ārpus savienības valstīm dinamika faktiskajās cenās un prognozētie 2024. gada muitas nodokļa ieņēmumi.

3.14. tabula. Muitas nodokļa ieņēmumi

	2024	2025	2026	2027
Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam", milj. <i>euro</i>	63,7 ¹	67,3	70,9	74,5
<i>pret IKP, %</i>	0,15	0,15	0,15	0,15
Salīdzinājumā ar likumu "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam", milj. <i>euro</i>	-4,7	-4,6	-5,6	—
Salīdzinājumā ar likumu "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam", %	-6,9	-6,4	-7,3	—

¹ Prognoze

3.2.3. Pārējie nodokļi

2024. gada 1. pusgadā pārējo nodokļu ieņēmumi bija 63,9 milj. *euro*, kas salīdzinot ar plānu, ir par 0,1 milj. *euro* jeb 0,1% vairāk, plānoto pārsniedzot izložu un azartspēļu nodokļa ieņēmumiem. Salīdzinot ar 2023. gada attiecīgo periodu, pārējo nodokļu ieņēmumi tika iekasēti par 5,8 milj. *euro* jeb 10,1% vairāk.

Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" tiek plānots, ka 2025. gadā pārējo nodokļu ieņēmumi veidos 1,0% no visiem kopbudžeta nodokļiem un to īpatsvars IKP tiek plānots 0,3%, kas ir pērnā gada līmenī.

Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" 2025. gadā pārējo nodokļu ieņēmumi tiek plānoti 152,7 milj. *euro*, 2026. gadā 167,4 milj. *euro* un 2027. gadā 182,5 milj. *euro* apmērā (skat. 3.15. tabulu).

³⁵ Padomes 1987. gada 23. jūlija Regula (EEK) Nr. 2658/87 par tarifu un statistikas nomenklatūru un kopējo muitas tarifu, pieejama: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:01987R2658-20230617>

3.15. tabula. Pārējo nodokļu ieņēmumi, milj. euro

	2024	2025	2026	2027
Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam", milj. euro	132,0 ¹	152,7	167,4	182,5
<i>pret IKP, %</i>	0,3%	0,3%	0,4%	0,4%
Salīdzinājumā ar likumu "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam", milj. euro	0,9	8,0	8,9	—
Salīdzinājumā ar likumu "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam", %	0,7	5,5	5,6	—

¹ Prognoze**Dabas resursu nodoklis**

Dabas resursu nodokļa maksājumi ir saistīti ar nodokļu maksātāju ekonomiskajām aktivitātēm un to izraisīto vides noslodzi, kā arī veiktajiem vides aizsardzības pasākumiem. Nodokļa mērķis ir veicināt dabas resursu ekonomiski efektīvu izmantošanu, ierobežot vides piesārņošanu, samazināt vidi piesārņojošas produkcijas ražošanu un realizāciju, veicināt jaunu, vidi saudzējošu tehnoloģiju ieviešanu, atbalstīt tautsaimniecības ilgtspējīgu attīstību, kā arī finansiāli nodrošināt vides aizsardzības pasākumus.

Dabas resursu nodokļa ieņēmumi 2024. gada 1. pusgadā bija 34,0 milj. euro, kas ir par 2,8 milj. euro jeb 9,1% vairāk nekā pērnā gada attiecīgajā periodā. Kopējie dabas resursu nodokļa ieņēmumi palielinājušies galvenokārt par atkritumu apglabāšanu. 2024. gada 1. pusgadā dabas resursu nodokļa ieņēmumi bija par 1,0 milj. euro jeb 2,9% mazāki nekā iepriekš plānots.

Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" kopējie dabas resursu nodokļa ieņēmumi tiek plānoti šādos apmēros: 2025. gadā – 89,3 milj. euro (t.sk. valsts pamatbudžetā 64,6 milj. euro, pašvaldību budžetā 24,7 milj. euro), 2026. gadā – 102,5 milj. euro (t.sk. valsts pamatbudžetā 71,9 milj. euro, pašvaldību budžetā 30,6 milj. euro) un 2027. gadā – 106,6 milj. euro (t.sk. valsts pamatbudžetā 74,0 milj. euro, pašvaldību budžetā 32,6 milj. euro) (skat. 3.16. tabulu). Dabas resursu nodokļa ieņēmumu plānu vidējā termiņā ietekmē prognozētā tautsaimniecības attīstības dinamika, prognozētie 2024. gada dabas resursu nodokļa ieņēmumi, kā arī 3.1. sadaļā minētie pasākumi.

3.16. tabula. Dabas resursu nodokļa ieņēmumi

	2024	2025	2026	2027
Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam", milj. euro	72,5 ¹	89,3	102,5	106,6
<i>pret IKP, %</i>	0,17	0,20	0,22	0,22
Salīdzinājumā ar likumu "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam", milj. euro	-1,6	-0,1	-0,1	—
Salīdzinājumā ar likumu "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam", %	-2,1	-0,1	-0,1	—

¹ Prognoze**Izložu un azartspēļu nodoklis**

Izložu un azartspēļu nodokli maksā komersanti, kas likumā "Par izložu un azartspēļu nodevu un nodokli" noteiktajā kārtībā saņēmuši speciālu atļauju izložu un azartspēļu organizēšanai un uzturēšanai.

2024. gada sešos mēnešos izložu un azartspēļu nodokļa ieņēmumi bija 27,4 milj. euro, kas, salīdzinājumā ar 2023. gada sešiem mēnešiem, ir palielinājušies par 3,0 milj. euro jeb 12,3%, kur kā virzošais faktors ir interaktīvo azartspēļu nodokļa ieņēmumu palielināms. Salīdzinājumā ar 2024. gada sešu mēnešu plānu, faktiski ir iekasēts par 1,2 milj. euro jeb 4,4% vairāk.

Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” 2025. gadā kopējie izložu un azartspēļu nodokļa ieņēmumi tiek plānoti 58,2 milj. *euro* apmērā, 2026. gadā 59,6 milj. *euro* apmērā un 2027. gadā 70,5 milj. *euro* apmērā (skat. 3.17. tabulu). Sagatavojot izložu un azartspēļu nodokļa ieņēmumu plānu, tika ņemtas vērā nozares attīstības tendences, prognozējot spēļu automātu skaita samazinājumu un interaktīvo azartspēļu organizēšanas ieņēmumu pieaugumu turpmākajos gados.

3.17. tabula. Izložu un azartspēļu nodokļa ieņēmumi

	2024	2025	2026	2027
Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam”, milj. <i>euro</i>	54,4 ¹	58,2	59,6	70,5
pret IKP, %	0,1	0,1	0,1	0,1
Salīdzinājumā ar likumu “Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam”, milj. <i>euro</i>	+2,4	+8,1	+9,0	—
Salīdzinājumā ar likumu “Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam”, %	+4,7	+16,1	+17,8	—

¹ Prognoze

Elektroenerģijas nodoklis

Elektroenerģijas nodoklis ir daļa no izmaksām, kuras tiek iecenotas tirdzniecības pakalpojumu cenā, jo nodokļu maksātājs ir elektroenerģijas tirgotājs un elektroenerģijas ražotājs. Elektroenerģijas nodokļa likme ir nemainīga kopš likuma stāšanās spēkā 01.01.2007. un kopš *euro* ieviešanas 01.01.2014. ir 1,01 *euro* par megavatstundu, tas ir 0,10 *euro* par 100 kilovatiem.

Elektroenerģijas nodokļa ieņēmumi 2024. gada sešos mēnešos bija 2,5 milj. *euro*, kas, salīdzinot ar 2023. gada sešiem mēnešiem, bija par 0,03 milj. *euro* jeb 1,0% vairāk. Salīdzinājumā ar 2024. gada sešu mēnešu plānu, ieņēmumi ir mazāki par 0,1 milj. *euro* jeb 3,0%.

Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” 2025. gadā elektroenerģijas nodokļa ieņēmumi tiek plānoti 5,2 milj. *euro* apmērā, bet 2026. un 2027. gadā 5,3 milj. *euro* apmērā (skat. 3.18. tabulu).

3.18. tabula. Elektroenerģijas nodokļa ieņēmumi

	2024	2025	2026	2027
Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam”, milj. <i>euro</i>	5,2 ¹	5,2	5,3	5,3
pret IKP, %	0,01	0,01	0,01	0,01
Salīdzinājumā ar likumu “Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam”, milj. <i>euro</i>	0,0	0,0	0,0	—
Salīdzinājumā ar likumu “Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam”, %	0,0	0,0	0,0	—

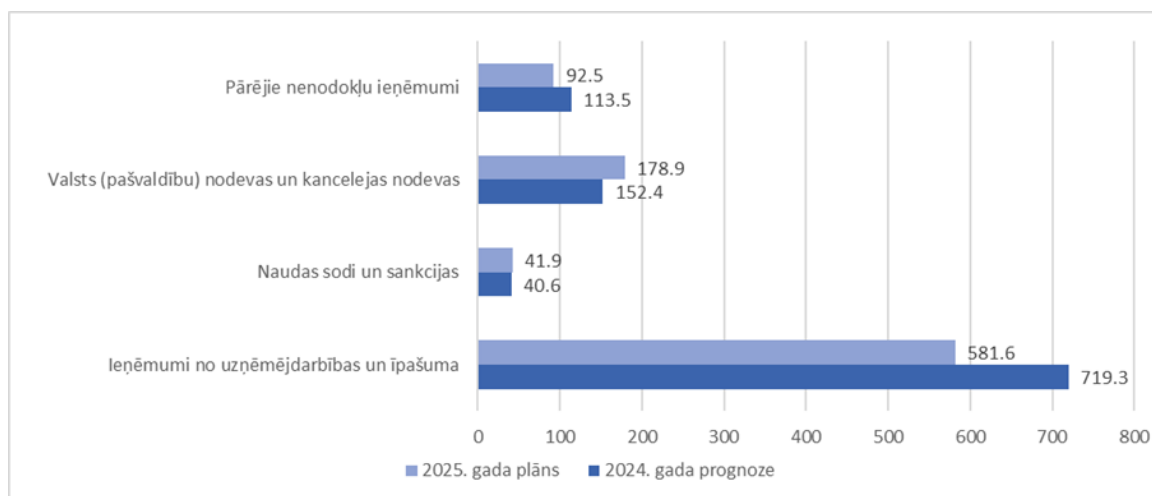
3.3. Valsts pamatbudžeta nenodokļu ieņēmumi

Pamatbudžeta nenodokļu ieņēmumi 2024. gada 1. pusgadā bija 778,8 milj. *euro*, kas ir par 179,7 milj. *euro* jeb 30,0% vairāk kā plānots. Salīdzinot ar 2023. gada sešiem mēnešiem, nenodokļu ieņēmumi ir iekasēti par 184,1 milj. *euro* jeb 31,0% vairāk. Nenodokļu ieņēmumu plāna pārpildi pamatā nodrošināja ieņēmumi no hipotekārā kredīta ņēmēju aizsardzības nodevas, kur plāna pārpilde bija 48,5 milj. *euro*.

Tāpat nozīmīga pārpilde ir arī šādās nenodokļu pozīcijās:

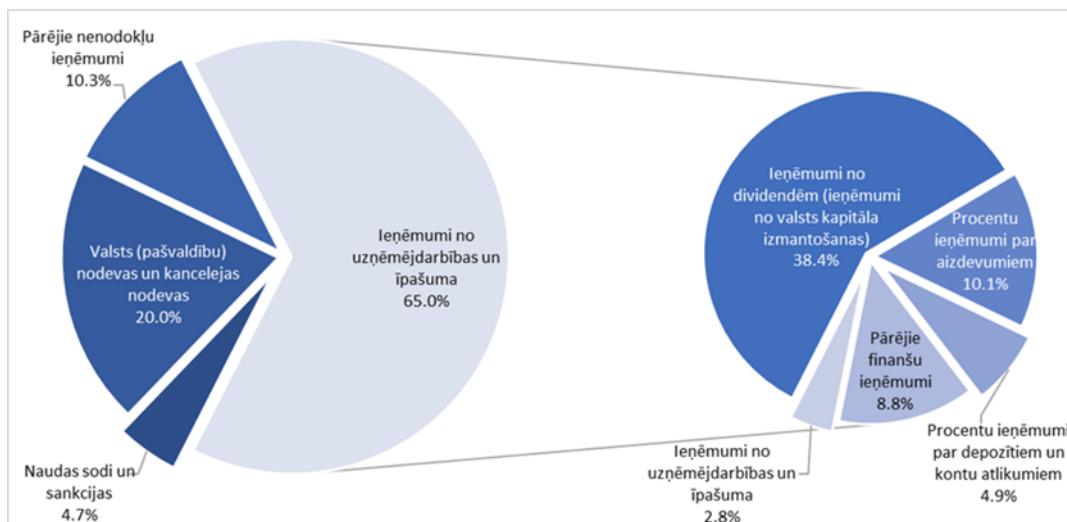
- ieņēmumi no dividendēm (ieņēmumi no valsts kapitāla izmantošanas): +34.5 milj. *euro* jeb 9,6%;
- procentu ieņēmumi no depozītiem un kontu atlikumiem: +30,0 milj. *euro* jeb 286,8%;
- pārējie nenodokļu ieņēmumi un ieņēmumi no valsts (pašvaldības) īpašuma pārdošanas un nodokļu pamatparāda kapitalizācijas: +22,6 milj. *euro* jeb 48,0%, ko galvenokārt sekmēja ieņēmumi no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu un papildsoda – mantas konfiskācijas – realizācijas, kur gada plāns sešu mēnešu laikā jau bija izpildīts par 81,8%.

Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” 2025. gadā valsts pamatbudžeta nenodokļu ieņēmumi tiek plānoti 895,0 milj. *euro*, 2026. gadā 760,6 milj. *euro* un 2027. gadā 752,7 milj. *euro* apmērā (skat. 3.19. tabulu).

3.3. att. Valsts pamatbudžeta nenodokļu ieņēmumi 2024. un 2025. gadā

Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” 2025. gadā lielākais valsts pamatbudžeta nenodokļu ieņēmumu samazinājums 137,7 milj. *euro* jeb 19,1% apmērā tiek plānots no ieņēmumiem no uzņēmējdarbības un īpašuma (galvenokārt ieņēmumu no dividendēm un procentu maksājumiem) un 21,1 milj. *euro* jeb 18,6% apmērā no pārējiem nenodokļu ieņēmumiem, ko pamatā veidoja prognozēto ieņēmumu samazinājums no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu un papildsoda – mantas konfiskācijas – realizācijas, kā arī no budžeta iestāžu saņemto un iepriekšējos gados neizlieto to budžeta līdzekļu atmaksāšanas.

3.4. att. Valsts pamatbudžeta nenodokļu ieņēmumu sadalījums 2025. gadā, %

2025. gadā tiek plānots, ka ieņēmumi no uzņēmējdarbības un īpašuma veidos 65,0 % no kopējiem valsts pamatbudžeta nenodokļu ieņēmumiem. Turklāt šos ieņēmumus lielākoties (38,4 % apmērā) veidos ieņēmumi no dividendēm.

Ieņēmumi no dividendēm 2025. gadā tiek plānoti 343,3 milj. *euro*, 2026. gadā 208,1 milj. *euro* un 2027. gadā 212,0 milj. *euro*. Prognoze veidota, pamatojoties uz lielāko valsts kapitālsabiedrību sniegtajām peļņas prognozēm vidējā termiņā, kā arī saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 72 “Kārtība, kādā tiek prognozēti, noteikti un veikti maksājumi par valsts kapitāla izmantošanu”, kurā noteikts, ka minimālo dividendēs izmaksājamo peļņas daļu nosaka 64 % apmērā no attiecīgās kapitālsabiedrības peļņas (UIN aprēķinot un nomaksājot UIN regulējošos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā). Papildus tam dividenžu un nenodokļu ieņēmumus ietekmē arī 3.1. sadaļā minētie pasākumi.

3.19. tabula. Valsts pamatbudžeta nenodokļu ieņēmumi

	2024	2025	2026	2027
Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam”, milj. <i>euro</i>	1 025,91	895,0	760,6	752,7
pret IKP, %	2,4	2,0	1,6	1,5
Salīdzinājumā ar likumu “Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam”, milj. <i>euro</i>	+159,0	+236,5	+127,8	—
Salīdzinājumā ar likumu “Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam”, %	+18,3	+26,4	+20,2	—

3.4. Pašu ieņēmumi un ārvalstu finanšu palīdzība

Ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un citiem pašu ieņēmumiem valsts pamatbudžetā 2025. gadā tiek plānoti 142,2 milj. *euro* apmērā, kas ir par 16,5 milj. *euro* jeb 13,1% vairāk nekā plānots 2024. gadā. 2023. gadā valsts pamatbudžetā ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un citiem pašu ieņēmumiem bija plānoti 122,1 milj. *euro* apmērā. Valsts speciālajā budžetā ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un citiem pašu ieņēmumiem 2025. gadā plānoti tādā pašā apmērā kā 2024. un 2023. gadā - 0,06 milj. *euro*.

Valsts pamatbudžetā ieņēmumi no ĀFP 2025. gadā tiek plānoti 1 743,0 milj. *euro* apmērā, kas ir par 106,4 milj. *euro* jeb 5,8% mazāk nekā plānots 2024. gadā. 2023. gadā valsts pamatbudžetā ieņēmumi no ĀFP bija plānoti 1 510,4 milj. *euro* apmērā.

3.5. Nodokļu atvieglojumu (atlaižu) un nodokļu parādu summas

3.5.1. Nodokļu atvieglojumi un atlaides

Par nodokļu atvieglojumu var uzskatīt jebkuras novirzes no attiecīgās valsts likumos noteiktā vispārējā nodokļu režīma, kas kādam nodokļu maksātājam vai maksātāju grupai paredz nodokļa sloga samazinājumu vai izdevīgāku nodokļa nomaksas kārtību, vadoties pēc kritērija, ka nodokļu maksātājs vai to grupa atbilst nodokļu likumā noteiktai pazīmei (ienākumu apmērs, ģimenes stāvoklis, saimnieciskās darbības veids u.tml.). Nodokļu atvieglojumiem var būt dažādas formas: izņēmumi ar nodokli apliekamajā bāzē, ar nodokli neapliekamā bāzes daļa (piemēram, neapliekamais minimums), samazinātas likmes, atlikts nodokļa maksājums, samazinājums nodokļu saistībās.

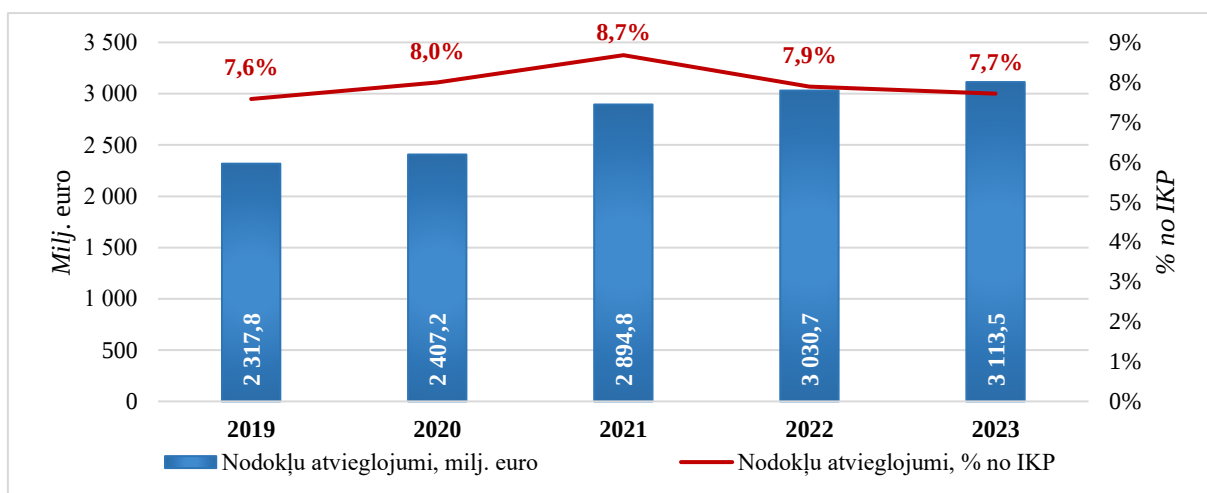
Tā kā nodokļu atvieglojumi nav faktiskie budžeta izdevumi, bet gan valsts neiegūtie ieņēmumi, kas veidojas piemērojot nodokļu atvieglojumus un atbrīvojumus, tad to apmērs tiek noteikts attiecībā pret vispārējā kārtībā apliekamo bāzi un piemērojamām nodokļu likmēm. Nodokļu atvieglojumi ir svarīgs instruments nodokļu politikas, kā arī valsts ilgtspējīgas attīstības un vides politikas mērķu īstenošanai, sniedzot vērā ņemamu atbalstu iedzīvotājiem, īpaši sociāli mazāk aizsargātiem iedzīvotājiem (piemēram, zemu ienākumu saņēmējiem, pensionāriem un personām, kurām apgādībā ir bērni).

Valsts negūtie ieņēmumi nodokļu atvieglojumu piemērošanas rezultātā aplūkoti vairāku gadu griezumā (no 2021. līdz 2023. gadam), lai būtu uzskatāmāk redzamas to izmaiņu tendences (nesaņemto ienākumu vērtība naudas izteiksmē, kas samazina budžeta ieņēmumus tekošajā periodā).

Plašāka informācija par nodokļu atvieglojumiem pieejama FM mājaslapā pie nozares politikas “*Nodokļu un nodevu politika*” – sadaļā “*Nodokļu atvieglojumi*”, kā arī sadaļas “*Noderīga informācija*” apakšsadaļā “*Informatīvie ziņojumi un pētījumi*”, kur ir publicēta detalizētāka informācija par piemērotajiem nodokļu atvieglojumiem.

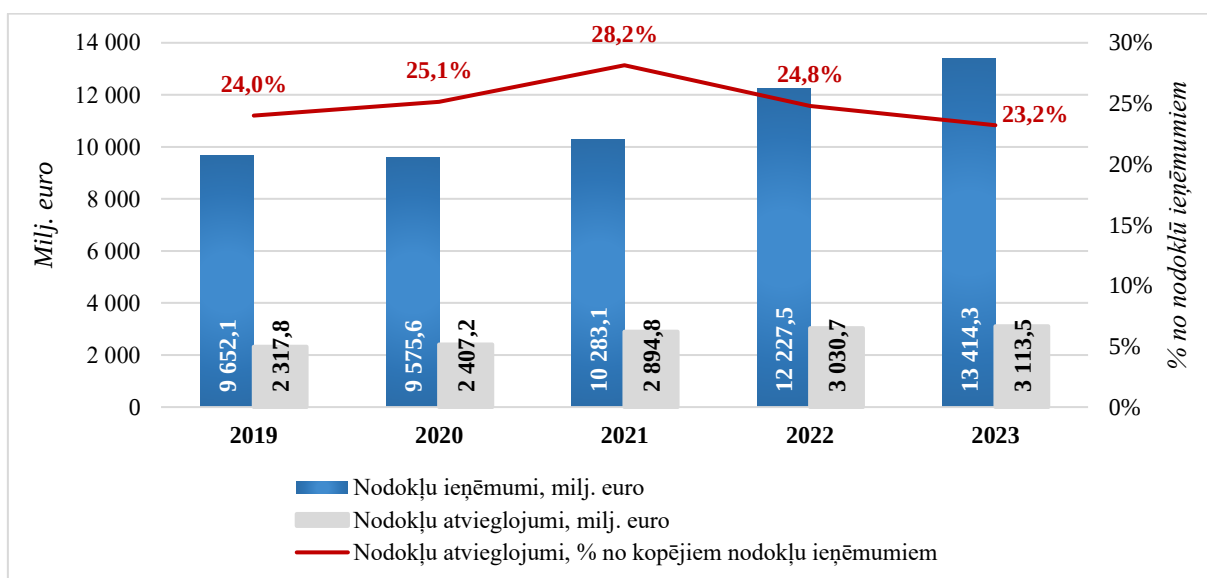
Valsts negūtie ieņēmumi piemērojot nodokļu atvieglojumus

Laikā periodā no 2019. līdz 2023. gadam kopējie aprēķinātie valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas nodokļu atvieglojumu piemērošanas rezultātā, absolūtā summā pieaug, bet attiecībā pret IKP svārstās ap 8% (skat. 3.5. attēlu).

3.5. att. Kopējie valsts negūtie ieņēmumi, kas veidojas nodokļu atvieglojumu piemērošanas rezultātā, 2019. – 2023. gadā, milj. euro un % no IKP

2023. gadā kopējie aprēķinātie valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas nodokļu atvieglojumu piemērošanas rezultātā, sasniedza aptuveni 3 miljardus *euro*, kas ir gandrīz 1/4 no kopējiem nodokļu ieņēmumiem (skat. 3.6. attēlu).

3.6. att. Nodokļu ieņēmumi un kopējie aprēķinātie valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas nodokļu atvieglojumu piemērošanas rezultātā, 2019. – 2023. gadā, milj. euro un % no kopējiem nodokļu ieņēmumiem

2023. gadā kopējie aprēķinātie valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas būtiskāko nodokļu atvieglojumu piemērošanas rezultātā, bija **3 113,5 milj. euro**, kas ir **7,7% no IKP** un **23,2%** no analizēto nodokļu kopējiem ieņēmumiem. (skat. 3.20. tabulu).

2023. gadā, salīdzinot ar 2022. gadu, kopējie valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas nodokļu atvieglojumu piemērošanas rezultātā, ir palielinājušies par **82,8 milj. euro** jeb par 2,7%. Šeit gan jāmin, ka arī kopējie nodokļu ieņēmumi 2023. gadā, salīdzinot ar 2022. gadu, pieauguši par 9,7%.

3.20. tabula. Valsts negūtie ieņēmumi, kas veidojas nodokļu atvieglojumu piemērošanas rezultātā, 2021. – 2023. gadā*

Nr. p.k.	Nodoklis	2021			2022			2023		
		Milj. euro	% no NI**	% no IKP	Milj. euro	% no NI**	% no IKP	Milj. euro	% no NI**	% no IKP
	KOPĀ, no tā:	2 894,8	28,2	8,68	3 030,7	24,6	7,90	3 113,5	23,2	7,72
1.	PVN	960,3	34,8	2,88	1 202,5	33,8	3,13	1 305,1	33,6	3,23
2.	IIN	976,4	50,7	2,93	1 149,9	50,8	3,00	1 202,9	48,1	2,98
3.	DRN	266,3	610,1	0,80	272,6	501,2	0,71	284,3	459,5	0,70
4.	Akcīzes nodoklis	209,5	19,0	0,63	227,7	20,1	0,59	207,1	17,9	0,51
5.	UIN	418,8	149,0	1,26	132,8	35,1	0,35	68,7	12,6	0,17
6.	TEN	17,3	17,3	0,05	18,2	17,9	0,05	18,9	18,5	0,05
7.	Nekustamā īpašuma nodoklis	19,4	8,6	0,06	18,2	7,9	0,05	17,7	7,5	0,04
8.	UVTN	5,5	24,5	0,02	6,5	29,0	0,02	6,3	25,1	0,02
9.	Elektroenerģijas nodoklis	2,3	46,2	0,01	2,2	44,2	0,01	2,4	49,6	0,01

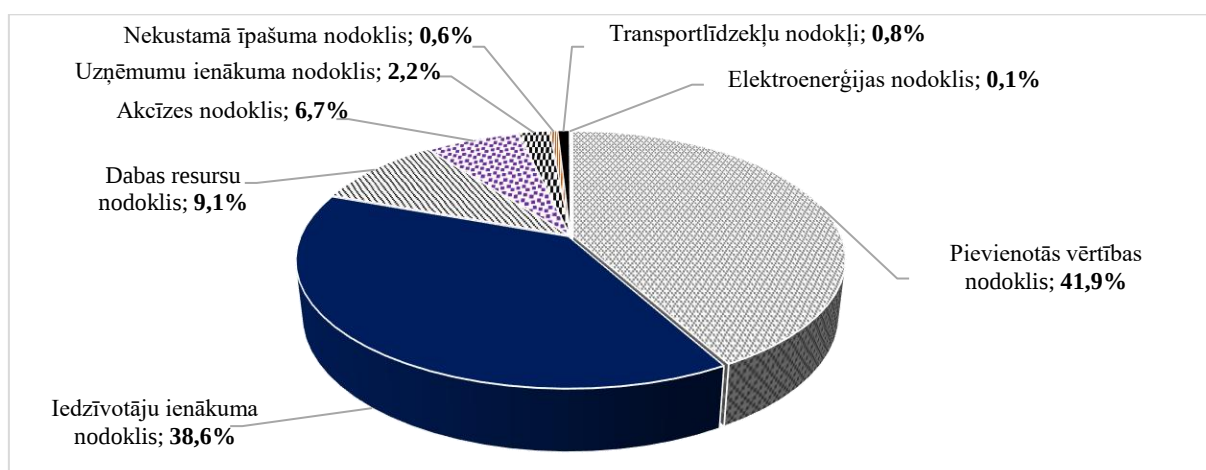
* Atsevišķos gadījumos skaitļu noapaļošanā iespējamas nelielas atšķirības starp uzrādīto kopējo apjomu un saskaitāmo kopsummu. Rādītāju izmaiņas un īpatsvari aprēķināti no datiem, kas nav pārvērsti miljonos.

** % no analizētā nodokļa ieņēmumiem, ailē KOPĀ – % no analizēto nodokļu kopējiem ieņēmumiem.

Ja 2021. gadā ievērojami pieauga valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas uzņēmumu ienākuma nodokļa atvieglojumu piemērošanas rezultātā (418,8 milj. euro), tad 2023. gadā valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas uzņēmumu ienākuma nodokļa atvieglojumu piemērošanas rezultātā, salīdzinot ar 2022. gadu, ir samazinājusies par 64,1 milj. euro jeb 48,3%.

2023. gadā būtiski pieauga valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas pievienotās vērtības nodokļa atvieglojumu piemērošanas rezultātā (par 102,5 milj. euro jeb 8,5%), iedzīvotāju ienākuma nodokļa piemērošanas rezultātā (par 53,0 milj. euro jeb 4,6%) un, kas rodas dabas resursu nodokļa piemērošanas rezultātā (par 11,7 milj. euro jeb 4,3%).

2023. gadā procentuāli lielākie valsts negūtie ieņēmumi bija tie, kas rodas pievienotās vērtības nodokļa atvieglojumu un iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojumu piemērošanas rezultātā, – attiecīgi **41,9%** un **38,6%** no visiem identificējamiem nodokļu atvieglojumiem. Tiem seko dabas resursu nodokļa, akcīzes nodokļa un uzņēmumu ienākuma nodokļa atvieglojumi – attiecīgi 9,1%, 6,7% un 2,2%. Valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas pārējo nodokļu atvieglojumu piemērošanas rezultātā, ir salīdzinoši nelieli (skat. 3.7. attēlu).

3.7. att. Valsts negūto ieņēmumu, kas veidojas atvieglojumu piemērošanas rezultātā, procentuālais sadalījums 2023. gadā

Būtiskāko nodokļu atvieglojumu piemērošanas rezultātā prognozētie valsts neiegūtie ieņēmumi

Lai sabiedrība iegūtu pilnīgāku un caurskatāmāku priekšstatu par valsts budžeta izstrādes procesu, tiek sniegta informācija par būtiskāko nodokļu atvieglojumu ietekmi uz nākamo gadu valsts budžetiem.

3.21. tabula. Prognozētie valsts neiegūtie ieņēmumi, kas rodas būtiskāko IIN atvieglojumu piemērošanas rezultātā, 2024. – 2026. gadā

Nodokļa atvieglojums	Nodokļa atvieglojuma izmaiņas, euro mēnesī			Atvieglojuma prognozētais apmērs, milj. euro		
	2023/2024	2025	2026	2024	2025	2026
Maksimālais neapliekamais minimums (NM)	500					
Ienākums, līdz kuram tiek piemērots maksimālais NM	500	510	550	190,3	427,6	438,8
Ienākums, virs kura netiek piemērots NM	1 800					
Pensionāra neapliekamais minimums	500	1 000		521,1	671,8	711,9
Atvieglojums par apgādībā esošu personu	250	250	250	162,1	168,0	172,6

3.22. tabula. Valsts neiegūto ieņēmumu, kas rodas PVN atbrīvojumu un samazināto likmju piemērošanas rezultātā, 2024. – 2026. gadā

Nr. p.k.	Preces un pakalpojumi	PVN likmju izmaiņas		Atvieglojuma prognoze, milj. euro		
		2023-2024	2025-2026	2024	2025	2026
	PVN atvieglojumi, % no IKP			3,2%	3,2%	3,2%
	PVN atvieglojumi, no tā:			1 346,0	1 424,6	1 501,4
1.	Par atbrīvojumiem:			1 199,2	1 269,9	1 339,7
1.1	Finanšu pakalpojumi	PVN netiek piemērots		401,5	424,9	448,0
1.2	Medicīnas pakalpojumi			334,4	354,3	373,9
1.3	Apdrošināšanas pakalpojumi			109,4	115,9	122,3
1.4	Nekustāmā īpašuma pārdošana un izīrēšana			77,4	82,0	86,5
1.5	Azartspēļu darbība			67,9	71,9	75,9
1.6	Izglītības pakalpojumi			34,3	36,3	38,3
1.7	Sociālā aprūpe un rehabilitācija			12,0	12,7	13,4
1.8	Pasta pakalpojumi			8,5	9,0	9,5
1.9	Kultūras pakalpojumi			9,4	10,0	10,5
1.10	Pārējie neapliekamie darījumi			144,4	152,9	161,4
2.	Par samazinātajām likmēm:					
2.1	Medikamentu piegādes	12%	12%	42,5	45,0	47,5
2.2	Siltumenerģijas piegādes iedzīvotājiem	12%	12%	34,6	36,7	38,7
2.3	Pasažieru un to bagāžas regulāro pārvadājumu pakalpojumi iekšzemē	12%	12%	18,4	19,5	20,6
2.4	Svaigu augļu, ogu un dārzeņu piegādes	5% / 12%	12%	17,5	18,7	19,1
2.5	Izmitināšanas pakalpojumi tūristu mītnēs	12%	12%	15,9	16,4	16,9
2.6	Grāmatas, prese un citi masu informācijas līdzekļi	5%	5%	12,7	13,0	13,2
2.7	Koksnes kurināmā piegādes iedzīvotājiem	12%	12%	2,0	2,2	2,3
2.8	Medicīnisko ierīču piegādes	12%	12%	2,0	2,1	2,2
2.9	Zīdaiņiem paredzēto specializēto pārtikas produktu piegādes	12%	12%	1,2	1,2	1,2

3.23. tabula. Valsts neiegūto ieņēmumu, kas rodas piemērojot DRN atvieglojumus (atbrīvojumus), prognozes 2024. - 2026. gadā

Nodokļa atbrīvojums	2024	2025	2026
DRN atbrīvojumi, % no IKP	0,66%	0,64%	0,61%
DRN atbrīvojumi, no tā:	275,2	282,6	287,3
1. Par transportlīdzekļiem, kurus pirmo reizi pastāvīgi reģistrē Latvijas Republikā	2,4	2,5	2,6
2. Par iepakojumu un vienreiz lietojamiem galda traukiem un piederumiem, t.sk.:	120,3	122,7	125,1
Par depozīta iepakojumu	20,6	21,0	21,4
3. Par videi kaitīgām precēm	149,1	150,6	152,1
4. Par tekstilizstrādājumiem	3,4	6,8	7,5

3.5.2. Valsts ieņēmumu dienesta administrēto kopbudžeta maksājumu parādi

VID administrēto kopbudžeta maksājumu parāds 2024. gada 1. janvārī bija 862,3 milj. *euro*. Salīdzinot ar 2023. gada 1. janvāri, kopējais parāds ir samazinājies par 14,5 milj. *euro* jeb 1,6% (skat. 3.22. tabulu).

Kopējā parāda samazinājums 2024. gada 1. janvārī, salīdzinot ar 2023. gada 1. janvāri, skaidrojams ar termiņa pagarinājumu atlikuma summas kritumu par 47,2 milj. *euro* jeb 33,4%, kā arī apturēto parādu samazinājumu par 32,8 milj. *euro* jeb 12,8%.

3.24. tabula. Valsts ieņēmumu dienesta administrēto kopbudžeta maksājumu parāds

	01.01.2023.	01.01.2024.	Izmaiņas (01.01.2024. - 01.01.2023.)	
	milj. <i>euro</i>	milj. <i>euro</i>	milj. <i>euro</i>	%
Parāda summa kopā, t.sk.:	876,8	862,3	-14,5	-1,6
-aktuālie parādi	479,8	545,3	+65,5	+13,7
-termiņa pagarinājumi	141,3	94,0	-47,2	-33,4
-apturētie parādi	255,8	223,0	-32,8	-12,8
UIN, t.sk.:	51,7	49,7	-1,9	-3,7
-aktuālie parādi	19,9	22,2	+2,2	+11,2
-termiņa pagarinājumi	9,5	5,3	-4,2	-43,9
-apturētie parādi	22,2	22,2	+0,02	+0,1
PVN, t.sk.:	290,2	265,4	-24,8	-8,5
-aktuālie parādi	127,7	142,5	+14,8	+11,6
-termiņa pagarinājumi	49,6	34,1	-15,5	-31,2
-apturētie parādi	112,9	88,8	-24,1	-21,3
Akcīzes nodoklis, t.sk.:	44,7	54,3	+9,6	+21,4
-aktuālie parādi	6,7	19,9	+13,2	+198,8
-termiņa pagarinājumi	8,8	5,2	-3,6	-40,9
-apturētie parādi	29,3	29,2	-0,1	-0,3
IIN, t.sk.:	280,8	288,0	+7,3	+2,6
-aktuālie parādi	217,2	233,7	+16,4	+7,6
-termiņa pagarinājumi	23,4	22,6	-0,8	-3,3
-apturētie parādi	40,2	31,7	-8,4	-20,9
VSAOI, t.sk.:	176,4	176,0	-0,4	-0,2
-aktuālie parādi	91,2	112,3	+21,2	+23,2
-termiņa pagarinājumi	48,4	26,5	-21,9	-45,3
-apturētie parādi	36,9	37,2	+0,3	+0,9

Sadalījumā pa lielākajiem nodokļu veidiem lielākais samazinājums ir PVN parādiem – par 24,8 milj. *euro* jeb 8,5%, kamēr akcīzes nodokļa parādi palielinājušies par 9,6 milj. *euro* jeb 21,4%, bet IIN parādi – par 7,3 milj. *euro* jeb 2,6%.

2024. gada 1. janvārī aktuālo parādu kopsumma bija 545,3 milj. *euro*, kas, salīdzinot ar 2023. gada 1. janvāri, ir palielinājusies par 65,5 milj. *euro* jeb 13,7%.

Kopumā 10 132 nodokļu samaksas termiņa pagarinājumi, kuru sākuma datums ir 2023. gadā, piešķirti 4 371 nodokļu maksātājam par kopējo summu 129,7 milj. *euro* (skat. 3.23. tabulu).

3.25. tabula. Nodokļu samaksas termiņa pagarinājumi, kuru sākuma datums ir 2023. gadā

Nodokļa veids	Nodokļu maksātāju skaits ¹	Piešķirto nodokļu samaksas termiņa pagarinājumu skaits ¹	Piešķirto nodokļu samaksas termiņa pagarinājumu summa ¹ , tūkst. <i>euro</i>
PVN	1 279	1 927	52 026,6
VSAOI	1 668	2 580	38 366,1
IIN	3 262	5 135	27 391,3
Akcīzes nodoklis	21	37	11 094,9
Dabas resursu nodoklis	41	51	376,8
Mikrouzņēmumu nodoklis	208	321	294,6
UIN	69	81	129,2
Kopā	4 371	10 132	129 679,5

¹ Dati uz 17.09.2024.

Lielākais termiņa pagarinājumu skaits piešķirts nodokļu maksātājiem, kuru pamatdarbības veids saistīts ar vairumtirdzniecību un mazumtirdzniecību; automobiļu un motociklu remontu, profesionālajiem, zinātniskajiem un tehniskajiem pakalpojumiem vai apstrādes rūpniecību (3 522 jeb 34,8% par kopējo summu 68,7 milj. *euro* jeb 53,0% no visas piešķirtās termiņa pagarinājumu summas). Savukārt lielākā summa piešķirta nodokļu maksātājiem, kuru pamatdarbības veids saistīts ar apstrādes rūpniecību, vairumtirdzniecību un mazumtirdzniecību; automobiļu un motociklu remontu vai transportu un uzglabāšanu (94,2 milj. *euro* jeb 72,6% no kopējās summas).

4. Valsts parāda, aizdevumu un galvojumu finansiālo saistību kopsavilkums

4.1. Valdības parāda attīstības tendences vidējā termiņā

Valsts parāda vadības pamatprincipus un uzdevumus vidējam termiņam nosaka Valsts parāda un naudas līdzekļu vadības stratēģija, kuru apstiprina finanšu ministrs. Saskaņā ar stratēģiju valsts parāda un naudas līdzekļu vadības mērķis ir savlaicīgi nodrošināt finanšu resursu pieejamību finansēšanas nepieciešamības segšanai ar zemām valsts parāda apkalpošanas izmaksām, ierobežojot finanšu riskus un vienlaikus sekmējot iekšējā finanšu tirgus attīstību. Valsts parāda un budžeta saistību izpildē tiek izmantota stratēģiska pieeja valsts aizņemšanās un parāda vadības procesa nodrošināšanā, saglabājot pēc iespējas lielāku elastību finanšu tirgos veicamo aizņēmumu nosacījumu (aizņemšanās laiks, instruments, apjoms, termiņš) izvēlē. Tas ļauj ierobežot finanšu riskus vidējā termiņā, kā arī nodrošināt resursus kopējās finansēšanas nepieciešamības segšanai ar pēc iespējas labvēlīgākiem un izdevīgākiem nosacījumiem.

2023. gadā kopējās finansēšanas nepieciešamības segšanai, t.sk. valsts budžeta deficīta finansēšanai, veikti aizņemšanās darījumi finanšu tirgos 3 649,9 milj. *euro* apmērā. Izmantojot iepriekš minētos aizņemšanās pasākumus, 2023. gadā tika nodrošināta valsts parāda saistību izpilde saskaņā ar noteiktajiem termiņiem, t.sk. aprīlī dzēstas 2020. gadā emitētās eiroobligācijas 1 000,0 milj. *euro* apmērā, maijā dzēstas 5 gadu iekšējā aizņēmuma obligācijas 270,0 milj. *euro* apmērā un novembrī dzēstas 5 gadu iekšējā aizņēmuma obligācijas 250,0 milj. *euro* apmērā, kā arī 2023. gada aprīlī pirms termiņa veikta Covid-19 pandēmijas negatīvo seku mazināšanai piešķirtā aizņēmuma atmaksa Ziemeļu investīciju bankai 500 milj. *euro* apmērā.

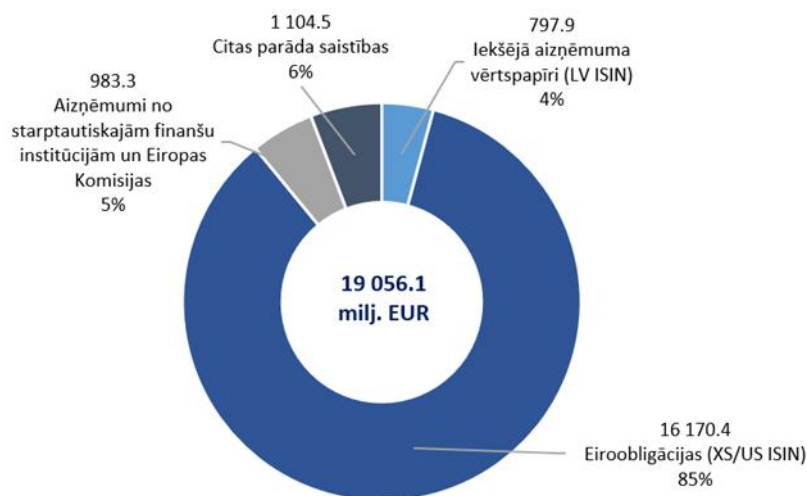
2024. gadā kopējās finansēšanas nepieciešamības segšanai veikti aizņemšanās darījumi 3 113,8 milj. *euro* apmērā. Maijā, pēc 12 gadu pārtraukuma atgriežoties ASV dolāru tirgū, lai paplašinātu investoru bāzi un nodrošinātu plašākas aizņemšanās iespējas ar izdevīgiem nosacījumiem nākotnē, veikta 10 gadu obligāciju emisija 1 250 milj. ASV dolāru apmērā. Lai pilnībā novērstu valūtas risku, vienlaicīgi ar obligāciju emisiju noslēgts valūtas mijmaiņas darījums, faktiskās valsts parāda saistības pārvēršot *euro*. Attiecīgi, ASV dolāros denominētu obligāciju efektīvā procentu likme pēc mijmaiņas darījuma ir bijusi zemāka nekā līdzīga termiņa aizņemšanās izmaksas *euro*. Septembrī veikta 7 gadu eiroobligāciju emisija 600 milj. *euro* apmērā ar kupona likmi 3,000%. Savukārt, dažāda termiņa eiroobligāciju papildu laidienus izsolēs ar Primāro dīleru starpniecību piesaistīti 1 085,0 milj. *euro*. Krājobligācijas emitētas 275,4 milj. *euro* apmērā, saglabājoties lielam iedzīvotāju pieprasījumam pēc šī instrumenta, kā arī vēlmei veikt ieguldījumu atkārtoti pēc 2023. gadā iegādāto krājobligāciju dzēšanas.

2024. gadā tika nodrošināta valsts parāda saistību izpilde saskaņā ar noteiktajiem termiņiem, t.sk. dzēstas 2014. gadā emitētās eiroobligācijas 1 320,0 milj. *euro* apmērā un krājobligācijas 205,6 milj. *euro* apmērā.

2023. gada beigās vispārējās valdības parāds pēc EKS metodoloģijas³⁶ bija 17,6 mljrd. *euro* jeb 45% no IKP, kas joprojām ir viens no zemākajiem starp ES un *euro* zonas dalībvalstīm.

³⁶ **Vispārējās valdības parāds** tiek noteikts atbilstoši EKS 2010 metodoloģijai (kopējais bruto parāds nominālvērtībā, kas nav nomaksāts gada beigās un konsolidēts starp vispārējās valdības sektoriem un to ietvaros). Sk. vairāk <https://data.europa.eu/data/datasets/dxhij18bl61dkx4xdskolw?locale=lv> un <https://www.kase.gov.lv/valsts-parada-vadiba/kas-ir-valsts-parads>

2024. gada beigās valsts parāds pēc nacionālās metodoloģijas³⁷ bija 19,1 mljrd. *euro* jeb 46% no prognozētā IKP. Valsts parāda struktūrā lielāko īpatsvaru (85% no kopējā valsts parāda) veido finanšu tirgos emitētās eiroobligācijas (skat. 4.1. attēlu).

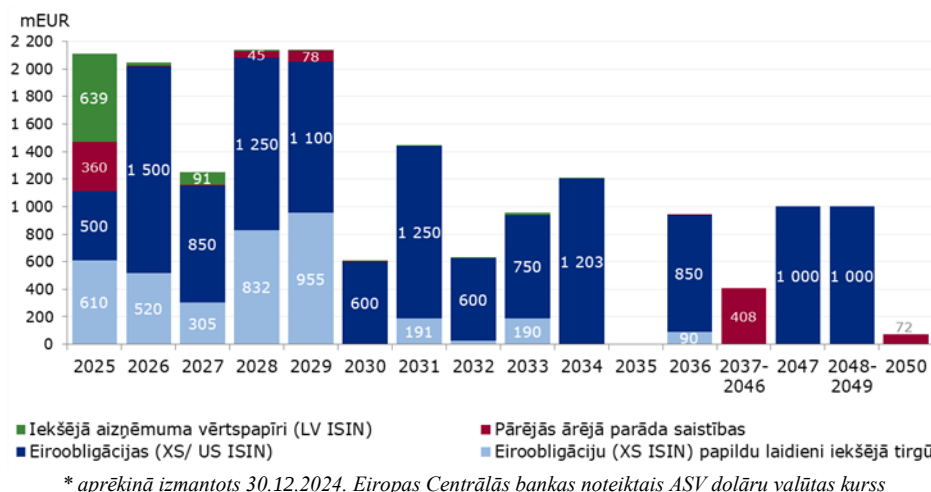
* aprēķinā izmantots 30.12.2024. ECB noteiktais ASV dolāru valūtas kurss

4.1. att. Valsts parāda struktūra nominālvērtībā, milj. *euro* (uz 2024. gada beigām)

Aizņemšanās apjomu un valsts parāda līmeni vidējā termiņā ietekmē kopējā finansēšanas nepieciešamība, kuru galvenokārt veido valsts budžeta deficīts, valsts parāda atmaksa, valsts aizdevumu izsniegšana (pašvaldībām, valsts kapitālsabiedrībām, ostām un augstskolām), kā arī resursu rezerves uzturēšana Valsts kases kontos dažādu risku vadībai paaugstinātas nenoteiktības apstākļos.

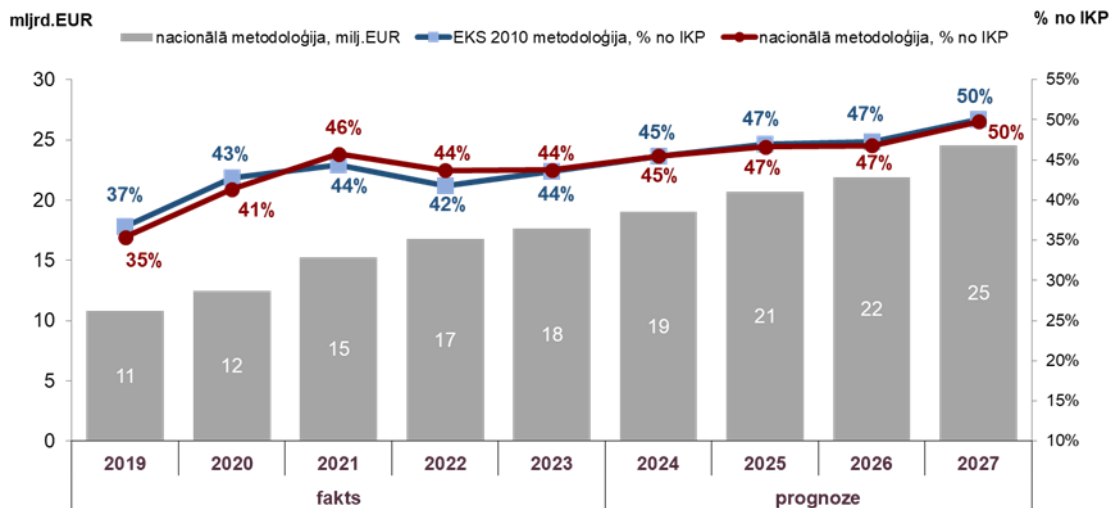
Ņemot vērā līdz 2024. gada 31. decembrim uzņemtās valsts parāda saistības, saskaņā ar valsts parāda atmaksas grafiku 2025.– 2027. gadā, jāpārfinansē valsts parāda saistības ~5,6 mljrd. *euro* apmērā (skat. 4.2. attēlu). Lielāko daļu no minētajā periodā pārfinansējamā parāda apjoma veido finanšu tirgos emitētās eiroobligācijas, kurām iestāsies dzēšanas termiņš.

³⁷ **Valsts parāds** tiek noteikts atbilstoši nacionālajai metodoloģijai saskaņā ar Likumu par budžetu un finanšu vadību un to veido valsts struktūru saņemtais un neatmaksātais parāds nominālvērtībā šādās finanšu instrumentu kategorijās: emitētie valsts vērtspapīri, aizņēmumi, krājobligācijas, bezprocentu obligācijas, kā arī klientu (izņemot valsts struktūru, tai skaitā valsts sociālas apdrošināšanas struktūru, bet ieskaitot valsts struktūru kontrolēto un finansēto komersantu, pašvaldību un to kontrolēto komercsabiedrību) Valsts kasē izvietotie depozīti un kontu atlikumi.

4.2. att. Centrālās valdības aizņēmumu atmaksas grafiks (līdz 2024. gada beigām uzņemtās saistības, nominālvērtībā, milj. euro)

2025.-2027. gadā kopējās finansēšanas nepieciešamības segšanai tiks izmantoti Valsts kases kontos pieejamie resursi un aizņemšanās pasākumi finanšu tirgos, pieļaujot arī citu aizņemšanās instrumentu izmantošanu atkarībā no situācijas finanšu tirgos un procentu likmju tendencēm. Aizņemšanos finanšu tirgos plānots nodrošināt galvenokārt ar publiskām etalona apjoma eiroobligāciju emisijām, uzturot iespējami elastīgas aizņemšanās instrumentu izvēles iespējas, kā arī veicot apgrozībā esošo eiroobligāciju papildu laidību izsoles ar Primāro dīleru starpniecību. Lai nodrošinātu Latvijas iedzīvotājiem drošu ieguldīšanas un uzkrājumu veidošanas instrumentu, tiks uzturēts arī dažādu termiņu krājobligāciju piedāvājums.

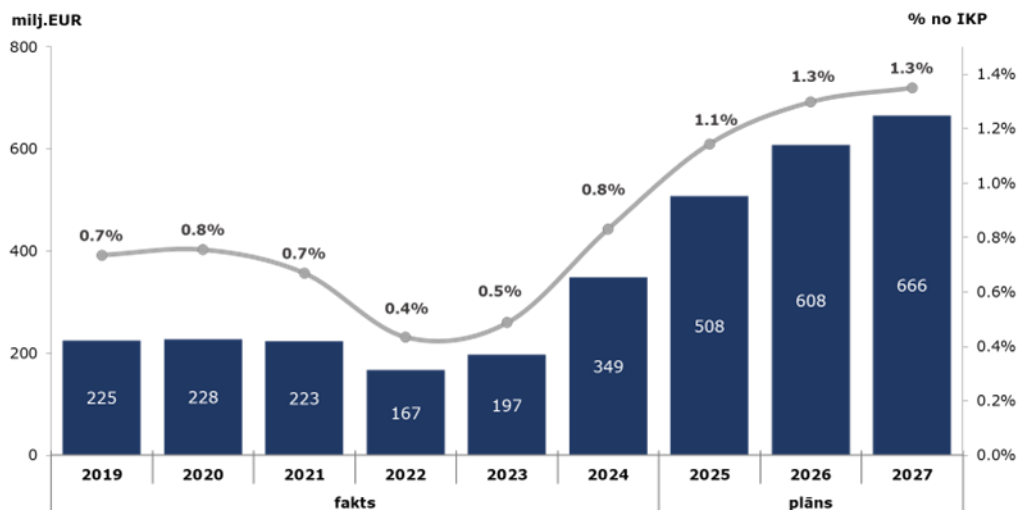
4.3. att. Valsts parāda attīstības tendences

Plānojot un veicot aizņemšanās pasākumus, tiek ievēroti gadskārtējā valsts budžeta likumā noteiktie ierobežojumi valsts parāda maksimālajam apmēram uz attiecīgā gada beigām. 2025. gada beigās maksimālais valsts parāds noteikts 21,0 mljrd. euro apmērā, paredzot elastību veikt papildu finansēšanas pasākumus, ja iestājas riski ar negatīvu fiskālo ietekmi.

Valsts parāda tendences vidējā termiņā ietekmē nepieciešamība finansēt plānoto valsts budžeta deficītu, t.sk. ņemot vērā izdevumu pieaugumu valsts aizsardzības kapacitātes stiprināšanai un ES fondu līdzfinansētiem projektiem, kā arī aktualizētās makroekonomisko rādītāju prognozes, kas paredz zemākus ekonomikas izaugsmes tempus 2024.-2027. gadā.

2027. gada vispārējās valdības parāda apjomu papildus iepriekš minētajiem faktoriem noteiks nepieciešamība savlaicīgi nodrošināt resursus 2028. gada sākumā plānotajai valsts parāda atmaksai. Atbilstoši aktuālajām prognozēm sagaidāms, ka vispārējās valdības parāda līmenis attiecībā pret IKP vidējā termiņā pakāpeniski pieaugs no 45% 2024. gadā līdz 50% 2027. gadā (sk. 4.3. attēlu), taču FDL noteiktais parāda nosacījums (60% no IKP) tiks ievērots. Ilgttermiņā vispārējās valdības parāds tiks uzturēts mērenā, ilgtspējīgā līmenī, nodrošinot parāda saistību pārfinansēšanu ar optimāliem nosacījumiem.

Procentu maksājumi par valsts parāda saistībām tiek veikti no FM pamatbudžeta apakšprogrammas 31.02.00 "Valsts parāda vadība". Apakšprogrammas ietvaros veicamo valsts parāda procentu izdevumu prognozi 2025. – 2027. gadam galvenokārt ietekmē iepriekš, t.sk. zemo procentu likmju periodā, uzņemto valsts parāda saistību apkalpošanas (procentu) izdevumi un prognozētie procentu maksājumi par jauniem aizņēmumiem, kuri tiks veikti kārtējā un nākamajos gados finansēšanas nepieciešamības segšanai, t.sk. valsts parāda atmaksai. Jaunu aizņēmumu procentu likmes ietekmēs galvenokārt centrālo banku monetārās politikas lēmumi, kā arī dažādu faktoru, t.sk. ģeopolitisko, izraisīts finanšu tirgus svārstīgums un nenoteiktība.

* t.sk. procentu maksājumi Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai par speciālā budžeta spēkā esošajiem termiņnoguldījumiem Valsts kasē 78,2 milj. euro 2025. gadā, 34,9 milj. euro 2026. gadā un 22,9 milj. euro 2027. gadā

4.4. att. Valsts budžeta apakšprogrammas 31.02.00 "Valsts parāda vadība" izdevumi

Atbilstoši šī brīža indikatīvām prognozēm (sk. 4.4. attēlu) nākamajos gados parāda apkalpošanas izdevumi pakāpeniski pieaugs, taču joprojām paliks mērenā līmenī ap 1,3% no prognozētā IKP vidējā termiņā.

4.2. Valsts budžeta aizdevumi un aizdevumu atmaksas

Kopējais valsts aizdevumu portfelis 2024. gada 31. decembrī veidoja 2 262 milj. euro.

Katru gadu valsts budžeta likumā tiek noteikts valsts aizdevumu kopējais palielinājums, t.sk. atsevišķi nosakot pašvaldību aizņēmumu kopējo palielinājumu. Savukārt kopējais gadā pieļaujamais izsniedzamo valsts aizdevumu apmērs ietver gan valsts budžeta likumā noteikto valsts aizdevumu kopējo palielinājumu, gan iepriekšējos gados izsniegto valsts aizdevumu paredzētās atmaksas.

Nemot vērā, ka aizvien aktīvāk tiek izmantotas normatīvajos aktos noteiktās tiesības izņemt valsts aizdevumu vidējā termiņā valsts uzņemtās saistības aizdevumu izmaksai 2025. gadā ir 112,3 milj. *euro*, tajā skaitā:

- 57,0 milj. *euro* aizdevumiem valsts struktūrām;
- 54,4 milj. *euro* aizdevumiem pašvaldību struktūrām;
- 0,9 milj. *euro* aizdevumiem nefinanšu sabiedrībām.

Valsts pamatbudžeta aizdevumi (izsniegto aizdevumu un izsniegto aizdevumu saņemtās atmaksas starpība) 2025. gadā plānoti 334,5 milj. *euro* apmērā.

Valsts budžeta izsniegtie aizdevumi plānoti 502,3 milj. *euro* apjomā, tajā skaitā:

- 93,1 milj. *euro* aizdevumiem valsts struktūrām;
- 333,2 milj. *euro* aizdevumiem pašvaldību struktūrām;
- 76,0 milj. *euro* aizdevumiem nefinanšu sabiedrībām.

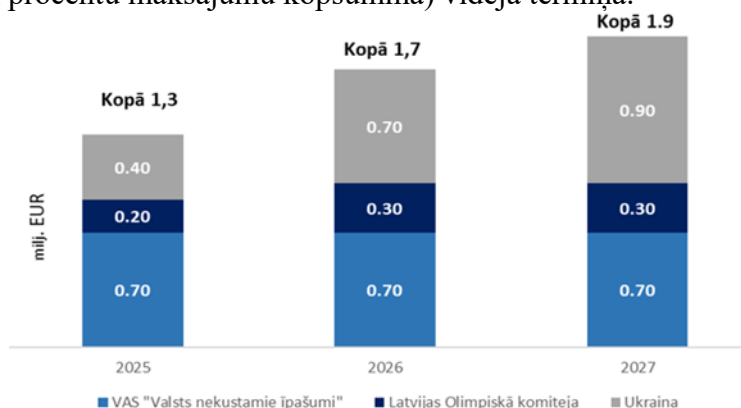
Saskaņā ar iepriekšējos gados noslēgtajos aizdevuma līgumos iekļautajiem aizdevumu atmaksas grafikiem 2025. gadā valsts aizdevumu atmaksas plānotas 167,8 milj. *euro* apmērā, tajā skaitā:

- 13,3 milj. *euro* no valsts struktūrām;
- 141,5 milj. *euro* no pašvaldību struktūrām;
- 13,0 milj. *euro* no nefinanšu sabiedrībām.

4.3. Valsts galvojumu saistības

Kopējais valsts galvoto aizdevumu atlikums 2024. gada 31. decembrī veidoja 355,1 milj. *euro* (t.sk. saistības, par kurām valsts galvojums sniegts portfelgarantijas veidā un par Eiropas pagaidu atbalsta instrumentu bezdarba riska mazināšanai ārkārtas situācijā (SURE) pēc Covid-19 uzliesmojuma un Latvijas Republikas galvojums Starptautiskās rekonstrukcijas un attīstības bankai un EK atbalstam Ukrainai).

4.5. attēlā apkopota informācija par valsts galvoto aizdevumu maksājumiem (pamatsummu un procentu maksājumu kopsumma) vidējā termiņā.

* izņemot saistības, par kurām valsts galvojums sniegts portfelgarantijas veidā un par Eiropas pagaidu atbalsta instrumentu bezdarba riska mazināšanai ārkārtas situācijā (SURE) pēc Covid-19 uzliesmojuma

4.5. att. Valsts galvoto aizdevumu plānotās atmaksas un procentu maksājumi 2025. – 2027. gadā, milj. *euro**

Izvērtējot pieejamo informāciju par aizņēmēju kredītvēsturi, secināts, ka valdības rīcības pieļaujamās robežas, lai segtu izdevumus, kas var rasties, pildot uz valsts budžetu attiecināmās valsts galvotā parāda saistības 2025. gadā, novērtētas 579 tūkst. *euro* apmērā.

4.4. Valsts saistības kredītu garantijām, ko izsniedz akciju sabiedrība “Attīstības finanšu institūcija “Altum””

2025. gadā plānots īstenot šādas EM un ZM pārraudzībā esošas valsts atbalsta programmas garantijas veidā, kuras tiek iekļautas valsts saistību limitā:

1. **Garantijas daudzdzīvokļu dzīvojamo māju energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumu īstenošanai** MK 2016. gada 15. marta noteikumu Nr. 160 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 4.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Veicināt energoefektivitātes paaugstināšanu valsts un dzīvojamās ēkās” 4.2.1.1. specifiskā atbalsta mērķa pasākuma “Veicināt energoefektivitātes paaugstināšanu dzīvojamās ēkās” un 13.1.1. specifiskā atbalsta mērķa “Atvēršoties ekonomikas nozarē” 13.1.1.2. specifiskā atbalsta mērķa pasākuma “Atbalsts daudzdzīvokļu māju siltināšanai” īstenošanas noteikumi” ietvaros. Programmas mērķis: veicināt energoefektivitātes paaugstināšanu un viedas energovadības un atjaunojamo energoresursu izmantošanu daudzdzīvokļu dzīvojamās mājās. Garantija tiek izsniegta par kredītiestādes, starptautiskas finanšu institūcijas vai alternatīvā ieguldījumu fonda izsniegtu investīcijas aizdevumu līdz 80 % no finansējuma pamatsummas ar termiņu līdz 20 gadiem, garantijas summa vienas ēkas energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumam nepārsniedz 3 milj. *euro*. **Apstiprinātais programmas finansējums ir 36,87 milj. *euro*** (ERAF un valsts budžeta līdzfinansējums). **Valsts saistības tiek paredzētas par programmā izsniegtajām garantijām no 2016. gada 1. janvāra līdz 2023. gada 31. decembrim.**
2. **Garantijas daudzdzīvokļu dzīvojamo māju energoefektivitātes uzlabošanas pasākumu īstenošanai** MK 2022. gada 14. jūlija noteikumu Nr. 460 “Eiropas Savienības Atvēršoties un noturības mehānisma plāna 1.2. reformu un investīciju virziena “Energoefektivitātes uzlabošana” 1.2.1.1.i. investīcijas “Daudzdzīvokļu māju energoefektivitātes uzlabošana un pāreja uz atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju izmantošanu” īstenošanas noteikumi” ietvaros. Programmas mērķis: veikt ieguldījumus daudzdzīvokļu dzīvojamo ēku sektorā, kas veicinās mājokļu jautājuma sakārtošanu Latvijā, palīdzēs sasniegt izvirzītos klimata mērķus siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanā, palīdzēs samazināt enerģētiskās nabadzības līmeni, kā arī veicinās Latvijas tautsaimniecības attīstību, jo ar energoefektivitātes pasākumu īstenošanu tiek nodrošinātas darba vietas un tiek nodrošināts vietējo būvmateriālu pieprasījums. **Apstiprinātais programmas finansējums ir 57,28 milj. *euro*** (ANM finansējums 2022.-2026. gadā). Garantija tiek izsniegta par kredītiestādes izsniegtu aizdevumu projekta īstenošanai, no kura atņemta plānotā kapitāla atlaides summa, līdz 80 % no finansējuma pamatsummas ar termiņu līdz 20 gadiem, garantijas summa vienas ēkas energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumam nepārsniedz 3 milj. *euro*. **Valsts saistības tiek paredzētas par līdz šim programmā izsniegtajām garantijām un atbilstoši garantiju programmas izsniegšanas apjomiem 2025. gadā.**
3. **Kredīta garantijas saimnieciskās darbības veicējiem konkurētspējas uzlabošanai** MK 2020. gada 16. jūnija noteikumu Nr. 383 “Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem konkurētspējas uzlabošanai” ietvaros. Programmas mērķis: saimnieciskās darbības veicējiem nodrošināt kredītresursus biznesa projektu īstenošanai, ja esošais nodrošinājums nav pietiekams to saņemšanai. Garantija tiek izsniegta par Latvijā reģistrētas kredītiestādes vai tās meitas sabiedrības izsniegtu finanšu pakalpojumu līdz 80 % no finansējuma pamatsummas ar kopējo termiņu līdz 15 gadiem, garantijas summa vienam saimnieciskās darbības veicējam un ar to saistīto personu grupai nepārsniedz 5 milj. *euro* vai arī nepārsniedz 7 milj. *euro*, ja garantija tiek sniegta 1.2.2.2. pasākuma ietvaros. **Apstiprinātais programmas finansējums 2016.-2024. gadam ir 69,81 milj. *euro*** (t.sk.

Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) finansējums, atmaksātais finansējums no ES fondu 2007.-2013. gada plānošanas perioda un 2004.-2006. gada plānošanas perioda, valsts budžeta finansējums). Savukārt 2021.-2027. gada ES fondu plānošanas periodā programmas turpināšanai paredzēts finansējums 29,61 milj. *euro*, tai skaitā 24,67 milj. *euro* 1.2.3.4. pasākuma “Garantijas, portfeļgarantijas pilna cikla uzņēmējdarbībai” ietvaros (t.sk. valsts budžets 3,70 milj. *euro*, ERAF 20,97 milj. *euro* finansējums) un 4,93 milj. *euro* 1.2.2.2. pasākuma “Individuālās garantijas digitalizācijai un automatizācijai” ietvaros (t.sk. valsts budžets 0,74 milj. *euro*, ERAF 4,19 milj. *euro*).

Valsts saistības tiek paredzētas par programmā līdz šim izsniegtajām garantijām un atbilstoši garantiju programmas izsniegšanas apjomiem 2025. gadā.

4. **Kredīta garantijas lauksaimniecības, zivsaimniecības un lauku attīstības pasākumu veicināšanai** MK 2019. gada 8. janvāra noteikumu Nr. 9 “Lauksaimniecības, zivsaimniecības un lauku attīstības garantiju programmas noteikumi” ietvaros. Programmas mērķis: saimnieciskās darbības veicējiem lauksaimniecības, zivsaimniecības un lauku attīstības jomā nodrošināt finansējumu pasākumu īstenošanai, ja esošais nodrošinājums nav pietiekams to saņemšanai. Garantija tiek izsniegta par Latvijā reģistrētas kredītiestādes vai tās meitas sabiedrības vai krājaizdevumu sabiedrības izsniegtu finanšu pakalpojumu līdz 80 % no finansējuma pamatsummas ar sākotnējo termiņu līdz 10 gadiem, garantijas summa vienam saimnieciskās darbības veicējam un ar to saistīto personu grupai nepārsniedz 3,5 milj. *euro*. **Apstiprinātais programmas finansējums ir 2,83 milj. *euro*** (Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.-2013. gadam un Rīcības programmas Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā 2007.-2013. gada plānošanas perioda pasākuma “Kredītu fonds” atmaksu finansējums, Latvijas Lauku attīstības programmas 2014.-2020. gadam īstenošanas pārejas periodā 2021. un 2022. gadā paredzētais finansējums, valsts budžeta līdzekļi). **Valsts saistības tiek paredzētas par programmā līdz šim izsniegtajām garantijām un atbilstoši garantiju programmas izsniegšanas apjomiem 2025. gadā.**
5. **Garantijas ģimenēm ar bērniem (līdz 23 gadiem ieskaitot) un jaunažiem speciālistiem** (personām, kuras ieguvušas vidējo profesionālo vai augstāko izglītību, un nepārsniedz 35 gadu vecumu) mājokļu iegādei MK 2018. gada 20. februāra noteikumu Nr. 95 “Noteikumi par valsts palīdzību dzīvojamās telpas iegādei vai būvniecībai” ietvaros. Programmas mērķis: sniegt valsts palīdzību mājokļa iegādei vai būvniecībai ģimenēm ar bērniem un jaunažiem speciālistiem, kā arī garantijas Nacionālo bruņoto spēku karavīriem, kuriem ir pastāvīgi ienākumi, bet nav pietiekamu uzkrājumu pirmās iemaksas veikšanai. Garantija tiek sniegta par Latvijā reģistrētas kredītiestādes, dalībvalstī reģistrētas kredītiestādes, tās filiāles vai ārvalsts kredītiestādes filiāles izsniegtu aizdevumu:
 - ģimenēm ar bērniem līdz 50 % no finansējuma pamatsummas ar termiņu līdz 10 gadiem, garantijas summa nepārsniedz 50 tūkst. *euro* (garantijas nosacījumi tiek noteikti, ņemot vērā bērnu skaitu ģimenē un arī no tā vai mājoklis atrodas Jūrmalas, Rīgas valstspilsētu vai Rīgas valstspilsētas piegulošo novadu (Mārupes novads, Olaines novads, Ķekavas novads, Salaspils novads, Ropažu novads, Ādažu novads) administratīvajā teritorijā vai ārpus tās);
 - jaunažiem speciālistiem līdz 20 % no aizdevuma pamatsummas un ne vairāk kā 50 tūkst. *euro* ar termiņu līdz 10 gadiem;
 - Nacionālo bruņoto spēku karavīriem līdz 25 % no aizdevuma pamatsummas un ne vairāk kā 20 tūkst. *euro* ar termiņu līdz 10 gadiem.

Finansējums tiek paredzēts no valsts budžeta līdzekļiem. Programmas īstenošana un tās pieejamais finansējums ir atkarīgs no MK un Saeimas lēmumiem, t.sk. atbilstoši *likumā par valsts budžetu kārtējam gadam un budžeta ietvaru vidējam termiņam* piešķirtajam finansējumam. **Valsts saistības tiek paredzētas par programmā izsniegtajām garantijām no 2016. gada 1. janvāra līdz 2019. gada 31. decembrim.**

Budžeta ietvara I. nodaļas pielikumi

1. pielikums

Vispārējā valdības sektorā iekļauto kapitālsabiedrību faktiskā ietekme uz vispārējās valdības B.9 neto aizdevumiem(+)/ neto aizņēmumiem(-) un parādu

milj. euro

	Ieņēmumi	t.sk. ieņēmumu pozīcijas korekcija par ES fondu finansējuma izlietojumu	Izdevumi	Ietekme uz B.9 neto aizdevumiem (+)/neto aizņēmumiem (-) (ieskaitot korekciju par ES fondu finansējuma izlietojumu)	Ietekme uz vispārējās valdības parādu
2021					
S130130	1376,255	17,477	1367,513	8,742	410,388
S130330	672,441	29,905	695,237	-22,796	317,403
2022					
S130130	1384,524	25,950	1398,702	-14,178	321,834
S130330	693,255	17,444	717,808	-24,553	322,278
2023					
S130130	1562,075	216,566	1693,645	-131,570	333,565
S130330	779,031	75,126	810,366	-31,335	294,274

Datu avots: CSP (atbilstoši 2024. gada 30. septembrī iesniegtajiem datiem Eurostat oktobra notifikācijas vajadzībām)

Vispārējās valdības sektorā iekļauto kapitālsabiedrību prognozētā ietekme uz vispārējās valdības neto aizdevumiem vai aizņēmumiem (B.9) 2025., 2026. un 2027. gadā

2025				
N.p.k.		Ieņēmumi, <i>euro</i>	Izdevumi, <i>euro</i>	Ietekme uz B.9 neto aizdevumiem (+)/neto aizņēmumiem (-), <i>euro</i>
S130130	Valsts struktūru kontrolētas un finansētas komercsabiedrības			
1	VSIA "Bērnu psihoneiroloģiskā slimnīca "Ainaži""	2 172 000	2 266 223	-94 223
2	Nodibinājums "Akadēmiskās informācijas centrs"	241 000	1 943 801	-1 702 801
3	VSIA "Autotransporta direkcija"	3 861 061	3 956 434	-95 373
4	VSIA "Bērnu klīniskā universitātes slimnīca"	81 204 616	78 516 439	2 688 177
5	SIA "Veselības centrs "Bīķernieki""	3 425 800	3 417 442	8 358
6	VSIA "Bulduru Dārzkopības vidusskola"	840 000	956 500	-116 500
7	VAS "Ceļu satiksmes drošības direkcija"	65 895 700	64 532 250	1 363 450
8	VSIA "Daugavpils psihoneiroloģiskā slimnīca"	26 813 858	26 924 826	-110 968
9	VSIA "Daugavpils teātris"	2 708 321	2 706 490	1 831
10	SIA "Eiropas Dzelzceļa līnijas"	0	0	0
11	SIA "Enerģijas publiskais tirgotājs"	60 351 502	79 521 108	-19 169 606
12	SIA "FeLM"	0	0	0
13	VSIA "Slimnīca "Ģintermuiža""	13 673 613	13 840 910	-167 297
14	VSIA "Iekšlietu ministrijas poliklīnika"	2 998 250	2 969 506	28 744
15	AS "LatRailNet"	1 584 670	1 584 670	0
16	VSIA "Valsts Akadēmiskais koris "Latvija""	126 200	124 200	2 000
17	VAS "Latvijas Attīstības finanšu institūcija Altum"	26 123 866	12 096 527	14 027 339
18	VAS "Latvijas autoceļu uzturētājs"	69 020 379	68 836 559	183 820
19	VAS "Latvijas dzelzceļš"	140 897 414	169 309 724	-28 412 310

2025				
N.p.k.		Ieņēmumi, euro	Izdevumi, euro	Ietekme uz B.9 neto aizdevumiem (+)/neto aizņēmumiem (-),euro
20	VSIA "Latvijas Koncerti"	5 216 129	5 180 460	35 669
21	VSIA "Latvijas Leļļu teātris"	687 000	686 900	100
22	VSIA "Latvijas Nacionālais simfoniskais orķestris"	3 926 293	4 484 353	-558 060
23	SIA "Latvijas Nacionālais sporta centrs"	5 751 859	5 583 383	168 476
24	VSIA "Latvijas Nacionālais teātris"	6 400 000	6 370 000	30 000
25	VSIA "Latvijas Nacionālā opera un balets"	3 745 000	3 735 000	10 000
26	VSIA "Latvijas Proves birojs"	697 275	1 174 877	-477 602
27	VSIA "Latvijas Radio"	15 550 000	15 644 000	-94 000
28	SIA "Latvijas standarts"	934 900	898 114	36 786
29	VSIA "Latvijas Televīzija"	34 529 386	34 332 558	196 828
30	SIA "Latvijas Universitātes nekustamā īpašuma aģentūra"	0	1 061 161	-1 061 161
31	VSIA "Latvijas Valsts ceļi"	20 100 000	20 000 000	100 000
32	VSIA "Latvijas Vēstnesis"	2 397 932	2 455 930	-57 998
33	VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs"	3 114 825	2 904 638	210 187
34	SIA "LDZ apsardze"	9 862 381	9 571 767	290 613
35	SIA "LDZ Loģistika"	9 007 500	9 100 762	-93 262
36	SIA "Lielstraupes pils"	0	0	0
37	VSIA "Liepājas simfoniskais orķestris"	350 000	339 645	10 355
38	SIA "Ludzas medicīnas centrs"	4 500 000	4 420 000	80 000
39	VSIA "Mihaila Čehova Rīgas Krievu teātris"	2 545 920	2 504 245	41 675
40	AS "Pasažieru vilciens"	82 035 052	80 068 749	1 966 303
41	VSIA "Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca"	198 172 851	192 381 770	5 791 081
42	VSIA "Piejūras slimnīca"	6 053 600	5 967 783	85 817

2025				
N.p.k.		Ieņēmumi, euro	Izdevumi, euro	Ietekme uz B.9 neto aizdevumiem (+)/neto aizņēmumiem (-),euro
43	SIA "Publisko aktīvu pārvaldītājs Possessor"	3 668 810	3 591 370	77 440
44	SIA "REAP"	195 200	195 200	0
45	AS "Reverta"	0	0	0
46	SIA "Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca"	253 094 459	250 785 034	2 309 425
47	VSIA "Rīgas Cirks"	999 816	993 000	6 816
48	VSIA "Rīgas psihiatrijas un narkoloģijas centrs"	32 663 733	32 663 733	0
49	VSIA "Rīgas Tūrisma un radošās industrijas tehnikums"	8 714 714	9 110 850	-396 136
50	SIA "RTU Starptautiskā zinātnu un tehnoloģiju skola"	892 575	834 462	58 113
51	SIA "Starptautiskā Rakstnieku un tulkotāju māja"	753 680	753 606	74
52	VSIA "Strenču psihoneiroloģiskā slimnīca"	11 018 600	10 528 193	490 407
53	VSIA "Šampētera nams"	2 694 612	2 668 020	26 592
54	SIA "Tiesu namu aģentūra"	9 150 000	23 968 113	-14 818 113
55	VSIA "Traumatoloģijas un ortopēdijas slimnīca"	31 731 520	31 703 967	27 553
56	VSIA "Nacionālais rehabilitācijas centrs "Vaivari""	26 997 791	26 194 467	803 324
57	VSIA "Valmieras drāmas teātris"	972 051	925 434	46 617
58	SIA "Valsts aizsardzības korporācijas"	0	13 141 315	-13 141 315
59	AS "Valsts nekustamie īpašumi"	47 420 664	52 205 095	-4 784 431
60	SIA "Vides investīciju fonds"	1 232 459	1 218 267	14 192
61	VSIA "Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi"	3 474 170	3 563 275	-89 105
S130330	Pašvaldības struktūru kontrolētas un finansētas komercsabiedrības			
62	SIA "Aviasabiedrība "Liepāja""	1 732 311	1 366 424	365 887
63	SIA "Cēsu klīnika"	11 100 000	11 100 000	0
64	SIA "Daugavpils bērnu veselības centrs"	2 788 371	2 764 661	23 710

2025				
N.p.k.		Ieņēmumi, <i>euro</i>	Izdevumi, <i>euro</i>	Ietekme uz B.9 neto aizdevumiem (+)/neto aizņēmumiem (-), <i>euro</i>
65	SIA "Daugavpils reģionālā slimnīca"	60 156 453	59 738 668	417 785
66	AS "Daugavpils satiksme"	13 967 371	13 237 930	729 441
67	SIA "Dobeles un apkārtnes slimnīca"	7 801 614	8 102 187	-300 573
68	SIA "Jelgavas pilsētas slimnīca"	18 075 686	17 519 949	555 737
69	SIA "Jēkabpils reģionālā slimnīca"	21 077 154	20 793 036	284 118
70	SIA "Jūrmalas slimnīca"	12 033 491	11 775 680	257 811
71	SIA "Kuldīgas slimnīca"	12 238 030	11 905 544	332 486
72	SIA "Liepājas Olimpiskais Centrs"	3 333 000	2 898 448	434 552
73	SIA "Liepājas reģionālā slimnīca"	42 376 850	42 259 634	117 216
74	SIA "Liepājas tramvajs"	2 700 000	2 649 000	51 000
75	SIA "Madonas slimnīca"	14 000 000	13 934 730	65 270
76	SIA "Ogres rajona slimnīca"	16 791 556	17 732 620	-941 064
77	SIA "Rēzeknes Satiksme"	2 808 231	2 302 038	506 193
78	SIA "Rēzeknes slimnīca"	27 614 196	27 458 881	155 315
79	SIA "Rīgas 1.slimnīca"	30 677 517	31 128 415	-450 898
80	SIA "Rīgas 2.slimnīca"	13 602 190	13 600 922	1 268
81	SIA "Rīgas Dzemdību nams"	13 417 963	13 350 365	67 598
82	SIA "Rīgas satiksme"	214 871 282	213 434 327	1 436 955
83	SIA "Rīgas veselības centrs"	12 725 101	12 724 171	930
84	SIA "Salaspils Veselības Centrs"	28 357 586	28 329 361	28 225
85	SIA "Olimpiskais centrs "Ventpils""	4 503 161	4 502 237	924
86	SIA "Vidzemes slimnīca"	29 109 134	30 388 883	-1 279 749
87	SIA "Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca"	28 357 586	28 329 361	28 225

2025				
N.p.k.		Ieņēmumi, <i>euro</i>	Izdevumi, <i>euro</i>	Ietekme uz B.9 neto aizdevumiem (+)/neto aizņēmumiem (-), <i>euro</i>
Prognozes izstrādātas atbilstoši 2024. gada jūnijā-jūlijā FM iesniegtajai informācijai par visu centrālās valdības komersantu (61) un izlasi fiskāli nozīmīgu vietējās valdības (pašvaldību) komersantu (26) prognozēto saimniecisko un finanšu darbību, kā arī ņemot vērā tieši saistītos MK lēmumus 2024. gada septembrī. Vispārējās valdības budžeta pieklasificēto kapitālsabiedrību ietekme uz B.9 neto aizdevumiem (+)/neto aizņēmumiem (-), kas iekļauta vispārējās valdības budžeta prognozēs 2025. gadā ir -51 333 737 <i>euro</i>.				

2026				
N.p.k.		Ieņēmumi, <i>euro</i>	Izdevumi, <i>euro</i>	Ietekme uz B.9 neto aizdevumiem (+)/neto aizņēmumiem (-), <i>euro</i>
S130130	Valsts struktūru kontrolētas un finansētas komercsabiedrības			
1	VSIA "Bērnu psihoneiroloģiskā slimnīca "Ainaži""	2 172 000	2 141 793	30 207
2	Nodibinājums "Akadēmiskās informācijas centrs"	241 000	1 943 801	-1 702 801
3	VSIA "Autotransporta direkcija"	3 888 844	3 948 328	-59 484
4	VSIA "Bērnu klīniskā universitātes slimnīca"	83 633 253	80 486 684	3 146 569
5	SIA "Veselības centrs "Bīķernieki""	3 535 740	3 527 806	7 934
6	VSIA "Bulduru Dārzkopības vidusskola"	845 000	957 500	-112 500
7	VAS "Ceļu satiksmes drošības direkcija"	64 816 652	63 523 117	1 293 535
8	VSIA "Daugavpils psihoneiroloģiskā slimnīca"	27 618 273	27 850 609	-232 336
9	VSIA "Daugavpils teātris"	2 923 986	2 923 186	800
10	SIA "Eiropas Dzelzceļa līnijas"	0	0	0
11	SIA "Enerģijas publiskais tirgotājs"	36 534 648	68 458 367	-31 923 719
12	SIA "FeLM"	0	0	0
13	VSIA "Slimnīca "Ģintermuiža""	13 673 613	13 582 255	91 358
14	VSIA "Iekšlietu ministrijas poliklīnika"	3 034 200	3 018 385	15 815

2026				
N.p.k.		Ieņēmumi, euro	Izdevumi, euro	Ietekme uz B.9 neto aizdevumiem (+)/neto aizņēmumiem (-),euro
15	AS "LatRailNet"	1 613 363	1 613 363	0
16	VSIA "Valsts Akadēmiskais koris "Latvija""	137 500	135 500	2 000
17	VAS "Latvijas Attīstības finanšu institūcija Altum"	28 583 765	11 166 669	17 417 096
18	VAS "Latvijas autoceļu uzturētājs"	71 769 752	71 675 026	94 726
19	VAS "Latvijas dzelzceļš"	135 655 510	154 270 983	-18 615 473
20	VSIA "Latvijas Koncerti"	5 259 087	5 224 744	34 343
21	VSIA "Latvijas Leļļu teātris"	695 000	694 800	200
22	VSIA "Latvijas Nacionālais simfoniskais orķestris"	3 777 000	3 767 000	10 000
23	SIA "Latvijas Nacionālais sporta centrs"	4 200 000	4 394 824	-194 824
24	VSIA "Latvijas Nacionālais teātris"	5 859 753	5 629 663	230 090
25	VSIA "Latvijas Nacionālā opera un balets"	6 401 000	6 340 000	61 000
26	VSIA "Latvijas Proves birojs"	707 275	1 174 877	-467 602
27	VSIA "Latvijas Radio"	17 250 000	17 334 000	-84 000
28	SIA "Latvijas standarts"	935 000	901 616	33 384
29	VSIA "Latvijas Televīzija"	37 887 975	37 810 325	77 650
30	SIA "Latvijas Universitātes nekustamā īpašuma aģentūra"	0	0	0
31	VSIA "Latvijas Valsts ceļi"	20 100 000	20 000 000	100 000
32	VSIA "Latvijas Vēstnesis"	2 398 932	2 451 930	-52 998
33	VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs"	3 208 270	2 933 192	275 078
34	SIA "LDZ apsardze"	10 108 940	9 830 283	278 657
35	SIA "LDZ Loģistika"	10 008 000	9 967 501	40 499
36	SIA "Lielstraupes pils"	0	0	0
37	VSIA "Liepājas simfoniskais orķestris"	373 000	381 935	-8 935

2026				
N.p.k.		Ieņēmumi, euro	Izdevumi, euro	Ietekme uz B.9 neto aizdevumiem (+)/neto aizņēmumiem (-),euro
38	SIA "Ludzas medicīnas centrs"	4 600 000	4 520 000	80 000
39	VSIA "Mihaila Čehova Rīgas Krievu teātris"	2 621 442	2 599 330	22 112
40	AS "Pasažieru vilciens"	85 700 356	85 164 970	535 386
41	VSIA "Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca"	211 725 362	204 530 005	7 195 357
42	VSIA "Piejūras slimnīca"	6 008 100	5 994 532	13 568
43	SIA "Publisko aktīvu pārvaldītājs Possessor"	3 708 370	3 615 704	92 666
44	SIA "REAP"	195 200	195 200	0
45	AS "Reverta"	0	0	0
46	SIA "Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca"	258 475 486	255 487 968	2 987 518
47	VSIA "Rīgas Cīrks"	1 013 000	1 006 000	7 000
48	VSIA "Rīgas psihiatrijas un narkoloģijas centrs"	35 246 031	35 246 031	0
49	VSIA "Rīgas Tūrisma un radošās industrijas tehnikums"	9 110 660	8 960 981	149 679
50	SIA "RTU Starptautiskā zinātņu un tehnoloģiju skola"	1 059 325	952 355	106 970
51	SIA "Starptautiskā Rakstnieku un tulkotāju māja"	748 315	748 171	144
52	VSIA "Strenču psihoneiroloģiskā slimnīca"	11 017 600	10 572 950	444 650
53	VSIA "Šampētera nams"	2 795 660	2 769 744	25 916
54	SIA "Tiesu namu aģentūra"	9 250 000	7 538 000	1 712 000
55	VSIA "Traumatoloģijas un ortopēdijas slimnīca"	34 414 641	34 175 010	239 631
56	VSIA "Nacionālais rehabilitācijas centrs "Vaivari""	28 887 636	28 069 527	818 109
57	VSIA "Valmieras drāmas teātris"	992 152	923 729	68 423
58	SIA "Valsts aizsardzības korporācijas"	0	13 141 315	-13 141 315
59	AS "Valsts nekustamie īpašumi"	46 943 934	51 872 175	-4 928 241
60	SIA "Vides investīciju fonds"	1 232 459	1 218 267	14 192

2026				
N.p.k.		Ieņēmumi, euro	Izdevumi, euro	Ietekme uz B.9 neto aizdevumiem (+)/neto aizņēmumiem (-),euro
61	VSIA "Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi"	3 742 587	3 825 261	-82 674
S130330	Pašvaldības struktūru kontrolētas un finansētas komercsabiedrības			
62	SIA "Aviasabiedrība "Liepāja""	1 801 604	1 484 035	317 569
63	SIA "Cēsu klīnika"	11 200 000	11 200 000	0
64	SIA "Daugavpils bērnu veselības centrs"	2 899 850	2 877 500	22 350
65	SIA "Daugavpils reģionālā slimnīca"	62 562 711	61 354 318	1 208 393
66	AS "Daugavpils satiksme"	14 665 739	13 834 485	831 254
67	SIA "Dobeles un apkārtnes slimnīca"	7 856 161	7 852 117	4 044
68	SIA "Jelgavas pilsētas slimnīca"	18 256 443	17 605 255	651 188
69	SIA "Jēkabpils reģionālā slimnīca"	21 357 469	21 088 100	269 369
70	SIA "Jūrmalas slimnīca"	12 392 441	10 471 515	1 920 926
71	SIA "Kuldīgas slimnīca"	13 093 622	12 623 690	469 932
72	SIA "Liepājas Olimpiskais Centrs"	3 398 801	2 619 842	778 959
73	SIA "Liepājas reģionālā slimnīca"	43 876 850	43 614 634	262 216
74	SIA "Liepājas tramvajs"	2 700 000	2 649 000	51 000
75	SIA "Madonas slimnīca"	14 500 000	14 429 730	70 270
76	SIA "Ogres rajona slimnīca"	17 463 218	16 971 813	491 405
77	SIA "Rēzeknes Satiksme"	2 830 354	5 503 586	-2 673 232
78	SIA "Rēzeknes slimnīca"	28 994 906	28 840 106	154 800
79	SIA "Rīgas 1.slimnīca"	31 567 165	31 919 324	-352 159
80	SIA "Rīgas 2.slimnīca"	14 146 278	14 144 959	1 319
81	SIA "Rīgas Dzemdību nams"	13 686 322	13 611 981	74 341
82	SIA "Rīgas satiksme"	222 818 846	221 867 257	951 589

2026				
N.p.k.		Ieņēmumi, <i>euro</i>	Izdevumi, <i>euro</i>	Ietekme uz B.9 neto aizdevumiem (+)/neto aizņēmumiem (-), <i>euro</i>
83	SIA "Rīgas veselības centrs"	12 979 603	12 979 508	95
84	SIA "Salaspils Veselības Centrs"	29 208 314	29 171 263	37 051
85	SIA "Olimpiskais centrs "Ventspils""	4 550 181	4 518 482	31 699
86	SIA "Vidzemes slimnīca"	29 748 275	30 385 090	-636 815
87	SIA "Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca"	29 208 314	29 171 263	37 051
Prognozes izstrādātas atbilstoši 2024. gada jūnijā-jūlijā FM iesniegtajai informācijai par visu centrālās valdības komersantu (61) un izlasi fiskāli nozīmīgu vietējās valdības (pašvaldību) komersantu (26) prognozēto saimniecisko un finanšu darbību, kā arī ņemot vērā tieši saistītos MK lēmumus 2024. gada septembrī. Vispārējās valdības budžeta pieklasificēto kapitālsabiedrību ietekme uz B.9 neto aizdevumiem (+)/neto aizņēmumiem (-), kas iekļauta vispārējās valdības budžeta prognozēs 2026. gadā ir -28 878 025 <i>euro</i> .				

2027				
N.p.k.		Ieņēmumi, <i>euro</i>	Izdevumi, <i>euro</i>	Ietekme uz B.9 neto aizdevumiem (+)/neto aizņēmumiem (-), <i>euro</i>
S130130	Valsts struktūru kontrolētas un finansētas komercsabiedrības			
1	VSIA "Bērnu psihoneiroloģiskā slimnīca "Ainaži""	2 172 000	2 138 363	33 637
2	Nodibinājums "Akadēmiskās informācijas centrs"	241 000	2 143 521	-1 902 521
3	VSIA "Autotransporta direkcija"	3 888 844	3 950 871	-62 027
4	VSIA "Bērnu klīniskā universitātes slimnīca"	83 398 333	80 669 998	2 728 335
5	SIA "Veselības centrs "Bīķernieki""	3 645 900	3 634 243	11 657
6	VSIA "Bulduru Dārzkopības vidusskola"	850 000	958 500	-108 500
7	VAS "Ceļu satiksmes drošības direkcija"	66 042 297	64 571 343	1 470 954
8	VSIA "Daugavpils psihoneiroloģiskā slimnīca"	28 446 821	28 775 317	-328 496
9	VSIA "Daugavpils teātris"	3 000 984	2 999 784	1 200

2027				
N.p.k.		Ieņēmumi, <i>euro</i>	Izdevumi, <i>euro</i>	Ietekme uz B.9 neto aizdevumiem (+)/neto aizņēmumiem (-), <i>euro</i>
10	SIA "Eiropas Dzelzceļa līnijas"	0	0	0
11	SIA "Enerģijas publiskais tirgotājs"	39 098 501	71 609 610	-32 511 109
12	SIA "FeLM"	0	0	0
13	VSIA "Slimnīca "Ģintermuiža""	13 673 613	13 728 255	-54 642
14	VSIA "Iekšlietu ministrijas poliklīnika"	3 070 610	3 060 420	10 190
15	AS "LatRailNet"	1 645 630	1 645 630	0
16	VSIA "Valsts Akadēmiskais koris "Latvija""	146 500	144 500	2 000
17	VAS "Latvijas Attīstības finanšu institūcija Altum"	28 583 765	11 166 669	17 417 096
18	VAS "Latvijas autoceļu uzturētājs"	75 285 741	75 205 209	80 532
19	VAS "Latvijas dzelzceļš"	135 645 722	164 461 112	-28 815 390
20	VSIA "Latvijas Koncerti"	5 315 000	5 288 392	26 608
21	VSIA "Latvijas Leļļu teātris"	701 000	700 600	400
22	VSIA "Latvijas Nacionālais simfoniskais orķestris"	4 000 000	3 990 000	10 000
23	SIA "Latvijas Nacionālais sporta centrs"	4 397 000	4 395 000	2 000
24	VSIA "Latvijas Nacionālais teātris"	5 969 735	5 672 985	296 750
25	VSIA "Latvijas Nacionālā opera un balets"	6 405 000	6 374 000	31 000
26	VSIA "Latvijas Proves birojs"	717 275	667 275	50 000
27	VSIA "Latvijas Radio"	17 250 000	17 329 000	-79 000
28	SIA "Latvijas standarts"	935 000	901 700	33 300
29	VSIA "Latvijas Televīzija"	37 888 400	37 815 500	72 900
30	SIA "Latvijas Universitātes nekustamā īpašuma aģentūra"	0	0	0
31	VSIA "Latvijas Valsts ceļi"	20 100 000	20 000 000	100 000
32	VSIA "Latvijas Vēstnesis"	2 399 932	2 452 930	-52 998

2027				
N.p.k.		Ieņēmumi, euro	Izdevumi, euro	Ietekme uz B.9 neto aizdevumiem (+)/neto aizņēmumiem (-),euro
33	VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs"	3 304 518	2 961 747	342 771
34	SIA "LDZ apsardze"	10 341 446	10 053 459	287 987
35	SIA "LDZ Loģistika"	11 509 000	11 371 031	137 969
36	SIA "Lielstraupes pils"	0	0	0
37	VSIA "Liepājas simfoniskais orķestris"	415 000	418 350	-3 350
38	SIA "Ludzas medicīnas centrs"	4 700 000	4 630 000	70 000
39	VSIA "Mihaila Čehova Rīgas Krievu teātris"	2 621 442	2 601 978	19 464
40	AS "Pasažieru vilciens"	87 000 021	87 700 471	-700 450
41	VSIA "Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca"	217 246 854	213 433 990	3 812 864
42	VSIA "Piejūras slimnīca"	6 055 650	6 052 582	3 068
43	SIA "Publisko aktīvu pārvaldītājs Possessor"	3 747 460	3 657 433	90 027
44	SIA "REAP"	191 000	191 000	0
45	AS "Reverta"	0	0	0
46	SIA "Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca"	264 014 263	259 395 505	4 618 758
47	VSIA "Rīgas Cirks"	1 043 390	1 036 180	7 210
48	VSIA "Rīgas psihiatrijas un narkoloģijas centrs"	37 846 031	37 846 031	0
49	VSIA "Rīgas Tūrisma un radošās industrijas tehnikums"	9 400 343	9 244 858	155 485
50	SIA "RTU Starptautiskā zinātņu un tehnoloģiju skola"	1 162 799	990 440	172 359
51	SIA "Starptautiskā Rakstnieku un tulkotāju māja"	745 795	745 737	58
52	VSIA "Strenču psihoneiroloģiskā slimnīca"	11 011 600	11 350 510	-338 910
53	VSIA "Šampētera nams"	2 796 550	2 771 215	25 335
54	SIA "Tiesu namu aģentūra"	9 350 000	7 638 000	1 712 000
55	VSIA "Traumatoloģijas un ortopēdijas slimnīca"	38 324 640	37 799 699	524 941

2027				
N.p.k.		Ieņēmumi, <i>euro</i>	Izdevumi, <i>euro</i>	Ietekme uz B.9 neto aizdevumiem (+)/neto aizņēmumiem (-), <i>euro</i>
56	VSIA "Nacionālais rehabilitācijas centrs "Vaivari""	30 909 770	30 034 394	875 376
57	VSIA "Valmieras drāmas teātris"	995 152	989 344	5 808
58	SIA "Valsts aizsardzības korporācijas"	0	0	0
59	AS "Valsts nekustamie īpašumi"	47 089 365	51 952 838	-4 863 473
60	SIA "Vides investīciju fonds"	1 232 459	1 218 267	14 192
61	VSIA "Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi"	3 892 466	3 969 880	-77 414
S130330	Pašvaldības struktūru kontrolētas un finansētas komercsabiedrības			
62	SIA "Aviasabiedrība "Liepāja""	1 855 652	1 513 696	341 956
63	SIA "Cēsu klīnika"	11 200 000	11 200 000	0
64	SIA "Daugavpils bērnu veselības centrs"	3 015 800	2 993 850	21 950
65	SIA "Daugavpils reģionālā slimnīca"	65 065 220	63 538 715	1 526 505
66	AS "Daugavpils satiksme"	15 399 026	14 674 414	724 612
67	SIA "Dobeles un apkārtnes slimnīca"	7 911 089	7 783 848	127 241
68	SIA "Jelgavas pilsētas slimnīca"	18 439 007	17 695 835	743 172
69	SIA "Jēkabpils reģionālā slimnīca"	22 058 194	21 787 696	270 498
70	SIA "Jūrmalas slimnīca"	12 763 093	12 102 751	660 342
71	SIA "Kuldīgas slimnīca"	13 879 300	13 344 750	534 550
72	SIA "Liepājas Olimpiskais Centrs"	3 398 801	2 150 348	1 248 453
73	SIA "Liepājas reģionālā slimnīca"	45 376 850	45 014 943	361 907
74	SIA "Liepājas tramvajs"	2 700 000	2 699 000	1 000
75	SIA "Madonas slimnīca"	15 000 000	14 904 730	95 270
76	SIA "Ogres rajona slimnīca"	18 161 746	17 636 573	525 173
77	SIA "Rēzeknes Satiksme"	2 846 911	2 420 336	426 575

2027				
N.p.k.		Ieņēmumi, euro	Izdevumi, euro	Ietekme uz B.9 neto aizdevumiem (+)/neto aizņēmumiem (-),euro
78	SIA "Rēzeknes slimnīca"	30 459 148	30 304 348	154 800
79	SIA "Rīgas 1.slimnīca"	32 166 941	32 458 906	-291 965
80	SIA "Rīgas 2.slimnīca"	14 712 129	14 710 757	1 372
81	SIA "Rīgas Dzemdību nams"	13 960 049	13 884 099	75 950
82	SIA "Rīgas satiksme"	229 503 411	229 301 009	202 402
83	SIA "Rīgas veselības centrs"	13 239 195	13 203 301	35 894
84	SIA "Salaspils Veselības Centrs"	30 084 563	30 053 953	30 610
85	SIA "Olimpiskais centrs "Ventpils""	4 601 292	4 567 644	33 648
86	SIA "Vidzemes slimnīca"	30 090 611	30 615 343	-524 732
87	SIA "Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca"	30 084 563	30 053 953	30 610
Prognozes izstrādātas atbilstoši 2024. gada jūnijā-jūlijā FM iesniegtajai informācijai par visu centrālās valdības komersantu (61) un izlasi fiskāli nozīmīgu vietējās valdības (pašvaldību) komersantu (26) prognozēto saimniecisko un finanšu darbību, kā arī ņemot vērā tieši saistītos MK lēmumus 2024. gada septembrī. Vispārējās valdības budžeta pieklasificēto kapitālsabiedrību ietekme uz B.9 neto aizdevumiem (+)/neto aizņēmumiem (-), kas iekļauta vispārējās valdības budžeta prognozēs 2027. gadā ir -27 286 256 euro.				

Datu avots: FM

3. pielikums

Vispārējās valdības sektorā iekļauto kapitālsabiedrību prognozētā ietekme uz vispārējās valdības parādu 2025., 2026. un 2027. gadā*

milj. euro

Klasifikācijas kods	Ietekme uz vispārējās valdības parādu, kopā:	2025	2026	2027
S130100		699,5	711,3	721,3
1	AS "Attīstības finanšu institūcija Altum"	190,8	195,7	195,7
2	VAS "Latvijas Dzelzceļš"	105,4	103,5	104,7
3	VAS "Valsts nekustamie īpašumi"	57,1	53,1	63,983
4	VAS "Tiesu namu aģentūra"	24,6	23,0	21,4
5	SIA "Latvijas Nacionālais sporta centrs"	9,6	9,6	9,6
6	VSIA Nacionālais rehabilitācijas centrs "Vaivari"	6,9	7,0	7,0
7	SIA "Energijas publiskais tirgotājs"	4,8	4,7	4,7
8	AS "Pasažieru vilciens"	4,7	4,0	3,3
9	VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs"	2,2	2,0	1,9
10	SIA "LDZ apsardze"	1,4	1,4	1,4
11	SIA "Bulduru Tehnikums"	0,1	0,1	0,1
12	VSIA "Slimnīca "Gintermuiža""	0,1	0,1	0,1
13	VSIA "Latvijas koncerti"	0,0	0,0	0,0
S130300				
1	RP SIA "Rīgas Satiksme"	284,5	297,8	299,1
2	SIA "Salaspils veselības centrs"	3,2	3,1	2,9
3	SIA "Daugavpils reģionālā slimnīca""	1,6	0,0	0,0
4	SIA "Liepājas Olimpiskais centrs"	0,8	0,8	0,7
5	AS "Daugavpils satiksme"	0,5	0,4	0,3
6	SIA "Rēzeknes satiksme"	0,3	3,1	2,8
7	SIA "Jūrmalas slimnīca"	0,4	1,6	1,5
8	SIA "Kuldīgas slimnīca"	0,2	0,2	0,0
9	SIA "Jēkabpils reģionālā slimnīca"	0,1	0,1	0,0
10	SIA "Olimpiskais centrs Ventspils"	0,0	0,0	0,0

Datu avots: Valsts kase

* Dati sagatavoti apkopojot informāciju no kapitālsabiedrību iesniegtajām veidlapām Finanšu ministrijas organizētās aptaujas rezultātā 2024. gada jūnijā/jūlijā.

4. pielikums

Aizsardzības ministrijas pamatbudžeta programma 31.00.00. "Militārpersonu pensiju fonds"

Programma/pensijas, pabalsta veids	2025. gada			2026. gada			2027. gada		
	pensijas/ pabalsta/ atlīdzības apmērs vidēji mēnesī (euro)	kontingents (vidēji mēnesī)	izdevumi kopā (euro)	pensijas/ pabalsta/ atlīdzības apmērs vidēji mēnesī (euro)	kontingents (vidēji mēnesī)	izdevumi kopā (euro)	pensijas/ pabalsta/ atlīdzības apmērs vidēji mēnesī (euro)	kontingents (vidēji mēnesī)	izdevumi kopā (euro)
Izdevumi kopā (EKK 6000 Sociālie pabalsti)			19 334 450			19 575 701			19 827 343
Izdienas pensijas – kopā (EKK 6216)	X	X	17 593 174	X	X	17 834 425	X	X	18 086 067
<i>tajā skaitā:</i>									
Izdienas pensijas	698,52	2 050	17 593 174	698,52	2 050	17 834 425	698,52	2 050	18 086 067
Pārējie valsts pabalsti un kompensācijas – kopā (EKK 6239)	X	X	1 741 276	X	X	1 741 276	X	X	1 741 276
<i>tajā skaitā:</i>									
Nacionālās pretošanās kustības dalībnieku pabalsti	340,00	143	583 440	340,00	143	583 440	340,00	143	583 440
Barikāžu pabalsti	100,00	8	9 600	100,00	8	9 600	100,00	8	9 600
Obligātā militārā dienesta kompensācijas	231,22	4	11 098	231,22	4	11 098	231,22	4	11 098
Darbā nodarītā kaitējuma atlīdzība	115,75	2	2778	115,75	2	2778	88,25	2	2 778
Veselības bojājuma, traumu un apbedīšanas pabalsti militārpersonām	1500,31	24	432 090	1500,31	24	432 090	1500,31	24	432 090
Veselības aprūpes izdevumi	390,15	150	702 270	390,15	150	702 270	390,15	150	702 270

Datu avots: FM

5. pielikums

Labklājības ministrijas pamatbudžeta apakšprogramma 20.01.00 "Valsts sociālie pabalsti"

Pabalsta veids	2025. gada plāns			2026. gada prognoze			2027. gada prognoze		
	Pabalsta apmērs vidēji mēnesī (euro)	Saņēmēju skaits (vid.mēn.)	Izdevumi kopā (euro)	Pabalsta apmērs vidēji mēnesī (euro)	Saņēmēju skaits (vid.mēn.)	Izdevumi kopā (euro)	Pabalsta apmērs vidēji mēnesī (euro)	Saņēmēju skaits (vid.mēn.)	Izdevumi kopā (euro)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts	238,15	22 531	64 389 329	265,80	23 184	73 947 081	288,18	23 856	82 496 477
Pabalsts transporta izdevumu kompensēšanai personām ar invaliditāti, kurām ir apgrūtināta pārvietošanās	105,01	43 800	9 198 876	105,01	46 491	9 764 040	105,01	49 331	10 360 497
Valsts sociālais pabalsts Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas dalībniekiem un mirušo Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas dalībnieku ģimenēm	164,45	2 621	5 172 159	183,45	2 554	5 622 250	196,39	2 490	5 868 004
Kaitējuma atlīdzība Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas dalībniekiem vai viņa nāves gadījumā – viņa apgādībā bijušajiem darbspējīgajiem ģimenes locekļiem	343,41	402	1 656 610	378,56	402	1 826 173	404,67	402	1 952 128
Pabalsts personai ar invaliditāti, kurai nepieciešama īpaša kopšana	251,45	17 073	51 516 070	251,45	17 408	52 526 899	251,45	17 758	53 582 989
Apbedīšanas pabalsts, ja miris valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmējs	502,26	46	277 250	555,47	47	313 284	603,32	48	347 511
Pabalsts par asistenta izmantošanu personām ar I grupas redzes invaliditāti	73,43	1 671	1 472 410	73,43	1 630	1 436 283	73,43	1 605	1 414 254
Valsts sociālie pabalsti ģimenēm ar bērniem - kopā	x	x	295 367 973	x	x	297 331 194	x	x	299 434 436
<i>tajā skaitā:</i>									
bērna piedzimšanas pabalsts	421,20	1 188	6 004 627	421,20	1 188	6 004 627	421,20	1 188	6 004 627

Pabalsta veids	2025. gada plāns			2026. gada prognoze			2027. gada prognoze		
	Pabalsta apmērs vidēji mēnesī (euro)	Saņēmēju skaits (vid.mēn.)	Izdevumi kopā (euro)	Pabalsta apmērs vidēji mēnesī (euro)	Saņēmēju skaits (vid.mēn.)	Izdevumi kopā (euro)	Pabalsta apmērs vidēji mēnesī (euro)	Saņēmēju skaits (vid.mēn.)	Izdevumi kopā (euro)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
bērna kopšanas pabalsts un piemaksa pie bērna kopšanas pabalsta un vecāku pabalsta par dvīņiem vai vairākiem vienās dzemdībās dzimušiem bērniem	132,00	27 321	43 276 974	132,00	27 321	43 276 974	132,00	27 321	43 276 974
bērna ar invaliditāti kopšanas pabalsts	417,61	3 809	19 088 118	417,61	4 113	20 611 559	417,61	4 443	22 265 295
ģimenes valsts pabalsts	82,00	213 000	209 592 000	82,00	213 000	209 592 000	82,00	213 000	209 592 000
piemaksa pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu ar invaliditāti	162,16	8 945	17 406 254	162,16	9 171	17 846 034	162,16	9 402	18 295 540
Pabalsts aizbildnim par bērna uzturēšanu	208,63	2 575	6 446 667	208,63	2 600	6 509 256	208,63	2 625	6 571 845
Atlīdzība par aizbildņa pienākumu pildīšanu	54,35	2 432	1 586 150	54,35	2 380	1 552 236	54,35	2 353	1 534 627
Valsts atbalsts ar celiakiju slimiem bērniem	161,33	495	958 300	161,33	490	948 620	161,33	485	938 941
Atlīdzība par audžuģimenes pienākumu pildīšanu	222,80	502	1 342 147	222,80	497	1 328 779	222,80	492	1 315 411
Atlīdzība par adoptējamā bērna aprūpi	511,91	13	79 858	523,68	13	81 694	535,72	13	83 572
Bērna adopcijas pabalsts	124,28	1 224	1 825 425	124,28	1 229	1 832 881	124,28	1 234	1 840 338
Atlīdzība par bērna adopciju	1 422,87	7	119 521	1 422,87	7	119 521	1 422,87	7	119 521
Bēgļu pabalsta saņēmēji	177,16	70	148 814	177,16	70	148 814	177,16	70	148 814
KOPĀ	x	x	441 557 559	x	x	455 289 005	x	x	468 009 365

Datu avots: FM

6. pielikums

Labklājības ministrijas pamatbudžeta apakšprogramma 20.02.00 "Izdienas pensijas"

Pabalsta veids	2025. gada plāns			2026. gada prognoze			2027. gada prognoze		
	Pensijas/ pabalsta apmērs vidēji mēnesī (euro)	Saņēmēju skaits (vid.mēn.)	Izdevumi kopā (euro)	Pensijas/ pabalsta apmērs vidēji mēnesī (euro)	Saņēmēju skaits (vid.mēn.)	Izdevumi kopā (euro)	Pensijas/ pabalsta apmērs vidēji mēnesī (euro)	Saņēmēju skaits (vid.mēn.)	Izdevumi kopā (euro)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Izdienas pensijas	833,08	10 805	108 016 786	879,98	11 231	118 596 552	917,99	11 717	129 073 174
Apbedīšanas pabalsts, ja miris izdienas pensijas saņēmējs	1 157,33	5	69 440	1 204,25	5	72 255	1 252,63	5	75 158
Pabalsts izdienas pensijas saņēmēja nāves gadījumā pārdzīvojušajam laulātajam	1 157,33	1	13 888	1 204,25	1	14 451	1 252,75	1	15 033
Piemaksas pie vecuma pensijām, lai saglabātu piešķirto izdienas pensijas apmēru tām personām, kurām izdienas pensijas piešķirtas saskaņā ar nolikumu "Par iekšlietu iestāžu ierindas un komandējošā sastāva darbinieku pensijām (darba devēju pensijām)"	168,92	22	44 596	178,44	22	47 108	186,13	22	49 138
KOPĀ	x	x	108 144 710	x	x	118 730 366	x	x	129 212 503

Datu avots: FM

Labklājības ministrijas pamatbudžeta apakšprogramma 20.03.00 "Piemaksas pie vecuma un invaliditātes pensijām"

Pabalsta veids	2025. gada plāns			2026. gada prognoze			2027. gada prognoze		
	Piemaksas apmērs vidēji mēnesī (euro)	Saņēmēju skaits (vid.mēn.)	Izdevumi kopā (euro)	Piemaksas apmērs vidēji mēnesī (euro)	Saņēmēju skaits (vid.mēn.)	Izdevumi kopā (euro)	Piemaksas apmērs vidēji mēnesī (euro)	Saņēmēju skaits (vid.mēn.)	Izdevumi kopā (euro)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Piemaksas pie vecuma pensijām	51,68	309 368	191 857 536	50,67	345 587	210 137 562	50,13	385 482	231 902 935
Piemaksas pie invaliditātes pensijām	15,26	33 111	6 062 486	16,12	41 311	7 990 254	17,35	51 948	10 816 082
KOPĀ	x	x	197 920 022	x	x	218 127 816	x	x	242 719 017

Datu avots: FM

Valsts sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta programma 04.00.00 "Sociālā apdrošināšana"

Pabalsta veids	2025. gada plāns			2026. gada prognoze			2027. gada prognoze		
	Pensijas/ pabalsta/ atlīdzības apmērs vidēji mēnesī (euro)	Saņēmēju skaits (vidēji mēnesī)	Izdevumi kopā (euro)	Pensijas/ pabalsta/ atlīdzības apmērs vidēji mēnesī (euro)	Saņēmēju skaits (vidēji mēnesī)	Izdevumi kopā (euro)	Pensijas/ pabalsta/ atlīdzības apmērs vidēji mēnesī (euro)	Saņēmēju skaits (vidēji mēnesī)	Izdevumi kopā (euro)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
04.01.00 Valsts pensiju speciālais budžets			3 456 185 447			3 771 687 336			4 032 466 012
Valsts pensijas – kopā	x	x	3 407 217 328	x	x	3 718 757 142	x	x	3 976 352 741
<i>tajā skaitā:</i>									
Vecuma pensijas	651,44	425 375	3 325 273 194	706,12	428 171	3 628 102 294	750,30	430 757	3 878 375 493
Pensijas apgādnieka zaudējuma gadījumā	381,90	14 972	68 613 425	430,70	14 972	77 380 687	472,64	14 972	84 915 741
Augstākās padomes deputātu pensijas	3 376,00	90	3 646 080	3 376,00	90	3 646 080	3 376,00	90	3 646 080
Izdienas pensijas	726,42	1 111	9 684 629	785,07	1 022	9 628 081	834,70	940	9 415 427
Valsts sociālās apdrošināšanas pabalsti naudā – kopā	x	x	47 689 266	x	x	51 649 308	x	x	54 831 315
<i>tajā skaitā:</i>									
Apbedīšanas pabalsts	1 088,10	2 000	26 114 414	1 170,91	2 000	28 101 917	1 238,53	2 000	29 724 696
Kaitējuma atlīdzība Černobiļas AES avārijas rezultātā cietušajām personām	581,73	24	167 538	626,34	24	180 386	664,01	24	191 235
Pabalsts pensijas saņēmēja nāves gadījumā pārdzīvojušam laulātajam	297,32	6 000	21 407 314	324,54	6 000	23 367 005	346,05	6 000	24 915 384
Valsts budžeta maksājumi - kopā	x	x	1 278 853	x	x	1 280 886	x	x	1 281 956
<i>tajā skaitā:</i>									
Pārmaksāto sociālās apdrošināšanas iemaksu atmaksa			727 900			729 800			730 800
ES pensiju shēmai pārskaitītais pensijas kapitāls			550 953			551 086			551 156
04.02.00 Nodarbinātības speciālais budžets			195 812 082			208 094 941			207 528 516
Valsts sociālās apdrošināšanas pabalsti naudā – kopā	x	x	71 712	x	x	80 352	x	x	86 400
<i>tajā skaitā:</i>									
Apbedīšanas pabalsts, ja miris bezdarbnieks	498,00	12	71 712	558,00	12	80 352	600,00	12	86 400
Valsts nodarbinātības pabalsti naudā – kopā	x	x	194 766 843	x	x	207 041 597	x	x	206 471 692
Bezdarbnieka pabalsts	506,56	32 040	194 763 843	538,49	32 040	207 038 597	570,25	30 172	206 468 692
Bezdarbnieka stipendija	150,00	2	3 000	150,00	2	3 000	150,00	2	3 000
Valsts budžeta maksājumi - kopā	x	x	973 527	x	x	972 992	x	x	970 424
<i>tajā skaitā:</i>									
Pārmaksāto sociālās apdrošināšanas iemaksu atmaksa			44 500			44 000			41 600
ES pensiju shēmai pārskaitītais pensijas kapitāls			3 115			3 080			2 912

Pabalsta veids	2025. gada plāns			2026. gada prognoze			2027. gada prognoze		
	Pensijas/ pabalsta/ atlīdzības apmērs vidēji mēnesī (euro)	Saņēmēju skaits (vidēji mēnesī)	Izdevumi kopā (euro)	Pensijas/ pabalsta/ atlīdzības apmērs vidēji mēnesī (euro)	Saņēmēju skaits (vidēji mēnesī)	Izdevumi kopā (euro)	Pensijas/ pabalsta/ atlīdzības apmērs vidēji mēnesī (euro)	Saņēmēju skaits (vidēji mēnesī)	Izdevumi kopā (euro)
Pārējie klasifikācijā neminētie no valsts un pašvaldību budžeta veiktie maksājumi iedzīvotājiem naudā	154,32	500	925 912	154,32	500	925 912	154,32	500	925 912
04.03.00 Darba negadījumu speciālais budžets			108 108 034			121 314 000			135 605 713
Valsts sociālās apdrošināšanas pabalsti naudā – kopā	x	x	108 084 922	x	x	121 289 925	x	x	135 580 354
<i>tajā skaitā:</i>									
Slimības pabalsts	2 322,51	620	17 279 474	2 470,84	652	19 331 852	2 601,62	686	21 416 536
Atlīdzība par darbspēju zaudējumu	533,16	13 854	88 636 272	567,46	14 622	99 568 490	602,25	15 433	111 534 347
Atlīdzība par apgādnieka zaudējumu	527,38	55	348 069	564,85	57	386 359	604,30	59	427 843
Apbedīšanas pabalsts	1 763,49	6	126 971	1 986,00	6	142 992	2 235,35	6	160 945
Pārējie pabalsti	291,69	484	1 694 136	310,66	499	1 860 232	330,85	514	2 040 683
Valsts budžeta maksājumi - kopā	x	x	23 112	x	x	24 075	x	x	25 359
<i>tajā skaitā:</i>									
Pārmaksāto sociālās apdrošināšanas iemaksu atmaksa			21 600			22 500			23 700
ES pensiju shēmai pārskaitītais pensijas kapitāls			1 512			1 575			1 659
04.04.00 Invaliditātes, maternitātes un slimības speciālais budžets			944 509 990			1 014 652 348			1 084 380 477
Valsts pensijas – kopā	x	x	316 881 764	x	x	352 657 550	x	x	382 438 839
<i>tajā skaitā:</i>									
Invaliditātes pensijas	350,50	75 216	316 354 364	388,63	75 517	352 182 361	419,88	75 819	382 014 532
Pensijas saskaņā ar speciāliem lēmumiem	71,00	619	527 400	74,43	532	475 189	77,20	458	424 307
Valsts sociālās apdrošināšanas pabalsti naudā – kopā	x	x	627 407 806	x	x	661 776 839	x	x	701 723 465
<i>tajā skaitā:</i>									
Slimības pabalsts	1 609,64	19 768	381 832 362	1 711,05	19 768	405 888 437	1 812,00	19 768	429 835 392
Maternitātes pabalsts	5 115,70	991	60 835 904	5 448,22	991	64 790 232	5 780,56	991	68 742 420
Apbedīšanas pabalsts	2 323,01	240	6 690 262	2 440,24	250	7 320 708	2 562,19	260	7 994 030
Kaitējuma atlīdzība Černobiļas AES avārijas rezultātā cietušajām personām	451,05	2 114	11 442 236	473,94	2 135	12 142 343	497,90	2 156	12 881 669
Paternitātes pabalsts	765,30	850	7 806 060	813,34	890	8 686 471	860,96	930	9 608 314
Darbā nodarītā kaitējuma atlīdzība	178,95	1 020	2 190 309	184,19	1 020	2 254 526	189,43	1 020	2 318 609
Vecāku pabalsts	772,41	16 832	156 014 693	792,40	16 832	160 052 122	839,94	16 832	169 654 441
Pabalsts pensijas saņēmēja nāves gadījumā pārdzīvojušam laulātajam	198,66	250	595 980	214,00	250	642 000	229,53	250	688 590
Valsts budžeta maksājumi - kopā	x	x	220 420	x	x	217 959	x	x	218 173

Pabalsta veids	2025. gada plāns			2026. gada prognoze			2027. gada prognoze		
	Pensijas/ pabalsta/ atlīdzības apmērs vidēji mēnesī (euro)	Saņēmēju skaits (vidēji mēnesī)	Izdevumi kopā (euro)	Pensijas/ pabalsta/ atlīdzības apmērs vidēji mēnesī (euro)	Saņēmēju skaits (vidēji mēnesī)	Izdevumi kopā (euro)	Pensijas/ pabalsta/ atlīdzības apmērs vidēji mēnesī (euro)	Saņēmēju skaits (vidēji mēnesī)	Izdevumi kopā (euro)
<i>tajā skaitā:</i>									
Pārmaksāto sociālās apdrošināšanas iemaksu atmaksa			206 000			203 700			203 900
ES pensiju shēmai pārskaitītais pensijas kapitāls			14 420			14 259			14 273
KOPĀ	x	x	4 704 615 553	x	x	5 115 748 625	x	x	5 459 980 718

Datu avots: FM